BIBLIOTECA PENTRU TOTI COPIII

O LUME DISPĂRUTĂ

Arthur Conan Doyle

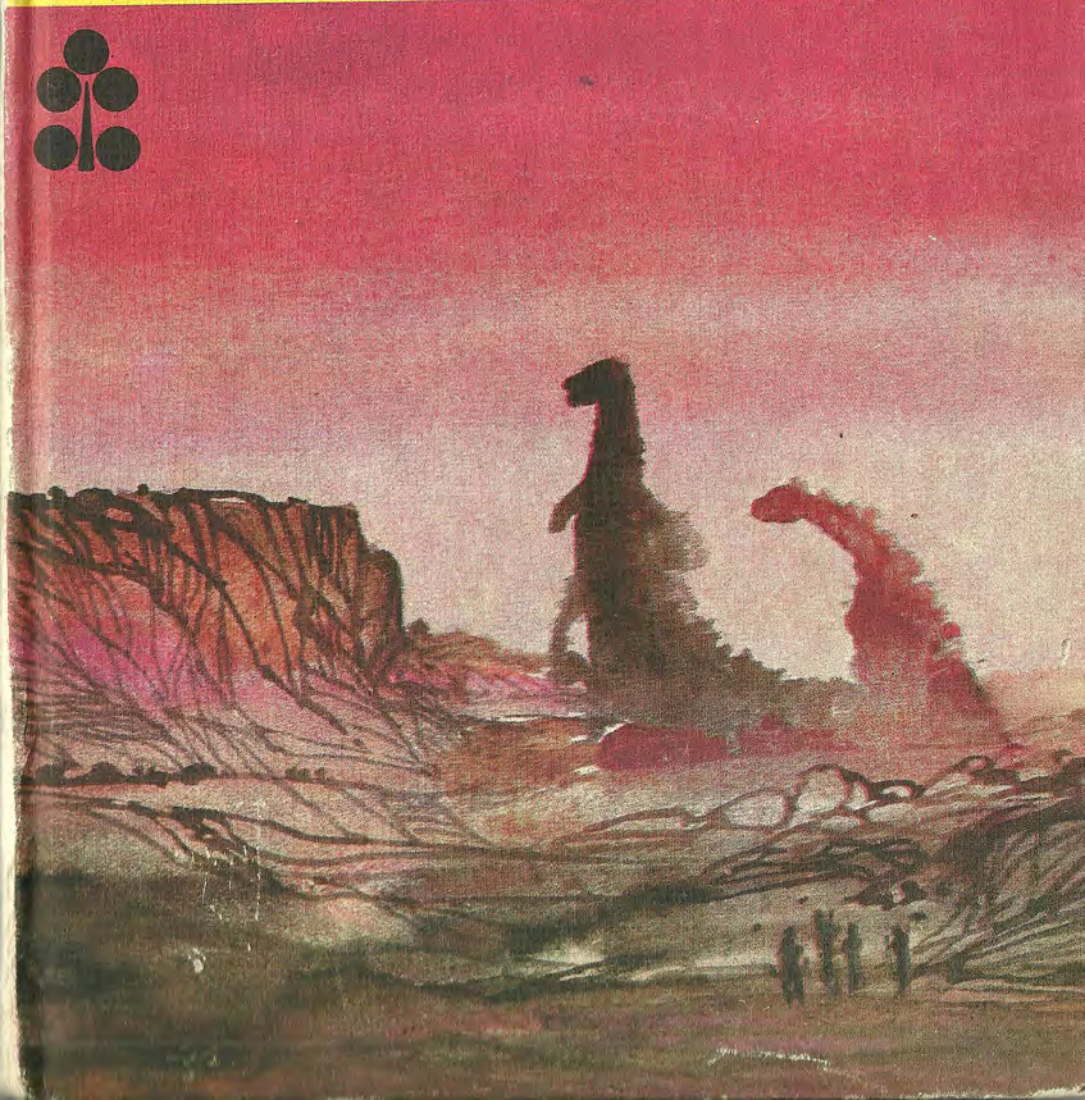

Sir Arthur Conan Doyle (1859—1930). Scriitor englez, creatorul unor apreciate romane şi povestiri poliţiste, al căror personaj principal este detectivul amator Sherlock Holmes, capabil să dezlege orice mister doar prin spiritul său deductiv, aplicat cu măiestrie, calm şi perseverenţă. A debutat la vîrsta de 28 ani şi a publicat „**O lume dispărută**“ în anul 1912, roman ştiinţifico-fantastic devenit clasic.

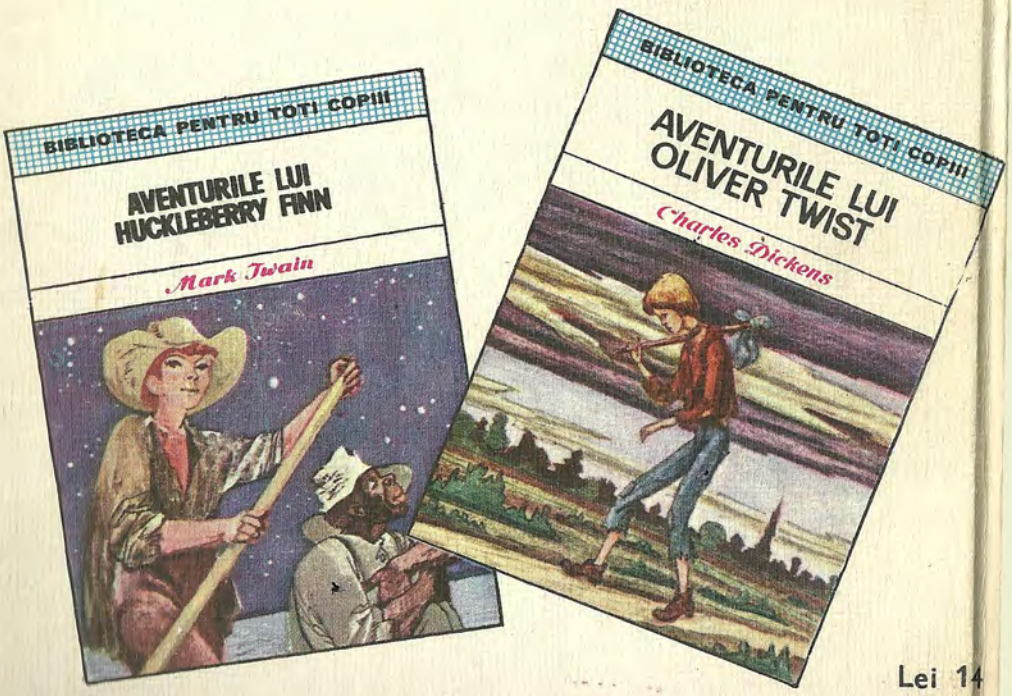

Lei 14

EDITURA ION CREANGĂ

BIBLIOTECA PENTRU TOTI COPIII

Coperta colecției :
DONE STAN
Copertă și ilustrații :
DAMIAN PETRESCU

Biblioteca pentru toți copiii apare sub îngrijirea lui TIBERIU UTAN

O LUME DISPĂRUTĂ

Arthur Conan Doyle

Cuprinzînd relatarea uimitoarelor aventuri ale profesorului GEORGE E. CHALLENGER, Lord JOHN ROXTON, profesor SUMMERLEE și E. D. MALONE de la „Daily Gazette"

În românește de OTILIA CAZIMIR

EDITURA ION CREANGĂ, BUCUREȘTI, 1985

Titlul lucrării în original :

The lost world
by
Arthur Conan Doyle
Hodder and Stoughton
London New York Toronto

PREFAȚĂ

Există oare vreun iubitor al literaturii, care la vîrsta marilor visuri și idealuri să nu fi deschis cu emoție și nerăbdare paginile cărților al căror erou — flegmaticul și imperturbabilul Sherlock Holmes, originalul detectiv cu logică de fier și inegalabil spirit deductiv — rezolvă cu nonșalanță, între două pipe savurate cu binecunoscutul calm britanic, cele mai tenebroase enigme ?

Imensa popularitate a celebrului personaj a ajuns să estompeze oarecum figura creatorului său, medicul englez Arthur Conan Doyle. Născut în 1859, la Edinburgh, viitorul scriitor studiază medicina în aceeași localitate, luîndu-și doctoratul în 1881. Practică această meserie pînă în 1890, în calitate de medic în marina britanică, întreprinzînd numeroase călătorii pe mare. Participă la campania din Sudan, la războiul anglo-bur și la primul război mondial. Experiențele trăite de-a lungul acestor peregrinări, situațiile uneori dramatice în care s-a aflat vor contribui la nota de autenticitate a operelor sale literare de mai tîrziu.

Debutează în literatură la vîrsta de 28 de ani și cum atracția condeiului s-a dovedit infinit mai puternică decît cea a bisturiului, tînărul autor avea să se impună rapid drept unul dintre cei mai de succes scriitori ai epocii. Seria romanelor avîndu-l ca erou pe insolitul detectiv, inaugurată în 1887, este completată cu romane istorice, cu o carte despre războiul împotriva burilor, iar în anul 1912 cu un roman care avea să egaleze celebritatea scrierilor sale polițiste : „O lume dipărută". Lucrarea științifico-fantastică, de acum clasică, are,

chiar dacă nu declarat, un model nu mai puțin ilustru : Jules Verne cu a sa „Călătorie spre centrul pămîntului". Schema construcției epice este asemănătoare : confruntarea a două lumi aflate, în timp, la distanță de sute de mii de ani, dar — paradoxal — vecine în spațiu („centrul pămîntului" în romanul scriitorului francez, undeva în jungla Amazonului în romanul lui Conan Doyle). Asemănările se opresc însă aici, iar eventualele similitudini, pe care un cititor atent le-ar putea identifica, țin nu de prelucrarea epigonică a unor procedee (Conan Doyle dezvoltă o intrigă originală, pigmentată cu întîmplări palpitante), ci de structura generală, oarecum asemănătoare, a unor lucrări de asemenea factură, de trăsăturile lor specifice care, de altfel, le-au făcut atît de iubite de cititori. Care este deci „secretul" celebrității acestor romane intrate în fondul de aur al literaturii pentru copii și tineret, romane în rîndul cărora „O lume dispărută" ocupă un loc de frunte ?

O primă explicație poate fi căutată în exemplaritatea eroilor, caractere puternice, de o sublimă generozitate, care se avîntă fără ezitare, în numele dreptății și al adevărului, în cele mai fantastice aventuri. Conducătorul expediției pornite în căutarea lumii dispărute, profesorul Challenger, își părăsește tihna apartamentului său pentru a se înfunda în mlaștinile Amazonului numai pentru a demonstra autenticitatea unor informații care trezesc neîncrederea lumii științifice. Lordul Roxton, un alt membru al grupului, luptase în tinerețe contra traficanților de sclavi din această zonă a Americii și nu ezită să reia vechiul itinerar pentru a contribui cu experiența sa la reușita expediției. Ziaristul Eduard Malone este atras irezistibil în spectaculoasa aventură la gîndul fulminantelor reportaje pe care le va trimite publicației sale.

De formație scientistă, Conan Doyle își înzestrează eroii cu o devorantă pasiune pentru știință, pentru cunoștințe complete și exacte. Nici un calcul meschin la acești oameni, nici un interes egoist, ci doar o fascinantă și superbă generozitate, o dăruire totală dusă pînă la sacrificiul de sine în numele unui ideal nobil și, ca un corolar al tuturor acestor calități, o temeritate exemplară care îi face să răspundă fără nici o ezitare la

chemarea puternică și de neînlăturat spre orizonturi necunoscute care așteaptă pasul curajos al pionierilor științei. Și cine oare dintre cititori nu s-a visat un Livingstone sau un Stanley în căutarea izvoarelor Nilului ? Cine nu s-a imaginat la Polul Sud împreună cu Scott și Amundsen, sau în dirijabilul lui Umberto Nobile rătăcind pe deasupra ghețurilor Arcticii ? Cine nu și-a dorit realizarea unei performanțe unice, extraordinare, numai și numai pentru a-și dovedi sieși curajul, vrednicia, temeritatea ?

Eroii lui Conan Doyle spre astfel de țeluri cutezătoare ne canalizează imaginația și fantezia, fără însă a fi idealizați de autor. Pentru a înțelege de unde provine puternica forță de atracție a acestora este suficient să ne gîndim la faptul că, mai ales în literatura de aventuri a ultimelor decenii, a apărut tendința realizării unor personaje de o factură cu totul aparte, dotate cu calități fizice excepționale, ieșite din comun, a acelor „supermani" imbatabili, care trec prin întîmplările cele mai stranii, învingîndu-și adversarii numai prin forța lor realmente supranaturală.

Asemenea povestiri nu sînt altceva decît variante tehnicizate ale tradiționalelor basme populare, în care Feții-Frumoși s-au convertit în roboți atotputernici, atoateștiutori, fiind ideale, desăvîrșite, fără vicii, dar și fără... suflet. Cîtă deosebire între aceste plăsmuiri artificiale și personajele din „Lumea dispărută", oameni obișnuiți, cu slăbiciuni și defecte, dar înzestrați cu înalte calități morale, tipuri credibile pe care ușor ni le putem imagina în jurul nostru și care își pun strălucit în valoare aptitudinile în momentele de mare cumpănă, de încleștare eroică cu o lume ostilă, neprimitoare. Și astfel, ei ies cu dezinvoltură din paginile romanului, înscriindu-se în galeria personajelor celebre, la care fantezia adolescenților face adesea recurs.

„Secretul" celebrității unui roman științifico-fantastic are însă și alte fațete. Pentru a nu fi dat uitării odată cu închiderea ultimei file, el trebuie să fie verosimil, să sădească în cititor convingerea că toate evenimentele descrise pot avea loc, că ele nu au nimic supranatural, miraculos. Fantasticul științific trebuie să fie logic, pentru că logica este singura care convinge. „O lume dispărută" constituie o elocventă demonstrație în acest

sens. Autorul lansează o ipoteză științifică, desigur greu de acceptat la prima vedere, dar argumentată riguros pe tot parcursul desfășurării epice și validată în final de proba materială. De fapt, reducîndu-l la liniile sale esențiale, drumul aventuros al descoperirii lumii dispărute este, în esență, drumul obișnuit al cunoașterii științifice, pornită de la o simplă ipoteză, fundamentată teoretic și atestată practic pe baza cercetării nemijlocite. Nimic miraculos... nimic supranatural... Totul în existența noastră are o determinare materială, orice cauză își are efectul său, după cum nu poate exista un efect fără o cauză precisă care să-l declanșeze. Lumea dispărută nu este o lume a imaginarului ; în anumite condiții, strict condiționate științific, ea poate ființa. Cititorul acceptă această ipoteză tocmai datorită firescului ei, certitudinilor ce stau la baza conflictului.

Desigur, ca în orice bun roman științifico-fantastic, și în „O lume dispărută" aventura se află la loc de cinste ; tînărul cititor are prilejul să se întîlnească cu întreaga recuzită a genului : urmăriri trepidante, dispariții misterioase, răpiri, lupte dramatice etc. Dar, în același timp, cartea se dovedește a fi o magnifică și palpitantă lecție — de botanică, de zoologie, de paleontologie — plină de firesc, fără nimic pedant, evitînd aerul doct al prelegerilor academice. Și, mai presus de toate, o lecție de demnitate și curaj, de temeritate și cutezanță, de bărbăție și eroism. Bravul Malone și neînfricatul lord Roxton nu consideră aventura încheiată ; căutarea adevărului este un proces continuu, curiozitatea științifică nu poate înregistra un pașnic și banal punct final. Cei doi vor lua de la început drumul descoperirilor, căci nimic nu trebuie considerat dispărut pentru totdeauna atîta vreme cît faptele și acțiunile noastre sînt puse sub semnul inepuizabilei sete umane a cunoașterii. Să nu crezi fără a cerceta — iată optimistul îndemn care se degajă convingător din paginile acestui roman care a stîrnit deliciile a generații de cititori.

RADU CONSTANTINESCU

Da, scopul meu a fost realizat,
Un ceas plăcut de-am izbutit să dăruiesc
Copilului cu suflet de bărbat,
Bărbatului cu suflet tineresc.

CUVÎNT ÎNAINTE

Domnul E. D. Malone dorește ca toată lumea să știe că profesorul G. E. Challenger a renunțat fără nici o rezervă la dorința pe care o manifestase de a împiedica publicarea acestei cărți, precum și la acțiunea sa de defăimare. Și, constatînd că nici o critică și nici un comentariu din cuprinsul acestor pagini nu are vreo intenție ofensatoare la adresa domniei sale, ne-a garantat că nu se va opune publicării și difuzării cărții de față.

Domnul E. D. Malone dorește de asemenea să-și exprime recunoștința sa față de domnul Patrick L. Forbes din Rosslyn Hill, Hampstead, pentru competința și bunăvoința cu care a prelucrat schițele aduse din America de Sud, precum și față de domnul W. Ransford din Elm Roww, Hampstead, pentru ajutorul prețios pe care i l-a dat în calitate de expert, ocupîndu-se de fotografii.

CAPITOLUL I

ÎN JURUL NOSTRU NU LIPSESC OCAZIILE DE A DEVENI EROU...

DL. HUNGERTON, tatăl lui Gladys, în realitate ființa cea mai lipsită de tact din cîte ar putea să existe pe lume — un soi de cacatoes veșnic zbîrlit, înfoiat și neîngrijit — rămînea totuși un suflet excelent, însă preocupat exclusiv de persoana sa neghioabă. Dacă m-ar fi putut îndepărta ceva de Gladys, n-ar fi fost decît gîndul de a avea un asemenea socru. Sînt convins că în sufletul lui mă credea în stare să vin la Chestnuts de trei ori pe săptămînă, numai și numai ca să mă bucur de prezența sa și, mai ales, să-l ascult expunîndu-și vederile sale asupra bimetalismului, problemă în care își cîștigase oarecare autoritate.

În seara aceea am suportat timp de o oră sau două pălăvrăgeala lui anostă cu privire la înlocuirea monedei bune prin una proastă, la valoarea reprezentativă a argintului, la deprecierea rupiei și la adevăratele etaloane de schimb.

— Închipuiți-vă — striga el, ușor înfuriat — că toate datoriile lumii ar avea scadența la aceeași dată și că li s-ar pretinde debitanților să le achite imediat ; ce s-ar întîmpla, oare, în condițiile de astăzi ?

Am răspuns că, evident, lucrul acesta m-ar ruina. Atunci el a sărit de pe scaun, m-a dojenit pentru obișnuita mea superficialitate, care făcea imposibilă orice discuție serioasă cu mine, și a fugit să se îmbrace în vederea unei ședințe.

În sfîrșit, am rămas singur cu Gladys. Sunase, pentru mine, ora destinului. Toată seara mă simțisem în situația soldatului așteptînd semnalul care urma să-i hotărască soarta nesigură și încercasem pe rînd atît nădejdea victoriei, cît și frica înfrîngerii.

Cît era de frumoasă așa cum o vedeam stînd jos, cu silueta desprinzîndu-i-se mîndră și delicată pe fondul roșu al draperiei ! Și cu toate acestea, cît era de rezervată !

Ne lega o frumoasă, o foarte frumoasă prietenie, care însă nu depășea limitele uneia dintre acele camaraderii cum ar fi putut exista la „Gazette", unde eram reporter, între unul dintre con-

frații mei și mine ; perfect sinceră, perfect cordială — complet lipsită de preocuparea diferenței de sex. Îmi displace profund cînd o femeie se arată față de mine prea sinceră și prea liberă. Lucrul acesta nu măgulește niciodată pe un bărbat. Acolo unde începe atracția, începe și timiditatea, și neîncrederea — moștenire din zilele vitrege cînd dragostea mergea adesea mînă în mînă cu brutalitatea. Capul care se apleacă, ochii care-ți ocolesc privirea, glasul care tremură, ființa întreagă care se apără, iată semnele prin care recunoști pasiunea, și nicidecum privirea fățișă sau răspunsul fără ocol. Deși eram tînăr, avusesem timp să învăț acest lucru sau să-l regăsesc în acea amintire a speciei, care se numește instinct.

Gladys întrunea toate calitățile femeii. Unii o socoteau rece și aspră, dar un asemenea gînd ar fi fost o trădare. Pielea ușor pîrguită, de un colorit aproape oriental, părul negru ca pana corbului, ochii mari și catifelați, buzele cărnoase dar delicate, totul dovedea la ea pasiunea ascunsă. Dar această pasiune, aveam trista impresie că nu știusem s-o scot la lumină. În astă-seară însă trebuia cu orice preț să grăbesc lucrurile și să ies din nesiguranță. Poate că mă îndreptam spre o înfrîngere. Dar mai bine respins ca pretendent decît acceptat ca frate.

Ajuns la această fază a gîndurilor mele, eram gata să întrerup o lungă și apăsătoare tăcere, cînd Gladys și-a aținut asupra mea ochii negri și pătrunzători, clătinîndu-și capul mîndru, cu un surîs plin de mustrare.

— Presimt că ai de gînd să-mi faci declarații, Ned. Păcat. Prietenia noastră era așa de frumoasă !

Mi-am tras puțin scaunul spre ea.

— Cum de-ai știut că aveam intenția asta ? am întrebat-o, într-adevăr surprins.

— Crezi că femeile se înșală ? Crezi că i s-a întîmplat vreodată vreuneia să fie luată pe neașteptate ? Ned, prietenia noastră era atît de serioasă și de frumoasă... Ce păcat ar fi s-o stricăm ! Nu înțelegi oare cît e de minunat ca un băiat tînăr și o fată tînără să poată sta de vorbă singuri, cum stăm noi, fără gînduri ascunse ?

— Nu știu, Gladys. Dar, vezi, cred că tot atît de bine și de fără gînduri ascunse poate să stea de vorbă și cu... cu șeful gării, de pildă !

Nu-mi dau bine seama cum am aruncat în timpul discuției numele acestui funcționar. Dar, oricum, am făcut-o și am izbucnit amîndoi într-un hohot de rîs.

— Nu. Ceea ce-mi oferi nu mi-e de-ajuns, Gladys. Aș vrea să te strîng în brațe, aș vrea să-ți simt capul pe pieptul meu, aș vrea...

Îndată ce băgă de seamă că aş fi fost gata să pun în aplicare o parte din gîndurile mele, sări de pe scaun.

— Ai stricat totul, Ned, zise ea. Totul se petrece aşa de normal pînă în clipa cînd intervin lucruri care n-au nici un rost ! Ce păcat ! Cum se face că n-ai mai multă stăpînire ?

— Dar nu-i ceva născocit de mine, am susţinut. Natura e de vină. Dragostea.

— Dragostea... Da, poate cînd e reciprocă, fără îndoială că schimbă multe. Dar eu nu ştiu ce-i dragostea.

— Şi totuşi, cu frumuseţea dumitale, cu sufletul dumitale, Gladys, eşti făcută pentru dragoste ! Trebuie să iubeşti !

— Trebuie, mai întîi, să-ţi aştepţi ceasul.

— Dar de ce oare nu mă poţi iubi, Gladys ? Din pricina înfăţişării mele, sau din altă pricină ?

Ea s-a aplecat puţin, a întins mîna, mi-a răsturnat capul... Şi cît era de graţioasă cînd mă privea aşa, de sus, zîmbitoare şi gînditoare !

— Nu, nu-i aşa, zise ea, în sfîrşit. Nu eşti un închipuit, prin urmare pot să ţi-o spun fără ocol. Dar e altceva, ceva mai serios...

— Caracterul ?

A încuviinţat cu capul, severă.

— Dar ce-ar trebui să fac ca să mi-l schimb ?... Ia-ţi un scaun şi să discutăm. Însă nu-s dispus să spun nimic pînă nu te aşezi.

M-a privit cu un aer mirat, de neîncredere, mai puţin plăcut decît deplina ei încredere de pînă atunci. Cît de primitive şi de bestiale par sentimentele omului cînd le priveşti în toată goliciunea lor ! Dar poate că nu este decît o impresie de-a mea, personală. Gladys şi-a luat un scaun şi s-a aşezat.

— Să vedem, ce nu-ţi place la mine ?

— Iubesc pe altul, mi-a răspuns ea.

De data asta am sărit eu de pe scaun.

— Nu, mi-a explicat, rîzînd de mutra mea. Nu o fiinţă anumită, ci un ideal. Bărbatul pe care-l visez, nu l-am întîlnit încă.

— Descrie-mi-l. Cum ţi-l închipui ?

— În multe privinţe ar putea să-ţi semene.

— Îţi mulţumesc pentru vorbele astea. Dar ce face el şi n-aş putea face şi eu ? Ce poate fi omul acela : membru al unei societăţi de temperanţă, vegetarian, aeronaut, teozof, supraom ? Nu există nici un lucru pe lume, Gladys, pe care să nu fiu gata să-l încerc, numai pe simpla bănuială că ţi-ar fi pe plac !

A început să rîdă, constatînd cît eram de adaptabil :

— În primul rînd, cred că idealul meu n-ar vorbi aşa. Mi-l închipui mai dîrz, mai puţin dispus să se supună capriciilor unei fete prostuţe. Mai întîi de toate, el n-ar putea fi decît un om activ, un om care ştie să privească moartea în faţă, fără să se teamă

de ea, un bărbat care iubește riscul și performanța. Nu mi-ar fi dragă persoana lui, ci gloria lui, care s-ar răsfrînge asupra mea. Gîndește-te la Richard Burton : povestea vieții lui, scrisă de soția lui, mă face să înțeleg dragostea pe care i-o purta ! Dar lady Stanley ? Ai citit vreodată acel admirabil capitol final al cărții pe care i-a consacrat-o soțului ei ? Iată genul de om pe care o femeie îl poate adora din tot sufletul, pentru că ea nu apare în ochii lumii deloc micșorată, ci înălțată, ca inspiratoare a faptelor lui nobile !

Entuziasmul o făcea să pară atît de frumoasă, încît eram gata să renunț de a-i mai răspunde. Mi-am adunat însă tot sîngele rece și i-am spus :

— Nu putem fi cu toții Stanley sau Burton. Mai ales că ne lipsește și ocazia. Mie, cel puțin, mi-a lipsit totdeauna. Dacă mi s-ar prezenta, aș fi gata s-o folosesc.

— Dimpotrivă, ocaziile nu lipsesc, ci ne înconjoară de aproape. Caracteristica bărbatului pe care ți-l descriu e că el își creează ocazia. Nimic nu-l oprește. Cu toate că nu l-am întîlnit niciodată, îl cunosc așa de bine ! În jurul nostru nu lipsesc ocaziile de a deveni erou. Bărbaților le revine sarcina de a realiza aceste posibilități, iar femeilor de a-i iubi pe acești bărbați, ca o răsplată a acestor realizări. Ai văzut pe tînărul francez care-a plecat cu balonul săptămîna trecută. Deși se dezlănțuise furtuna, nu și-a amînat plecarea hotărîtă. Măturat de vînt vreme de 24 de ore, a căzut la depărtare de 1500 de mile, drept în mijlocul Rusiei ! Acesta e genul de bărbat care mă interesează. Gîndește-te la gelozia celorlalte femei față de femeia iubită de el ! Să mă simt invidiată din pricina unui bărbat, iată visul meu !

— Din dragoste pentru dumneata, aș face și eu, bucuros, același lucru.

— N-ar trebui să-l faci din dragoste pentru mine, ci pentru că nu te-ai putea împiedica, pentru că o poruncă lăuntrică te-ar sili să-l faci, pentru că, în dumneata, eroul ar stăpîni omul ! Cînd, luna trecută, ai povestit în gazetă explozia aceea de gaze din mina „Wigan", de ce nu te-ai coborît ca să-i salvezi pe oamenii de-acolo, disprețuind primejdia de-a fi asfixiat ?

— Dar m-am coborît.

— Nu mi-ai spus-o niciodată.

— Nu credeam că aș fi avut, prin asta, vreun merit.

— Eu n-am știut nimic.

Un oarecare interes părea că se aprinde în ochii fetei.

— Ai fost viteaz.

— Nu se putea altfel. Nu faci un bun reportaj decît dacă te documentezi singur.

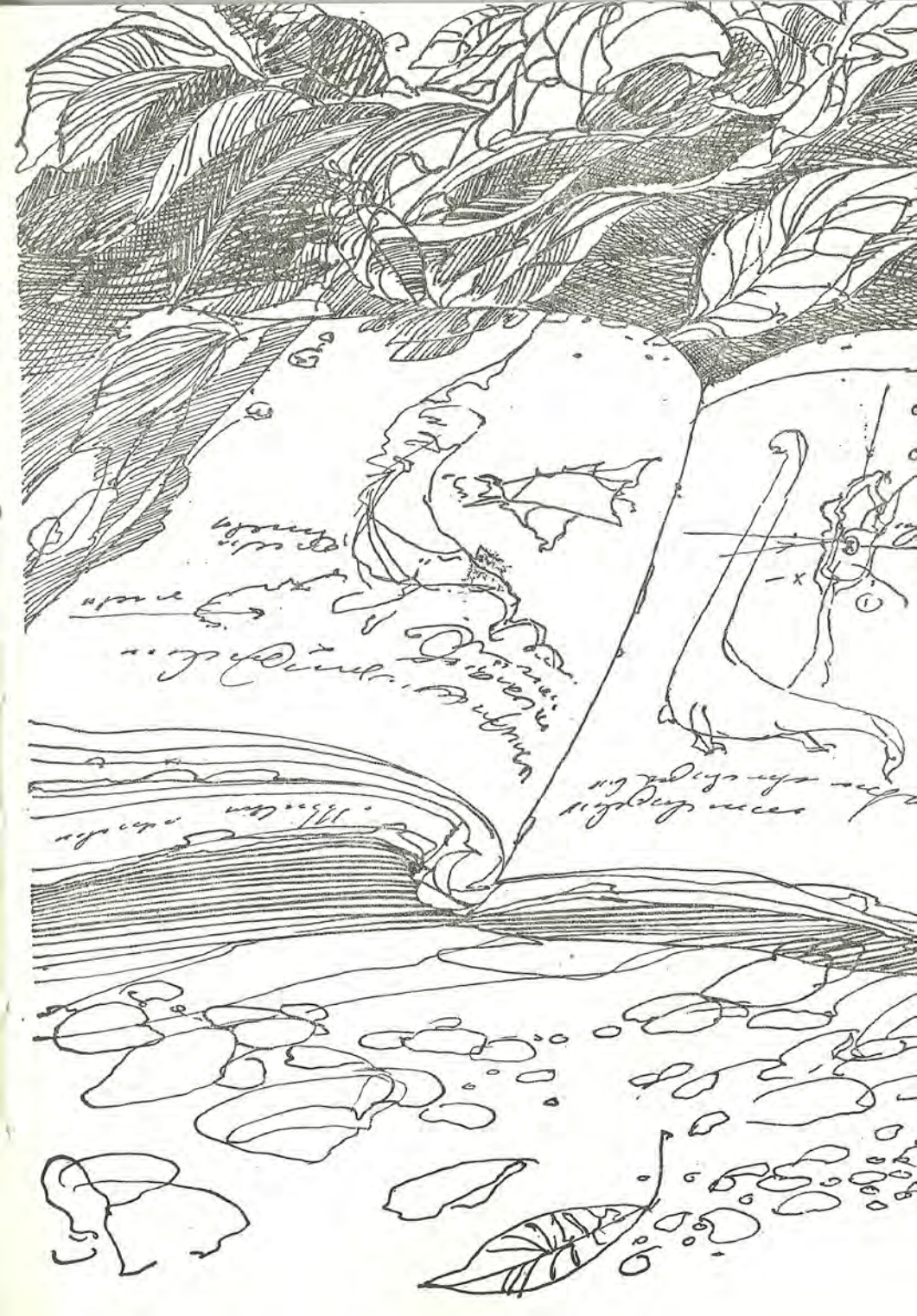

— Ce argument stupid ! Asta răpește acțiunii dumitale orice poezie. Dar, indiferent de motivele pe care le-ai avut, sînt fericită că ai coborît în mină.

Mi-a întins mîna, cu un gest de o fermecătoare demnitate, iar eu, aplecîndu-mă, i-am sărutat degetele.

— Da, recunosc, sînt pur și simplu o femeie romanțioasă, cu visuri de fetiță. Dar aceste visuri îmbracă o formă atît de reală, atît de mult fac parte din mine, încît nu mă pot împiedica să nu mă port în consecință. Dacă o să mă căsătoresc, n-o să iau decît un bărbat celebru.

— De ce nu ? am strigat. Femeile de felul dumitale sînt inspiratoarele bărbaților. Oferă-mi o ocazie, și ai să vezi dacă n-o folosesc la moment ! Sau, mai bine, nu... Bărbații, așa cum prea bine ai spus, trebuie să-și găsească singuri ocaziile, fără să le aștepte de la alții. Pe cinstea mea ! Am pretenția să fiu și eu de vreun folos oarecare pe pămîntul ăsta !

Ea a rîs de neașteptatul meu entuziasm irlandez.

— De ce nu ? a zis. Ai tot ce poate dori un bărbat : tinerețe, sănătate, putere, educație, energie. Acum cîteva clipe m-ai mîhnit. Dar acum mă bucur, o, cît mă bucur ! că discuția noastră a trezit în dumneata toate aceste gînduri.

— Și dacă eu ?...

Mîna ei caldă și catifelată s-a lipit de buzele mele.

— Nici un cuvînt mai mult. Iată o jumătate de oră de cînd serviciul dumitale de noapte te reclamă. N-aveam curajul să-ți amintesc lucrul acesta. O să mai vorbim poate într-o zi, după ce-ți vei fi găsit adevărata menire...

Și iată cum s-a întîmplat că, într-o seară cețoasă de noiembrie, m-am trezit la Camberwell alergînd după tramvai. Inima îmi zvîcnea în piept, în dorința arzătoare ca ziua de mîine să nu se încheie fără a-mi fi sugerat o performanță vrednică de stăpîna inimii mele ! Dar cine, pe lumea asta, și-ar fi închipuit că o să fie atît de neverosimilă și determinată de niște împrejurări atît de ciudate ?

N-aș vrea ca acest capitol introductiv să fie socotit de către cititor ca neavînd nimic comun cu povestirea mea.

El, acest capitol, e acela care o declanșează. Pentru că numai atunci cînd un bărbat pășește în viață cu credința că în jurul lui nu lipsesc ocaziile de a deveni erou, și în inima lui se naște dorința aprigă de a se folosi de una din ele — indiferent care i-o ieși în cale — numai atunci el rupe, ca mine, cu mersul banal al vieții, ca să intre în ținutul misterios dar minunat, unde îl așteaptă marea aventură și marea răsplată. Cînd am intrat în birourile ziarului

„Daily Gazette", în al cărui angrenaj nu eram decît o mică rotiță, purtam în mine, puternic înrădăcinată, hotărîrea de a găsi, de preferință chiar în noaptea aceea, o ocazie demnă de dorințele frumoasei Gladys. Că, cerîndu-mi să-mi risc viața pentru asta, însemna din parte-i egoism și asprime sufletească — iată amănunte de care nu ții seama decît cu vîrsta și nicidecum în entuziasmul celor 23 de ani ai mei și în patima celei dintîi dragoste.

CAPITOLUL II

„ÎNCEARCĂȚI NOROCUL CU PROFESORUL CHALLENGER !..."

AM AVUT ÎNTOTDEAUNA, la ziar, o simpatie pentru șeful serviciului de știri, Mc Ardle, un bătrînel roșcovan, ursuz și adus de spate. La rîndul meu, speram că nu-i eram antipatic. Bineînțeles, adevăratul meu șef era Beaumont. Dar acesta trăia în atmosfera eterată a unui soi de înălțime olimpică, pînă unde nimic nu reușea să se ridice decît dacă nu era cel puțin de importanța unei crize internaționale sau a unei remanieri de guvern. Îl vedeam din cînd în cînd pătrunzînd în întunericul sanctuarului său : trecea singuratic și majestuos, cu ochii pierduți, cu gîndul la Balcani sau la Golful Persic. Plutea deasupra noastră, departe de noi. Noi nu-l cunoșteam decît pe Mc Ardle, care îl reprezenta în fața noastră. Cînd am intrat în biroul lui, bătrînelul mi-a făcut un semn ușor cu capul, ridicîndu-și ochelarii pînă în creștetul său chel.

— Din cîte-am auzit, mi se pare că te descurci destul de bine, domnule Malone, a zis cu un accent scoțian, plin de bunăvoință.

I-am mulțumit.

— Reportajul dumitale privitor la explozia gazului de mină a fost foarte bun. Tot așa de bun a fost și acela cu privire la incendiul de la Southwark. Ai găsit nota justă. Dar vrei să-mi vorbești, mi se pare ?

— Vreau să vă cer o favoare.

Ochii lui îngrijorați mi-au ocolit privirea :

— Zău ? Și despre ce-i vorba ?

— Nu credeți, domnule, că ar exista vreo misiune pe care să mi-o încredințați în numele jurnalului nostru ? Aș face totul ca s-o duc la bun sfîrșit și v-aș trimite un reportaj interesant.

— Despre ce fel de misiune vorbești, domnule Malone ?

— Indiferent ce fel, numai să fie plină de aventuri și de primejdii. Vă asigur că o să-mi dau toată silința. Mi-ar conveni cu atît mai mult cu cît ar fi mai grea.

— Pari destul de dispus să-și riști viața.

— Ca să am un scop în viață.

— Bravo ! Iată ce se cheamă entuziasm, domnule Malone ! Din păcate, mă tem să nu fie cam tîrziu pentru acest soi de performanțe. O misiune specială dă rareori rezultate în raport cu cheltuielile pe care le cere. Și, în orice caz, nu se încredințează decît unui om experimentat, al cărui nume inspiră încredere marelui public. Întinsele spații virgine de pe harta lumii dispar de la o zi la alta și nicăieri nu mai este loc pentru spiritele întreprinzătoare. Dar, ia stai ! a zis și obrazul i s-a luminat de un zîmbet. Vorbind de întinsele spații virgine de pe hartă, mi-a venit o idee. Ce-ai zice dacă te-aș însărcina să demaști un impostor, un Münchhausen modern, și să-l acoperi de ridicol ? Va trebui să-i demaști minciunile. Ei, dragul meu prieten, ar fi grozav. Ce părere ai ?

— Tot ce doriți, unde și cînd doriți.

Mc Ardle s-a gîndit o clipă.

— Întrebarea care se pune — a zis în sfîrșit — este să știm dacă ai să te poți înțelege sau măcar să stai, pur și simplu, de vorbă cu omul nostru. Dar dumneata pari a avea un fel de talent de a te impune oamenilor : te faci simpatic și ai o putere magnetică, asta desigur ca efect al vitalității tinerești sau a ceva analog, bănuiesc. În ce mă privește, sînt ferm convins că lucrurile stau așa.

— Sînteți prea binevoitor față de mine, Mc Ardle.

— Încearcă-ți dar norocul cu profesorul Challenger, din Enmore Park.

Nu mi-am putut ascunde mirarea.

— Challenger ? am strigat. Profesorul Challenger, faimosul zoolog ? Nu-i acela care i-a spart capul lui Blundell, de la „Telegraph" ?

Șeful a schițat un zîmbet :

— Asta te îngrijorează ? Parcă-mi spuneai că ești în căutarea aventurii...

— Iată una, într-adevăr, domnule, i-am răspuns.

— Întocmai. De altfel nu cred să meargă totdeauna atît de departe cu violența. Fără îndoială că Blundell a căzut la un moment nepotrivit sau a avut un fel greșit de a se comporta cu el. Poate că dumneata o să ai mai mult noroc sau mai multă dibăcie. Desigur că aici ar fi ceva de făcut în sensul dorințelor dumitale, iar gazeta ți-ar da mînă liberă.

— Dar nu știu nimic despre Challenger, i-am spus. Mi-amintesc doar că i-am văzut numele pomenit la „Fapte diverse", în legătură cu bătaia lui Blundell.

— Am oarecare informații care te-ar putea îndruma, domnule Malone. Profesorul mă interesează de mai mult timp și îl țin sub observație.

Scoase o hîrtie dintr-un sertar :

— Iată fișa lui. Ți-o spun în rezumat :

„Challenger George Eduard. Născut la Largs (Anglia de Nord), în 1863. Elev al Academiei din Largs, Universitatea din Edinburgh. Adjunct la British Museum, 1892. Conservator adjunct al serviciului de antropologie comparată, 1893. Renunță la aceste funcțiuni în același an, în urma unor scrisori insultătoare. Titular al medaliei Crayston pentru cercetări în domeniul zoologiei. Membru corespondent la... (urmează o sumedenie de nume... mai multe rînduri scrise cu caractere mici : Societatea Belgiană, Academia Americană de Științe din La Plata etc., etc). Fost Președinte al Societății de Paleontologie, Secția H din Asociația britanică, și așa mai departe... A publicat : „Cîteva observații asupra unei serii de cranii „omenești", „Încercări asupra evoluției vertebratelor" și numeroase articole, dintre care unul, „Ce se ascunde sub teoria weissmannismului", a provocat o discuție aprinsă la Congresul Zoologilor de la Viena. Distracțiile preferate : plimbări în aer liber, excursii în munți. Adresa : Enmore Park, Kensington, W".

— Iată, ia-o cu dumneata. Cred că în seara asta nu mai avem ce ne spune.

Am băgat hîrtia în buzunar.

— O clipă, domnule — am stăruit, văzînd că nu mai aveam în fața mea un chip îmbujorat, ci o scăfîrlie roșcată. Nu sînt încă lămurit de ce trebuie să iau un interviu acestui profesor. Ce-a făcut ?

Capul s-a ridicat și fața a apărut imediat :

— Plecat singur în explorare, acum doi ani, în America de Sud. Întors anul trecut. Refuză să precizeze regiunea explorată, care cu siguranță se află prin America de Sud. Începe o vagă poveste a călătoriei lui, cînd, din pricina unei obiecții ridicate, se închide în el însuși ca o stridie. Pare a fi fost eroul unei aventuri neobișnuite sau poate — ceea ce apare mai probabil — nu e decît un mincinos de prima clasă. A adus cu el cîteva fotografii stricate, dar care au fost socotite ca fiind trucate. A devenit atît de irascibil, încît e în stare să sară asupra oricui l-ar întrerupe și să arunce pe scări în jos pe gazetari. După părerea mea, nu-i decît un megaloman omucid cu înclinații științifice. Ești destul de mare ca să te descurci singur. În orice caz, vei fi în siguranță : legea cu privire la responsabilitatea patronului în materie de accidente te ocrotește...

Un cap acoperit cu fire de păr roșcat s-a substituit iarăși feței roșcovane, care rînjea. Întrevederea se sfîrșise.

M-am îndreptat spre Savage Club, dar în loc să intru, m-am rezemat de balustrada terasei Adelphi și am rămas pe gînduri, uitîndu-mă la cursul uleios și cafeniu al Tamisei. În aer liber,

ideile îmi apăreau mai netede și mai limpezi. Am scos fișa profesorului Challenger și am citit-o la lumina unui glob electric. Și am simțit ceva, ceva ce n-aș putea considera decît ca o inspirație. Ca să ajung pînă la fiorosul profesor, știam că nu trebuie să contez pe calitatea mea de gazetar. Pe de altă parte, violențele despre care pomenea în două locuri biografia lui sumară puteau fi datorate doar unui fanatism de savant. Oare nu exista în acest domeniu un loc pe unde ar fi fost accesibil ? Trebuia să încerc.

Am intrat în club. Bătea ora 11 și sala cea mare începea să se umple, cu toate că nu era încă îmbulzeală. Într-un fotoliu în apropierea căminului am observat un bărbat înalt, subțire și ciolănos. Acesta și-a întors capul chiar în clipa cînd îmi trăgeam scaunul lîngă el. Era exact omul pe care aș fi dorit să-l întîlnesc — Tarp Henry, din redacția revistei „Natura" : uscat, slab, numai piele și oase, și plin de bunăvoință față de cei pe care-i cunoștea. Am intrat de-a dreptul în subiect.

— Ce știi despre profesorul Challenger ?

— Challenger ?

Și-a încruntat sprîncenele nemulțumit :

— Challenger e individul acela care, plecat în America de Sud, s-a întors de-acolo cu o poveste nemaipomenită.

— Ce poveste ?

— Descoperise, zicea el, niște animale extrem de ciudate. Dar între timp cred că s-a lăsat păgubaș. Sau, cel puțin, trece totul sub tăcere. Întrebat de agenția Reuter, a provocat prin declarațiile lui o zarvă atît de mare, încît agenția a găsit că e inutil să persevereze. Era, de altfel, o chestiune care-l putea discredita în ochii tuturor confraților lui. Pe cele cîteva persoane care s-au arătat dispuse să-l ia în serios, le-a descurajat repede.

— Cum asta ?

— Cauza e grosolănia lui nesuferită, purtarea lui imposibilă. O să-ți citez, printre alții, pe bătrînul Wadley, de la Institutul de Zoologie. Wadley i-a trimis următorul mesaj : „Președintele Institutului de Zoologie prezintă omagii profesorului Challenger și ar considera ca o favoare personală dacă domnia sa ar binevoi să le facă, atît lui, cît și colegilor lui, onoarea de a asista la viitoarea lor ședință." Ei bine, răspunsul lui Challenger nu poate fi exprimat în termeni decenți.

— Totuși mi-l poți spune ?

— Redat într-o formă acceptabilă, ar suna cam așa : „Profesorul Challenger prezintă omagii președintelui Institutului de Zoologie și ar considera ca o favoare personală dacă ar binevoi să se ducă dracului !"

— Doamne Dumnezeule !

— Da, cam așa a zis și Wadley. Îmi amintesc de bietul Wadley gemînd la începutul ședinței : „...după 50 de ani de colaborări științifice..." Nu și-a mai venit niciodată în fire.

— Mai știi și alte amănunte despre Challenger ?

— Eu sînt, după cum știi, bacteriolog. Mai exact, raza mea de activitate e microscopul. Abia dacă mă uit la cele ce se văd cu ochiul liber. Sînt un cercetător situat la limitele cunoașterii și mă simt foarte stingherit cînd ies din laboratorul meu și-mi întîlnesc semenii, aceste vietăți neînchipuit de mari și grosolane. Spiritul meu e prea dezlegat de cele lumești, ca să bîrfesc. Totuși, am auzit vorbindu-se de Challenger în lumea savanților : e un om pe care n-ai dreptul să nu-l iei în seamă. E cît se poate de inteligent, plin de viață și de energie, dar în același timp intransigent, sclavul ideilor fixe și fără nici un fel de scrupul. În chestiunea aceea sud-americană, nu a mers el oare pînă la a truca fotografiile ?

— Mi-l descrii ca fiind sclavul unor idei fixe. Un exemplu ?

— Exemple sînt cu miile, dintre care cel mai recent, referitor la Weissmann și la evoluționism, a fost cauza dezlănțuirii unui adevărat scandal la Viena.

— În ce împrejurări ?

— Nu-mi amintesc bine. Dar avem la gazetă un text englezesc al procesului verbal de ședință. Binevoiești să vii cu mine ?

— Cu multă plăcere. Trebuie să iau un interviu profesorului și caut un mijloc de a ajunge pînă la el. Îți mulțumesc pentru bunăvoință. Te-aș însoți chiar acum, dacă nu crezi că e prea tîrziu.

O jumătate de oră după aceea, în birourile „Naturii" stăteam așezat în fața unui impresionant volum. Articolul pe care îl cercetam, „Weissmann împotriva lui Darwin", avea ca subtitlu : „Vii proteste la Viena. O ședință furtunoasă". Chiar dacă insuficiența culturii mele științifice mă împiedica să urmăresc discuțiile, totuși puteam să-mi dau seama că profesorul englez, prin atitudinea lui arțăgoasă, provocase indignarea confraților de pe continent. „Proteste", „Rumoare", „Strigăte unanime" — iată primele trei subtitluri care mi-au sărit în ochi. Pentru rest, dacă articolul ar fi fost scris în limba chineză, nu l-aș fi înțeles mai puțin.

— Te-aș ruga să mi-l traduci în englezește, i-am spus confratelui meu, cu voce gravă.

— Bine, dar e în englezește !

— Mi-aș încerca mai curînd norocul cu textul original.

— Într-adevăr, pentru un profan e cam lipsit de claritate.

— Mi-ar trebui să găsesc mai mult decît o singură propoziție pe înțelesul meu, din care să se desprindă o cît de vagă idee. Dar... iată una, cred... una aproape limpede. Am să mi-o transcriu. Îmi dă ocazia să iau contact cu fiorosul profesor.

— Asta e tot ce pot face pentru dumneata ?

— O clipă, te rog ! Aș vrea să-i scriu. Dacă-mi dai voie să-mi redactez chiar aici scrisoarea, pe o hîrtie cu en-tête-ul revistei dumitale, poate că aș cîștiga oarecare autoritate în ochii lui.

— Și după asta, Challenger ar veni să facă aici un scandal, de să-i meargă vestea !

— Ba, deloc. Ai să vezi scrisoarea. Te asigur că n-o să cuprindă nimic supărător.

— În cazul acesta, iată scaunul și biroul meu. Găsești acolo hîrtie. Aș dori numai să arunc și eu o privire pe scrisoarea dumitale cînd o fi gata.

Nu mi-am precupețit timpul. Și îndrăznesc să spun că scrisoarea aceea avea o întorsătură fericită, așa că i-am citit-o bacteriologului meu, nu fără oarecare mîndrie de autor.

«Iubite domnule profesor Challenger,
Nu sînt decît un modest doritor de a cunoaște legile naturii. Am manifestat totdeauna cel mai viu interes în ce privește speculațiile dv. asupra lui Darwin și Weissmann. De curînd am avut ocazia să-mi reîmprospătez cunoștințele recitind...

— Afurisit mincinos ! a șoptit Tarp Henry.

— ...recitind magistrala dv. comunicare de la Viena. Acest document, de o admirabilă claritate, pare a lămuri problema definitiv. Îngăduiți-mi totuși să vă atrag atenția asupra uneia din frazele dv. Spuneți : „Protestez din toate puterile mele împotriva acelei aserțiuni exorbitante și în întregime dogmatice, că fiecare „id" este un microcosm posesor al unei arhitecturi istorice lent elaborate de-a lungul seriei de generații". Nu credeți că sînt în ea unii termeni prea categorici ? Nu credeți că ar trebui reluați și verificați ? Dacă mi-ați îngădui, v-aș cere favoarea unei întrevederi, deoarece subiectul mă interesează și aș dori să vă prezint prin viu grai unele idei personale. Cu asentimentul dv., sper să am cinstea de a vă vizita poimîine, miercuri, la ora 11 dimineața.
Al dv., domnule, cu deosebit respect și sinceritate.

EDUARD D. MALONE»

— Ei ? am întrebat, triumfător.

— Bine, dacă conștiința dumitale se simte împăcată...

— Nu m-a mustrat niciodată cu nimic.

— Și ce-ai de gînd să faci ?

— Să-l vizitez pe Challenger. Odată ajuns acolo, o să găsesc eu vreun pretext să încep discuția. La nevoie, i-aș dezvălui chiar subterfugiul de care m-am folosit. Dacă Challenger are cît de cît spirit sportiv, orgoliul lui o să fie măgulit.

— Crezi ? Ia seama ca, în loc să-i mîngîi dumneata orgoliul, să nu te mîngîie el pe dumneata ! Ai grijă să te îmbraci în echipament american de fotbal sau cu o cămașă de zale. La revedere. O să-ți țin răspunsul lui la dispoziție miercuri dimineața, dacă binevoiește să-ți răspundă. E un om violent, țîfnos, primejdios și nesuferit pentru toți cei care se apropie de el și nu e combătut de savanți decît în măsura în care își pot permite vreo îndrăzneală la adresa lui. Poate că ar fi fost mai bine pentru dumneata să nu fi auzit niciodată vorbindu-se de el...

CAPITOLUL III

UN OM IMPOSIBIL...

TEMERILE CA ŞI nădejdile prietenului meu n-au fost întemeiate. Cînd am sosit miercuri la sediul „Naturii", am găsit un plic purtînd ştampila din West Kensington, pe care numele meu era scris cu nişte litere ca de sîrmă ghimpată. Iată ce conţinea plicul :

„Enmore Park W.

Domnule,

Am primit scrisoarea prin care vă oferiţi să împărtăşiţi vederile mele. Vederile mele nu au nevoie să fie împărtăşite nici de dv., nici de altcineva. Aveţi îndrăzneala să numiţi „speculaţii" declaraţiile mele asupra darwinismului. Ţiu să vă semnalez grava necuviinţă pe care o provoacă asemenea cuvînt într-o asemenea materie. Contextul, totuşi, îmi dovedeşte că aţi păcătuit, mai mult din ignoranţă şi lipsă de dibăcie decît din răutate. În consecinţă, vă scot de sub acuzare. Una din frazele lucrării mele pare a vă fi dat oarecum de furcă. Aş fi crezut că numai o inteligenţă submediocră n-ar fi putut să sesizeze imediat acest punct de vedere. Dar dacă într-adevăr lucrul acesta cere o explicaţie, sînt de acord să vă primesc la ora fixată, în ciuda dezgustului pe care mi-l provoacă, fără excepţie, vizitele şi vizitatorii. Feriţi-vă de a crede, aşa cum aţi putea fi ispitit s-o faceţi, că mi-aş putea schimba eventual părerea. Nu-mi exprim niciodată o părere decît în mod deliberat şi după ce am chibzuit îndelung asupra ei. A-mi lua vorba înapoi nu intră în obiceiurile mele. Binevoiţi, atunci cînd vă veţi prezenta, să arătaţi valetului meu, Austin, plicul acestei scrisori : el trebuie să ia toate măsurile de precauţie necesare spre a mă apăra împotriva acelor puşlamale neruşinate care se numesc gazetari.

Al dv. sincer,
GEORGE EDUARD CHALLENGER."

I-am citit această scrisoare lui Tarp Henry, care venise de dimineaţă să ia rezultatul demersului meu. Drept răspuns, Tarp mi-a spus doar atît :

— Tocmai s-a descoperit o substanţă, cuticura sau cam aşa ceva, mai eficace decît arnica [1] pentru vindecarea rănilor...

Unii oameni au un deosebit simţ al umorului.

Era aproape 10 şi jumătate cînd am primit scrisoarea. La ora exactă fixată pentru întîlnire, o trăsură m-a lăsat în faţa unei case, al cărei grilaj impunător şi ale cărei ferestre cu perdele bogate dovedeau că temutul profesor se bucura de o frumoasă stare materială. Uşa mi-a fost deschisă de un individ ciudat, negricios şi uscat, fără vîrstă, care purta o vestă de postav gros şi jambiere brune, de piele. Am aflat mai tîrziu că era şoferul, care îndeplinea toate serviciile ori de cîte ori ultimul valet o lua la goană. M-a privit din cap pînă în picioare, cu nişte ochi albaştri pătrunzători.

— Sînteţi aşteptat ? a întrebat.

— Mi s-a fixat o întîlnire.

— Scrisoarea dumneavoastră ?

I-am arătat plicul.

— Bine !

Părea foarte puţin vorbăreţ. L-am urmat în coridor cînd, dintr-o odaie în care am recunoscut că era sufrageria, a apărut deodată în faţa mea o femeie scundă, cu trăsăturile mobile şi vii, cu ochi negri şi cu aspect mai mult francez decît britanic.

— O clipă, îmi spuse ea. Aşteaptă puţin, Austin. Poftiţi înăuntru, domnule. Daţi-mi voie să vă întreb dacă l-aţi mai întîlnit pînă acum pe soţul meu.

— N-am avut această cinste, doamnă.

— Atunci vă prezint mai dinainte scuzele mele. E un om imposibil, cu totul imposibil. Ţin să vă previn, ca să vă păziţi.

— Vă mulţumesc, doamnă.

— Îndată ce-l vedeţi că se înfurie, să nu mai rămîneţi în odaie şi să nu vă mai pierdeţi timpul cu discuţii. Au mai avut şi alţii ocazia să regrete acest lucru. De fiecare dată se iscă un scandal care se răsfrînge şi asupra mea, şi asupra tuturor. Sper că vizita dumneavoastră nu este în legătură cu aceeaşi problemă, a Americii de Sud.

E cu neputinţă să minţi o femeie.

— O, e cel mai primejdios subiect ! O să vă povestească lucruri despre care nu veţi crede nimic, ceea ce, de altfel, e uşor de înţeles. Totuşi, vă rog să nu-l contraziceţi, deoarece lucrul acesta îl scoate din fire. Prefăceţi-vă că-l credeţi şi totul o să fie bine. Ţineţi seama că el însuşi crede ce spune. Despre asta puteţi fi sigur. Niciodată nu s-a pomenit un om mai cinstit. Nu vă mai reţin, asta i-ar da de bănuit. Dacă începe a fi primejdios, într-adevăr pri-

[1] Arnica montana, plantă tonică şi stimulentă din care se extrage o tinctură bună pentru vindecarea rănilor. (n.t.)

mejdios, sunați și rezistați pînă sosesc eu. Chiar și în clipele cele mai grave, tot mai păstrez asupra lui o oarecare autoritate...

Cu aceste cuvinte de încurajare, doamna Challenger m-a încredințat tăcutului Austin, care aștepta asemeni unei statui a discreției. Valetul m-a condus la capătul coridorului, în fața unei uși la care a bătut. Un muget de taur i-a răspuns. Și iată-mă în fața profesorului.

Challenger stătea pe un scaun turnant, în fața unei mese mari, acoperită cu cărți, cu hărți și cu diagrame. În clipa cînd am intrat, s-a învîrtit cu scaunul ca să mă privească din față. Înfățișarea lui mi-a tăiat răsuflarea. Eram pregătit să văd un om ciudat, dar nu o făptură atît de înspăimîntătoare ! Te surprindea prin statura lui, prin ținuta lui impunătoare și prin mărimea capului, mai uriaș decît orice am văzut vreodată pe un trup omenesc. Pălăria lui, dacă m-aș fi încumetat s-o încerc, mi-ar fi căzut pînă pe umeri ! Avea una din acele figuri cu barbă, care în mintea mea se asocia cu imaginea unui taur asirian — o față roșie, cu barba de un negru bătînd în albastru, coborînd în bucle mari pe piept. Părul lui, cu totul neobișnuit, îi tăia fruntea ca o lungă bandă netedă. Ochii de un cenușiu albăstrui, foarte limpezi sub smocurile negre și groase ale sprîncenelor, aveau o privire ascuțită și sfredelitoare care impunea. Umerii largi, pieptul bombat ca un butoi, mîinile de uriaș acoperite cu păr des — iată ce vedeam din persoana lui pe deasupra mesei. Un glas tunător agrava prima impresie pe care mi-o produsese celebrul profesor Challenger.

— Ei, despre ce este vorba ? m-a întrebat el, cercetîndu-mă cu aroganță.

Trebuia să-mi ascund surprinderea, pentru că, altfel, dialogul s-ar fi putut termina aici.

— Ați binevoit să-mi fixați o întîlnire, domnule profesor, i-am răspuns domol.

Și i-am împins plicul. El l-a luat și l-a așezat în fața lui, pe masă.

— Aha, da... ești tînărul care nu înțelege limba engleză, dar binevoiește, pe cît se pare, să fie de acord cu concluziile mele generale.

— Întru totul, domnule profesor, întru totul, am declarat.

— Desigur ! Asta o să-mi consolideze situația, nu-i așa ? Pentru că îmi aduci sprijinul dublei autorități : a vîrstei și a aspectului dumitale... Ceea ce nu împiedică totuși să fii mai bun decît toți măgarii aceia de la Viena, ale căror răgete în turmă nu mă jignesc mai mult decît guițatul de unul singur al porcului englez !

M-a privit așa, de parcă aș fi fost un exemplar din rasa aceea.

— Purtarea lor, am spus, o găsesc îngrozitoare.

— Te asigur că sînt în stare să mă lupt singur și n-am nevoie de simpatia dumitale. Da, singur, domnule, cu spatele la zid : acolo mă simt la locul meu. Dar să rezumăm. Dialogul acesta nu poate avea pentru dumneata prea mult farmec, iar pe mine mă plictisește peste orice închipuire. Aveai de prezentat, dacă nu mă înșel, cîteva observații asupra unuia din aspectele tezei mele ?

Felul lui de a fi, brutal și direct, nu-mi lăsa putința să mă sustrag, și totuși trebuia să mă feresc, să pîndesc un moment prielnic. De departe, lucrul acesta mi se păruse destul de simplu. Oare calitățile mele de irlandez mă vor părăsi tocmai acum cînd aveam mai mare nevoie de ele ? Challenger mă străpungea cu ochii lui de oțel.

— Explică-te ! a mugit.

— Nu sînt decît un foarte modest cercetător, abia deasupra nivelului unui amator pasionat. Dar îmi pare că sînteți de o severitate exagerată față de Weissmann. Oare starea de fapt nu ar tinde, în momentul de față, să-i... consolideze doctrina ?

— Ce stare de fapt ? a zis Challenger, cu un calm amenințător.

— Fără îndoială că nu există nici un fapt care să constituie, în adevăratul înțeles al cuvîntului, o dovadă. Făceam aluzie, pur și simplu, la ceea ce aș numi tendința științifică generală a gîndirii moderne.

Challenger s-a aplecat spre mine cu o mare seriozitate.

— Știi, cred — a început, făcînd gestul de a număra pe degete — că unghiul cranian este un factor constant.

— Bineînțeles, i-am răspuns.

— Și că telegonia este o ipoteză controversată ?

— Fără nici o îndoială.

— Și că ovulul este diferit de oul partenogenetic ?

— Nici vorbă ! am exclamat, mîndru de îndrăzneala mea.

— Și ce dovedește asta ? m-a întrebat cu o voce blîndă și convingătoare.

— Într-adevăr ce dovedește asta ? am îngăimat. Ce dovedește asta ?

Challenger gungurea :

— Vrei să ți-o spun eu ?

— V-aș ruga...

— Asta dovedește — a zbierat el într-o neașteptată explozie de furie — că ești o caiafă nerușinată, unul din acei mizerabili de gazetari, a căror ignoranță e tot atît de mare cît și nerușinarea lor !

Se ridicase dintr-o săritură, cu ochii ieșiți din orbite.

În ciuda momentului critic, am avut timpul să observ, spre marea mea surprindere, că, deși ridicat în picioare, îmi ajungea abia la umeri și că, foarte mic de statură, stăvilit în creșterea lui

uriaşă, vitalitatea lui înspăimîntătoare se dezvoltase în lărgime, în grosime şi în volum cerebral : un Hercule scund.

— Ceea ce-ţi spuneam adineauri, domnule — striga acum, aplecat înainte cu gîtul întins şi cu mîinile sprijinite de masă — era pur şi simplu pe păsăreşte, o păsărească ştiinţifică ! Prin urmare, dumneata, care ai un cap cît o nucă, îţi închipui că o să fii mai dibaci decît mine ! Ai pretenţia că eşti atotputernic, cabotin ce eşti ! Fără îndoială că trebuie să ne plecăm cu toţii în faţa dumitale, în nădejdea vreunui cuvînt binevoitor ? În nădejdea că vreunul dintre noi o să se poată ridica mai uşor ? În nădejdea că vreunul dintre noi o să se poată ţine în scări ? Ştii oare că a fost o vreme cînd ţi s-ar fi tăiat urechile ? Să ştii, lepră, că te cunosc prea bine ! Ţi-ai pierdut măsura mîrşăviei. Dar mă însărcinez eu să ţi-o aduc aminte. Te dezumflu eu, balon umflat cu vînt ! Se mai găseşte cineva pe lumea asta care să-ţi fie stăpîn. Nu, domnule, nimeni nu-şi bate joc de George Eduard Challenger ! Nimeni nu i-a găsit încă nasul ! Doar te-am prevenit, din clipa cînd ai ţinut să vii, că o faci pe propriul dumitale risc. Ai jucat un joc primejdios şi ai pierdut. Cu atît mai rău pentru dumneata, iubite domnule Malone. Acum, plăteşte !

— S-avem iertare, domnule, i-am răspuns, retrăgîndu-mă spre uşă şi deschizînd-o. Puteţi să mă insultaţi cît vreţi, vă dau voie. Dar totul are o margine, şi de atins n-o să mă atingeţi !

— Crezi ?

Înainta cu paşi măsuraţi, cu un aer ameninţător. Dar deodată s-a oprit şi şi-a vîrît mîinile butucănoase în buzunarele hainei scurte :

— Am mai avut pînă acum ocazia să arunc afară cîţiva gazetari. Dumneata ai să fii al patrulea sau al cincilea. O amendă de 3 lire şi 15 şilingi, ăsta-i tariful obişnuit. Cam scump, dar face. Şi de ce, mă rog, nu ţi-ai urma şi dumneata confraţii ? Mi se pare că o meriţi îndeajuns !

Şi-a reluat apoi mersul duşmănos, ridicîndu-se pe vîrfuri ca un maestru de dans.

Aş fi putut fugi pe uşa holului, dar ar fi fost o laşitate din partea mea. De altfel, o mînie cît se poate de firească începuse să mă înfierbînte. Chiar dacă m-aş fi făcut vinovat faţă de omul acesta, atitudinea lui mă punea în legitimă apărare.

— Binevoiţi a vă îndepărta mîinile, domnule. N-o să sufăr nici cea mai mică atingere.

— Zău ? !

Mustaţa lui neagră s-a ridicat şi un rînjet a făcut să-i sclipească unul din caninii albi :

— N-ai să suferi, zici, nici cea mai mică atingere ?

— Domnule profesor — am strigat — fiţi om de înţeles ! Cîntăresc 15 „stone“ [1], sînt tare ca fierul şi joc centru mijlocaş în fiecare duminică în echipa „London Irish“. Nu sînt eu omul...

În clipa acea, el s-a repezit asupra mea. Din fericire deschisesem uşa, pentru că altfel am fi trecut prin ea ! Ciocnirea ne-a făcut să ieşim în coridor, unde am agăţat în trecere un scaun, care a sărit împreună cu noi spre stradă. Barba lui Challenger îmi umplea gura, parcă eram încurcaţi unul într-altul, iar scaunul cel infernal îşi repezea picioarele printre ale noastre. Austin, care veghea, avusese grijă să deschidă cele două canaturi ale uşii holului. O smucitură ne-a făcut să ne rostogolim pe scări de-a-ndaratelea. Am văzut uneori prin localurile de noapte acrobaţi executînd figuri asemănătoare, şi am impresia că e nevoie de oarecare exerciţii ca să le reuşeşti fără să te zdrobeşti. Scaunul s-a rupt în bucăţi, de pavaj, în timp ce Challenger şi cu mine ne-am rostogolit înlănţuiţi în şanţul rigolei. S-a ridicat, ameninţînd cu pumnii şi gîfîind ca un astmatic.

— Ei, a zis cu sufletul la gură, ţi-ajunge ?

Dar şi eu, la rîndul meu, îmi revenisem.

— Fanfaron ce eşti ! am strigat.

Fără intervenţia foarte oportună a unui sergent de stradă, care a pus capăt acestei scene ridicole, înfigîndu-se în faţa noastră cu un carnet în mînă, am fi fost gata să lichidăm conflictul pe loc, deoarece Challenger fierbea de dorinţă să se bată.

— Ce înseamnă asta ? Nu vi-e ruşine ? a început sergentul.

Era prima frază normală pe care o auzeam în Enmore Park.

— Ei, lămuriţi-mă... — stăruia omul, întorcîndu-se spre mine.

— Am fost atacat de omul ăsta, i-am spus.

— Atacat ?

Profesorul nu zicea nimic. Gîfîia.

— Nu-i întîia oară cînd i se întîmplă ! Sergentul a dat din cap cu asprime şi s-a întors spre Challenger : Ai mai avut şi luna trecută o poveste ca asta. Acum văd că tînărului ăstuia i-ai umflat ochiul. Apoi către mine : Să-l arestez ?

Mi s-a muiat inima.

— Nu, nici vorbă, i-am răspuns.

— Atunci, ce ? a făcut sergentul.

— În povestea asta am şi eu o vină. Am pătruns la dumnealui prin surprindere. De altfel mă prevenise cinstit

Sergentul şi-a închis carnetul.

[1] Unitate de măsură cîntărind aproximativ 7 kg. (n. t.)

— Să nu te mai prind ! i-a spus lui Challenger. Și cum în jurul nostru începuseră să facă cerc un băiat de la măcelărie, o bonă și cîțiva gură-cască, a adăugat : Circulați vă rog, circulați !

Apoi a început să coboare strada greoi, cu mica ceată după el.

Profesorul s-a uitat la mine. În ochii lui părea că rîde ceva.

— Intră, n-am terminat-o încă cu dumneata, mi-a spus.

Fără să țin seama de accentul sinistru al acestei invitații, l-am urmat în casă. Și tot atît de rigid ca o statuie, Austin a încuiat ușa după noi.

CAPITOLUL IV

LUCRUL CEL MAI IMPORTANT DIN LUME...

ABIA ÎNCUIASE UȘA, cînd doamna Challenger s-a și repezit din sufragerie peste noi. Era grozav de furioasă. S-a proptit înaintea bărbatului ei, ca un cocoș în fața unui buldog. Se vedea bine că mă văzuse ieșind, dar nu mă văzuse întorcîndu-mă.

— Ești o bestie, George ! i-a strigat. L-ai rănit pe tînărul acela frumos.

Profesorul a dat-o la o parte cu degetul cel mare :

— Iată-l la spatele meu. N-are nici pe dracu !

Ea s-a simțit rușinată, și cu drept cuvînt.

— Iartă-mă, nu te-am văzut, mi-a spus.

— Vă asigur că nu e cazul să fiți îngrijorată, doamnă.

— Dar ți-a făcut o vînătaie pe obraz ! Da, George, ești o bestie ! Nu e zi de la dumnezeu să nu te-apuci de scandal ! Nu faci decît să stîrnești rîsul și ura ! Ai abuzat de bunătatea mea. Am ajuns la capătul răbdării !

— Iar ne răfuim în public ! a mîrîit Challenger.

— Dar nu mai e un secret pentru nimeni ! a strigat ea. Oare te mai îndoiești că toată strada, mai bine zis toată Londra... lasă-ne, Austin, nu mai avem nevoie de dumneata aici !... Te mai îndoiești că am ajuns de rîsul tuturor ? Unde ți-e demnitatea ? Tu, care ar fi trebuit să fii profesor într-o mare universitate și să te bucuri de respectul a mii de studenți... Unde ți-e demnitatea, George ?

— Dar la demnitatea ta nu te gîndești, scumpa mea ?

— Încercarea e prea grea pentru mine. Ai ajuns o brută, o brută care se ține numai de scandaluri !

— Te rog, Jessie !...

— Un scandalagiu, care nu știe decît să zbiere ca un turbat !

— Haide ! ajunge, i-a tăiat-o el. Treci la pocăință ! Pe scaunul pocăinței !

S-a aplecat și, spre marea mea mirare, a ridicat-o și a așezat-o într-un colț al holului, pe un piedestal negru de marmură,

înalt de cel puțin 7 picioare, și atît de îngust, încît nenorocita abia putea să-și țină echilibrul. Nimic mai ridicol decît priveliștea pe care-o oferea acum, expusă așa, cu obrazul roșu de mînie, cu picioarele atîrnate și cu trupul înțepenit de frică să nu cadă !

— Dă-mă jos ! gemea ea.

— Zi : „te rog".

— Ce bestie ești, George ! Dă-mă imediat jos !

— Poftiți în biroul meu, domnule Malone.

— Dar, domnule profesor, vă implor... — m-am rugat, uitîndu-mă spre doamna Challenger.

— Vezi, Jessie, domnul Malone intervine în favoarea ta... Spune „te rog" și te dau jos imediat.

— Bestie !... Te rog, te rog !

A coborît-o ca și cum ar fi coborît o păsărică.

— Ar trebui să înveți a te stăpîni, scumpa mea. Domnul Malone e gazetar. N-o să uite să raporteze toate astea mîine, în foaia lui, și desigur că în cartier or să se vîndă cel puțin 12 numere mai mult ca de obicei. Titlul : „Un scandal în lumea sus pusă"... că te simțeai grozav de sus pusă pe piedestalul acela, nu-i așa ? Apoi subtitlul : „Scurtă privire aruncată asupra unui menaj ciudat". Pentru că acest domn Malone face parte din acel soi de oameni care se hrănesc cu gunoaie și cu murdării. *Porcus ex grege diaboli* : un porc din turma diavolului... Nu-i așa, domnule Malone ? Ce zici ?

— Sînteți într-adevăr nesuferit ! m-am indignat eu.

El a început să rîdă, dar rîsul lui semăna mai mult a muget.

— Și totuși, o să ne înțelegem imediat, a șoptit. S-a uitat la femeie, apoi la mine, scoțîndu-și înainte pieptul uriaș. Apoi deodată, schimbînd tonul, a zis : Iartă aceste glume de familie, domnule Malone. Te-am chemat îndărăt pentru un motiv mai serios decît acela de a te face părtaș la amuzamentele noastre casnice. Dumneata, mică doamnă, șterge-o repede și nu-ți mai face sînge rău de pomană ! Și-a lăsat amîndouă mîinile lui mari pe umerii ei : Tot ce mi-ai spus e perfect adevărat. Dacă te-aș asculta, aș fi cu mult mai bun. Dar n-aș mai fi George Eduard Challenger... Scumpa mea, sînt pe lume nenumărați oameni buni, dar nu-i decît un singur G.E.C. Rolul tău e să scoți din el tot ce are mai bun ! Apoi a sărutat-o cu zgomot, lucru care m-a stingherit parcă mai mult decît brutalitățile lui. Și acum, domnule Malone — a continuat reluîndu-și brusc demnitatea — pe-aici, te rog.

Ne-am întors în odaia pe care o părăsisem atît de furtunos cu zece minute înainte. Profesorul a închis ușa cu grijă în urma noastră, mi-a arătat un fotoliu și mi-a împins în față cutia cu țigări.

— Sînt „San Juan Colorado" veritabile — a zis. Adevărate calmante pentru oamenii irascibili. Dar rupe vîrful cu dinții, pentru dumnezeu ! Taie-l, și taie-l cu tot respectul cuvenit ! Și acum, așază-te în fotoliul ăsta comod și ascultă cu atenție tot ce am de gînd să-ți spun. Dacă o să-ți vină vreo replică, păstreaz-o pentru altă dată. Mai întîi de toate, dacă te-am chemat din nou în casă după ce, pe bună dreptate, te aruncasem afară...

Și-a scos bărbia înainte și m-a privit cu un aer în care se vădeau în același timp și sfidarea, și așteptarea unei replici din partea mea.

— ...după ce, cum spuneam, te aruncasem pe bună dreptate afară, a fost din pricina răspunsului pe care i l-ai dat sergentului de stradă. Mi s-a părut că deslușesc în el sentimente pe care nu sînt obișnuit să le constat la cei de o profesie cu dumneata. Luînd asupra dumitale răspunderea scandalului, ai dat dovadă de dezinteres și de o lărgime de vederi care m-au făcut să te privesc cu oarecare simpatie. Subspeța umană din care ai norocul să faci parte a rămas totdeauna dedesubtul orizontului meu. Răspunsul dumitale însă te-a ridicat deasupra lui. Ai crescut în ochii mei. De aceea te-am chemat să te întorci cu mine și de aceea mi-a venit gust să te cunosc mai bine. Fii bun și aruncă scrumul pe tăvița japoneză, colo, pe masa de bambus din stînga dumitale...

Debitase acest discurs cu tonul unui profesor care își ține cursul în fața unei clase întregi. Își potrivise scaunul mobil așa fel ca să mă privească din față, tremurînd ca o broască uriașă, cu capul răsturnat și cu ochii pe jumătate acoperiți de pleoapele disprețuitoare. Deodată s-a întors într-o parte și n-am mai văzut decît o claie de păr zbîrlit și lobul roșu al unei urechi. Căuta ceva în maldărul de hîrtii de pe masa de lucru. Cînd s-a uitat din nou la mine, ținea în mînă un obiect care semăna cu un album de schițe, grozav de ponosit.

— O să-ți vorbesc despre America de Sud, a urmat el. Dar, te rog, fără comentarii. Mai întîi de toate, vreau să-ți aduc la cunoștință că nimic din ceea ce o să auzi aici n-o să fie dat vreodată publicității fără aprobarea mea specială, pe care, după toate probabilitățile, n-o să ți-o dau niciodată. Ne-am înțeles ?

— O să fie foarte greu, i-am replicat. Socotesc că o relatare corectă...

Challenger a pus albumul pe masă :

— Atunci încheiem discuția. Bună ziua.

— Nu ! am strigat. Nu ! Primesc condițiile dumneavoastră, de vreme ce nu-i chip altfel.

— Nici să nu te gîndești că ai putea să faci altfel ! a zis el.

— Atunci vă promit.

— Pe cuvînt de onoare ?

— Pe cuvînt de onoare.

M-a privit cu îndoială cu ochii lui pătrunzători.

— Dar, în definitiv, cine-mi garantează cuvîntul dumitale ?

— Într-adevăr, domnule — am izbucnit — întreceți orice măsură. Niciodată, pînă acum, nu m-a tratat cineva în felul ăsta !

Indignarea mea părea că-l interesează mai mult decît îl stinghereşte.

— Capul rotund, a şoptit, brahicefal, ochii cenuşii, părul negru, o caracteristică negroidă ; bănuiesc că trebuie să fii celt.

— Sînt irlandez.

— Irlandez din Irlanda ?

— Da, domnule.

— Atunci totul se explică. Vrei să-mi promiți că ai să păstrezi pentru dumneata confidențele mele ? De altfel, or să fie destul de incomplete. N-o să-ți dau decît vagi indicații. În primul rînd, trebuie să ştii că acum doi ani am făcut în America de Sud o călătorie sortită să intre în domeniul ştiinței clasice. Îmi propusesem să verific unele concluzii trase de Wallace şi Bates, lucru care n-ar fi fost posibil decît observînd faptele raportate de ei în condiții identice cu acelea pe care le observaseră ei înşişi. Chiar dacă expediția mea nu ar fi avut decît acest rezultat, şi încă merita atenție. Dar s-a petrecut acolo un incident care a deschis o nouă cale cercetărilor mele.

Ştii, sau, ceea ce e mai probabil în aceste vremuri de semidoctism, nu ştii că unele regiuni din bazinul Amazonului au rămas încă neexplorate şi că în fluviul acela uriaş se varsă nenumărați afluenți, dintre care unii nu au apărut niciodată pe vreo hartă. Am vizitat acest ținut puțin cunoscut, i-am studiat fauna şi asta mi-a furnizat material pentru mai multe capitole ale monumentalei opere de zoologie care va constitui încoronarea carierei mele. Mă întorceam, socotindu-mi misiunea îndeplinită, cînd am avut ocazia să-mi petrec noaptea într-un mic sat indian, aşezat la locul unde se varsă în Amazon unul din afluenți, al cărui nume sau curs nu vreau să-l precizez.

Indigenii aparțineau acelei rase de indieni Cucama, pe cît de ospitalieri pe atît de degenerați, ale căror facultăți mintale abia dacă depăşesc pe acelea ale unui veritabil londonez. Cîteva vindecări pe care reuşisem să le fac în timp ce coboram fluviul îmi cîştigaseră stima lor, aşa că nu m-am mirat aflînd, la întoarcerea mea, că mă aşteptau cu nerăbdare. Înțelegînd din semnele lor că era vorba de un caz grabnic, l-am urmat pe şef pînă la una din colibe. Cînd am intrat înăuntru, bolnavul la care fusesem chemat tocmai îşi dăduse sufletul. Am constatat cu mirare că nu era vorba de un indian, ci de un alb, ba chiar de un alb dintre cei

mai albi, deoarece avea părul cinepiu şi prezenta toate caracteristicile albinosului. Hainele lui zdrenţuite şi slăbiciunea lui îngrozitoare trădau îndelungi mizerii. Indigenii nu-l cunoşteau. Îl văzuseră tîrîndu-se prin pădure pînă în dreptul satului, singur şi într-o stare de epuizare totală.

Raniţa lui zăcea lîngă culcuş. Am avut curiozitatea s-o cercetez. Înăuntru, o mică bandă de pînză purta însemnate numele şi adresa : „Maple White, Lake Avenue, Detroit, Michigan". Domnul meu, o să mă vezi întotdeauna gata să mă descopăr în faţa acestui nume : Maple White. Nu exagerez nimic spunînd că gloria lui va ajunge egală cu a mea atunci cînd meritele vor fi împărţite între noi, pe bună dreptate.

Din conţinutul raniţei se vedea bine că omul acela fusese un artist şi un poet în acelaşi timp. Erau acolo fragmente din poezii şi, fără să mă socotesc un critic, mărturisesc că mi s-au părut cu totul lipsite de talent. Se mai găseau şi cîteva picturi mediocre, reprezentînd privelişti de pe fluviu, precum şi o cutie de culori, una de creioane, cîteva pensule, osul acesta încovoiat pe care-l vezi pe călimara mea, un volum din „Molii şi Fluturi" de Baxter, un revolver de duzină şi cîteva cartuşe. În ce priveşte obiectele de îmbrăcăminte, fie că acest ciudat vagabond nu avusese asemenea lucruri niciodată, fie că le pierduse, nu exista nimic.

Eram pe punctul să mă îndepărtez, cînd mi s-a părut că zăresc ieşind ceva din buzunarul hainei lui zdrenţuite. Era albumul pe care îl ai în faţa dumitale, tot atît de puţin aspectuos şi atunci ca şi acum. Şi nimeni n-ar putea să aibă mai mult respect şi mai multă grijă de o ediţie princeps a lui Shakespeare decît am avut eu faţă de această relicvă din clipa cînd întîmplarea mi-a pus-o la îndemînă. Te rog, domnule, să iei în mînă o clipă aceste pagini, să le răsfoieşti şi să le cercetezi una cîte una.

Şi aprinzîndu-şi o ţigară, Challenger s-a aplecat, urmărind cu o atenţie sălbatică impresia pe care trebuia s-o facă documentul asupra mea.

Am deschis albumul în aşteptarea unei revelaţii, fără să-mi închipui, de altfel, de ce natură ar fi putut să fie. Prima pagină m-a dezamăgit : nu înfăţişa decît portretul unui bărbat gras, într-o bluză pescărească, cu următoarea explicaţie : „Jimmy Colver, de pe vasul-poştă". Schiţe de indieni şi scene din viaţa indienilor umpleau apoi mai multe pagini. După aceea venea portretul unui preot voios şi rubicond, care purta o pălărie cu boruri largi şi care stătea în faţa unui european foarte slab : „Gustare cu Fra Cristofero, la Rosario", spunea explicaţia. Veneau apoi schiţe de femei şi de copii, apoi o serie lungă de animale, cu următoarele explicaţii : „Manatee pe un banc de nisip", „Broaşte ţestoase cu

ouăle lor", „Ajuti negru sub un palmier miriti" (și desenul înfățișa un animal destul de asemănător cu porcul domestic). În sfîrșit, două pagini pe care se vedeau niște saurieni înspăimîntători, cu boturile ascuțite. I-am spus profesorului :

— Evident, ăștia nu-s decît niște crocodili.

— Aligatori, domnule ! Aligatori. În America de Sud nu sînt crocodili adevărați. Se deosebesc unii de alții...

— Vreau să spun că nu văd aici nimic deosebit, nimic care să justifice entuziasmul dumneavoastră.

Profesorul surîse cu un aer candid.

— Întoarce pagina, mi-a spus.

Am întors-o, dar tot n-am izbutit să înțeleg ceva. Vedeam un fel de mîzgălitură, una din acele schițe improvizate, cu ajutorul cărora pictorii peisagiști își pregătesc adeseori peisajul definitiv. Grămezi de vegetație peniformă, de un verde gălbejit, porneau din primul plan, ca să se înalțe pînă la o linie de stînci drepte, de un roșu închis, cu dungi scobite ciudat, al cărei aspect îmi amintea de anumite formațiuni bazaltice. Într-un anumit punct se ridica o stîncă izolată, în chip de piramidă, împodobită cu un copac uriaș și părînd despărțită de lanțul principal printr-o despicătură. Deasupra tuturora se întindea cerul albastru al tropicelor. Zidul neîntrerupt al stîncilor, tivit cu franjuri subțiri de verdeață, închidea orizontul. Pe pagina următoare era o altă acuarelă, reprezentînd aceeași privelițte, dar mult mai apropiată, așa încît puteai vedea desluțit toate amănuntele.

— Ei bine ? m-a întrebat Challenger.

— Ei bine, cred că ne aflăm în fața unei formațiuni curioase — i-am răspuns — dar mă pricep prea puțin în geologie ca să-mi permit s-o consider extraordinară.

— Extraordinară ? a repetat el după mine. Dar e unică ! E de necrezut ! Nimeni n-ar fi visat vreodată așa ceva ! Acum întoarce pagina.

Am întors-o și mi-a scăpat un strigăt de mirare. Era, pe o pagină întreagă, imaginea celei mai nemaipomenite făpturi pe care am văzut-o vreodată. Vis de opioman, nălucirea unui creier în delir. Avea un cap de pasăre de pradă, trup de șopîrlă pîntecoasă, iar coada lungă îi era acoperită cu țepi. Spinarea cocoșată avea de-a lungul ei un fel de creastă dințată sau, mai exact, cam o duzină de creste ca de cocoș așezate la rînd, una după alta. În fața dihaniei se vedea un fel de stafie sau de pitic cu chip omenesc, care se uita la ea înspăimîntat.

— Ei bine, ce zici de asta ? a strigat profesorul Challenger, frecîndu-și mîinile.

— E ceva monstruos, ceva grotesc !

— După părerea dumitale, cum a putut oare pictorul să imagineze o asemenea jivină ?

— Poate sub influența ginului...

— Altă explicație mai bună nu găsești ?

— Dumneavoastră, domnule, aveți vreuna ?

— Eu cred că această lighioană există și că artistul a desenat-o după natură.

Aș fi pufnit de rîs dacă n-ar fi fost frica salvatoare de vreo nouă tumbă pe coridor.

— Fără îndoială, fără îndoială, am încuviințat eu, așa cum îi dai dreptate unui nebun. Mărturisesc totuși, am adăugat, că acest personaj minuscul mă intrigă. Dacă ar fi un indian, ar dovedi, la rigoare, existența unei rase de pigmei în America. Dar s-ar părea că e un european, cu o pălărie ca acelea pe care le poartă plantatorii...

Profesorul sufla pe nări ca un bivol înfuriat.

— Admirabil ! a strigat. Într-adevăr, în materie de paralizie cerebrală sau de inerție intelectuală, ai depășit măsura ! Lărgești simțitor sfera posibilităților ! Te felicit !

De ce m-aș fi supărat ? În fața unei ființe atît de absurde, n-ar fi avut rost să mă prăpădesc de indignare. Am surîs, obosit.

— Omul acela, am zis, mi se pare prea mic.

— Uite aici, a urmat, aplecat peste desen și subliniindu-l cu degetul lui gros și păros. Vezi planta asta din spatele animalului ? O iei drept o păpădie, probabil, sau drept o varză de Bruxelles ? Sau drept ce alta ? Ei bine, e un copac care se cheamă arborele de fildeș, capabil să atingă o înălțime de 50 sau de 60 de picioare. Nu înțelegi oare că personajul așezat acolo își are rostul lui ? În realitate, așezat în fața jivinei, artistul n-ar fi putut să rămînă în viață ca s-o deseneze. Dacă s-a zugrăvit pe el însuși acolo, a fost doar ca să ne dea o idee despre proporțiile monstrului. Să admitem că omul ar măsura ceva mai mult de 5 picioare. Copacul fiind de zece ori mai înalt, asta ne arată cu precizie proporțiile dihaniei.

— Doamne sfinte ! am strigat. Credeți, prin urmare, că acest animal... Dar atunci gara de la Charing Gross abia i-ar putea sluji drept cușcă !

— Putem afirma, lăsînd la o parte orice exagerație, că ne aflăm fără doar și poate în fața unui specimen interesant, a zis profesorul, cu bunăvoință.

— Dar — am obiectat după ce am întors și ultimele file și m-am convins că nu mai era nimic de văzut în album — nu cred că dumneavoastră, un om de știință, o să faceți abstracție de tot ansamblul cunoștințelor omenești și o să puneți bază pe o simplă schiță găsită în bagajul unui aventurier american, o schiță

datorită poate haşişului, poate febrei sau, pur şi simplu, capriciului unei imaginaţii care ţine de fantasmagorie !

Drept răspuns, profesorul a luat un volum din raft :

— Admirabila monografie pe care o vezi e opera unui savant de mare valoare, prietenul meu Ray Lancester. Este aici o planşă care ar trebui să te intereseze. Iată, am găsit-o. Are ca explicaţie : „Aspectul probabil al stegosaurului dinosaurian jurasic". Laba de dinapoi măsoară ea singură de două ori cît un om adult. Ce părere ai ?

Profesorul mi-a întins cartea. Am făcut ochii mari şi am privit desenul. Această reconstituire a monstrului preistoric era perfect asemănătoare cu schiţa artistului necunoscut.

— Fără îndoială, e foarte curios, am spus.

— Nu crezi că e concludent ?

— Poate să nu fie decît o simplă coincidenţă. S-ar putea întîmpla ca americanul dumneavoastră să fi văzut vreo imagine ca asta care să-l fi impresionat. Ar fi uşor de înţeles că mai tîrziu, în delir, să-şi fi adus aminte...

— Foarte bine, a zis profesorul, cu îngăduinţă. Să nu mai vorbim de asta. Dar binevoieşte, te rog, să te uiţi la osul acesta.

Şi mi-a întins osul despre care spusese că făcea parte din obiectele aparţinînd mortului. Era lung cam de şase ţoli, lat cam de două degete şi păstra încă, la unul din capete, cîteva fragmente de cartilaje uscate.

— Cărui animal cunoscut i-ai atribui dumneata acest os ? m-a întrebat.

L-am cercetat cu grijă şi am încercat să-mi amintesc unele noţiuni foarte îndepărtate.

— S-ar zice că e o uriaşă claviculă omenească, am îndrăznit să spun.

Profesorul a făcut un gest de dispreţ, ridicîndu-şi ochii spre cer :

— Clavicula omenească e curbă şi osul acesta e drept. Şi are o scobitură în formă de şanţ, în care s-a articulat probabil un tendon. Nu, n-are nimic comun cu o claviculă.

— În cazul acesta, mărturisesc că nu ştiu.

— Nu trebuie să roşeşti ; toată presa din South Kensington nu ştie o boabă mai mult ! A scos apoi dintr-o cutiuţă un oscior de mărimea unui grăunte : După părerea mea, osciorul ăsta, care este de om, corespunde osului pe care îl ţii în mînă şi care este de animal. El îţi poate da o idee despre dimensiunile animalului căruia îi aparţine. Bagă de seamă că osul nu e un os-fosilă, ci unul recent, dovadă bucăţelele de cartilaj care mai aderă încă la el. Ce părere ai ?

— Ştiu şi eu ? Poate un elefant...

Profesorul a tresărit dureros :

— Să vorbești de elefanți în America de Sud ! Chiar în secolul ăsta de primitivism, și încă !..

— Atunci, am zis, vreun animal uriaș de pe-acolo... un tapir, de pildă.

— Ești de acord cred, tinere, că stăpînesc toate elementele acestei probleme. Află prin urmare că osul acesta nu poate proveni nici de la un tapir și nici de la vreun animal de care se ocupa zoologia. Provine de la un animal foarte mare, foarte puternic și, după toate probabilitățile, foarte fioros, care există undeva pe pămînt, dar pe care știința nu l-a clasificat încă. Tot mai ești sceptic ?

— Nu, dar asta nu mă împiedică să fiu extraordinar de interesat !

— Atunci n-am pierdut orice nădejde în ceea ce te privește. În dumneata mai licărește încă o urmă de rațiune. Vom încerca, încet și cu răbdare, să pătrundem pînă la ea. Să-l lăsăm la o parte pe artistul meu american și să-mi urmez povestirea. Îți închipui că nu puteam părăsi Amazonul fără să adîncesc descoperirea pe care o făcusem. Se știa cu aproximație din ce direcție venise călătorul american. Chiar numai legendele indiene ar fi fost de-ajuns să mă călăuzească, deoarece o tradiție comună tuturor triburilor de pe coastă afirmă existența unui ținut ciudat. Ai auzit, fără îndoială, despre Curupuri.

— Niciodată.

— Curupuri e duhul pădurilor, o ființă cumplită, de obicei răufăcătoare, care în general trebuie ocolită. Nimeni nu-i cunoaște cu precizie forma și esența. Dar numai la auzul numelui ei toată lumea tremură, de la un capăt la celălalt al Amazonului. Toate triburile arată, ca fiind sălașul lui Curupuri, aceeași regiune. Și regiunea era tocmai aceea de unde venise americanul. Am bănuit acolo o taină de nepătruns și am socotit că era de datoria mea s-o dezleg.

— Și ce-ați făcut ?

Îmi mai pierise puțin din îndrăzneală. Omul acela impresionant îmi poruncea să fiu atent și-mi impunea respect.

— Am izbutit să învinge rezistența indigenilor, care-i atît de grozavă în această privință, încît nu le îngăduie nici măcar să aducă vorba despre acest subiect. Și prin metode de convingere, prin daruri alese, la care s-au adăugat uneori, o mărturisesc, amenințarea de a face uz de forță, am obținut ca doi dintre ei să-mi slujească drept călăuză. După diverse aventuri, pe care nu ți le mai spun aici, de-a lungul unui itinerar mai mult sau mai puțin lung și complicat, într-o direcție pe care nu e necesar s-o cunoști, am ajuns în sfîrșit într-o regiune care n-a fost nici-

odată menționată pe vreo hartă și nici vizitată de altcineva decît de nefericitul meu predecesor. Fii bun și aruncă-ți privirea aici.

Și mi-a arătat o fotografie format 10x16.

— Aspectul neclar al acestei fotografii vine de acolo că barca noastră s-a răsturnat coborînd rîul și caseta cu filmele nedevelopate s-a spart. Cele mai multe s-au stricat. A fost o pierdere ireparabilă, aproape un dezastru. Am salvat totuși, în parte, cîteva fotografii, printre care și aceasta. Te rog să primești explicația mea așa cum ți-o dau. S-a vorbit de trucaj : nu e de demnitatea mea să discut asemenea afirmație.

Fotografia, foarte decolorată, avea pe deasupra un fel de ceață, pe care o critică rău intenționată ar fi putut s-o interpreteze oricum. Reprezenta un peisaj posomorît și șters, unde, uitîndu-mă bine, am descoperit o cîmpie înșirîndu-și copacii pînă la o linie de stînci înalte, care dădeau foarte exact impresia unei cascade uriașe văzută de la distanță.

— Locul mi se pare a fi același ca în schița lui Maple White.

— E într-adevăr același, mi-a răspuns profesorul. Am găsit și unele urme ale taberei artistului. Acum privește asta...

Era aceeași priveliște, dar văzută mai de aproape. Deși foarte proastă, fotografia lăsa să se contureze cu precizie, în mijlocul ei, vîrful cel ascuțit de stîncă încoronat de copacul lui.

— Hotărît, nu mai încape îndoială, i-am răspuns.

— Cu atît mai bine, a zis Challenger. Am făcut un pas înainte, nu-i așa ? Fă-mi plăcerea și examinează stînca aceea ascuțită. Nu observi nimic ?

— Un copac uriaș.

— Și pe copac ?

— O pasăre uriașă, am răspuns.

Mi-a întins o lupă.

— Da, am spus, cu ochiul lipit de sticlă. Pe copac e o pasăre mare, cu ciocul lung, ceva ca un pelican.

— Felicitările mele pentru perspicacitatea dumitale. Dar nu-i nici un pelican. De altfel, nici măcar nu-i o pasăre. E un animal, și poate că te-ar interesa să afli că am ucis unul ca el. Datorită acestui fapt, am adus o dovadă a descoperirilor mele, numai una, fără îndoială, dar incontestabilă.

— Aveți această dovadă ?

În sfîrșit aș fi avut și eu una !

— Aș fi avut-o dacă, din nenorocire, acest excepțional specimen n-ar fi urmat soarta fotografiilor și n-ar fi pierit în naufragiu. Am reușit să-l prind chiar în clipa cînd dispărea în vîltoarea curentului. Mi-a rămas în mînă doar o bucățică de aripă. Cînd valul m-a aruncat fără cunoștință pe mal, țineam încă între degete biata rămășiță pe care ți-o arăt acum.

A scos dintr-un sertar un os încovoiat, lung de două picioare cel puțin, de care atîrna o membrană. Am chibzuit că asta putea să fie partea superioară a unei aripi de liliac monstruos.

— Un liliac uriaș ?... am îndrăznit.

— Haida-de ! a făcut profesorul, pe un ton de dojană. Trăiesc într-o lume pe care n-aș fi bănuit-o niciodată cît de puțin cunoaște principiile fundamentale ale zoologiei ! Cum poți să nu știi acest adevăr elementar de anatomie comparată, că aripa unei păsări constituie un antebraț, pe cînd aceea a unui liliac se compune din trei degete spațiate și legate prin membrane ? În cazul de față osul nu are, cu siguranță, nimic comun cu un antebraț și nici n-ar putea să provină de la un liliac, fiind numai unul și prevăzut cu o singură membrană. Prin urmare, dacă nu vine nici de la o pasăre, nici de la un liliac, care i-ar putea fi proveniența ?

Epuizasem tot bagajul de cunoștințe.

— Nu știu, i-am răspuns.

El a deschis volumul la care se mai uitase o dată și mi-a arătat o planșă :

— Monstrul înaripat pe care-l vezi aici se numește dimorfodon sau pterodactil, reptilă zburătoare din perioada jurasică. Întoarce pagina și o să găsești diagrama reprezentînd mecanismul aripii lui. Compar-o cu fragmentul pe care-l ai în mînă.

O singură privire mi-a fost de-ajuns. După surpriză, a venit convingerea. M-am înclinat în fața concordanței dovezilor. Schița lui Maple White, fotografiile, povestirea profesorului, fragmentul de aripă — toate la un loc formau un ansamblu de dovezi și m-am grăbit să i-o spun lui Challenger. I-am spus-o cu căldură, deoarece simțeam că omul acesta era nedreptățit. El s-a răsturnat în scaun și, cu pleoapele lăsate, cu un zîmbet binevoitor în colțul buzelor, părea că face o baie de soare.

— Mi-ați împărtășit multe lucruri extraordinare ! am strigat cu un entuziasm de gazetar, la care știința nu participă decît într-o slabă măsură. E colosal ! Ca un nou Cristofor Columb, ați regăsit o lume dispărută. Dacă m-am îndoit o clipă, îmi pare rău. Însă totul era așa de extraordinar. Dar știu cel puțin — și ce mi se poate cere mai mult ? — să recunosc evidența atunci cînd mi se înfățișează !

Profesorul a scos un mîrîit de satisfacție.

— Dar după aceea, domnule profesor, după aceea ce-ați mai făcut ?

— Sosise anotimpul ploilor, domnule Malone, și proviziile mele erau pe sfîrșite. Am mers cîtva timp de-a lungul zidului nesfîrșit, căutînd, fără succes, o trecătoare. Stînca în chip de piramidă, deasupra căreia văzusem și prinsesem pterodactilul, pă-

rea mai accesibilă. De altfel, stîncile și cu mine sîntem vechi prieteni, așa că m-am cățărat și pe asta.

Din vîrf am avut priveliștea clară a podișului și a stîncilor. Podișul părea foarte întins. Și la răsărit, și la apus, își prelungea la infinit valurile de verdeață. La bază, o regiune de mlaștini și de mărăcini, bîntuită de șerpi, de gîze și de friguri, înconjura ținutul ca un zid de apărare naturală.

— Pterodactilul a fost singura formă sub care vi s-a manifestat viața ?

— Singura, domnule. Dar în cursul săptămînii cît am poposit sub stîncă, am auzit deasupra mea zgomote foarte ciudate.

— Și animalul desenat de Maple White ?

— Maple White nu l-a putut întîlni decît sus, pe podiș. Prin urmare, există un drum pe care poți ajunge acolo. Și acest drum e fără doar și poate atît de greu, încît animalele n-au putut să coboare și să se răspîndească în regiunea dimprejur. E limpede, sper.

— Dar cum de s-au păstrat ele acolo ?

— Nu văd decît o singură explicație, și asta foarte simplă. America de Sud este, cum cred că ai auzit spunîndu-se, un continent granitic. În punctul care ne interesează s-a produs, probabil, în timpuri foarte îndepărtate, o uriașă și bruscă ridicare vulcanică. Aceste faleze sînt de bazalt, și, prin urmare, de formație ignee. O suprafață de teren, tot atît de întinsă ca și Sussex-ul de pildă, a fost ridicată în bloc, cu tot ce avea pe ea ca vietate, și ruptă de restul continentului prin prăpăstii perpendiculare. Duritatea pereților făcînd acest podiș cu neputință de atins, consecința firească e că legile naturii au fost suspendate. Influențele de tot felul care în alte părți cîrmuiesc viața au fost anulate sau modificate. Au supraviețuit aici ființe care, în alte condiții, ar fi dispărut. Te rog să observi că pterodactilul și stegosaurul aparțin perioadei jurasice, adică uneia dintre cele mai vechi din evoluția vieții. Faptul că s-au conservat într-un chip, ca să spunem așa, artificial, se datorește acestor ciudate condiții întîmplătoare.

— Dar de ce, avînd dovezi atît de evidente, nu le supuneți unor arbitri competenți ?

— M-am gîndit și eu la asta, naiv ce-am fost ! mi-a răspuns profesorul, cu amărăciune. Află însă că de la primele cuvinte n-am întîlnit decît neîncredere, prostie și invidie. Nu-mi place să mă ploconesc, domnul meu, și cînd mi se pune la îndoială cuvîntul, nu mai încerc să dovedesc nimic. O singură împrejurare de felul ăsta mi-ajunge ca să-mi piară orice dorință pe care aș mai avea-o de a produce dovezi, fie ele tot atît de concludente ca și acelea pe care le am. Subiectul mi-a ajuns nesuferit și am refu-

zat să-l mai discut. Iar cînd oameni, cînd oameni ca dumneata, care reprezentați interesul publicului în tot ce are el mai prostesc, au venit să-mi tulbure singurătatea, n-am știut să-i primesc cu stăpînire demnă. Recunosc că sînt arțăgos și că la cea mai mică provocare înclin spre violență. De altfel, cred că ai observat-o !

Mi-am frecat ochiul în tăcere.

— Asta mi-a atras multe dojeni din partea soției mele. Dar orice om de onoare ar simți ca mine. În seara asta, totuși, aș vrea să-mi dovedesc printr-un exemplu strălucit puterea de stăpînire asupra facultăților mele emotive. Prin urmare, primește această invitație. Și luînd de pe masă un carton, mi l-a întins : După cum vezi, dl. Percival Waldron, naturalist cu oarecare renume, trebuie să țină astă seară la orele $8^1/_2$, în sala cea mare a Institutului de Zoologie, o conferință despre epocile terestre. Mi se cere să figurez și eu pe estradă și să rostesc cîteva cuvinte de mulțumire la adresa conferențiarului. Cu această ocazie o să am grijă să expun și eu cîteva păreri, de altfel pline de tact și delicatețe, susceptibile să rețină interesul asistenței și să trezească, la unii, dorința de a pătrunde ceva mai adînc în miezul problemei. Nimic agresiv, înțelegi ! Doar o simplă indicație, care să arate că mai există și adîncimi neexplorate încă. O să mă controlez bine. Cu acest prilej o să constat dacă, stăpînindu-mă, pot să obțin vreun rezultat mai bun...

— Și doriți să merg și eu ? am întrebat, fără să-mi ascund nerăbdarea.

— Desigur, mi-a răspuns el prietenos.

Avea în momentul acela un fel de veselie exagerată, de jovialitate zgomotoasă, aproape tot atît de impresionantă la el ca și violența. Iar zîmbetul plin de bunăvoință, care i-a rotunjit deodată obrajii ca două mere roșii, între ochii pe jumătate închiși și barba mare și neagră, era cu totul extraordinară.

— Vino, în orice caz. Prezența unui aliat în sală, oricît de dezarmat și de total ignorant l-aș ști, o să mă susțină. Presupun că o să fie lume multă, deoarece Waldron, oricît e el de șarlatan, are o clientelă foarte numeroasă. Dar ți-am răpit mai mult timp decît am crezut, domnule Malone. Nimeni nu are dreptul să monopolizeze ceea ce aparține tuturor. O să te revăd cu plăcere la ședința de deseară. Cît despre informațiile pe care le ai de la mine, e de la sine înțeles că n-o să le folosești în public.

— Totuși, șeful meu de serviciu, domnul Mc Ardle, o să mă întrebe, fără îndoială.

— Spune-i ce-o să-ți treacă prin minte, și anume, că dacă o să-mi trimită un alt confrate de-al dumitale o să-l alung pe in-

oportun cu lovituri de cravașă, adevăr pe care, de altfel, ești în măsură să-l confirmi... Am toată încrederea că nimic din ceea ce ți-am încredințat n-o să fie publicat. Și acum, pe deseară, la $8^1/_2$, în sala cea mare a Institutului de Zoologie.

Mi-a făcut semn cu mîna că pot să plec. Și mi-a rămas în minte imaginea obrajilor lui umflați și roșii, între barba albastră — de neagră ce era — și ondulată, și doi ochi necruțători.

CAPITOLUL V

CONTROVERSĂ

PRIN DUBLUL EFECT, al zguduirii fizice, care se produsese după prima mea întrevedere cu profesorul Challenger, și al zguduirii psihice, care urmase celei de a doua, m-am pomenit în Enmore Park destul de deprimat. În capul care mă durea nu se zbătea un singur gînd : că auzisem lucruri adevărate, de o importanță capitală, care îmi vor oferi, atunci cînd Challenger va binevoi, un reportaj extraordinar pentru „Gazette". O trăsură staționa la capătul șoselei. Am sărit în ea și m-am îndreptat spre biroul meu. Mc Ardle era, ca de obicei, la postul lui.

— Ei bine — a făcut el curios — ce mai nou ? Parcă te-ai întoarce de la bătălie, tinere. Să nu-mi spui că ai luat ofensiva !

— La început am avut oarecare dificultăți...

— Ce om ! Și după aceea ?

— După aceea s-a arătat mai de înțeles. Am stat de vorbă. Dar n-am scos nimic de la el... Nimic publicabil.

— Ei, ei ! Văd un ochi umflat care-i poartă pecetea. Și lucrul ăsta ar fi publicabil. Nu mai putem suporta acest regim de teroare, domnule Malone. După faptă și răsplată. Îi făgăduiesc acestui individ un articol care-o să-l cam zgîrie. Ajută-mă. Trebuie să-l stigmatizăm o dată pentru totdeauna. „Profesorul Münchhausen". Ce părere ai de un asemenea titlu ? Sau : „Reînvierea lui Sir John Mandeville" ? Sau : „Un alt Cagliostro" ?... N-avem decît să alegem printre impostorii celebri. Pentru că o să arăt ce este : un impostor !

— Să nu așteptați vreun ajutor de la mine !

— De ce ?

— Pentru că Challenger nu-i nicidecum un impostor.

— Ce ? a strigat Mc Ardle. Doar n-o să-mi spui că dai crezare poveștilor lui cu mamuți, cu mastodonți și cu șerpi de mare ?

— Toate astea nu le cunosc. Şi mă îndoiesc că ar putea să povestească asemenea bazaconii. Dar cred că a făcut anumite descoperiri.

— În cazul ăsta, pentru dumnezeu ! Ia tocul în mînă !

— L-aş lua bucuros. Dar toate cîte le ştiu mi-au fost încredinţate confidenţial. Am promis că n-o să divulg nimic în scris.

Şi în cîteva fraze, am făcut un rezumat al povestirii profesorului.

— Asta e ! am spus drept încheiere.

Mc Ardle mă observa cu un aer neîncrezător.

— Cred însă, mi-a spus el, că reuniunea ştiinţifică din seara asta nu are nici un fel de caracter secret. Îmi închipui că gazetele n-or s-o comenteze, deoarece presa s-a ocupat de Waldron de vreo douăsprezece ori pînă acum şi nimeni nu ştie că Challenger trebuie să ia cuvîntul. Cu oarecare şanse, am putea da o lovitură. Fă-ne o relatare foarte amănunţită a şedinţei. O să-ţi păstrez locul pînă la miezul nopţii.

La sfîrşitul uneia din zilele mele cele mai pline, am luat masa devreme, la Savage Club, cu Tarp Henry, căruia i-am mărturisit aventura mea. Vedeam, în timp ce mă asculta, cum zîmbea sceptic cu toată faţa lui uscată. În sfîrşit, cînd i-am declarat că profesorul mă convinsese, a pufnit în rîs.

— Dragul meu confrate, în viaţa reală lucrurile nu se întîmplă tocmai aşa. Oamenii nu fac descoperiri atît de importante, ale cărora probe reuşesc apoi să le piardă. Să lăsăm toate astea romancierilor. Challenger întrece în şiretenie toată cuşca maimuţelor din grădina zoologică. Dar poveştile lui sînt din cale-afară de absurde.

— Şi totuşi, artistul american ?...

— N-a existat niciodată.

— I-am văzut albumul de schiţe...

— Albumul lui Challenger.

— Prin urmare, după dumneata, Challenger singur ar fi desenat monstrul ?

— Bineînţeles. Cine altul ?

— Dar fotografiile ?

— În fotografii nu există nimic. Chiar după mărturisirea dumitale, n-ai văzut decît o pasăre.

— Un pterodactil.

— Asta o pretinde el ! Ţi-a băgat pterodactilul în cap !

— Bine, dar cele două oase ?

— Unul e luat dintr-un stufat de miel. Cît despre celălalt, a fost pur şi simplu trucat în interesul cauzei. Cu puţină îndemînare şi experienţă, poţi truca un os tot atît de bine ca şi o fotografie.

Începeam să mă simt prost. La drept vorbind, primisem cam repede să iau de bune afirmaţiile lui Challenger. Deodată mi-a venit o idee fericită.

— Vrei să mă însoţeşti la conferinţă ? l-am întrebat.

Tarp Henry m-a privit pe gînduri :

— „Genialul" Challenger nu se bucură de o simpatie tocmai unanimă. Ba s-ar putea spune că-i unul dintre indivizii cei mai detestaţi din Londra ! O mulţime de oameni au socoteli de încheiat cu el. S-ar putea să se îngroaşe gluma. Dacă intervin şi studenţii de la medicină, nu ţin să intru în cuşca leilor.

— De fapt, s-ar fi cuvenit să mergi să-l asculţi.

— Da, ai dreptate. E oarecum un caz de conştiinţă. Poţi conta pe mine în seara asta.

Odată ajunşi acolo, am găsit o afluenţă la care nu ne aşteptam. Pe măsură ce se perindau cupeurile electrice, revărsînd valuri mici de profesori cu bărbi albe, sub bolta intrării se îmbulzea, umilă şi uniformă, o masă de pietoni. Această reuniune ştiinţifică semăna destul de mult cu o întrunire publică. Abia instalaţi, am constatat că amfiteatrul şi fundul sălii erau ticsite de tineret. Rînduri întregi de chipuri, în spatele meu, aveau aspectul binecunoscut al studentului în medicină. Cu siguranţă că toate marile spitale îşi trimiseseră acolo reprezentanţii. Şi toţi aceşti tineri se arătau pentru moment veseli, dar lipsiţi de bunăvoinţă. Cîntau, care mai de care, cîntece populare, cu un entuziasm care dovedea un ciudat preludiu la o discuţie ştiinţifică, şi, cu un avînt care lăsa să se bănuiască o seară agitată, au început să-şi arunce unii altora săgeţi înveninate, la care cei atacaţi răspundeau cu oarecare stinghereală.

Aşa, cînd a apărut bătrînul doctor Meldrum, purtînd pe cap tradiţionalul joben de sub care îi atîrnau şuviţe de păr, a izbucnit un strigăt unanim, ca să se ştie de unde provenea „ciuperca", pe care profesorul s-a grăbit să şi-o scoată şi s-o vîre sub scaun. Cînd profesorul Watley, înţepenit de gută, s-a tîrît pînă la scaun, publicul a manifestat un interes atît de înduioşător pentru degetul lui cel mare de la picior, care-i era bolnav, încît respectabilul domn s-a simţit jenat. Totuşi, manifestaţia cea mai zgomotoasă s-a produs atunci cînd noul meu prieten, profesorul Challenger, a coborît spre locul lui de pe estradă. Un urlet de bun sosit l-a întîmpinat de îndată ce, de după colţ, i s-a zărit barba neagră. Şi m-am gîndit că Tarp Henry avusese dreptate să presupună că toată acea mulţime nu venise numai pentru conferinţă, ci pentru că se răspîndise zvonul cum că vestitul profesor va fi şi el de faţă.

Cîteva rîsete pornite din mijlocul publicului elegant al primelor rînduri de scaune au părut să indice că demonstraţia studenţilor nu-i era indiferentă. Această demonstraţie fusese spon-

tană ca o explozie şi nu s-ar fi putut asemăna cu nimic altceva decît cu răgetele care pornesc dintr-o cuşcă cu fiare cînd se aud paşii paznicului care le aduce mîncarea. Totuşi, oricît ar fi fost de provocătoare, am simţit în ea mai multă plăcere şi interes decît adevărată duşmănie şi batjocură. Challenger a zîmbit cu o calmă plictiseală, ca şi cum l-ar fi lătrat o haită de căţei. S-a aşezat liniştit, a respirat uşor, şi-a trecut degetele prin barbă şi şi-a plimbat peste sala ticsită dispreţul pleoapelor lui căzute. Larma dezlănţuită de sosirea lui încă nu se stinsese cînd a intrat profesorul Roland Murray, care prezida adunarea, împreună cu conferenţiarul Waldron. Şedinţa începu.

Binevoiască să mă ierte profesorul Murray dacă-l voi acuza, de altfel ca pe mai toţi compatrioţii săi, că nu ştie să articuleze desluşit o silabă. Oare de ce oamenii, cînd spun lucruri care merită să fie spuse, nu fac nici cea mai mică sforţare să înveţe cum să le spună ? Asta mi se pare tot atît de nefiresc ca şi cînd ai încerca să torni o esenţă scumpă cu ajutorul unei pîlnii astupate — deşi nimic n-ar fi mai uşor decît să destupi pîlnia. Profesorul Murray a emis cîteva cugetări adînci, exclusiv pentru cravata lui albă, precum şi pentru carafa aşezată în faţă, apoi a clipit din ochi cu viclenie spre sfeşnicul de argint care-i ardea în dreapta şi s-a aşezat. Atunci Waldron, conferenţiarul popularizator, s-a ridicat în mijlocul aplauzelor. Era un om slab, cu înfăţişarea severă, cu glasul aspru şi cu gesturi agresive, dar avea darul de a asimila şi talentul de a transmite publicului, pe înţeles, ba chiar într-un chip interesant, ideile altora. La toate acestea se mai adăuga şi calitatea de a fi spiritual cînd era vorba de subiectele cele mai neverosimile, aşa că, în expunerea lui, mişcarea retrogradă a echinocţiilor sau geneza unui vertebrat păreau procese cît se poate de amuzante.

Cu vorba lui totdeauna limpede, uneori pitorească, el a dezvoltat în faţa noastră, în linii largi, ipoteza ştiinţifică a creaţiei. Ne-a vorbit despre globul nostru care rostogolea în spaţii masa lui uriaşă de gaze incandescente, apoi despre solidificarea, răcirea şi încreţirea scoarţei pămîntești, despre formarea munţilor, despre aburii care se condensează în apă, despre pregătirea lentă a scenei pe care urma să se joace inexplicabila dramă a vieţii. Asupra originii vieţii însăşi, el a păstrat o rezervă prudentă. „S-ar putea admite că germenii n-au supravieţuit arderii primitive, a declarat el, prin urmare viaţa ar fi apărut mai tîrziu. Va fi luat ea naştere spontan, prin combinarea elementelor anorganice în curs de răcire ? Se prea poate. Ar fi greu de conceput ca aceşti germeni să fi apărut dinafară, pe un meteor.

În definitiv, omul cel mai înțelept e acela care se arată cît mai puțin categoric asupra acestei chestiuni. Nu există încă un laborator care să fabrice viață organică din materie anorganică. Chimia noastră n-a construit încă puntea peste prăpastia care desparte viața de moarte. Dar există o chimie a naturii, mai perfecționată și mai subtilă, care, lucrînd cu forțe mari pe perioade lungi de timp, obține poate rezultate la care noi aspirăm în zadar. Iată tot ce se putea spune relativ la acest subiect."

Și oratorul a abordat marea scară a vieții animale. Ea începe de jos, cu moluștele și cu microorganismele mării, ca să se ridice din treaptă în treaptă la reptile și la pești, pînă la cangurul-șoarece [1], care-și purta singur puii și care a fost strămoșul direct al tuturor mamiferelor, adică în consecință al persoanelor prezente. („Haida-de !" — s-a auzit glasul unui student sceptic din ultimele rînduri.)

— Dacă tînărul cu lavalieră roșie care a strigat „haida-de !" pentru că se crede, probabil, ieșit dintr-un ou, ar binevoi să aștepte la ușă după ședință, oratorul ar fi curios să contemple acest fenomen... (Rîsete.)

Nu s-ar fi putut crede, fără uimire, că efortul naturii de-a lungul veacurilor n-a avut ca suprem rezultat decît doar pe acest tînăr cu lavalieră roșie. Dar efortul nu continua oare ? Domnul acesta reprezinta el oare un sfîrșit, un terminus ? Sfîrșitul unei evoluții ? Oricare ar fi virtuțile domestice ale tînărului cu lavalieră roșie, oratorul spera că nu-l jignește dacă-și permitea să creadă că numai crearea ființei sale nu era de ajuns ca să justifice munca uriașă a universului. Evoluția nu e numai o forță încă neepuizată, dar e o forță mereu activă, care promite rezultate mai importante încă...

Glumind în felul acesta cu întrerupătorul lui, spre marea bucurie a auditoriului, conferențiarul a revenit la trecut. Mările, uscîndu-se, scot la iveală bancuri de nisip ; o viață leneșă și vîscoasă începe să mișune ; lagunele se înmulțesc ; animalele maritime tind să se refugieze pe platourile de nămol și, găsind acolo hrană îmbelșugată, se înmulțesc peste măsură. „De aci, doamnelor și domnilor, a adăugat el, această înspăimîntătoare înmulțire de saurieni, care ne îngrozesc încă în șisturile din Wealden sau Solenhofen, dar care din fericire au dispărut cu mult înainte de apariția omului pe această planetă."

În clipa aceea, un glas de pe estradă a urlat :

— Controversă !

Dl. Waldron nu glumea cu disciplina, iar ironia de care făcuse uz în cazul tînărului cu lavalieră roșie dădea de bănuit că există

[1] Gen de mamifer marsupial din Australia. (n. t.)

un oarecare pericol în a-l întrerupe. De data aceasta însă întreruperea a fost atît de comică, încît l-a luat pe neașteptate. Întocmai ca cercetătorul lui Shakespeare, căruia i-ai arunca în cap pe Bacon, sau ca astronomul căruia i-ai afirma că pămîntul e plat, el a șovăit o secundă, apoi, ridicînd glasul, a repetat :

— ...care au dispărut cu mult înainte de apariția omului.

— Controversă ! a urlat din nou același glas.

Waldron și-a rotit privirea uluită, de la un profesor la altul, și l-a găsit în sfîrșit pe Challenger, răsturnat în scaun, cu ochii închiși, cu fața înveselită, surîzînd parcă unui vis.

— Aha, înțeleg ! a zis el, ridicînd din umeri. E prietenul meu, profesorul Challenger !

Și, ca și cum această constatare subliniată de rîsetele adunării l-ar fi scutit de orice alt comentariu, Waldron și-a reluat conferința.

Dar incidentul nu se sfîrșise. Oricîte ocoluri făcea oratorul prin deșerturile sălbatice ale preistoriei, toate îl readuceau invariabil să afirme dispariția anumitor forme vii, iar profesorul începea îndată să urle. Auditoriul ajunsese să prevadă de fiecare dată izbucnirea urletului și-și arăta bucuria cînd izbucnea. Studenții se strînseseră în masă compactă. Îndată ce barba lui Challenger începea să se miște, înainte chiar ca profesorul să scoată un sunet, o sută de glasuri urlau : „Controversă !", la care, un și mai mare număr de studenți răspundea strigînd : „Tăcere !" „Rușine !" Zadarnic era Waldron conferențiar experimentat și om energic. Zăpăcit pînă la urmă de atîta zgomot, s-a tulburat, s-a bîlbîit, s-a repetat, s-a încurcat într-o frază lungă și, întorcîndu-și ochii aprinși spre locul de pe estradă unde se găsea autorul dezordinii, a strigat :

— E într-adevăr insuportabil ! Profesor Challenger, încetează, te rog, cu aceste întreruperi necuviincioase și fără rost !

În sală s-a făcut tăcere. Studenții stăteau încordați, încîntați de această dispută în Olimp. Încet, greoi, Challenger s-a ridicat.

— La rîndul meu, vă rog, domnule Waldron, a zis el, să încetați cu aceste afirmații pe care datele științifice le contrazic !

Aceste vorbe au dezlănțuit o adevărată furtună. „Rușine ! Rușine !" „Să vorbească !" „Afară !" „La tribună !" „Încetați !" Glumele se amestecau cu rugăminții, iar președintele, în picioare și grozav de iritat, răcnea : „Profesorul Challenger... Mai tîrziu... Vederi personale..." Atît se putea desprinde, așa cum se desprind piscurile printre nori. Întrerupătorul s-a înclinat, a zîmbit, și-a netezit barba și s-a înfundat în scaunul lui. Foarte roșu și foarte războinic, Waldron și-a continuat conferința. Din cînd în cînd

arunca o privire înveninată adversarului său. Challenger părea că doarme adînc. Acelaşi zîmbet fericit îi lumina obrazul.

În cele din urmă, conferinţa s-a terminat. Înclin să cred că s-a terminat cam înainte de timp, deoarece sfîrşitul fusese cam precipitat şi cam dezlînat. Firul argumentării se rupsese de multe ori în chip destul de brutal, iar publicul era agitat şi nerăbdător. Waldron s-a aşezat şi, după cîteva cuvinte rostite de prezident, profesorul Challenger s-a ridicat şi s-a apropiat de marginea estradei. În interesul ziarului meu i-am stenografiat cuvîntarea cuvînt cu cuvînt.

— Doamnelor şi domnilor, a început el, printre nesfîrşitele întreruperi care veneau din fund. Daţi-mi voie să rectific : doamnelor, domnilor şi copiilor deoarece era să omit, din nebăgare de seamă, o importantă parte a acestui auditoriu... (agitaţie în sală, în timp ce profesorul stătea cu o mînă în sus şi-şi clătina, plin de bunăvoinţă, capul uriaş, de parcă acorda mulţimii o binecuvîntare pontificală)... am fost însărcinat să adresez domnului Waldron cîteva cuvinte de mulţumire pentru conferinţa foarte pitorească şi plină de imaginaţie pe care am ascultat-o cu toţii. Nu sînt de acord cu unele afirmaţii ale domniei sale şi m-am simţit dator să le semnalez, atunci cînd s-au prezentat, dar, în afară de asta, domnul Waldron şi-a dus la bun sfîrşit misiunea, care a constat în a ne prezenta o succintă şi interesantă dare de seamă asupra felului cum arată, în concepţia domniei sale, istoria planetei noastre. Conferinţele de popularizare sînt cele mai uşor de ascultat. În schimb, domnul Waldron (aci şi-a întors privirea clipind din ochi către conferenţiar) o să mă ierte dacă afirm că, de cînd aceste conferinţe sînt puse la nivelul înţelegerii oricărui profan, ele au ajuns, fără doar şi poate, în acelaşi timp superficiale şi susceptibile de a induce lumea în eroare. (Aplauze ironice.) Conferinţele de popularizare au, prin natura lor, un caracter parazitar. (Mişcare indignată de protest la domnul Waldron.) Ele exploatează, în vederea succesului sau a banilor, munca unor colegi săraci şi necunoscuţi. Un fapt nou, oricît de neînsemnat ar fi, obţinut într-un laborator, sau o cărămidă pusă la templul ştiinţei depăşesc cu mult în valoare toate expunerile de mîna a doua, care ne îngăduie să petrecem o oră de vorbărie goală, dar care nu lasă în urma lor nimic util. Am ţinut să formulez răspicat această constatare evidentă, nu din dorinţa de a-l critica pe domnul Waldron, în special, ci pentru ca dumneavoastră să nu pierdeţi simţul realităţii şi să nu confundaţi ucenicul cu maestrul. (În acest moment, domnul Waldron a şoptit ceva în direcţia preşedintelui, care s-a ridicat pe jumătate şi a spus cîteva cuvinte care păreau severe, însă care n-au putut fi auzite decît doar de carafa cu apă.) Dar să încheiem acest capitol. (Aplauze puternice şi prelungite.)

Dați-mi voie să trec la un subiect, care prezintă un interes mai larg. Care e, anume, punctul a cărui exactitate am combătut-o în calitatea mea de adevărat cercetător ? E vorba de dăinuirea pe pămînt a unor anumite specii de animale. Nu voi vorbi despre acest subiect cum ar vorbi un amator și nici — aș îndrăzni să adaug — ca un conferențiar de știință popularizată. Voi vorbi ca un om a cărui conștiință de savant îl obligă să rămînă în strînsă legătură cu faptele, afirmînd că domnul Waldron greșește fundamental atunci cînd își închipuie că, dacă domnia-sa nu a văzut niciodată un așa-numit animal preistoric, aceste animale au încetat de a mai exista. Aceste animale sînt, în adevăr, așa cum a spus-o și domnia-sa, strămoșii noștri, dar sînt — dacă-mi este îngăduit să le numesc astfel — niște strămoși contemporani, care mai pot fi găsiți și astăzi, cu toate atributele lor hidoase și extraordinare, de cineva care ar avea curajul și energia să le caute în vizuinele lor. Făpturi despre care se presupune că ar fi originare din perioada jurasică, monștri care ar putea vîna și sfîșia într-o clipă cele mai mari și mai fioroase mamifere cunoscute de noi există încă. (Strigăte : „Fleacuri !" „Dovedește-o !" „De unde știi ?" „Discutabil !") Mă întrebați de unde știu ? Știu, pentru că am văzut unele din ele. (Aplauze, tumult și o voce strigînd : „Mincinosule !") Mă credeți mincinos ? (Aprobare unanimă, hotărîtă și gălăgioasă.) Am auzit bine că m-ați făcut „mincinos" ? N-ar vrea persoana care mi-a spus așa să fie atît de bună și să se ridice, ca s-o cunosc și eu ? (O voce : „Iată-l, domnule, ăsta-i".) Și un personaj cu ochelari, inofensiv și mărunțel, care se zbătea din răsputeri, a fost ridicat în sus din mijlocul unui grup de studenți. Ați îndrăznit să mă faceți mincinos ? „Nu, domnule, nu !" răcnea cu desperare acuzatul, dispărînd în mulțime ca înghițit de o trapă. Dacă cineva din această sală îndrăznește să pună la îndoială adevărul spuselor mele, aș fi fericit să-i spun cîteva cuvinte după conferință. („Mincinosule !") Cine a spus asta ? (Și din nou personajul cel inofensiv, care se zbătea cu desperare, a fost ridicat în aer.) Dacă m-aș coborî printre dumneavoastră... (Strigăte unanime : „Poftiți, iubite domnule profesor, poftiți !" au întrerupt cuvîntarea cîteva clipe, în timp ce președintele, ridicîndu-se în picioare și agitîndu-și amîndouă brațele, avea aerul că dirijează o orchestră. Profesorul, cu fața congestionată, cu nările fremătînd și cu barba zbîrlită, părea cuprins de furie.) Toate descoperirile mai importante au fost întîmpinate cu aceeași neîncredere, caracteristică indiscutabilă a unei generații de nebuni. Cînd vi se expun fapte mărețe, dumneavoastră nu aveți nici intuiția și nici imaginația necesară ca să le înțelegeți. Nu sînteți în stare să faceți altceva decît să împroșcați cu noroi oamenii care și-au pus viața

în primejdie ca să deschidă științei noi perspective. Calomniați profeții : pe Galileu, pe Darwin și pe mine... (Agitație prelungită și întreruperea totală a conferinței.)

Toate acestea se găsesc consemnate în notele pe care le-am luat atunci în grabă. Ele nu pot da decît o slabă imagine asupra dezordinii nemaipomenite la care ajunsese adunarea în clipa aceea. Tumultul era atît de puternic, încît cîteva doamne și începuseră să încerce o retragere precipitată. Domni serioși și cu greutate păreau că se lăsaseră tot atît de pătrunși de atmosfera generală ca și studenții ; ba am văzut chiar bătrîni cu barbă albă ridicîndu-se și amenințînd cu pumnul pe încăpățînatul profesor. Întreg auditoriul fierbea și clocotea ca un cazan pe foc. Profesorul a făcut un pas înainte și și-a ridicat amîndouă mîinile în sus. Avea în el ceva atît de măreț, de uimitor și de autoritar, încît zgomotele și rumoarea s-au stins încetul cu încetul în fața aspectului său impunător și a privirii lui poruncitoare. Părea a fi purtătorul unui mesaj. S-a făcut liniște, ca să poată fi auzit.

— Nu vreau să vă mai reții, a început el. N-ar avea nici un rost. Adevărul rămîne adevăr, iar gălăgia pe care au făcut-o un număr de tineri zănatici — și mă tem că trebuie să adaug : și unii bătrîni tot atît de smintiți — nu poate schimba nimic în această materie. Afirm că am deschis științei un cîmp nou de cercetări. Dumneavoastră contestați acest lucru. (Aplauze.) În consecință o să vă pun la încercare. Vreți să însărcinați pe unul sau pe mai mulți dintre dumneavoastră să plece la fața locului în calitate de reprezentanți ai dumneavoastră și să controleze în numele dumneavoastră spusele mele ?

Din mijlocul adunării s-a ridicat în picioare domnul Summerlee, bătrînul profesor de anatomie comparată, un bărbat înalt, subțire și acru, cu o înfățișare ofilită de teolog. Dorea să-l întrebe pe profesorul Challenger, a spus el, dacă rezultatele la care a făcut aluzie în afirmațiile sale fuseseră căpătate în timpul călătoriei pe care domnia-sa a întreprins-o cu doi ani în urmă la izvoarele fluviului Amazoanelor.

Profesorul Challenger i-a răspuns afirmativ.

Domnul Summerlee și-a exprimat atunci dorința să afle cum putea profesorul Challenger să pretindă că a făcut descoperiri în niște regiuni care fuseseră cercetate de Wallace, Bates și alți exploratori mai vechi, cu o reputație științifică bine stabilită.

Profesorul Challenger a răspuns că domnul Summerlee pare să confunde Amazoanele cu Tamisa, dar că fluviul Amazoanelor e ceva mai măricel... Că domnul Summerlee va fi, fără îndoială, satisfăcut, aflînd că, împreună cu fluviul Orinoco, cu care se învecinează, Amazonul acoperă o regiune cam de 50 000 de mile și

că, într-un spațiu atît de întins, nu-i e cu neputință unui om să descopere ceea ce le-a scăpat altora.

Domnul Summerlee a declarat, cu un zîmbet acru, că el apreciază întru totul deosebirea care i-a fost semnalată între Tamisa și fluviul Amazoanelor, deosebire care constă în aceea că orice afirmație referitoare la prima poate fi dovedită, în timp ce lucrul e cu neputință în ceea ce-l privește pe celălalt. Domnia sa i-ar rămîne îndatorat profesorului Challenger dacă ar binevoi să comunice latitudinea și longitudinea regiunii la care pot fi întîlnite animalele preistorice.

Profesorul Challenger i-a răspuns că, din motive binecuvîntate știute de el, păstrează pentru sine aceste informații, dar că totuși e dispus să le dea — bineînțeles după ce-și va fi luat anumite garanții — unui comitet desemnat de adunare. Ar binevoi oare domnul Summerlee să facă parte dintr-un asemenea comitet și să controleze în persoană spusele sale ?

Domnul Summerlee :

— Da, primesc. (Aplauze puternice.)

Profesorul Challenger :

— În cazul acesta, promit să vă înmînez tot materialul de care aveți nevoie ca să găsiți drumul. Totuși, dreptatea cere ca imediat ce domnul Summerlee va pleca să verifice afirmațiile mele, să pot trimite și eu una sau mai multe persoane care să verifice afirmațiile domniei-sale. Nu vreau să vă ascund că vor avea de întîmpinat greutăți și primejdii. Domnul Summerlee va avea nevoie de un tovarăș mai tînăr. Mi se permite să întreb cine se propune ca voluntar ?

Și iată cum îi sare omului în drum momentul hotărîtor al vieții lui ! Îmi puteam eu închipui, în clipa cînd treceam pragul acestei săli, că eram pe punctul de a mă angaja într-o aventură mai înspăimîntătoare decît oricare alta aș fi putut visa ? Dar Gladys — oare nu era aceasta adevărata ocazie de care-mi vorbise ea ? Gladys m-ar fi îndemnat să plec... Am sărit în picioare și m-am pomenit vorbind, deși nu mă gîndisem nici o clipă la ce aveam de spus. Amicul meu Tarp Henry mi s-a agățat de haină și l-am auzit șoptindu-mi : „Stai jos, Malone ! N-o face pe măgarul care se dă în spectacol !" În aceeași clipă am observat că un bărbat înalt și slab, cu părul închis la culoare și mătăsos, așezat cu cîteva rînduri înaintea mea, se ridicase și el în picioare. S-a întors spre mine și m-a fixat cu o privire aspră și încruntată, dar n-am vrut să-i cedez locul.

— Eu vreau să plec, domnule președinte, m-am trezit repetînd întruna.

— Cum te cheamă ? Cum te cheamă ? striga publicul.

— Eduard Dunn Malone. Sînt reporter la „Daily Gazette" şi vă asigur că voi fi un martor cu totul imparţial.

— Cum vă numiţi, domnule ? a întrebat apoi preşedintele pe rivalul meu cel înalt.

— Lord John Roxton. Am mai fost pe fluviul Amazoanelor, cunosc toată regiunea şi sînt cum nu se poate mai indicat pentru o asemenea expediţie.

— Reputaţia de sportiv şi de explorator a lordului John Roxton e vestită în lumea întreagă, a declarat preşedintele. Pe de altă parte, ar fi tot atît de bine ca, la o expediţie ca asta, să participe şi un reprezentant al presei.

— În cazul acesta, a zis profesorul Challenger, propun ca amîndoi aceşti gentlemeni să fie desemnaţi, în calitate de reprezentanţi ai adunării de faţă, să-l însoţească pe profesorul Summerlee în expediţia ce urmăreşte să verifice şi să raporteze asupra adevărului afirmaţiilor mele.

În felul acesta, printre aclamaţii şi aplauze, s-a hotărît soarta noastră şi m-am trezit purtat spre uşă de valul de oameni care se scurgeau către ieşire, pe jumătate aiurit de proiectul nou şi uriaş care mi se înfăţişase atît de pe neaşteptate. Cînd am ieşit din sală, am zărit o clipă valuri de studenţi rîzînd pe trotuare şi un braţ mînuind o umbrelă grea, care se ridica şi cădea în mijlocul lor. Apoi, în plină învălmăşeală de gemete şi de aplauze, cupeul electric al profesorului Challenger a alunecat pe lîngă trotuar şi m-am trezit rătăcind singur pe sub luminile argintii ale Regent Streetului, cu gîndul la Gladys şi plin de nedumerire în ce priveşte viitorul.

Deodată am simţit că cineva îmi atinge cotul. M-am întors şi m-am pomenit sub ochii ciudaţi şi dominatori ai bărbatului înalt şi slab, care se propusese de bună voie să-mi fie tovarăş în această aventură bizară.

— Domnule Malone, dacă am înţeles bine numele dumneavoastră, zise el. O să fim tovarăşi, nu ? Apartamentul meu se află chiar peste drum, pe strada Albany. Poate aveţi amabilitatea să-mi acordaţi o jumătate de oră, deoarece sînt cîteva lucruri pe care ţin foarte mult să vi le spun.

CAPITOLUL VI

„AM FOST BICIUL LUI DUMNEZEU !"

LORD JOHN ROXTON și cu mine am luat-o după colțul străzii Vigo și am trecut pe sub poarta mohorîtă a celebrului cuib de șoimi. La capătul unui coridor lung, de culoare cenușie, noua mea cunoștință a deschis o ușă și a întors un buton electric. Cîteva lămpi cu abajururi colorate au răspîndit în odaia încăpătoare, în pragul căreia eram, o lumină roșiatică. Am avut chiar din prag, privind de jur-împrejurul meu, impresia învăluitoare a unui confort extraordinar și a unei rare eleganțe, asociate cu o impresie de bărbăție. Întîlneai peste tot obiecte de lux aparținînd omului bogat și de gust, aruncate cu nepăsarea și cu dezordinea proprie celibatarului. Pe jos erau risipite blănuri bogate și covoare în culori ciudate, cumpărate de la vreun bazar oriental. Tablouri și gravuri, pe care pînă și privirea mea nepricepută le putea recunoaște ca fiind opere rare și de mare preț, atîrnau greoi de-a lungul pereților. Schițe reprezentînd boxeri, dansatoare și cai de curse stăteau alături de un senzual Fragonard, de un Girodet marțial sau de un visător Turner. Dar printre aceste diverse podoabe erau împrăștiate trofee, care mi-au adus dintr-o dată aminte că lord John Roxton era unul dintre marii sportivi și atleți, îndeobște cunoscuți, ai zilei. O vîslă albastru-închis se încrucișa deasupra căminului cu alta de culoarea garoafei roșii, trofee ale fostului șef de echipă de la Oxford, în timp ce floretele și mănușile de box așezate și deasupra și dedesubtul lor dovedeau a fi fost uneltele unui om care-și cîștigase, cu fiecare dintre ele, întîietatea. De jur-împrejurul odăii, ca o îmbrăcăminte în relief, se înșirau pe pereți, într-o aliniere desăvîrșită, splendide capete de vînat mare, cele mai remarcabile în felul lor, din toate colțurile lumii, printre care și rinocerul alb al Lado Enclavei, atît de rar, care-și apleca deasupra tuturora botul cutezător.

În mijlocul covorului roșu și bogat se afla o masă Louis XV, neagră cu auriu, o minunată piesă de altădată, pîngărită acum cu urme de pahare și mucuri de țigări. Pe această masă era o tavă

de argint pentru fumători și o casetă cu băuturi. Cu ajutorul lor, precum și al unui sifon de lîngă ele, tăcutul meu amfitrion a început să umple două pahare înalte. După ce mi-a oferit un fotoliu și și-a așezat băutura răcoritoare alături, mi-a întins o havană lungă și fragedă. Apoi, așezîndu-se și el în fața mea, m-a privit lung și țintă cu ochii lui sclipitori, ciudați și plini de nepăsare — ochi de un albastru rece ca un lac înghețat.

Prin norul subțire de fum al havanei îmi notam amănuntele unei figuri pe care o cunoșteam din multe fotografii: nasul puternic încovoiat, obrazul tras și obosit, părul roșcat, întunecat și rar în creștetul capului, mustățile bărbătești și ciocul mic și agresiv care-i acoperea bărbia ieșită în afară. În toate acestea era ceva care amintea de Napoleon al III-lea, ceva care amintea de Don Quijote. Dar mai era ceva, care alcătuiește însăși esența gentlemenului rural englez, și anume aerul hotărît, vioi și deschis al omului iubitor de cai și de cîini. Fața-i era rumenă, arsă de soare și de vînt. Sprîncenele îi atîrnau stufoase, ceea ce dădea ochilor lui, și așa destul de reci, un aer aproape feroce, impresie sporită încă de fruntea puternic brăzdată. În general era uscat, dar foarte puternic. Și într-adevăr, dovedise de multe ori că nu se găseau mulți oameni în Anglia în stare de eforturi prelungite ca el. Statura lui depășea 6 picioare, totuși părea mai scurt din pricina umerilor neobișnuit de rotunzi. Așa arăta vestitul lord John Roxton în clipa cînd stătea în fața mea, mușcîndu-și cu hotărîre țigara și urmărindu-mă cu o privire directă, într-o tăcere tulburătoare și fără sfîrșit.

— Bine, a început în cele din urmă. Cum s-ar zice, am făcut-o lată, iubitul meu cavaler. Pronunța aceste vorbe ca și cum ar fi alcătuit una singură : iubitulmeucavaler. Da, am făcut-o lată, și dumneata, și eu. Îmi place să cred că în clipa cînd ai pășit în sala aceea nu te gîndiseși deloc la așa ceva. Nu-i așa ?

— Nici nu-mi trecuse prin gînd.

— Nici mie. Habar n-aveam de una ca asta. Și acum, iată-ne aici. Am cam încurcat-o. Pentru că nu-s decît trei săptămîni de cînd m-am întors din Uganda. Abia îmi organizasem campania de vînătoare în Scoția și iscălisem contractele respective, și celelalte... Frumoasă treabă, ce zici ? Dar pe dumneata, tot atît de prost te-a nimerit ?

— Deloc. Totul e în spiritul profesiunii mele. Sînt ziarist la „Gazette".

— Da, îmi aduc aminte, așa ai spus cînd te-ai hotărît să faci pasul ăsta. Cu această ocazie, am găsit pentru dumneata o mică afacere, dacă vrei să mă ajuți.

— Cu plăcere.

— Te gîndești cumva să-ți asumi vreun risc ?

— Ce fel de risc ?

— Mda... Riscul se numeşte Ballinger. Ai auzit de el ?

— Nu.

— Cum se poate, tinere ? Unde trăieşti ? Sir Jack Ballinger e cel mai desăvîrşit călăreţ dintre gentlemenii din nordul Angliei. Mă pot măsura cu el pe teren plat, cînd sînt în forma cea mai bună, dar la obstacole mă bate. Nu-i un secret pentru nimeni că, după ce-şi termină antrenamentul, bea zdravăn : zice că asta înseamnă a face o medie onorabilă. Marţi s-a îmbătat pînă a căzut într-un fel de delirium tremens, şi de atunci e curios ca un diavol. Odaia lui e deasupra odăii acesteia. Doctorul spune că nu se poate face nimic cu bietul om pînă n-o să vîri ceva mîncare în el. Dar cum stă culcat în pat cu un pistol pe plapumă şi se jură că o să bage şase gloanţe în cel care-o să se apropie de el, servitorii au cam stat la o parte. E un încăpăţînat, un nebun şi un rătăcit. Dar putem lăsa să moară aşa un cîştigător al Grand National-ului ? Ce zici ?

— Şi ce aveţi de gînd să faceţi ? l-am întrebat.

— Mă gîndeam că am putea să ne aruncăm amîndoi asupra lui. Poate c-o fi adormit, şi în cel mai prost caz ar putea să răpună pe unul din noi. În schimb, celălalt l-ar stăpîni. Dacă izbutim să-i prindem braţele cu cuvertura şi să-i facem o spălătură stomacală, apoi îi dăm, drăguţului de el, cea mai bună masă din viaţa lui !

Era o treabă mai curînd prost venită, care se vîra pe neaşteptate printre ocupaţiile zilnice ale unui om. Nu mă socotesc din cale-afară de curajos. Am o imaginaţie irlandeză, care-mi arată necunoscutul şi neobişnuitul în culori mai posomorîte decît sînt în realitate. Pe de altă parte, am un adînc dispreţ faţă de sentimentul care se cheamă frică şi mă înspăimîntă gîndul că s-ar putea descoperi în mine simptomele ei. Îndrăznesc să spun că, asemeni hunului din istorie, aş fi în stare să mă arunc într-o prăpastie dacă mi-ar pune cineva la îndoială curajul de a o face, cu toate că gestul meu ar fi inspirat mai curînd de mîndrie şi de frică decît de curaj. De aceea, deşi fiecare nerv din trup mi se contracta numai la gîndul omului înnebunit de băutură, pe care închipuirea mi-l arăta în odaia de deasupra noastră, am răspuns, căutînd să-mi iau un glas cît mai nepăsător, că eram gata să merg. Încă o observaţie a lordului Roxton cu privire la primejdia care mă aştepta mi-a provocat un început de enervare.

— Ne pierdem vremea cu vorba, şi asta nu foloseşte la nimic ! i-am răspuns. Hai să mergem.

Ne-am ridicat, eu de pe scaunul meu. el de pe al lui. Şi atunci, rîzînd pe înfundate pe sub mustaţă, m-a lovit uşor de două-trei ori peste piept, apoi m-a îmbrîncit la loc pe scaun.

— Bravo, băieţaşule, aşa te vreau ! a zis.

L-am privit mirat.

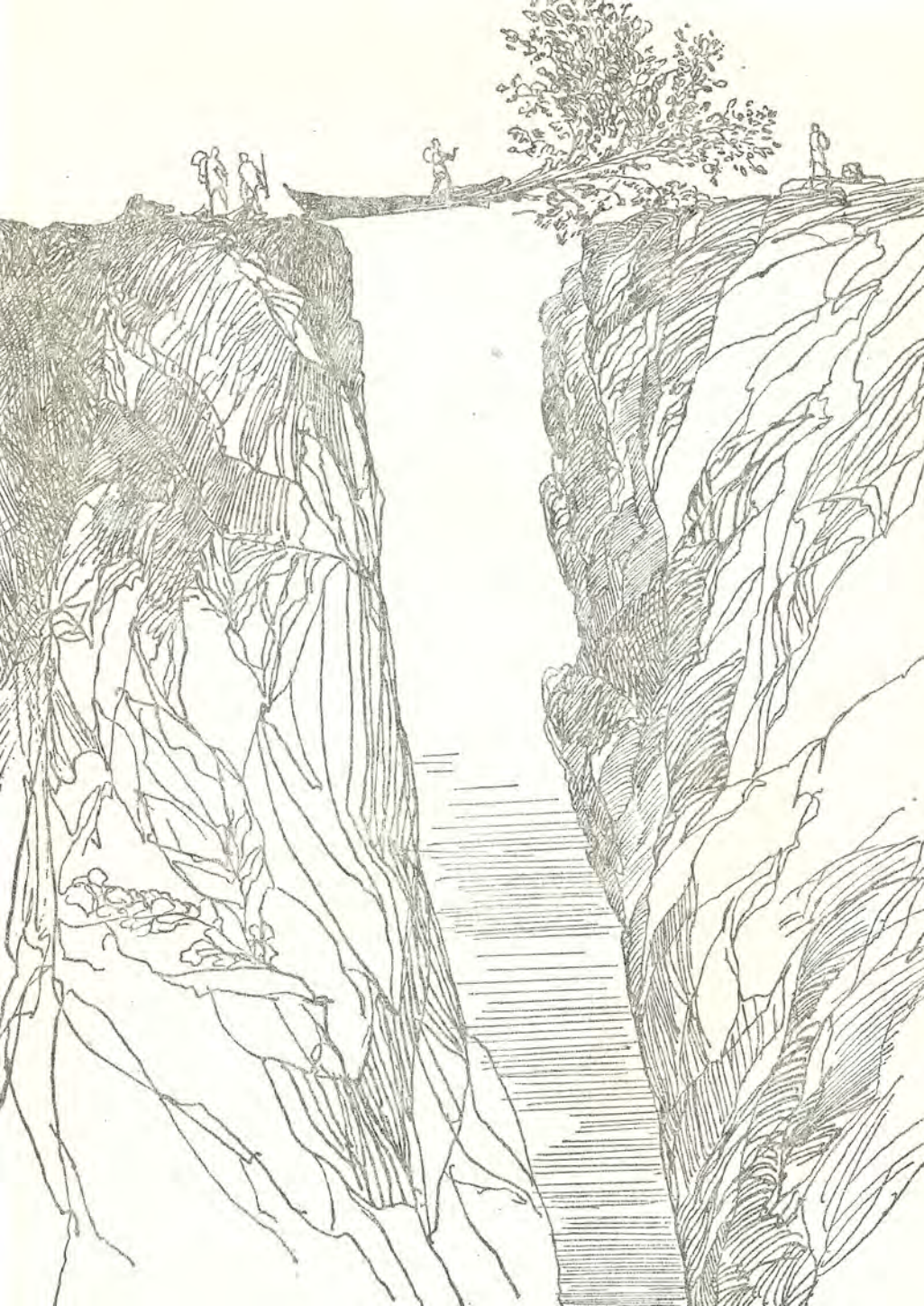

— Pe Jack Ballinger l-am văzut eu singur azi dimineaţă. Mi-a făcut o gaură destul de serioasă în poalele kimonoului — fie-i binecuvîntată mîna bătrînă şi neputincioasă ! Dar pînă la urmă am izbutit să-l imobilizez într-o cămaşă, şi peste o săptămînă o să fie cum nu se poate mai sănătos. Cred că n-o să-mi iei toate astea în nume de rău, tinere, nu-i aşa ? Vezi — dar asta rămîne între noi — eu consider această aventură sud-americană ca pe o afacere foarte serioasă, şi dacă am un tovarăş cu mine, vreau să fie un om pe care să mă pot bizui. De aceea te-am pus la încercare şi am tot dreptul să spun că ai ieşit cu bine. Îţi dai seama că totul depinde de dumneata şi de mine, deoarece bătrînul Summerlee o să aibă nevoie de dădacă la început. Nu cumva eşti, din întîmplare, acel Malone de la care unii aşteaptă să fie selecţionat în echipa internaţională de rugbi a Irlandei ?

— Ca rezervă, poate.

— Îmi spuneam eu că-mi amintesc de figura dumitale ! Doar eram acolo cînd ai marcat punctul contra echipei Richmond — cel mai bun punct pe care l-am văzut în tot sezonul ! N-am lipsit de la nici un meci de rugbi cînd am putut să fiu de faţă, deoarece e jocul cel mai bărbătesc din cîte cunosc. Dar nu te-am chemat să vii aici ca să vorbim de sport. Trebuie să ne sfătuim cu privire la afacerea noastră. Avem aci, în prima pagină a *Times*-ului, lista vapoarelor. Iată un vapor al companiei Booth care pleacă spre Para vinerea viitoare. Şi dacă atît profesorul, cît şi dumneata vă puteţi aranja, sînt de părere că am putea să-l luăm, nu ? Foarte bine, o să stabilesc lucrul ăsta cu el. Cum stai cu echipamentul dumitale ?

— Gazeta mea o să se îngrijească de toate.

— Ştii să tragi ?

— Cam cît toţi cei din poliţia teritorială.

— Sfinte dumnezeule ! Chiar atît de prost stai ? E cel din urmă lucru pe care voi, tinerii, vă gîndiţi să-l învăţaţi ! Sînteţi cu toţii nişte albine fără ac, nu vă gîndiţi decît cum merge stupul. Ai să arăţi cam prost într-o bună zi, cînd o veni careva să-ţi fure mierea ! Totuşi, va trebui să ţii strîns puşca la umăr în America de Sud, deoarece, afară de cazul cînd prietenul nostru, profesorul, e un nebun şi un mincinos, o să avem de văzut cîteva lucruri ciudate pînă la întoarcere ! Ce fel de puşcă ai ?

S-a îndreptat spre un dulap de stejar şi, cînd l-a deschis, am zărit sclipind un şir lustruit de ţevi de puşcă paralele, ca tuburile unei orgi.

— Vreau să văd ce ţi-aş putea oferi din propria mea panoplie, mi-a spus.

A scos una după alta o serie de carabine frumoase, deschizîndu-le și închizîndu-le cu cîte o pocnitură și un țăcănit, mîngîindu-le apoi, în timp ce le punea la loc, cu dragostea unei mame care-și leagănă copilul.

— Iată un „Bland", 577 *express*. Cu el l-am doborît pe individul ăsta impresionant ! mi-a spus aruncînd o privire spre capul rinocerului alb. Zece iarzi mai mult, și mă anexa el pe mine la propria lui colecție !

„De glonțul ăsta conic i-a atîrnat norocul :
Iată superioritatea legitimă a omului slab."

Sper că-l cunoști pe Gordon, poetul calului și al puștii, omul care știe să le mînuiască pe amîndouă. Iată acum o unealtă utilă de calibru 470, cu lunetă de ochire și cu ejector dublu, care trage fără înălțător pînă la 350 de iarzi. Aceasta e pușca de care m-am folosit acum trei ani împotriva traficanților de sclavi peruvieni. Am fost biciul lui dumnezeu prin ținuturile acelea ! Pot să-ți mărturisesc, pentru că lucrul ăsta n-ai să-l găsești cu siguranță în vreo carte albastră. Sînt vremuri, tinere, cînd fiecare din noi trebuie să facă un sacrificiu oarecare pentru drepturile omului și pentru dreptate. Altminteri, nu mai ajungi niciodată să fii desăvîrșit. Iată de ce am purtat acest mic război pe cont propriu. Singur l-am declarat, singur l-am desfășurat și l-am dus la bun sfîrșit. Fiecare din crestăturile astea înseamnă cîte un ucigaș de sclavi — frumoasă serie, nu-i așa ? Asta mai mare e pentru Pedro Lopez, regele tuturor traficanților, pe care l-am doborît într-un ochi de apă stătătoare de pe fluviul Putomayo. Dar uite ceva care ți s-ar potrivi.

Și lord John Roxton a scos din dulap o pușcă minunată, cafenie și strălucitoare.

— Capul patului e de cauciuc, vizorul bine ascuțit și cinci cartușe în magazie. Îi poți încredința viața dumitale.

Mi-a întins-o și a închis ușa dulapului de stejar.

— Dar pentru că veni vorba — m-a întrebat întorcîndu-se spre scaunul lui — ce știi despre profesorul Challenger ?

— Nu l-am văzut niciodată pînă astăzi.

— Bravo, nici eu. E amuzant că o să ne îmbarcăm amîndoi, purtînd într-un plic sigilat ordinele unui om pe care nu-l cunoaștem ! Seamănă cu o cioară bătrînă și arțăgoasă. Colegii lui întru știință nu par tocmai binevoitori față de el. Cum ai ajuns să te intereseze afacerea asta ?

I-am povestit pe scurt experiențele mele din dimineața aceea. Lord John Roxton mă asculta cu mare atenție. Apoi a scos o hartă a Americii de Sud și a întins-o pe masă.

— Cred că fiecare cuvînt pe care ți l-a spus reprezintă în parte adevărul, mi-a declarat, serios. Și te rog să fii convins că știu ce spun cînd îți vorbesc așa. America de Sud e o regiune pe care o iubesc și cred că, dacă mergi în linie dreaptă de la Darien la Fuego, e cea mai mare, cea mai bogată și cea mai minunată întindere de pămînt de pe planeta noastră. Oamenii n-o cunosc pînă acum și nici nu-și dau seama ce poate ajunge. Am cutreierat-o în sus și în jos, în lung și-n lat, și am avut parte de două sezoane secetoase prin părțile acelea, după cum ți-am spus cînd ți-am vorbit despre războiul pe care l-am purtat cu traficanții de sclavi. Ei bine, fiind acolo, la fața locului, am auzit oarecare zvonuri de felul ăsta, legende de-ale indienilor și altele. Și fără îndoială că era un sîmbure de adevăr în ele. Cu cît ai să cunoști mai bine această regiune, tinere, cu atît ai să înțelegi mai limpede că acolo totul este cu putință, totul. Există doar cîteva căi de apă, înguste, de-a lungul cărora călătoresc oamenii, iar afară de acestea, peste tot e numai beznă adîncă. Așa că acum, aici jos, în Matto Grosso — mi-a arătat, plimbîndu-și țigara de foi peste o porțiune a hărții — sau colo sus, în colțul acela unde se întîlnesc trei țări, nimic nu m-ar putea surprinde. După cum a spus prietenul nostru astă-seară, sînt acolo cincizeci de mii mile de drumuri de apă, care aleargă printr-o pădure cu o suprafață aproape egală cu a Europei. Dumneata și cu mine putem fi tot atît de departe unul de altul, cît e de departe Constantinopolul de Scoția, și încă ne-am găsi în aceeași imensă pădure braziliană ! În acest ținut fără sfîrșit, omul abia a ajuns să întindă ici o cursă, să sape dincolo o groapă... Pentru că fluviul crește sau scade cu aproape 40 de picioare, și jumătate din ținut ajunge o mlaștină prin care nu se poate trece. De ce n-ar trăi ceva nou și minunat într-o țară ca asta ? Și de ce n-am fi noi oamenii care să-l descoperim ? Pe lîngă asta — a adăugat în timp ce fața lui osoasă și ciudată strălucea de fericire — în țara asta poți să bați cîte un record sportiv la fiecare milă ! Eu, unul, semăn cu o minge veche de golf. De mult s-a luat de pe mine toată vopseaua albă. Viața mă poate lovi și de aci încolo, fără să-mi lase vreo urmă. Dar un record sportiv, tinere, e sarea vieții. Pentru așa ceva, viața merită să mai fie trăită o dată. Sîntem pe cale să ajungem puțin cam prea blînzi, cam prea triști și cam prea comozi. Dați-mi acele țări imense și acele întinderi nesfîrșite, o pușcă în mînă și ceva vrednic de a fi descoperit ! Am gustat din plăcerile curselor de obstacole și din ale aviației, dar această vînătoare de lighioane, care seamănă cu un coșmar după o masă grea, e o senzație cu totul nouă !

La gîndul acesta, lord John Roxton a început să rîdă pe înfundate.

Poate că am insistat prea mult asupra acestei noi cunoştinţe. Dar omul acesta trebuia să fie tovarăşul meu un lung şir de zile. Prin urmare, am încercat să-l descriu aşa cum mi-a apărut pentru prima oară, cu personalitatea lui bizară şi cu ciudatul lui fel de a gîndi şi de a se exprima. Numai nevoia de a mă duce la redacţie ca să predau articolul cu privire la conferinţa care avusese loc m-a făcut să mă despart, în sfîrşit, de el. L-am lăsat cufundat în lumina roşiatică a odăii lui, ungînd trăgaciul puştii preferate şi rîzînd singur la gîndul aventurilor care ne aşteptau. Aveam siguranţa că, în ce priveşte primejdiile care ni se puteau ivi în cale, n-aş fi putut găsi în toată Anglia un om mai calm şi cu un suflet mai curajos alături de care să le înfrunt.

În noaptea aceea, obosit cum eram după uimitoarele întîmplări ale zilei, am vegheat tîrziu cu Mc Ardle, redactorul de ştiri, căruia i-am expus toată situaţia. El a socotit-o destul de importantă ca să o aducă a doua zi dimineaţa la cunoştinţa şefului nostru, Sir George Beaumont. Am hotărît atunci că o să-i trimit lui Mc Ardle, sub formă de scrisori, o serie de dări de seamă cu privire la aventurile mele şi că aceste dări de seamă vor fi publicate în „Gazette", pe măsura sosirii lor, sau reţinute spre a fi publicate ulterior, conform dorinţei profesorului Challenger, deoarece nu puteam cunoaşte încă ce condiţii erau legate de directivele după care urma să ne orientăm în ţara aceea necunoscută.

La o întrebare pe care i-am pus-o profesorului prin telefon, am avut parte, drept răspuns, de un violent rechizitoriu împotriva presei, care s-a încheiat cu declaraţia că o să ne înmîneze în momentul plecării — şi în cazul cînd îi vom aduce la cunoştinţă numele vaporului pe care urmează să ne îmbarcăm — îndrumările pe care le va crede de cuviinţă. A doua chemare telefonică n-a mai primit nici un răspuns, afară de un suspin îndurerat al soţiei profesorului, care ne-a împărtăşit că soţul ei era şi aşa într-o dispoziţie destul de proastă ca să i-o mai strice încă. Mai tîrziu, în cursul aceleiaşi zile, a treia tentativă a avut drept unic rezultat un zgomot înspăimîntător, odată cu înştiinţarea centralei telefonice care ne aducea la cunoştinţă că aparatul profesorului Challenger s-a deranjat. După asta am renunţat la orice altă încercare de a mai intra în legătură cu el.

Şi acum, prea răbdătorii mei cititori, nu mă mai pot adresa vouă. De aci înainte (dacă, într-adevăr, vreo urmare a acestei poveşti va ajunge pînă la voi), lucrul nu va fi cu putinţă decît prin ziarul pe care-l reprezint. Depun în mîinile editorului darea de seamă a evenimentelor care au însemnat preludiul uneia dintre cele mai extraordinare expediţii din toate timpurile, pentru ca, în

ipoteza cînd nu m-aş mai întoarce vreodată în Anglia, să se găsească acolo unele date cu privire la felul cum a început această poveste. Scriu aceste din urmă rînduri în salonul vaporului Francisca, aparţinînd companiei Booth, şi ele vor ajunge, graţie pilotului, în mîna lui Mc Ardle. Mai înainte de a închide caietul meu cu însemnări, daţi-mi voie să schiţez un ultim portret — un portret care reprezintă cea din urmă imagine a bătrînei mele Anglii, o imagine pe care o voi duce cu mine în ţări depărtate. E o dimineaţă umedă şi ceţoasă de primăvară tîrzie. O ploaie măruntă şi rece cade încet. Trei făpturi îmbrăcate în mantale de ploaie lucioase se îndreaptă jos, pe chei, către puntea marelui transatlantic, pe al cărui catarg fîlfîie panglica albastră (conferită transatlanticului pentru că a străbătut oceanul în timp record). În faţa celor trei, un hamal împinge un cărucior încărcat cu cufere, saci şi cutii cu arme. Profesorul Summerlee — o siluetă lungă şi melancolică — se plimbă cu capul aplecat, tîrîndu-şi picioarele ca un om care se simte foarte înduioşat de propria lui soartă. Lord John Roxton calcă sprinten, iar faţa lui îngustă şi vioaie, care i se vede de sub cascheta colonială şi de sub vălul care o acoperă, străluceşte de fericire. În ce mă priveşte, sînt încîntat că am terminat cu zilele zgomotoase ale pregătirilor, ca şi cu emoţiile inerente oricăror despărţiri, şi nu mă îndoiesc că lucrul acesta se oglindeşte în toată înfăţişarea mea. Deodată, tocmai în clipa în care atingeam vaporul, auzim gălăgie în urma noastră. E profesorul Challenger, care ne promisese că o să ne vadă la plecare. Aleargă după noi : o făptură care gîfîie, cu obrazul congestionat şi cu un aer mînios.

— Nu, mulţumesc, zice el. Prefer să nu mă urc pe bord. O să vă spun doar cîteva cuvinte, şi ele se pot spune bine şi aici unde sîntem. Vă rog să nu vă închipuiţi că m-aş simţi îndatorat în vreun fel faţă de dumneavoastră pentru călătoria pe care o întreprindeţi. Aş dori să înţelegeţi că afacerea asta mi-e cu totul indiferentă şi că refuz să simt pînă şi cel mai vag sentiment de obligaţie personală faţă de dumneavoastră. Adevărul e adevăr, şi nimic din cele ce aţi putea raporta dumneavoastră nu-l poate atinge sub nici o formă, deşi spusele dumneavoastră ar putea răscoli patimile şi potoli curiozitatea unui număr de oameni cu totul inutili... Directivele mele, necesare informării şi orientării dumneavoastră, se găsesc în plicul acesta sigilat. Îl veţi deschide cînd veţi ajunge în oraşul numit Manaos, aşezat pe fluviul Amazoanelor, dar nu înainte de ziua şi de ora însemnate pe verso. M-aţi înţeles bine ? Las stricta respectare a condiţiilor mele exclusiv în sarcina onoarei dumneavoastră. Nu, domnule Malone, n-o să-ţi supun corespondenţa nici unei restricţii, dat fiind că difuzarea acestor fapte reprezintă scopul călătoriei dumneavoastră. Îţi cer,

totuşi, să nu dai amănunte cu privire la itinerarul exact şi te rog să nu publici nimic pînă la întoarcerea dumitale. La revedere, domnule. Ai contribuit întrucîtva la îndulcirea părerilor pe care le aveam despre odioasa profesiune căreia, din nefericire, îi aparţii. La revedere, lord John. Ştiinţa este pentru dumneavoastră, după cîte am înţeles, o carte sigilată. Dar vă puteţi felicita în ceea ce priveşte terenurile de vînătoare care vă aşteaptă. Veţi avea, fără îndoială, prilejul să descrieţi în *The Field* cum aţi ucis dimorphodonul zburător... La revedere şi dumneavoastră, domnule profesor Summerlee. Dacă sînteţi în stare să fiţi mai bun, lucru despre al cărui contrariu sînt sincer convins, vă veţi întoarce la Londra, fără îndoială, în pielea unui om mai înţelept.

După asta, făcu stînga împrejur şi, un minut mai tîrziu, îi puteam zări de pe puntea vaporului făptura scundă şi îndesată agitîndu-se în zare, în timp ce se întorcea spre trenul lui.

Şi acum, iată-ne porniţi de-a binelea pe canal în jos. Iată şi cea din urmă bătaie de clopot, care ne indică să predăm scrisorile. Iată şi pilotul, care-şi ia rămas bun. De aci înainte, vasul nostru o să-şi urmeze drumul pe calea mereu bătută.

CAPITOLUL VII

DA, MÎINE VOM DISPARE ÎN NECUNOSCUT...

NU VREAU să plictisesc pe cei cărora le va parveni această povestire cu o dare de seamă a luxosului nostru voiaj pe vaporul companiei Booth, nici nu vreau să vorbesc despre popasul nostru de o săptămînă la Para (afară de faptul că aș dori să-mi arăt recunoștința față de Compania Pereira da Pinta, pentru prețiosul concurs pe care ni l-a dat în ce privește completarea echipamentului). Țin totuși să spun, în treacăt doar, cîteva cuvinte despre călătoria noastră fluvială pe o apă înceată, largă, de culoarea argilei, pe un vapor cu aburi care era ceva mai mic decît cel care ne purtase peste Atlantic... Într-o bună zi ne-am pomenit, trecînd prin strîmtorile de la Obidos, că am ajuns în orașul Manaos. Aici am fost salvați de domnul Shortman, reprezentantul companiei comerciale anglo-braziliene, de a gusta din farmecul discutabil al hotelului din localitate. În fazenda lui primitoare ne-am petrecut timpul pînă s-a împlinit termenul la care eram autorizați să deschidem scrisoarea cu instrucțiunile profesorului Challenger. Înainte de a ajunge la evenimentele surprinzătoare pe care ni le rezerva acea dată, aș dori să întocmesc o descriere mai amănunțită a tovarășilor mei antrenați în această aventură, precum și a însoțitorilor pe care i-am putut recruta în America de Sud. Vorbesc deschis și las la aprecierea dumneavoastră, domnule Mc Ardle, folosirea materialului pe care l-am adunat, dat fiind că acest raport, înainte de a-l cunoaște o lume întreagă, trebuie să treacă prin mîinile dumneavoastră.

Cunoștințele științifice ale profesorului Summerlee sînt prea bine cunoscute ca să le mai reamintesc. El e mai bine pregătit, decît s-ar putea crede la prima vedere, pentru o expediție inconfortabilă ca aceasta. Făptura lui înaltă, uscată și noduroasă e insensibilă la oboseală. Iar felul lui de a fi, uscat, mai mult sau mai puțin sarcastic și de multe ori cu totul antipatic, rămîne neschimbat oricîte modificări ar surveni în anturajul lui. Deși în vîrstă de 66 de ani, nu l-am auzit niciodată arătîndu-și vreo nemulțumire cu

prilejul neplăcerilor cărora a trebuit să le facem față de atîtea ori. Socoteam prezența lui drept un balast pentru expediție, dar acum sînt, fără îndoială, încredințat că facultatea de a îndura e tot atît de mare la el ca și la mine. Ca temperament, e acru din fire și sceptic. De la început nu și-a ascuns convingerea că profesorul Challenger e un mistificator sută în sută, că ne-am îmbarcat într-o absurdă vînătoare de gîște sălbatice și că probabil nu vom recolta nimic în America de Sud afară de decepții și primejdii, iar în Anglia, corespunzătorul ridicol. Iată părerile cu care, cu multe strîmbături ale fățurii lui uscate și cu nesfîrșite tresăriri din barbișonul lui de țap, ne-a împuiat urechile de-a lungul întregului drum de la Southampton la Manaos. Dar, cînd a coborît de pe vapor, și-a găsit o consolare în frumusețea și în diversitatea vieții insectelor și a păsărilor din jur — pentru că e un om perfect sincer în pasiunea pe care o nutrește față de știință. Își petrece zilele colindînd pădurile cu pușca și cu plasa de fluturi, iar serile clasînd și așezînd specimenele capturate. Printre originalitățile lui de mai mică importanță e și neglijența în ce privește îmbrăcămintea. Nu e din cale-afară de curat, e cît se poate de distrat în purtări și obișnuiește să fumeze cu o lulea scurtă de lemn, pe care n-o lasă decît rareori din gură. În tinerețe a luat parte la mai multe expediții științifice (a fost cu Robertson în Papua), și viața în aer liber ca și barca nu reprezintă nimic nou pentru el.

Lord John Roxton are unele puncte comune cu profesorul Summerlee și altele în care e în cea mai totală opoziție cu el. Deși cu douăzeci de ani mai tînăr, totuși păstrează ceva din făptura osoasă și sfrijită a profesorului. În ce privește înfățișarea, l-am descris, dacă nu mă înșel, în partea aceea a povestirii pe care am lăsat-o în urma mea, la Londra. E excesiv de curat și de îngrijit în felul lui de a fi, poartă cu multă atenție haine de dril alb și cizme înalte, făcute special împotriva țînțarilor și se bărbierește cel puțin o dată pe zi. Ca și atîția oameni de acțiune, e scurt la vorbă și se adîncește repede în propriile lui gînduri. E totdeauna gata să răspundă la o întrebare ori să ia parte la o discuție și vorbește într-un chip ciudat și destul de cu haz. Cunoștințele lui asupra lumii, și în special asupra Americii de Sud, sînt surprinzătoare. Are o credință nestrămutată în norocul călătoriei noastre, noroc pe care nu-l poate micșora nici rînjetul profesorului Summerlee. Lordul are o voce plăcută și un ton liniștit, dar în adîncul ochilor lui albaștri se ascund latențe nebănuite de mînie nestăpînită și de hotărîre implacabilă, cu atît mai primejdioase cu cît sînt mai bine ținute în frîu. Vorbește rar despre propriile lui isprăvi din Brazilia și Peru și a fost o revelație pentru mine cînd am descoperit ce agitație a stîrnit simpla lui prezență printre indigenii de pe malul fluviului, care-l consideră drept campionul și apărătorul lor. Isprăvile căpeteniei

roşii, cum îi zic ei, s-au prefăcut în adevărate legende, iar faptele adevărate, atît cît am putut afla, au fost într-adevăr extraordinare.

Iată care erau aceste fapte. Lord John fusese cu cîţiva ani în urmă în ţara nimănui, care e mărginită de graniţele trasate numai pe jumătate între Peru, Brazilia şi Columbia. În aceste ţinuturi se dezvoltă, fără intervenţia omului, arborii de cauciuc, care ajunseseră, ca şi în Congo, un adevărat blestem pentru indigeni. Soarta lor nu putea fi comparată decît cu munca silnică pe care le-o impuneau spaniolii în minele de argint din Darien. O mînă de tîlhari metişi stăpînea regiunea, înarmînd indienii care-i sprijineau, prefăcînd în sclavi pe ceilalţi şi terorizîndu-i ca să-i silească să recolteze cauciucul, care era trimis apoi pe fluviu în jos, spre Para. Lord John Roxton luptase o vreme pentru nefericitele victime, dar nu primise drept răsplată decît ameninţări şi insulte. Atunci declarase război pe faţă metisului Pedro Lopez, şeful traficanţilor de sclavi, înrolase o bandă de sclavi fugiţi de la stăpîn, îi înarmase şi condusese o campanie care se încheiase în acelaşi timp cu uciderea, cu propria lui mînă, a celebrului metis şi, ca urmare, cu prăbuşirea sistemului al cărui exponent era metisul.

Nu e de mirare că omul cu părul roş, cu vorba catifelată şi cu felul de a fi liber şi degajat era privit acum cu adînc interes pe malurile marelui fluviu sud-american, deşi sentimentele pe care le inspira erau, în chip firesc, foarte amestecate, deoarece recunoştinţa indigenilor era ţinută în cumpănă de ura celor care doreau să-i exploateze. Un rezultat util al ultimei lui expediţii era că putea vorbi fără greutate Lingoa Geral, limba aceea specială, o treime portugheză şi două treimi indiană, care se vorbeşte curent în toată Brazilia.

Am spus altă dată că lord John Roxton avea un fel de obsesie a sud-americanismului. Nu putea vorbi fără pasiune despre această ţară întinsă, iar pasiunea lui s-a dovedit contagioasă, deoarece, aşa neştiutor cum eram, mi-a captivat atenţia şi mi-a trezit curiozitatea. Ce n-aş da să pot reproduce puterea de sugestie care se desprindea din vorba lui, acel amestec special de cunoştinţe adevărate şi de pură imaginaţie, care-l făcea atît de fascinant, încît, în cele din urmă, pînă şi zîmbetul sceptic al profesorului dispărea încetul cu încetul de pe faţa lui trasă cînd îl asculta. Lord John ar putea spune povestea acestui fluviu puternic, atît de repede explorat (deoarece unii dintre primii cuceritori ai Perului de azi au străbătut întregul continent pe apele lui) şi totuşi atît de necunoscut în ce priveşte tot ce se află dincolo de malurile lui veşnic schimbătoare.

— Ce e acolo ? striga el, arătînd spre nord. Păduri, mlaştini şi junglă de nepătruns. Cine ştie ce pot ele să ascundă ? Şi dincolo,

spre sud ? O întindere sălbatică de păduri mlăştinoase, în care nici un alb n-a pătruns vreodată. Necunoscutul ne înconjoară din toate părţile. Ce mai putem şti dincolo de această linie îngustă a fluviului ? Cine ar îndrăzni să spună ce se poate petrece într-o regiune ca aceasta ? De ce n-ar avea dreptate bătrînul Challenger ?

La o provocare directă ca aceasta, rînjetul încăpăţînat apărea din nou pe faţa profesorului Summerlee, în timp ce stătea, dînd din cap a batjocură, tăcut şi antipatic, după norul de fum al lulelei lui de lemn.

Cam asta aş avea de spus, deocamdată, despre cei doi tovarăşi albi, al căror caracter şi ale căror scăderi se vor vedea mai departe, aşa cum se va vedea şi caracterul meu, pe măsură ce se va desfăşura această povestire. Trebuie să spun că am înrolat şi cîţiva indigeni, care vor juca în cele ce urmează un rol destul de important. În primul rînd, un negru uriaş, pe nume Zambo, un adevărat Hercule negru, nărăvaş ca un cal şi aproape tot atît de inteligent. L-am înrolat la Para, recomandat de Compania de navigaţie, pe ale cărei vase învăţase să vorbească o englezească pocită.

Tot la Para am mai angajat pe Gomez şi pe Manuel, doi metişi de prin părţile de sus ale fluviului, care tocmai coborîseră cu o încărcătură de lemn roşu. Erau tuciurii, bărboşi şi cruzi, îndemînatici şi iuţi ca două pantere. Amîndoi îşi petrecuseră viaţa prin părţile de sus ale Amazonului, pe care tocmai ne pregăteam să le explorăm, lucru care l-a şi făcut pe lord John să-i angajeze. Unul din ei, Gomez, mai avea şi avantajul că vorbea perfect englezeşte. Oamenii aceştia se arătau dispuşi să muncească pentru noi personal, să ne gătească mîncare, să vîslească şi să facă orice pentru suma de 15 dolari pe lună. Pe lîngă ei am mai angajat trei indieni Mojo din Bolivia, dintr-un trib mai priceput ca oricare altul la pescuit şi la construit bărci. Şefului lor i-am zis Mojo, după numele tribului, iar celorlalţi José şi Fernando.

Prin urmare : trei albi, doi metişi, un negru şi trei indieni alcătuiau personalul micii noastre expediţii, care aştepta instrucţiuni la Manaos înainte de a porni în ciudata ei aventură.

În sfîrşit, după o săptămînă de plictiseală, a sosit ziua şi ora aşteptată. Închipuiţi-vă sala întunecoasă a fazendei Santo Ignacio, situată la două mile mai departe de oraşul Manaos. Afară domnea strălucirea galbenă ca bronzul a apusului de soare, cu umbrele palmierilor tot atît de negre şi de bine conturate ca şi copacii înşişi. Atmosfera era liniştită şi plină de veşnicul freamăt al gîngăniilor — acel cor tropical ce se întinde pe mai multe octave, de la zumzetul adînc al albinelor, pînă la bîzîitul subţire şi ascuţit al ţînţarilor. De jur-împrejurul verandei se întindea o grădiniţă curată, împrejmuită cu cactuşi şi împodobită cu boschete de ar-

buști înfloriți, pe deasupra cărora fluturii mari, ca și măruntele păsări-muscă pluteau și săgetau aidoma unor semilune sclipitoare. Noi stăteam în casă, în jurul mesei de rafie împletită pe care aștepta plicul sigilat. Pe plic erau scrise, cu scrisul dantelat al profesorului Challenger, următoarele cuvinte :

„Instrucțiuni adresate lordului John Roxton și tovarășilor săi. A se deschide la 15 iulie, ora 12 fix."

Lord John își pusese ceasul pe masă, lîngă el.

— Mai avem 7 minute, a zis el. Bătrînul meu ceas e foarte exact.

Profesorul Summerlee a zîmbit acru în clipa cînd a luat plicul în mîna lui uscată.

— Ce importanță poate avea dacă-l deschidem acum sau peste 7 minute ? a întrebat. Peste tot și în fiecare amănunt se vădește acea înclinare spre șarlatanie și absurditate, de care, îmi pare rău că trebuie s-o spun, e stăpînit în orice clipă autorul acestei scrisori.

— Lasă, domnule, trebuie să jucăm jocul după toate regulile, i-a răspuns lordul John. Asta e ideea bătrînului Challenger, iar noi nu sîntem aici decît prin bunăvoința lui. Ar fi foarte supărat dacă nu i-am respecta instrucțiunile cu privire la scrisoare.

— Frumoasă poveste ! a strigat atunci profesorul Summerlee, cu strășnicie. Și la Londra m-a izbit absurditatea lui, dar fie-mi îngăduit să mărturisesc că mi se pare și mai absurd după o mai îndeaproape cercetare Nu știu ce se găsește în acest plic. Dar afară de cazul cînd am găsi în el ceva destul de precis, aș fi foarte tentat să iau vaporul care coboară fluviul și să mă duc în Bolivia, la Para. În definitiv, mai am și altceva de făcut pe lume decît să dovedesc netemeinicia afirmațiilor unui nebun. Acum, Roxton, a sosit fără îndoială momentul.

— A sosit, a zis lordul John. Putem începe.

A luat plicul și l-a deschis cu briceagul. Apoi a scos din plic o foaie de hîrtie împăturită, pe care a desfăcut-o și a așezat-o cu grijă pe masă. Foaia era albă. A întors-o. Și pe dos era tot albă. Ne-am uitat unul la altul într-o tăcere tulburătoare, pe care a rupt-o, cu o explozie ascuțită de rîs batjocoritor, profesorul Summerlee.

— Iată o dovadă evidentă, a strigat el. Ce mai doriți ? Recunoaște el însuși că-i un șarlatan. N-avem altceva de făcut decît să ne întoarcem acasă și să-l demascăm ca pe un impostor nerușinat.

— Cerneală simpatică ?... am sugerat.

— Nu cred, a răspuns lord Roxton, îndreptînd foaia spre lumină. Nu, tinere, nu e cazul să te înșeli singur. Îți garantez că pe hîrtia asta n-a fost scris niciodată nimic.

— Pot să intru ? s-a auzit un glas dinspre verandă.

Şi umbra unei făpturi încovoiate s-a strecurat prin pata de lumină pe care o făcea soarele. O, glasul acesta ! Această lărgime monstruoasă de umeri ! Şi am sărit toţi în picioare cu un strigăt de surprindere, în clipa cînd Challenger — purtînd pe cap o pălărie copilărească de pai, rotundă şi cu panglică colorată, cu mîinile vîrîte în buzunarul hainei şi cu ghetele de pîslă care se profilau ascuţit în timp ce înainta — a apărut în faţa noastră. Şi-a lăsat capul pe spate şi a rămas aşa în lumina aurie, cu toată strălucirea bărbii lui de bătrîn asirian, cu toată insolenţa inerentă a pleoapelor lui căzute şi a ochilor lui necruţători.

— Mă tem, a început el, scoţîndu-şi ceasul, că am ajuns cu cîteva minute mai tîrziu. Trebuie să vă mărturisesc că atunci cînd v-am încredinţat plicul acesta nici nu mi-a trecut prin minte să vă las să-l deschideţi, deoarece eram sigur că o să fiu alături de dumneavoastră înainte de ora fixată. Această nefericită întîrziere poate fi atribuită în parte unei călăuze nepricepute, în parte unui inoportun banc de nisip. Mă tem că i-am oferit colegului meu, profesorul Summerlee, prilejul să spună blestemăţii pe seama mea...

— Mă simt dator să declar, domnule, i-a răspuns lordul John, cu un glas destul de aspru, că schimbarea dumneavoastră de atitudine înseamnă o mare uşurare pentru noi, deoarece misiunea noastră avea aerul că se îndreaptă spre un sfîrşit prematur. Nici acum nu pot să înţeleg, cu nici un preţ, de ce aţi procedat într-un chip atît de neobişnuit.

În loc să răspundă, profesorul Challenger ne-a strîns mîna, lui lord John şi mie, s-a aplecat cu o gravă aroganţă în faţa profesorului Summerlee şi s-a lăsat să cadă într-un fotoliu de trestie, care a trosnit şi a gemut sub greutatea lui.

— E pregătit totul pentru călătoria noastră ?

— Putem pleca chiar mîine.

— Atunci aşa o să şi facem. Nu mai aveţi nevoie de nici o hartă care să vă orienteze, de vreme ce vă bucuraţi de nepreţuitul avantaj de-a vă călăuzi eu însumi. Chiar din primul moment eram hotărît să conduc personal cercetările. Cele mai amănunţite hărţi n-ar fi, după cum uşor veţi conveni, decît nişte biete surogate în comparaţie cu luminile propriei mele inteligenţe şi cu sfaturile mele. Iar în ce priveşte gluma nevinovată pe care am făcut-o cu plicul sigilat, e clar că, dacă v-aş fi mărturisit toate intenţiile mele, aş fi fost nevoit să rezist insistenţelor neplăcute de a mă alătura domniilor voastre în această călătorie...

— Aceste insistenţe nu erau să vină din partea mea, domnule ! a strigat spontan profesorul Summerlee — atîta timp cît mai exista şi alt vapor pe Atlantic !

Challenger l-a dat la o parte cu un gest al mîinii lui mari şi păroase :

— Bunul dumneavoastră simţ va sprijini, sînt sigur, argumentele mele şi vă va face să înţelegeţi că a fost mai bine să fiu stăpîn eu însumi pe propriile mele mişcări şi să apar tocmai la momentul potrivit, atunci cînd prezenţa mea va fi ajuns necesară. Momentul acesta a sosit. Sînteţi în mîini bune. N-o să greşiţi ţinta. De aci înainte eu iau conducerea acestei expediţii şi trebuie să vă cer să terminaţi pregătirile dumneavoastră la noapte, ca să putem pleca devreme mîine dimineaţă. Timpul meu e preţios, şi acelaşi lucru l-am putea spune, într-o măsură mai mică, şi despre al dumneavoastră. Propun prin urmare să înaintăm cît mai repede, ca să vă pot arăta ceea ce aţi venit să constataţi.

Lord John Roxton închiriase un mare vapor, *Esmeralda*, care trebuia să ne ducă în susul fluviului. Întrucît priveşte climatul, era fără importanţă ce timp am fi ales pentru expediţia noastră, deoarece variaţiile de temperatură, de la 75 la 90 grade Farenheit, nu însemnau o diferenţă prea mare. În ce priveşte umezeala însă, lucrurile nu stăteau tocmai aşa : din decembrie şi pînă în mai ţine sezonul ploilor, şi în acest timp fluviul creşte cu încetul, pînă atinge o înălţime de aproape 40 de picioare deasupra nivelului lui cel mai scăzut. Apoi se revarsă peste maluri, acoperind cu lagune mari o uriaşă suprafaţă de pămînt şi formînd o vastă întindere, numită de localnici Gapo, o întindere care e prea mlăştinoasă pentru a fi străbătută cu piciorul, dar prea puţin adîncă pentru navigaţie. Începînd de prin iunie, apele încep să se retragă, şi în octombrie sau noiembrie ajung la nivelul lor cel mai scăzut. În felul acesta, expediţia noastră trebuia să aibă loc în sezonul secetos, cînd marele fluviu şi afluenţii lui erau, mai mult sau mai puţin, în starea lor normală.

Curentul era slab, pentru că panta nu prezenta decît o înclinaţie de opt ţoli la milă. Nici o apă curgătoare nu putea fi mai potrivită pentru navigaţie, deoarece vîntul dominant bătea dinspre sud-est şi vasele cu pînze făceau mereu călătorii spre frontiera peruviană, coborînd apoi cu curentul. În cazul nostru, maşinile excelente ale *Esmeraldei* puteau să nu ţină seama de curentul lenes al fluviului şi ne îngăduiau să înaintăm tot atît de repede ca pe un lac cu apă stătătoare. Timp de trei zile ne-am îndreptat spre nord-vest în sus, pe fluviul care chiar aici, la o mie de mile de locul unde se varsă în ocean, era totuşi atît de larg, încît din mijlocul lui cele două maluri păreau doar simple umbre la orizont. În ziua a patra de la plecarea noastră din Manaos ne-am angajat pe un afluent care, la punctul de confluenţă e doar ceva mai îngust decît fluviul principal. Totuşi afluentul s-a îngustat repede şi, după alte două zile de călătorie, am atins un sat indian, unde profesorul a stăruit să coborîm pe pămînt şi a propus s-o trimitem pe

Esmeralda îndărăt la Manaos. În curînd, zicea el, o să întîlnim porțiuni unde curentul e foarte rapid și vasul n-ar mai putea fi folosit. A mai adăugat, în secret, că ne găseam aproape de porțile regiunii necunoscute și că, cu cît vor fi mai puțini cei informați de acest lucru, cu atît va fi mai bine. Tot în acest scop ne-a cerut să ne dăm cuvîntul de onoare că n-o să publicăm sau să spunem nimic care ar putea să dea vreo indicație exactă asupra locului către care ne îndreptăm. La rîndul lor, slujitorii au fost puși să jure același lucru. Din această cauză sînt silit să nu precizez nimic în povestirea mea și aș dori să-mi previn cititorii că, pe orice hartă sau plan ar așeza indicațiile pe care le voi da, distanța de la un punct la altul va fi exactă, dar longitudinea și latitudinea vor fi dinadins neclare, așa fel încît să nu poată fi luate drept îndrumări utile cu privire la acea regiune. Motivele pentru care profesorul Challenger dorea acest secret puteau să fie sau să nu fie întemeiate. Noi însă nu aveam posibilitatea să hotărîm dacă era sau nu cazul să ne conformăm dorințelor lui, deoarece el se arăta dispus să renunțe mai curînd la întreaga expediție decît să modifice condițiile în care ne călăuzea.

În ziua de 2 august, cînd ne-am luat rămas bun de la *Esmeralda*, am rupt cea din urmă verigă a lanțului ce ne mai lega cu lumea dinafară. Au trecut de atunci patru zile, în care timp am închiriat de la indieni două bărci mari, făcute dintr-un material atît de ușor (piele întinsă pe un schelet de bambus), încît le puteam trece peste orice obstacol. Ne-am îmbarcat în ele împreună cu toate lucrurile noastre, după ce am mai angajat încă doi indieni ca să ajute la vîslit. Am înțeles că erau cei doi, pe nume Atlaca și Ipetu, care-l însoțiseră pe profesorul Challenger în precedenta lui călătorie. Păreau îngroziți la gîndul că vor face încă o dată drumul, dar șeful lor avea puteri discreționare în această regiune și, dacă afacerea i se părea bună, oamenii clanului nu mai puteau spune nimic.

Și așa, într-o dimineață, am dispărut în necunoscut. Trimit această dare de seamă cu o barcă ce coboară fluviul și poate că va fi ultimul nostru cuvînt adresat celor care se interesează de soarta noastră. Conform înțelegerii, ți-o adresez, iubite Mc Ardle, și las la aprecierea dumitale dreptul de a o răspîndi, de a o modifica sau de a face cu ea ceea ce vei crede de cuviință. După siguranța care se desprinde din felul de a fi al profesorului Challenger — și în ciuda nedezmințitului scepticism al profesorului Summerlee — nu mai am nici o îndoială că acela care ne conduce va dovedi exactitatea spuselor lui și că ne aflăm într-adevăr în pragul unei experiențe cît se poate de remarcabile.

CAPITOLUL VIII

AVANPOSTURILE ÎNDEPĂRTATE ALE LUMII NOI

PRIETENII NOȘTRI rămași acasă se vor bucura alături de noi, deoarece ne apropiem de ținta călătoriei noastre și, dintr-un punct de vedere cel puțin, am arătat că afirmațiile profesorului Challenger sînt întemeiate. Ce e drept, nu ne-am urcat încă pe podiș, dar el se întinde în fața ochilor noștri, și pînă și profesorul Summerlee e mai rezervat în felul lui de a fi. Nu că s-ar arăta dispus să admită, măcar o clipă, că rivalul său are dreptate, ci doar atît, că-i mai puțin încăpățînat în veșnicele lui observații și că cea mai mare parte a timpului stă cufundat într-o tăcere atentă. Totuși trebuie să mă întorc îndărăt și să reiau firul povestirii mele de unde l-am lăsat. Trimitem acasă pe unul din indienii noștri, care-i bolnav și-i încredințez această scrisoare, deși mă îndoiesc că e cu putință să ajungă vreodată la destinație.

Cînd am scris ultima oară, eram pe punctul să părăsim satul de indieni unde debarcaserăm de pe *Esmeralda*. Sînt nevoit să-mi încep darea de seamă cu o veste rea, deoarece în seara asta s-a iscat primul incident în sînul grupului nostru (trecînd peste neîncetatele fricțiuni dintre cei doi profesori), incident care ar fi putut avea un sfîrșit tragic. Am mai pomenit despre Gomez, metisul nostru care vorbește englezește, un om muncitor și priceput și un tovarăș plin de bunăvoință, dar stăpînit, cred eu, de păcatul curiozității, destul de răspîndit printre oamenii de teapa lui. În seara asta se pare că s-ar fi ascuns lîngă coliba în care discutam planurile noastre și, zărit de uriașul negru Zambo, care ne e credincios ca un cîine, a fost scos din ascunzătoare și adus în fața noastră. Gomez însă a pus mîna pe cuțit, și dacă n-ar fi fost puterea uriașă a lui Zambo, care a izbutit să-l dezarmeze cu o singură mînă, nu rămîne nici o îndoială că l-ar fi înjunghiat. Incidentul s-a încheiat cu admonestări, adversarii fiind siliți să-și strîngă mîna. Și acum nădăjduim că totul va fi bine. În ce privește certurile dintre cei doi savanți, sînt tot mai dese și tot mai acre. Trebuie să recunosc că Challenger e un provocator incorigibil, dar și Summerlee are o

limbă ascuțită care nu împacă lucrurile, dimpotrivă. Cu o seară înainte, Challenger ne spunea că nu i-a plăcut niciodată să se plimbe pe cheiurile Tamisei și să se uite în susul apei, deoarece e totdeauna trist să te uiți la locul unde probabil că o să se încheie viața ta. Era convins, bineînțeles, că va fi înmormîntat la Westminster Abbey. Atunci Summerlee i-a replicat, cu un zîmbet acru, că acum înțelege pentru ce închisoarea Millbank a fost așezată în josul apei. Mîndria lui Challenger e însă prea uriașă ca să se simtă cu adevărat jignită de asemenea vorbe. Profesorul s-a mărginit să-și zîmbească în barbă și a repetat de două ori : „Ia te uită ! Ia te uită !" cu tonul compătimitor pe care-l iei față de un copil. În realitate, amîndoi sînt niște copii : unul smochinit și arțăgos, celălalt formidabil și arogant. Totuși, amîndoi sînt înzestrați cu minți care-i așează în fruntea epocii noastre științifice. Inteligență, caracter, suflet — numai cel care cunoaște bine viața își poate da seama ce lucruri diferite sînt !

Chiar a doua zi am plecat în extraordinara noastră expediție. Am constatat că tot ce aveam încăpea foarte ușor în cele două bărci și, împărțind personalul în două — cîte șase în barcă — am avut prudența elementară ca, în interesul păcii, să plasăm cîte un profesor în fiecare. Eu unul m-am nimerit cu Challenger, care era într-o dispoziție fericită, aproape în extaz. Părea că respiră bunăvoința prin toți porii. L-am cunoscut și în alte toane și nu-s deloc surprins cînd furtuna izbucnește dintr-o dată într-un peisaj luminat de soare. Dacă e imposibil să fii trist lîngă el, e tot atît de imposibil să te ții liniștit, deoarece în fiecare clipă tremuri gîndindu-te la întorsătura pe care o poate lua pe neașteptate formidabilul lui temperament.

Două zile am urcat un rîu de dimensiuni considerabile, lat de cîteva sute de iarzi, de culoare închisă, dar atît de străveziu, încît aproape tot timpul puteai să-i vezi fundul. O jumătate din afluenții Amazoanelor sînt ca și el, în timp ce cealaltă jumătate sînt alburii și fără transparență. Deosebirea se explică prin calitatea terenului pe care-l străbat ; culoarea închisă a unora se datorește anumitor deșeuri vegetale, în timp ce celelalte trec prin pămînturi argiloase. De două ori am întîlnit curenți repezi și de două ori am purtat bărcile pe umeri, pe o distanță de o jumătate de milă, ca să-i ocolim. Pădurile, așezate de o parte și de alta, erau păduri virgine, în care poți pătrunde mai ușor decît în cele crescute pentru a doua oară, așa că nu ne-a fost greu să le străbatem cu bărcile în spinare. Cum aș putea uita oare atmosfera de mister pe care o răspîndeau ? Înălțimea copacilor și grosimea trunchiurilor depășea tot ce mi-aș fi putut imagina vreodată în viața mea de om născut și trăit la oraș. Copacii se ridicau spre cer ca niște coloane

minunate și numai la o neînchipuită depărtare deasupra capetelor noastre puteam desluși cu greu locul unde își desfășurau crengile ca o înaltă boltă gotică. Toate aceste bolți împreunate alcătuiau o mare împletitură, un acoperiș de verdeață, prin care numai rareori ajungea pînă la pămînt o rază aurie de soare desenînd o dungă strălucitoare de lumină în mijlocul întunericului măreț. În timp ce pășeam fără zgomot pe covorul gros și moale al frunzelor moarte, tăcerea se așternea peste sufletele noastre, care se simțeau ca într-o biserică pe înserate. Chiar glasul puternic și plin al profesorului Challenger se redusese la o simplă șoaptă. Nu știam numele acestor copaci uriași, dar savanții noștri mi-au arătat cu degetul cedrii, apoi copacii cei mari cum era bumbacul mătăsos, copacii cu lemnul roșu, ca și tot belșugul acela de plante felurite, care fac din acest continent unul din furnizorii neamului omenesc în ce privește darurile naturale ale regnului vegetal, în timp ce e cel din urmă în ce privește produsele regnului animal. Orhidee pline de viață și licheni uimitor colorați sclipeau ca tăciunii aprinși deasupra trunchiurilor întunecate ale copacilor, și de cîte ori o rază de lumină rătăcitoare cădea din plin asupra alamandei aurii, asupra constelațiilor roșii de tacsonia sau asupra ipomaeelor de un puternic albastru închis, spectacolul avea în el ceva de feerie. În întinderile acestea nesfîrșite acoperite cu păduri, viața, care urăște întunericul, luptă pretutindeni ca să răzbească la lumină. Orice plantă, chiar și cea mai măruntă, șerpuiește și se răsucește pe fața verde, încolăcindu-se în jurul fraților ei mai mari și mai voinici, care urmăresc același lucru. Plantele agățătoare invadează monstruoase, iar unele care n-au fost niciodată cunoscute într-altă parte ca fiind agățătoare învață aci această artă, într-o încercare deznădăjduită de a ieși din umbra întunecată. Așa, vulgara urzică, iasomia și chiar palmierul jacitara pot fi văzuți înfășurîndu-se în jurul trunchiului cedrilor și luptîndu-se să ajungă în vîrful lor. Cît despre animale, nu se vedea nici urmă pe sub bolta măreață care se desfășura ca niște aripi peste noi în timp ce mergeam. Dar o frămîntare neîncetată, foarte sus deasupra capetelor noastre, ne amintea lumea nenumărată a șerpilor și maimuțelor, a păsărilor și a paraziților care trăiesc la lumina soarelui și se uită în jos cu mirare la făpturile noastre plăpînde, întunecate și șovăielnice, cufundate în întunericul adînc, nespus de departe dedesubtul lor. La răsăritul și la apusul soarelui, maimuțele urlătoare strigau laolaltă, iar papagalii aruncau țipete ascuțite. De-a lungul ceasurilor de căldură mare numai zumzetul neîncetat al gîzelor, asemenea vuietului pe care-l face apa cînd izbește stîncile în depărtare, ne umplea urechile, în timp ce nimic nu se mișca înlăuntrul solemnei perspective pe care ne-o ofereau trunchiurile uimitoare estompîndu-se în întunecimea care ne învăluia. Într-o zi, o făptură îm-

pleticită, cu picioarele strîmbe, un furnicar sau un urs, s-a furișat stîngaci printre umbre. Era singura urmă de viață la nivelul pămîntului pe care am întîlnit-o în această uriașă pădure a Amazoanelor.

Și totuși erau semne că, în sînul acestui monstruos vălmășag, anumite ființe omenești nu se găseau prea departe de noi. În a treia zi de la plecare am auzit un fel de bătaie de tobă, ciudată și adîncă, ritmică și solemnă, care străbătea cu intermitențe liniștea dimineții. Cînd am auzit întîia oară acest zgomot, cele două bărci erau la cîțiva metri una de alta. Indienii noștri au rămas nemișcați, ca și cum ar fi fost de bronz, ascultînd adînc și cu o nesfîrșită frică zugrăvită pe față.

— Ce-i asta ? am întrebat.

— Tam-tam-ul, mi-a răspuns lord John, cu nepăsare. Tam-tam-ul de război. L-am auzit și altă dată.

— Da, domnule, tam-tam-ul de război, a spus și Gomez, metisul. Indienii sălbatici de neam „bravos", nu „mansos". Ne urmăresc pas cu pas și or să ne ucidă, dacă vor putea.

— Dar cum de ne pot ei urmări ? am întrebat, uitîndu-mă în zarea întunecată și încremenită.

Metisul a ridicat din umerii lui largi.

— Știu ei cum ! Își au drumurile lor ascunse. Ne pîndesc. Vorbesc între ei cu ajutorul tam-tam-ului. Or să ne ucidă, dacă vor putea.

În după-amiaza aceleiași zile — agenda mea de buzunar îmi arăta că era marți 18 august — cel puțin șase sau șapte tam-tam-uri ne-au întîmpinat în diferite puncte. Uneori băteau repede, alteori rar : își puneau fără îndoială întrebări și-și dădeau răspunsuri. Așa, departe, la răsărit, izbucnea un staccato zgomotos și ascuțit, urmat, după o pauză, de o bătaie grăbită și joasă, venind dinspre nord. O neînchipuită tensiune nervoasă, ca și o veșnică amenințare se desprindeau din acest zvon neîntrerupt, care părea că dă o consistență materială cuvintelor metisului nostru, repetîndu-le la nesfîrșit : „O să vă ucidem, dacă vom putea ! O să vă ucidem, dacă vom putea !" Totuși, nimic nu se mișca în pădurea liniștită În fața perdelei de vegetație se desfășura toată liniștea și pacea naturii. În schimb, de dincolo, din spatele ei, venea tot mai des amenințarea pe care ne-o descifrase tovarășul nostru : „O să vă ucidem, dacă vom putea !" ne spunea dușmanul de la răsărit. „O să vă ucidem, dacă vom putea !" îi răspundea dușmanul de la miazănoapte.

Toată ziua au bubuit și au șoptit tam-tam-urile, în timp ce amenințarea care se desprindea din ele se oglindea pe fețele tovarășilor noștri de altă culoare. Pînă și metisul cel îndrăzneț și fanfaron părea intimidat. Am descoperit însă în ziua aceea, o dată

pentru totdeauna, că atît Summerlee, cît și Challenger stăpîneau cea mai superioară formă de curaj : curajul temperamentului științific. De aceeași esență era și curajul care-l susținuse pe Darwin printre gauchoșii din Argentina sau pe Wallace printre vînătorii de capete din Malaya. O taină a naturii milostive a hotărît ca creierul omenesc să nu se poată gîndi deodată la două lucruri diferite. Așa, dacă e plin de curiozitate științifică, nu mai rămîne loc în el pentru simple considerațiuni personale. De-a lungul zilei, sub amenințarea misterioasă și neîntreruptă, profesorii noștri cercetau cu atenție fiecare pasăre care zbura și fiecare copăcel de pe mal, și multe observații tăioase porneau *sotto voce* [1] cînd, de pildă, mîrîitul lui Summerlee răspundea repede mormăitului de bas al lui Challenger. În schimb, ei nu dovedeau mai puțină nepăsare față de primejdia și de bătăile tam-tam-ului indienilor decît dacă ar fi stat amîndoi în fumoarul Clubului Societății Regale din St. James's Street. O dată numai au catadicsit să discute asupra acestui subiect.

— Canibali din Miranha sau Amajuaca, a zis Challenger, arătînd cu degetul cel gros spre pădurea înconjurătoare.

— Fără îndoială, domnule, i-a răspuns Summerlee. Ca toate triburile de acest fel, nu m-ar mira să aibă o limbă polisintetică, iar tipul lor să fie mongol.

— Polisintetică, nici vorbă... a zis Challenger, cu îngăduință. N-am auzit să existe altfel de limbă în acest continent și am date referitoare la vreo sută din ele. Însă față de teoria tipului mongol, am mari rezerve.

— Aș fi crezut că o cunoaștere, chiar mărginită, a anatomiei comparate ar fi de ajuns ca să-i dovedească temeinicia, a făcut Summerlee, cu amărăciune.

Challenger și-a repezit înainte bărbia agresivă, pînă nu s-a mai văzut din el decît barba și borurile pălăriei :

— Fără îndoială, domnule, o cunoaștere mărginită ar putea să ducă la un asemenea rezultat. Dar, cînd cunoștințele omului sînt largi, el ajunge la alte concluzii.

Și cei doi și-au aruncat unul altuia cîte o privire provocătoare, în timp ce de jur-împrejurul nostru creștea zvonul îndepărtat : „O să vă ucidem, dacă vom putea !"

În noaptea aceea am ancorat bărcile de cîteva pietre grele în mijlocul rîului și am luat toate măsurile cu putință în vederea unui atac. Nu s-a întîmplat totuși nimic și în zori am pornit mai departe, în timp ce tam-tam-ul se stingea în depărtări, în urma noastră. Pe la orele trei după-amiază am ajuns la o strîmtoare, lungă de mai bine de o milă, unde curentul era foarte iute și puternic — exact aceeași unde profesorul Challenger naufragiase

[1] Cu voce joasă (în limba italiană în text). (n r.)

în prima lui călătorie. Mărturisesc că am fost încîntat văzînd-o; era într-adevăr primul indiciu, oricît de neînsemnat l-am fi socotit, care întărea şi făcea verosimile spusele lui. Indienii au transportat întîi bărcile şi apoi bagajele noastre prin desişurile care erau foarte stufoase în locul acela, în timp ce noi, cei patru albi, cu puşca la umăr, păşeam între ei, ca să preîntîmpinăm primejdia ce se putea ivi din pădure. Înainte de a se înnopta, trecusem cu bine strîmtoarea unde curentul era rapid. Am mai străbătut încă vreo zece mile înainte de a ancora pentru noapte. În locul acela am calculat că urcasem cel puţin 100 de mile pe afluent în sus, de la punctul unde se varsă în fluviu.

În dimineaţa zilei următoare am pornit-o spre marea aventură. Chiar din zori, profesorul Challenger a început a se arăta neliniştit, cercetînd cu atenţie fiecare din cele două maluri ale rîului. Deodată a scăpat un strigăt de mirare şi a arătat spre un copac singuratic care se înălţa deasupra malului, formînd un unghi destul de neobişnuit.

— Ce părere aveţi despre copacul acesta ? a întrebat.

— E fără doar şi poate un palmier assai a spus Summerlee.

— Exact. Mi-am ales un palmier assai drept punct de reper. Intrarea secretă e la o jumătate de milă mai încolo, pe celălalt mal al apei. Nu există nici o răritură printre copaci. În asta stă minunea şi misterul. Acolo unde vedeţi că stufuł verde deschis ia locul desişului verde închis, acolo, între cei doi mari copaci de bumbac, e poarta mea particulară de intrare în necunoscut. Treceţi prin ea şi o să înţelegeţi !

Era, într-adevăr, un spectacol neasemuit. După ce am ajuns la locul însemnat de linia stufului verde deschis, am strecurat cele două bărci pe o lungime de vreo sută de iarzi şi, în cele din urmă, ne-am trezit într-un rîu liniştit şi puţin adînc, atît de limpede, încît lăsa să i se vadă fundul nisipos. Putea să aibă cam 20 de metri lăţime şi era tivit, de o parte şi de alta, cu o vegetaţie bogată. Cine nu şi-ar fi dat seama că stufuł luase de puţin timp locul desişului n-ar fi putut bănui existenţa unui asemenea rîu sau a ţării de basm de care afla mai încolo.

Pentru că ţară de basm era, cea mai frumoasă pe care ar putea-o zămisli închipuirea omenească. Vegetaţia deasă se împreuna deasupra capetelor noastre, împletindu-se într-o arcadă naturală, şi prin tunelul acela de verdeaţă, în amurgul auriu, curgea rîul verde şi străveziu, frumos el însuşi, fără îndoială, şi mai minunat sub razele aruncate de lumina vie, filtrată şi îndulcită în căderea ei. Curat ca cristalul, nemişcat ca o placă de sticlă, verde ca şi creasta unui aisberg, rîul o lua înaintea noastră pe sub bolta de frunze şi fiecare bătaie a vîslelor făcea mii de încreţituri de-a curmezi-

şul oglinzii lucii. Era o cale potrivită de acces într-o lume feerică. Orice semn vestind prezenţa indienilor prin acele părţi dispăruse, în schimb urmele de animale erau tot mai dese şi lipsa lor de frică dovedea că nu văzuseră încă niciodată vreun vînător. Maimuţe mici, cu părul negru catifelat, cu dinţi albi şi lucioşi şi cu ochi batjocoritori ne strigau pe limba lor în timp ce treceam. Cu un plescăit adînc şi greoi, cîte-un crocodil sărea de pe mal în apă. Odată, un tapir negru şi stîngaci s-a uitat la noi cu mirare printr-o spărtură a desişului, apoi a bătut în retragere printre copaci. O dată sau de două ori, făptura mlădioasă şi galbenă a unui puma uriaş a trecut printre desişuri, iar ochii lui verzi şi trişti au sclipit plini de ură în direcţia noastră, peste umerii întunecaţi. Erau multe păsări, mai ales călătoare. Berze, bîtlani şi ibişi se adunau în grupuri mici, albastre, roşii sau albe, pe fiecare stîncă ce se ridica deasupra malului, în timp ce, sub noi, apa cristalină era plină de peşti în tot felul de forme şi culori.

Trei zile la rînd drumul nostru a mers prin acest tunel de un verde închis sub razele soarelui. Ţi-ar fi fost greu să spui, cînd te uitai înainte pe o distanţă mai mare, unde se sfîrşea în zare apa cea verde şi unde începea bolta de verdeaţă. Pacea adîncă a acestui ciudat drum de apă nu era tulburată de nici o urmă de viaţă omenească.

— Pe aici nu sînt indieni. Le e prea frică de Curupuri, ne-a spus Gomez.

— Curupuri e duhul pădurii, a explicat lord John. E un nume care se potriveşte la toate felurile de diavoli. Nenorociţii cred că prin locurile astea sălăşluieşte ceva necurat, şi de aceea le ocolesc.

A treia zi ne-am dat seama că, din pricina apei care scădea văzînd cu ochii, călătoria noastră cu bărcile nu mai putea să ţină mult. De două ori, în cuprinsul doar al cîtorva ceasuri, ne-am izbit de fund. În cele din urmă am tras bărcile în desiş şi ne-am petrecut noaptea pe malul apei. A doua zi de dimineaţă, lord John şi cu mine am mers vreo două mile prin pădure de-a lungul rîului. Dar cum adîncimea apei scădea tot mai mult, ne-am întors şi am împărtăşit şi tovarăşilor noştri ceea ce profesorul Challenger bănuise mai de mult, anume că atinsesem punctul cel mai îndepărtat pînă unde puteau ajunge bărcile noastre. Aşa că le-am urcat pe mal, le-am ascuns printre tufişuri şi am însemnat un copac cu semnele noastre ca să le putem regăsi. Apoi am împărţit între noi diferitele baloturi : puşti, muniţii, hrană, cort, pături şi altele, şi, luîndu-ne povara în spinare, am pornit în etapa cea mai obositoare a călătoriei noastre.

Această nouă etapă a fost inaugurată de o nenorocită ceartă între cele două butoaie de dinamită ale noastre. Din clipa în care venise lîngă noi, Challenger luase asupră-şi conducerea întregii ex-

pediții, spre marea nemulțumire a lui Summerlee. Și acum, pentru că-și îngăduise să-i fixeze profesorului anumite atribuții (era vorba doar de transportul unui barometru aneroid), tensiunea încordată a declanșat dintr-o dată explozia.

— Îmi dați voie să vă întreb, domnul meu, a început Summerlee, cu un calm aparent, în ce calitate vă permiteți să dați asemenea ordine ?

Challenger s-a zbîrlit și l-a străfulgerat cu privirea.

— Mi l-am permis, profesor Summerlee, în calitatea mea de șef al acestei expediții.

— Sînt silit să declar, domnule, că eu nu vă recunosc această calitate.

— Nu mai spuneți ! Și Challenger l-a salutat cu un infinit sarcasm. N-ați vrea, în acest caz, să definiți exact situația mea ?

— Cum nu ! Sînteți un om a cărui bună credință a fost pusă la îndoială, iar acest comitet e destinat s-o verifice. Călătoriți alături de judecătorii dumneavoastră.

— Sărmanul de mine ! a făcut Challenger, așezîndu-se pe marginea unei bărci. În cazul acesta, o să vă găsiți singuri drumul, iar eu o să vin în urmă, după bunul meu plac. Dacă nu sînt șeful acestei expediții, nu-mi puteți cere să vă conduc.

Dar slavă Domnului, mai erau acolo doi oameni cu mintea întreagă, lord John Roxton și cu mine, care aveau puterea să împiedice ca neastîmpărul și nebunia celor doi savanți să ne silească a ne întoarce la Londra cu mîinile goale. Cîte argumentări, cîte pledoarii și explicații pînă am putut să-i împăcăm ! În cele din urmă, Summerlee, cu rînjetul și cu luleaua lui, s-a hotărît s-o ia înainte, iar Challenger, bombănind și înjurînd a rămas mai în urmă. Printr-o nesperat de fericită întîmplare, am aflat în vremea asta că amîndoi savanții noștri aveau o foarte proastă părere despre Dr. Illingworth din Edinburgh. Din clipa aceea, el a fost salvarea noastră și toate situațiile încordate le-am lichidat aducînd în discuție numele zoologului scoțian. Cînd îi auzeau numele, în ura și disprețul lor comun față de acest rival, cei doi profesori încheiau o alianță, ba chiar și o vremelnică prietenie.

Înaintînd unul cîte unul de-a lungul malului, am descoperit în curînd că apa se îngusta pînă într-atît, încît ajungea un simplu pîrîu ce se pierdea în cele din urmă într-o mlaștină mare și verde, acoperită cu mușchi ca un burete, în care ne-am cufundat pînă la genunchi. Locul era acoperit cu nori înspăimîntători de țînțari și de toate soiurile de jivine zburătoare, așa că am fost fericiți cînd am simțit din nou pămînt sănătos sub picioare. Am hotărît să facem un ocol printre copaci, ca să lăsăm în flanc mlaștina pestilențială, care răsuna în depărtare ca o orgă, atît de puternic era zumzetul nesfîrșitelor roiuri de gîze.

A doua zi după ce părăsisem bărcile, am văzut că regiunea se transforma cu totul. Drumul nostru urca mereu, iar pe măsură ce urcam, pădurea se făcea tot mai rară și-și pierdea aspectul tropical. Copacilor înalți din cîmpia aluvionară a Amazoanelor le luau locul palmieri phoenix și cocotieri, care creșteau în pîlcuri rare, avînd printre ele tufișuri dese. În scobiturile acelea umede, palmierii de Mauritia își aruncau frunzișul în afară, aplecîndu-se grațios. Ne orientam numai cu ajutorul busolei și o dată sau de două ori s-au ivit divergențe de păreri între Challenger și cei doi indieni. În cazurile acestea, după vorbele indignate ale profesorului, soarta expediției nu trebuia să atîrne „de încrederea ce se putea acorda instinctelor înșelătoare ale unor sălbatici înapoiați, ci de încrederea la care aveau dreptul cele mai înalte produse ale culturii europene moderne". Că avea dreptate, s-a dovedit chiar a treia zi după aceea, cînd Challenger a recunoscut mai multe puncte de reper așezate de el cu prilejul călătoriei lui precedente, ba într-un anumit loc am dat chiar peste patru pietre arse în foc, care dovedeau că acolo fusese un popas.

Drumul urca încă și am întîlnit un povîrniș acoperit cu stînci, a cărui escaladare ne-a luat două zile. Aspectul vegetației se schimbase iarăși și numai copacul de fildeș se mai întîlnea alături de o sumedenie de orhidee, printre care am învățat să recunosc acea rară Nuttonia Vexillaria ca și strălucitoarele flori de Cattleya sau odontoglossum-ul. Din loc în loc, pîraie cu fundul de frunziș și cu malurile îmbrăcate în ferigi șopoteau curgînd la vale în albiile lor puțin adînci. Ele ne ofereau în fiecare seară locuri de popas ideale pe marginea cîte unui colț stîncos, unde grămezi de peștișori albaștri prăjiți, cam de mărimea și forma păstrăvului englezesc, alcătuiau pentru noi o cină delicioasă.

În ziua a noua de cînd ne părăsisem bărcile, după ce am făcut, după calculele mele, cam 120 de mile, am început a ieși dintre copacii care creșteau din ce în ce mai mici pînă ajunseseră simpli arbuști. În locul lor am întîlnit o pădure sălbatică de bambuși atît de deasă, încît n-am putut-o străbate decît croindu-ne drum cu securile și coasele indienilor. Ca să trecem de acest obstacol, ne-am pierdut o zi întreagă, de la 7 dimineața pînă la 8 seara, doar cu două întreruperi de cîte o oră. Nu se poate imagina ceva mai monoton și mai obositor, deoarece chiar în locurile cele mai puțin dese nu puteai vedea înaintea ta decît la 10—12 iarzi, iar în celelalte privirea mi se oprea în spatele hainei de bumbac a lordului John și în zidul galben care ne străjuia de o parte și de alta la distanță de numai un picior. De sus ne venea cîte o rază de soare, îngustă cît o muchie de cuțit, iar la 15 picioare deasupra capetelor puteam vedea vîrfurile trestiilor de bambus, îndreptate parcă într-un gest amenințător, împotriva cerului de un albastru închis.

Nu știu ce fel de ființe vor fi locuit aceste desișuri, dar de multe ori am auzit zgomotul pe care-l făceau, aproape de tot de noi, animale greoaie sărind în apă. După plescăit, lord John socotea că ar putea fi vorba de un soi de cornute sălbatice. Abia la căderea nopții am trecut de marea de bambuși și fără întîrziere am și organizat popasul, sleiți de puteri după ziua aceea fără sfîrșit.

A doua zi dis-de-dimineață eram din nou în picioare și am avut prilejul să constatăm că aspectul regiunii se schimbase iarăși. În urma noastră era zidul de bambuși, atît de precis de parcă ar fi conturat cursul unui rîu. În fața noastră se întindea o cîmpie deschisă, ridicîndu-se în pantă, dulce, acoperită cu tufe de ferigi arborescente. În cele din urmă, totul s-a rotunjit sub ochii noștri și a format o colină care semăna cu spinarea unei balene. Aproape de prînz am atins această culme, ca să descoperim însă, dincolo de ea, altă vale puțin adîncă, ridicîndu-se iarăși în pantă dulce pînă se pierdea la orizont. Acolo, în timp ce treceam peste cea dintîi colină, s-a petrecut un incident care, eventual, ar fi putut să aibă urmări grave.

Profesorul Challenger care, împreună cu cei doi indieni, alcătuia avangarda expediției, s-a oprit deodată arătînd surescitat spre dreapta. Urmărindu-i mișcarea, am văzut la depărtare de aproximativ o milă ceva ce părea a fi o uriașă pasăre cenușie. Dădea încet din aripi deasupra pămîntului și, luîndu-și vînt domol, a zburat foarte jos și drept pînă s-a pierdut printre ferigile arborescente.

— L-ați văzut ? a strigat Challenger, în culmea exaltării. L-ai văzut, Summerlee ?

Colegul lui se uita cu încordare spre locul unde dispăruse vietatea.

— Și ce pretinzi dumneata că era ? a întrebat el.

— Un pterodactil, în toată puterea cuvîntului.

Summerlee a izbucnit într-un rîs batjocoritor.

— O ptero-iluzie ! a zis. Era o barză ca toate berzele.

Challenger era prea înfuriat ca să-i răspundă. Și-a potrivit doar dintr-o smucitură rănița pe care o purta în spate și și-a urmat drumul. Dar lord John a venit de-a dreptul spre mine, iar fața lui era mai gravă ca de obicei. Ținea în mînă binoclul Zeiss.

— L-am prins în focar înainte de a dispărea după copaci, mi-a spus. N-aș putea să-mi iau răspunderea de a hotărî ce era, dar aș pune prinsoare pe reputația mea de sportmen că nu era nici una din păsările pe care le-am văzut vreodată.

Iată cum păreau a sta lucrurile. Ne găseam, într-adevăr, la hotarul necunoscutului, gata să trecem granițele acelei lumi pierdute despre care ne vorbea conducătorul nostru ? V-am povestit incidentul așa cum s-a petrecut, și în felul acesta o să știți despre el

tot atît cît știu și eu. A fost însă un fapt izolat, deoarece n-am mai zărit nici un fel de altă vietate care s-ar fi putut numi neobișnuită.

Și acum, iubiți cititori (dacă voi avea cîndva vreunul !), v-am purtat în sus pe rîul cel lat, v-am plimbat pe sub acoperișul de stuf, apoi prin tunelul verde, pe dealul cu palmieri, prin pădurea de bambuși și prin cîmpia cu ferigi arborescente. Acum însă, ținta călătoriei pe care am întreprins-o se înfățișează din plin privirilor noastre. După ce am trecut peste cea de a doua culme, înaintea ochilor ni s-a ivit o pădure neregulată de palmieri, apoi lanțul de stînci roșii și înalte pe care-l văzusem în fotografie. E aici chiar în clipa asta în care scriu și nu încape nici o îndoială că e vorba de aceleași stînci. Punctul lor cel mai apropiat se află cam la 7 mile de tabăra noastră de acum și lanțul se întinde descriind un arc de cerc care se depărtează de noi cît poți vedea cu ochii. Îngîmfat, Challenger se umflă în pene ca un păun, iar Summerlee tace, încă sceptic. Ziua următoare va pune capăt poate unora din îndoielile noastre. Pînă atunci, dat fiind că Jose, al cărui braț a fost străpuns de un bambus rupt, stăruie să se întoarcă acasă, trimit această scrisoare prin el, în nădejdea că va ajunge, poate, cîndva la destinație. Voi mai scrie însă cu cea dintîi ocazie.

CAPITOLUL IX

CINE AR FI PUTUT SĂ PREVADĂ CEEA CE S-A ÎNTÎMPLAT ?

NI S-A ÎNTÎMPLAT ceva înspăimîntător. Cine-ar fi putut să prevadă oare așa ceva ? Nu pot întrezări vreun sfîrșit al nenorocirii noastre. Poate că sîntem condamnați să ne petrecem restul zilelor pe aceste meleaguri ciudate și inaccesibile. Sînt încă atît de nelămurit, încît nu mă pot gîndi cu mintea limpede nici la realitatea prezentă și nici la perspectivele noastre de viitor. Cea dintîi apare îngrozitoare rațiunii mele înspăimîntate, iar celelalte — întunecate ca noaptea. Niciodată un om nu s-a găsit într-o situație mai critică. Și pe de altă parte, nu ne-ar folosi la nimic să vă arătăm situația noastră geografică exactă și să cerem prietenilor noștri să ne trimită în ajutor vreo altă expediție. Chiar dacă ar putea-o face, pînă să ajungă ei în America de Sud, soarta noastră va fi fost, după toate probabilitățile, de mult pecetluită.

În realitate, sîntem tot atît de departe de orice ajutor omenesc posibil ca și cînd ne-am afla în lună. Chiar dacă ar fi să ne putem salva, salvarea nu ne-ar putea veni decît de la noi înșine. Am drept tovarăși trei bărbați remarcabili, de o mare inteligență și de un curaj neclintit. În ei stă unica și cea din urmă nădejde a noastră. Numai cînd mă uit la chipul netulburat al tovarășilor mei, numai atunci mai întrezăresc o palidă rază de lumină în întunericul adînc. Nădăjduiesc că, măcar în aparență, par tot atît de nepăsător ca și ei. În sufletul meu, însă, sînt înfricoșat.

Dați-mi voie să vă arăt, în toate amănuntele pe care le am, cum au decurs evenimentele care ne-au adus la această catastrofă.

Cînd am terminat ultima mea scrisoare, am arătat că ne aflam la 7 mile depărtare de un lanț nesfîrșit de stînci înalte și roșii care înconjurau, fără nici o îndoială, podișul despre care ne vorbise profesorul Challenger. Cînd ne-am apropiat de ele, mi s-au părut în multe locuri mai înalte decît arătase el, atingînd uneori chiar 1 000 de picioare. Aceste stînci prezentau dungi ciudate, caracteristice, după părerea mea, colinelor de bazalt. Ceva în felul

acesta se poate vedea în Salisbury Crags, lîngă Edinburgh. Vîrfurile lor erau acoperite cu o vegetație bogată, cu tufișuri pe margine, iar înăuntru — cu numeroși copaci înalți. Nimic din tot ce vedeam nu ne îndreptățea să tragem concluzia că ar exista pe-acolo vreun fel de viețuitoare.

În noaptea aceea ne-am așezat tabăra chiar lîngă stînci, pe un loc sălbatic și pustiu. Stîncile de deasupra noastră nu erau numai perpendiculare pe pămînt, ci chiar înclinate în afară, așa încît nici nu putea fi vorba să le escaladăm. Lîngă noi era acel vîrf de stîncă despre care parcă am mai pomenit de-a lungul povestirii. Semăna cu un turn de biserică, vertical și roșu, al cărui vîrf s-ar fi găsit la nivelul podișului, dar despărțit de el printr-o prăpastie adîncă. În vîrful lui se înălța un copac înalt. Atît vîrful, cît și stîncile alăturate nu erau, relativ, înalte : după părerea mea, aveau cam 500—600 picioare.

— Pe acesta, a zis profesorul Challenger, arătînd spre copac, stătea cocoțat pterodactilul. Înainte de a-l împușca, am escaladat pe jumătate stînca. Aș fi dispus să cred că un bun alpinist ca mine ar fi putut urca stînca pînă-n vîrf dar, făcînd lucrul acesta, nu s-ar fi găsit deloc mai aproape de podiș.

În timp ce Challenger vorbea despre pterodactilul lui, am tras cu ochiul spre Summerlee și, pentru întîia oară, mi s-a părut că descopăr la el unele semne care dovedeau un început de crezare ca și oarecare căință. Nu mai avea obișnuitul rînjet pe buzele lui subțiri. În schimb, în ochii cenușii avea o privire deschisă, plină de interes și de mirare. Challenger a remarcat-o la rîndul lui și asta a fost pentru el cel dintîi semn al victoriei.

— Bineînțeles, a zis el, cu ironia lui brutală și lipsită de tact, bineînțeles, profesorul Summerlee o să înțeleagă că, de cîte ori spun pterodactil, mă gîndesc la o barză, cu rezerva că e vorba de o varietate de barză care n-are pene, ci o piele care aduce cu pielea de mamifer, aripi membranoase și maxilarele împodobite cu dinți.

A făcut o strîmbătură, s-a uitat la celălalt și s-a înclinat în fața lui. Drept care, acesta îi întoarse spatele și plecă.

A doua zi de dimineață, după un mic dejun frugal cu cafea și manioc [1] — trebuia să fim economi cu proviziile — am ținut un consiliu de război, al cărui obiect era să stabilim cea mai bună metodă de a ajunge pe podișul de deasupra capetelor noastre.

Challenger prezida atît de solemn, de parcă era președintele Curții de Casație. Închipuiți-vi-l așezat pe o stîncă, cu pălăria lui ridicolă de pai, mult mai potrivită pe capul unui băiețandru, dată pe ceafă, sfidîndu-ne cu ochi aroganți și plini de autoritate pe sub pleoapele căzute și agitîndu-și barba neagră în timp ce ne explica,

[1] Plantă din care se face tapioca. (n. t.)

cu vorbe măsurate, situaţia noastră prezentă, precum şi viitoarele mişcări pe care urma să le facem.

La picioarele lui ne-aţi fi putut vedea pe noi, ceilalţi trei : eu, ars de soare, tînăr şi voinic după escapada noastră în aer liber, Summerlee, cu eterna lui pipă, solemn, dar încă pornit pe critică, şi lord John, cu obrazul subţire ca o lamă de cuţit şi cu trupul mlădios şi viu sprijinit în puşcă în timp ce ochii lui de vultur stăteau aţintiţi asupra vorbitorului. La spatele nostru stăteau cei doi metişi întunecaţi, precum şi grupul cel mic de indieni, iar în faţa şi deasupra noastră se înălţau zidurile mari de stîncă roşie, care ne împiedicau să ajungem la ţinta călătoriei noastre...

— Nu mai e nevoie să vă spun, a urmat conducătorul nostru, că în expediţia mea precedentă am epuizat toate posibilităţile de a escalada aceste stînci şi că, dacă n-am izbutit eu, nu prea cred să izbutească altcineva, deoarece sînt alpinist în toată puterea cuvîntului. Nu dispuneam atunci de nici unul din accesoriile necesare, dar de data asta am fost prevăzător şi mi le-am adus. Cu ajutorul lor, sînt sigur că aş putea ajunge pînă în creştetul acestui pisc izolat. Dar, dat fiind că stîncile mai mari sînt aplecate în partea de sus în afară, o asemenea încercare ar fi zadarnică. Cu ocazia expediţiei precedente, a trebuit să mă grăbesc din pricină că se apropia sezonul ploilor şi că proviziile îmi erau pe sfîrşite. Toate acestea mi-au îngrădit posibilităţile de acţiune, şi tot ce vă pot spune e că am cercetat cam 6 mile din şirul acesta de stînci spre răsărit, fără să găsesc vreun drum de acces. Prin urmare, ce credeţi că putem face acum ?

— Pare că nu există decît o singură soluţie rezonabilă, a răspuns profesorul Summerlee. Dacă aţi explorat şirul de stînci spre răsărit, urmează s-o pornim de-a lungul lor spre apus şi să căutăm un punct potrivit pentru ascensiune.

— Aşa e, a întărit şi lord John. Avem avantajul că acest podiş nu e prea întins. Îl vom putea înconjura, şi în cazul acesta, fie că găsim un drum accesibil să întreprindem ascensiunea, fie că ajungem din nou la punctul de unde am plecat.

— Am avut deja ocazia să-i explic prietenului nostru mai tînăr care se află aici — a zis Challenger (avea un fel de a face aluzie la mine, de parcă aş fi fost un elev de zece ani) — că este cu desăvîrşire imposibil să existe vreun drum de acces în vreun punct oarecare, pentru bunul motiv că, dacă ar exista, acest podiş nu ar mai fi fost izolat şi nu s-ar mai fi realizat condiţiile care au avut ca efect o derogare atît de extraordinară de la legile ce reglementează supravieţuirea speciilor. Admit, totuşi, că pot exista foarte bine locuri pe unde un acrobat al ascensiunilor ar putea să ajungă pe podiş, dar pe unde un animal greoi şi stîngaci n-ar putea coborî. Chiar

știu sigur că există un asemenea punct pe unde ascensiunea e posibilă.

— De unde o știți ? a întrebat Summerlee, tăios.

— Pentru că predecesorul meu, americanul Maple White, a reușit efectiv o asemenea ascensiune. Prin ce alte mijloace ar fi putut el vedea monstrul pe care l-a descris în caietul lui de însemnări ?

— Aici, concluziile dumneavoastră depășesc întrucîtva faptele dovedite, s-a încăpățînat Summerlee. Admit podișul, pentru că l-am văzut. Dar încă nu-s convins că s-ar întîlni pe el vreo formă de viață, oricare ar fi ea.

— Ceea ce admiteți sau nu admiteți, domnul meu, e de o atît de mică importanță, încît nici nu poate fi luat în considerație. Sînt fericit să văd că podișul însuși a reușit să se impună cu de la sine putere inteligenței dumneavoastră. Challenger i-a aruncat o privire, apoi, spre surprinderea noastră, sări de pe stînca pe care se așezase și, apucîndu-l pe Summerlee de gît, i-a împins fața în sus. Și acum, domnule, a strigat răgușit de enervare, trebuie oare să te ajut să-ți dai seama că pe podiș există încă animale vii ?

Am spus că o perdea de verdeață atîrna pe marginea stîncilor deasupra capetelor noastre. Desprinzîndu-se din frunziș, ceva negru și lucios se ivise acolo. În timp ce înainta încet spînzurînd peste prăpastie, am văzut că era un șarpe mare cu un cap ciudat, turtit ca o cazma. S-a legănat și a oscilat deasupra noastră cîteva minute, iar soarele dimineții făcea să-i strălucească trupul unduitor și luciu. Apoi s-a tras încetișor înapoi și a dispărut.

Summerlee era atît de interesat de ce vedea, încît n-a opus nici o rezistență cît timp l-a ținut Challenger cu fața în sus. După aceea însă l-a împins îndărăt și și-a reluat obișnuita lui demnitate.

— Aș fi fericit, domnule profesor Challenger, dacă, făcînd orice remarcă aveți gust, v-ați abține de a mă mai apuca de bărbie. Apariția unui foarte obișnuit piton de stîncă nu poate justifica, oricum, o asemenea familiaritate.

— În orice caz, există viețuitoare sus, pe podiș, i-a replicat colegul lui, triumfător. Și acum, după ce am demonstrat această importantă concluzie, evidentă pentru oricine, oricîte prejudecăți ar avea și oricît ar fi de strîmt la minte, sînt de părere că nu avem altceva mai bun de făcut decît să strîngem tabăra și să pornim spre apus, pînă vom găsi vreo posibilitate de a întreprinde ascensiunea.

La picioarele stîncilor, pămîntul era pietros și crăpat, așa că mergeam anevoie și încet. Dar deodată am ajuns la ceva care a făcut să ne tresară inimile de bucurie. Erau urmele unei foste tabere : mai multe cutii goale de tablă cositorită, fabricate la Chicago, care conținuseră carne conservată, o sticlă cu eticheta „coniac", un cuțit

rupt, de deschis cutiile de conserve, ca şi multe alte rămăşiţe de pe urma unor călători. Un jurnal mototolit şi rupt se prezenta singur : „Democratul din Chicago". Data însă lipsea.

— Nu sînt urmele mele — a declarat Challenger. Trebuie să fie ale lui Maple White.

Lord John cerceta curios o ferigă arborescentă mare, care-şi întindea umbra asupra taberei noastre.

— Uitaţi-vă la feriga aceasta, vă rog, a zis el. Sînt sigur că joacă rolul unui stîlp indicator de direcţie.

O aşchie de lemn tare fusese bătută în cuie de copac, aşa fel încît părea că arată spre apus.

— Fără îndoială că e vorba de un stîlp indicator, a zis Challenger. Ce alta ar putea fi ! Aflîndu-se pesemne într-o situaţie grea, pionierul nostru a lăsat în urma lui acest semn, pentru ca orice expediţie ar veni după el să poată vedea drumul pe care îl apucase. Poate că, pe măsură ce înaintăm, o să mai dăm şi peste alte semne de acestea.

Şi am dat, într-adevăr, peste alte semne, dar ele au fost de o factură cu totul neaşteptată şi cumplită. Chiar la poalele stîncilor creştea o pădure destul de întinsă de bambuşi, ca aceea pe care o mai străbătuserăm în călătoria noastră. Parte din tulpini atingeau înălţimea de 20 de picioare, cu vîrfuri ascuţite şi tari care alcătuiau, prin însăşi poziţia lor, o pădure de lănci ameninţătoare. Tocmai treceam prin marginea acestei păduri, cînd am dat cu ochii, printre copaci, de o pată luminoasă. Vîrîndu-mi capul printre trunchiuri, m-am pomenit în faţa unui craniu cu totul descărnat. Scheletul întreg era acolo, dar craniul se desprinsese de el şi zăcea la o distanţă de cîteva picioare mai spre marginea pădurii.

Cu cîteva lovituri de machetă [1], indienii noştri ne-au făcut loc printre bambuşi, şi aşa am putut să cercetăm amănuntele acestei tragedii petrecute cine ştie cînd. Nu se mai vedeau din haine decît cîteva zdrenţe, dar picioarele, din care rămăseseră doar oasele, purtau încă nişte resturi de cizme. Era limpede că victima fusese un european. Un ceas de aur, marca Hudson din New York, şi un toc rezervor legat cu lănţişor zăceau lîngă schelet. Alături zăcea un portţigaret de argint, pe al cărui capac era scris „J.C de la A.E.S.". După aspectul metalului, ai fi zis că nenorocirea nu se întîmplase de mult.

— Cine ar putea fi ? a întrebat lord John. Bietul nenorocit ! Fiecare os din trupul lui pare să fie frînt.

— Iar bambuşii au pătruns prin coastele lui sfărîmate, a zis Summerlee. Bambusul e un copac care creşte repede. Totuşi este

[1] Sabie scurtă, lată şi tăioasă, cu care indigenii îşi croiesc drum prin jungla sud-americană. (n. r.)

exclus ca acest cadavru să fi fost aici înainte ca trestiile bambușilor să fi ajuns înalte de 20 de picioare.

— Întrucît privește identitatea acestui om — a spus profesorul Challenger — nu am nici o îndoială. În timp ce îmi urmam drumul în susul fluviului, înainte de a vă fi ajuns din urmă la fazendă, am întreprins o anchetă foarte amănunțită asupra lui Maple White. La Para nu se știa nimic despre el. Din fericire, aveam un indiciu precis, deoarece găsisem în blocul lui de schițe un desen care îl arăta luînd masa cu un anumit preot din Rosario. Am reușit să-l descopăr pe acest preot și, cu toate că s-a dovedit un interlocutor foarte combativ și plin de argumente, supărîndu-se în chip absurd în momentul cînd mi-am permis să îndrept împotriva lui armele distrugătoare cu care știința modernă îi combate credințele, mi-a dat pînă la urmă oarecare informațiuni pozitive. Maple White trecuse prin Rosario cu patru ani mai înainte, prin urmare cu doi ani înainte de clipa cînd l-am găsit mort. El nu era singur, ci însoțit de un prieten, un american, James Colver, dar care rămăsese pe vapor și deci nu se întîlnise cu preotul nostru. Prin urmare, cred că avem în fața noastră, în acest moment, fără nici o îndoială, rămășițele pămîntești ale lui James Colver.

— Nu mai încape îndoială, a zis lord John, nici asupra felului în care și-a găsit moartea. Omul a căzut sau a fost aruncat de sus și s-a tras singur în țeapă. Altminteri cum și-ar fi putut frînge oasele și cum ar fi putut fi străpuns de acești bambuși, ale căror vîrfuri se înalță atît de sus deasupra capetelor noastre ?

O tăcere grea s-a lăsat peste noi în timp ce stăteam în jurul acestor rămășițe pămîntești zdrobite și ne gîndeam la adevărul cuvintelor pe care le spusese lord John Roxton. Creasta stîncilor ieșită în afară se proiecta deasupra grupului de bambuși. Fără îndoială că de acolo de sus căzuse. Dar oare căzuse ? Fusese victima vreunui accident ? Sau începeau să-și facă apariția, în apropierea acestui ținut misterios, unele întîmplări ciudate, tulburătoare și prevestitoare de nenorociri ?

Ne-am îndepărtat în tăcere și ne-am continuat înconjurul lanțului de stînci, tot atît de întins și de neîntrerupt ca unele din acele monstruoase banchize de gheață din Antarctica, a căror descriere o citisem, care se întind de la un orizont la celălalt, înălțîndu-se mult deasupra catargului celui mare al vapoarelor ce vin să le exploreze. Pe o lungime de cinci mile, n-am găsit nici o întrerupere sau crăpătură. Și după aceea, deodată, am zărit ceva care ne-a umplut de nădejde. Într-o scobitură de stîncă, la loc apărat de ploaie, era făcută cu creta o săgeată rudimentară care arăta tot spre apus.

— Tot mîna lui Maple White ! a zis profesorul Challenger. A avut pesemne presimţirea că paşii unor ilustre personaje ca noi vor urma îndeaproape pe ai lui.

— Prin urmare avea şi cretă ?

— Am găsit în raniţa lui, printre lucrurile rămase, şi o cutie cu batoane de cretă colorată. Îmi aduc aminte că creta cea albă era foarte uzată.

— Fără îndoială că e o indicaţie valabilă, a adăugat Summerlee. Trebuie să ne conformăm îndrumărilor lui şi să mergem înainte spre apus.

Am mai făcut încă vreo 5 mile cînd am descoperit iarăşi o săgeată albă pe stîncă. Era într-un punct unde, pentru întîia oară, suprafaţa stîncii prezenta o crăpătură. În crăpătură am găsit a doua săgeată, cu vîrful ridicat drept în sus ca şi cum locul spre care arăta s-ar fi aflat deasupra nivelului nostru.

Ne găseam într-un loc impresionant, deoarece zidurile erau atît de uriaşe, iar dunga de cer albastru dintre ele atît de îngustă şi atît de nedesluşită printre frunziş, încît pînă la noi nu izbutea să străbată decît o lumină confuză şi lipsită de strălucire. Nu mîncasem nimic de multe ceasuri şi eram grozav de obosiţi de această neobişnuită călătorie printre stînci, dar nervii ne erau prea încordaţi ca să ne îngăduie vreun popas. Totuşi, am dat dispoziţii să se aşeze tabăra şi, lăsîndu-i pe indieni s-o pregătească, am plecat, în ciuda oboselii, noi patru, însoţiţi de cei doi metişi, în sus, pe rîpa îngustă.

N-am avut de străbătut decît vreo 40 de picioare pînă la marginea rîpei, deoarece cursul drumului nostru s-a gîtuit, terminîndu-se într-un unghi ascuţit, prea strîmt şi prea alunecos ca să permită o ascensiune. Fără îndoială că nu drumul acesta voise să ni-l arate predecesorul nostru. Ne-am întors — toată rîpa nu ţinea mai mult de un sfert de milă — şi deodată privirea ageră a lordului John a descoperit ceea ce căutam : sus, deasupra capetelor noastre, printre umbrele întunecate, se vedea o pată rotundă şi mai întunecată. Nu putea fi, desigur, decît intrarea unei peşteri. La piciorul stîncii erau îngrămădiţi bolovani, pe care ne puteam căţăra uşor. După ce am izbutit să facem acest lucru, orice îndoială ni s-a risipit. Nu numai că exista o deschizătură în stîncă, dar un perete era iarăşi însemnat cu o săgeată. Acesta era locul pe unde Maple White şi nefericitul lui tovarăş izbutiseră să se urce.

Eram prea surescitaţi ca să ne putem întoarce la tabără : trebuia să începem imediat prima noastră explorare. Lord John avea în raniţă o lanternă electrică, de a cărei lumină ne puteam folosi. A luat-o înainte proiectînd micul cerc luminos de raze gălbui, în timp ce noi îl urmam îndeaproape, unul cîte unul.

Peştera fusese, fără doar şi poate, roasă de ape. Pereţii ei laterali luceau ca şi cum ar fi fost lustruiţi, iar pe jos se vedeau de asemenea pietre rotunjite de apă. Era înaltă exact atît cît un om obişnuit să poată trece prin ea aplecîndu-se. Pe o lungime de vreo 50 de iarzi, peştera intra în stîncă în linie aproape dreaptă, apoi o lua în sus, făcînd un unghi de 45 de grade. De acolo urcuşul era şi mai pieptiş, pînă cînd ne-am pomenit căţărîndu-ne în mîini şi pe genunchi printre pietrele care se desprindeau şi se rostogoleau în urma noastră. Deodată am auzit strigătul lordului Roxton :

— Drumul se înfundă !

Apropiindu-ne, am văzut în cîmpul luminos al lanternei un perete alcătuit din sfărîmături de bazalt, care se ridicau pînă în tavan.

— S-a dărîmat tavanul !

În zadar am dat la o parte cîteva sfărîmături. Singurul rezultat a fost că altele mai mari s-au desprins, ameninţînd să se rostogolească la vale şi să ne strivească sub greutatea lor. Părea neîndoios că obstacolul era cu mult mai mare decît eforturile pe care le puteam face ca să-l înlăturăm. Drumul pe care îl folosise Maple White nu se mai putea întrebuinţa...

Prea abătuţi ca să mai putem vorbi, ne poticneam prin tunelul întunecos, în drumul de întoarcere spre tabăra noastră.

Dar înainte de a părăsi rîpa, s-a petrecut un incident, un incident important din punctul de vedere al evenimentelor viitoare.

Ne adunasem într-un grup mic pe fundul crăpăturii, la vreo 40 de picioare sub gura peşterii, cînd un bloc de piatră s-a rostogolit deodată în jos şi a trecut pe lîngă noi, cu o iuţeală şi cu o forţă înspăimîntătoare. Am scăpat ca prin urechile acului. Nu putusem vedea de unde venise blocul de piatră, dar metişii noştri, care erau încă la gura peşterii, ne-au spus că trecuse ca un bolid pe lîngă ei şi, prin urmare, trebuie să fi căzut din vîrf. Uitîndu-ne în sus, n-am văzut nici o mişcare deasupra capetelor noastre, în jungla verde de pe marginea stîncilor. Totuşi, erau oarecare îndoieli că blocul fusese îndreptat asupra noastră ca asupra unei ţinte. Aşa fiind, incidentul ne ducea la concluzia că o populaţie — şi încă una răuvoitoare ! — se afla sus, pe podiş !

Ne-am retras cu grabă în crăpătură, preocupaţi de acest eveniment şi de urmările pe care putea să le aibă asupra planurilor noastre. Situaţia era destul de grea şi fără asta, dar dacă la rezistenţa naturii se adăuga şi împotrivirea premeditată a oamenilor, atunci devenea într-adevăr desperată. Şi totuşi, uitîndu-ne în sus la frunzişul frumos care era la numai o sută de picioare deasupra capetelor noastre, nici unuia din noi nu i-a trecut prin minte să se întoarcă la Londra mai înainte de a-l fi explorat şi mai înainte de a fi văzut ce se afla în spatele lui.

Discutînd asupra acestei întîmplări, am ajuns la concluzia că cel mai bun lucru pe care-l aveam de făcut era să continuăm înconjurul podişului, în nădejdea că vom găsi o altă cale care să ne ducă sus. Lanţul de stînci, a cărui înălţime scăzuse simţitor, luase direcţia de la apus spre miazănoapte, şi dacă socoteam că el reprezintă un arc de cerc, întreaga lui circumferinţă nu putea fi prea mare. În cel mai rău caz ajungeam din nou, după cîteva zile, la punctul nostru de plecare. În ziua aceea am totalizat 22 de mile, fără să intervină vreo modificare în proiectele noastre. Trebuie să menţionez că aneroidul nostru ne arăta că în timpul urcuşului, din momentul cînd părăsisem bărcile, ne ridicasem la 3 000 de picioare deasupra nivelului mării. Din pricina aceasta se produsese o schimbare considerabilă atît în ce priveşte temperatura, cît şi în ce priveşte vegetaţia. Scăpasem de lumea aceea plină pînă la refuz de tot soiul de insecte, plaga călătoriilor tropicale. Cîţiva palmieri supravieţuiau încă, precum şi numeroase ferigi arborescente. În schimb, copacii caracteristici bazinului Amazonului rămăseseră cu toţii în urmă. Ne făcea plăcere să vedem în jurul nostru zorelele pitice, floarea patimilor şi begonia, care îmi aminteau de ţara mea, acolo, printre stîncile neospitaliere. Găsisem o specie de begonie roşie, de culoarea aceleia care înflorea într-un ghiveci la fereastra unei anumite vile din Streatham... Dar iată că am alunecat pe panta amintirilor.

În noaptea aceea — mă gîndesc tot la prima zi a călătoriei noastre în jurul podişului — ne aştepta o întîmplare extraordinară, făcută parcă anume ca să înlăture pentru totdeauna orice îndoială care ar mai fi putut rămînea în minţile noastre în ce priveşte existenţa lumii minunate de care eram atît de aproape.

Cînd veţi citi aceste rînduri, vă veţi da seama, poate, pentru prima oară, iubite domnule Mc Ardle, că ziarul nostru nu m-a trimis aici ca să vînez cai verzi pe pereţi şi că dispuneţi de un material documentar de o importanţă covîrşitoare, care nu aşteaptă decît să fie răspîndit în lume, în cazul cînd profesorul ne va îngădui să-l publicăm. De altfel, nici n-aş îndrăzni să public aceste articole mai înainte de a aduce în Anglia dovezile respective. În lipsa lor, aş risca să rămîn pentru totdeauna un „Münchhausen" al presei. Nu mă îndoiesc că vedeţi lucrurile ca şi mine şi desigur că nu aţi fi dispus să angajaţi întreaga reputaţie a „Gazettei" în această aventură, atîta timp cît nu vom putea înfrunta corul criticilor şi al scepticilor, care inerent se va porni cu dovezi care să scoată la iveală adevărul în ochii tuturor. Prin urmare, această minunată întîmplare, care va furniza un titlu de o şchioapă ediţiei speciale a bătrînei noastre gazete, va trebui să-şi mai aştepte cîtva timp rîndul la tipar. Şi totuşi, toate s-au petrecut într-o clipă, fără alte urmări decît în ce priveşte convingerile noastre.

Dar iată faptele. Lord John împușcase un „ajouti" — un animal mic care seamănă cu porcul — și, după ce dăruisem o jumătate indienilor, o frigeam pe cealaltă deasupra flăcărilor. Prin părțile acestea, aerul se răcorește îndată ce se întunecă, așa că ne strînsesem cu toții cît mai aproape de foc. Era o noapte fără lună, dar stelele străluceau și puteai să vezi împrejur, pe cîmp, la oarecare distanță. Și iată că, deodată, din noapte și din beznă, ceva s-a năpustit spre noi ca un avion în picaj. O secundă, tot grupul nostru a fost acoperit cu o pînză de aripi membranoase, și înaintea ochilor ni s-a ivit, ca o vedenie fulgerătoare, o formă lunguiață ca un șarpe, cu ochii roșii, fioroși și lacomi, și cu un cioc încovoiat, împodobit, spre surprinderea mea, cu dinți strălucitori. În clipa următoare dispăruse și în același timp dispăruse și friptura noastră. La 20 de picioare de noi, o umbră uriașă și întunecată se ridica în sus, spre cer. Pentru scurt timp, aripile monstrului au întunecat stelele, apoi totul a dispărut dincolo de marginea stîncilor de peste capetele noastre. Am rămas toți cu gura căscată în jurul focului, asemenea eroilor lui Virgiliu cînd au văzut harpiile coborînd asupra lor. Summerlee a luat cuvîntul cel dintîi :

— Profesor Challenger, a zis el, cu glas solemn, care tremura de emoție, îți cer scuze. M-am înșelat și te rog să uiți tot ce s-a petrecut între noi.

Toate acestea le-a spus într-un mod elegant și, pentru întîia oară, cei doi și-au strîns mîinile. Măcar cu atîta ne-am ales de pe urma apariției neîndoielnice a primului nostru pterodactil. Împăcarea unor asemenea oameni merita o friptură furată.

Dar dacă unele forme de viață preistorică dăinuiau încă pe podiș, ele nu erau, probabil, prea numeroase, deoarece în următoarele trei zile n-am mai zărit nimic. În vremea asta, am străbătut spre nord-estul lanțului stîncos o regiune pustie, care avea cînd înfățișarea unor stînci goale, cînd pe a unor mlaștini întunecate, pline de păsări sălbatice. Din această direcție, podișul era cu totul inaccesibil, și de n-ar fi fost un fel de drum de piatră care ducea de jur-împrejurul prăpastiei, nu ne-ar fi rămas altceva de făcut decît să ne întoarcem îndărăt. Adeseori ne cufundam pînă la brîu în mîlul unei mlaștini vechi, semitropicale. Și, culmea neplăcerilor noastre, regiunea părea să fie patria prin excelență a șarpelui Jaracaca, cel mai veninos și mai agresiv șarpe al Americii de Sud. Jivinele înspăimîntătoare ne întîmpinau adesea de-a lungul acelei întinderi de pămînt mlăștinos și putred, tîrîndu-se și ridicîndu-și capul spre noi, și numai ținînd armele mereu pregătite am putut scăpa teferi din această primejdie. O depresiune în formă de pîlnie, de un verde livid datorită lichenilor care putrezeau în ea, aflată în mijlocul mlaștinei, o să-mi rămînă de-a pururea în amintire, ca

un coşmar. Ea pare să fi fost cuibul propriu-zis al acestor jivine, de care povîrnişurile erau pline şi care şerpuiau fără încetare spre noi, pentru că ceea ce caracterizează şarpele Jaracaca e intenţia permanentă de a ataca omul îndată ce-l simte. Erau prea mulţi ca să-i putem împuşca pe toţi, aşa că am luat-o la fugă de ne sfîrîiau călcîiele. O să-mi amintesc toată viaţa cum ne uitam îndărăt, să vedem cît de departe erau capetele şi trupurile înspăimîntătorilor noştri urmăritori, care se înălţau şi dispăreau printre trestii. Pe harta pe care o întocmeam, am numit locurile acelea „mlaştina Jaracaca".

În partea cea mai îndepărtată, lanţul de stînci îşi pierduse culoarea roşcată şi era acum cafeniu. Vegetaţia era risipită de-a lungul culmilor, înalte acum de numai 300 sau 400 de picioare, dar fără să întîlnim nicăieri vreun loc pe unde ne-am fi putut urca. În orice caz, un asemenea loc ar fi fost şi mai nepotrivit decît acela pe care-l găsisem la început. Înfăţişarea lor de prăpăstii inaccesibile se poate vedea din fotografiile pe care le-am luat în pustiul stîncos.

— Fără îndoială, am spus cînd am început să discutăm situaţia, fără îndoială că apa ploilor trebuie să-şi croiască, într-un fel, un drum ca să coboare de sus. Prin urmare trebuie neapărat să fie pe undeva, printre stînci, canale pe unde se scurg apele.

— Tînărul nostru prieten are sclipiri de luciditate, a făcut profesorul Challenger, bătîndu-mă pe umăr.

— Dar apa ploilor trebuie să coboare pe undeva ! am repetat.

— Nu renunţă nici în ruptul capului la lucrul pe care a pus mîna ! Din păcate, am văzut cu ochii noştri că nu există printre stînci asemenea canale de scurgere.

— Atunci unde se scurg apele ?

— Cred că putem presupune, pe bună dreptate, că dacă nu se scurg în afară, se scurg înăuntru.

— Atunci trebuie să existe vreun lac înăuntru.

— Presupun că există.

— E mai mult ca probabil că lacul nu e decît un vechi crater, a adăugat Summerlee. Întreg masivul este, fără doar şi poate, de structură vulcanică. Dar oricum ar fi, nu m-ar mira ca podişul să semene cu o pîlnie şi să aibă o mare cantitate de apă în mijlocul lui, apă care s-o fi scurgînd prin vreun canal subteran în mlaştinile Jaracaca.

— Se mai poate şi ca evaporaţia să menţină un echilibru, a observat Challenger.

Şi cei doi savanţi s-au cufundat în una din savantele lor discuţii, pe care noi, profanii, o înţelegem tot atît de uşor ca şi limba chineză.

În ziua a șasea am încheiat înconjurul stîncilor și ne-am regăsit la locul de unde plecasem, lîngă piscul cel singuratic. Eram nemîngîiați, deoarece cercetările noastre fuseseră cum nu se poate mai amănunțite și nu încăpea nici o îndoială că nu exista măcar un singur loc pe unde un om, fie el cît de bun acrobat, să poată nădăjdui să escaladeze stîncile. Iar locul însemnat cu cretă de Maple White ca fiind acela pe unde trecuse el era în prezent impracticabil.

Ce puteam face acum ? Atît stocurile noastre de provizii, cît și munițiile erau îndestulătoare, dar o să vină, totuși, ziua cînd vor trebui împrospătate. Cam peste două luni încep ploile, care or să ne mături de acolo cu tabără cu tot. Stînca era mai tare ca marmura și orice încercare de a ne croi o trecere pînă la o înălțime ca aceea depășea atît posibilitățile noastre cît și timpul pe care-l aveam la dispoziție. Așa că nu era de mirare că ne uitam unul la altul cu tristețe în noaptea aceea și că ne căutam păturile abia schimbînd cîte un cuvînt. Înainte de-a adormi, mi-l reamintesc pe Challenger cuprinzîndu-și capul uriaș în mîini și stînd ghemuit înaintea focului ca un broscoi monstruos. Părea cufundat într-o cugetare adîncă și nici n-a observat cînd i-am spus noapte bună.

Totuși, un Challenger cu totul diferit ne-a întîmpinat în dimineața următoare, un Challenger a cărui înfățișare răspîndea bucuria și mulțumirea de sine. Cînd ne-am adunat pentru micul dejun, el ne-a privit cu un aer umilit și parcă plin de rugăminți și cu o falsă modestie în ochi ca și cum ne-ar fi spus : „Știu că merit toate imputările pe care mi le puteți aduce, dar vă rog să-mi menajați sfiala și să nu-mi spuneți nimic". Barba i se zbîrlea triumfătoare, pieptul îi ieșea în afară și-și ținea mîna sub reverul hainei. Așa se vedea el în imaginația lui, împodobind cîndva soclul gol din Trafalgar Square, adăugînd un nou monument oribil străzilor londoneze.

— Evrika ! a strigat, și dinții i-au sclipit prin barbă. Domnilor, puteți să mă felicitați, vă puteți felicita și dumneavoastră unul pe altul : problema e rezolvată.

— Ați găsit un drum care să răzbească spre culmi ?

— Aș îndrăzni să spun că da.

— Și anume ?

Drept răspuns, el a arătat piscul de stîncă din dreapta.

Obrajii noștri, al meu cel puțin, s-au lungit cînd ne-am uitat la el. Știam de la tovarășii mei că piscul putea fi escaladat. Dar o prăpastie înspăimîntătoare se deschidea între el și podiș.

— N-o să putem trece niciodată peste prăpastie, am șoptit.

— Putem, în orice caz, să ajungem cu toții în vîrful piscului, mi-a răspuns el. Cînd o să fim sus, o să fiu în măsură să vă dovedesc că resursele unei minți inventive nu sînt încă cu totul epuizate...

După ce am terminat micul dejun, am despachetat coletele în care profesorul Challenger adusese accesoriile necesare ascensiunii. El a scos din ele un colac de frînghii, din cele mai uşoare şi mai rezistente, în lungime de vreo 150 de picioare, cîrlige de fier pentru agăţat şi tot soiul de alte dichisuri. Lord John era un alpinist experimentat, iar Summerlee luase parte în mai multe rînduri la cîteva ascensiuni destul de grele. Aşa că, în realitate, eu eram singurul novice în materie de ascensiuni din toată expediţia. Dar puterea ca şi sprinteneala mea îmi puteau înlocui lipsa de experienţă.

La drept vorbind, nu era vorba de un lucru din cale afară de grozav, deşi au fost momente în care mi s-a zbîrlit părul în cap. Prima jumătate mi s-a părut chiar foarte uşoară, dar de acolo înainte urcuşul s-a făcut tot mai anevoios, iar cele din urmă 50 de picioare le-am urcat agăţîndu-ne cu mîinile şi cu vîrful picioarelor de asperităţile şi de crăpăturile stîncii. Nici eu şi nici Summerlee n-am fi izbutit, dacă Challenger n-ar fi reuşit să ajungă înaintea noastră în vîrf (era un spectacol extraordinar să vezi asemenea vioiciune la o făptură atît de greoaie) şi să lege frînghia de trunchiul copacului celui mare care se înalţa acolo. Ajutaţi în felul acesta, curînd am fost în stare să ne căţărăm pe zidul dantelat, pînă ne-am văzut pe o mică platformă acoperită cu iarbă, de vreo 25 de picioare diametru, ce se întindea în vîrful stîncii.

Prima impresie pe care am avut-o după ce mi-am recăpătat respiraţia a fost a minunatei privelişti a întregului ţinut pe care-l străbătusem. Toată cîmpia braziliană părea că se desfăşoară sub noi, întinzîndu-se tot mai departe şi pierzîndu-se la orizont într-o ceaţă de un albastru întunecat. Pe primul plan erau povîrnişurile presărate cu stînci şi împodobite cu ferigi arborescente. Mai încolo, la jumătatea drumului, puteam vedea, uitîndu-ne peste dealurile în formă de coamă, pe care se aşezase parcă o şa, desişul galben şi verde al bambuşilor printre care trecusem. Şi apoi, încetul cu încetul, vegetaţia era tot mai bogată, prefăcîndu-se pînă la urmă în pădurea cea uriaşă ce se întindea cît vedeai cu ochii pe o distanţă de cel puţin 2 000 de mile.

Sorbeam încă această minunată privelişte cînd mîna grea a profesorului s-a abătut pe umărul meu.

— Încoace, tînărul meu prieten, mi-a spus. „*Vestigia nulla retrorsum*". Nu te uita niciodată în urmă, ci totdeauna înainte, spre ţinta noastră glorioasă.

Cînd ne-am întors privirile, am văzut că înălţimea podişului era exact aceea la care ne aflam, iar marginea lui verde, acoperită cu tufişuri şi, pe ici pe colo, cu cîte un copac, era atît de aproape, încît ar fi fost greu să-ţi închipui că ar putea să rămînă inacce-

sibilă pentru noi. După o apreciere sumară, prăpastia nu era mai lată de 40 de picioare, dar, din alt punct de vedere, părea că are 40 de mile. Am cuprins cu un braţ trunchiul copacului şi m-am aplecat deasupra ei. Jos, departe, se vedeau umbrele mici şi întunecate ale servitorilor noştri, care se uitau în sus. Peretele de stîncă din faţa noastră era tot atît de pieptiş ca şi cel de sub noi.

— E ciudat, într-adevăr, am auzit glasul aspru al profesorului Summerlee.

M-am întors şi l-am văzut cercetînd cu mare atenţie copacul de care mă ţineam. Scoarţa aceea lucie şi frunzele mărunte şi pline de nervuri îmi păreau foarte cunoscute.

— Dar e un fag ! am strigat.

— Exact, a răspuns Summerlee. E ca şi cînd ai întîlni un vecin de moşie într-o ţară îndepărtată.

— Nu numai un vecin de moşie, domnul meu, a zis Challenger, dar în acelaşi timp, dacă îmi daţi voie să lărgesc sfera comparaţiei dumneavoastră, şi un aliat de mîna întîi. Acest fag va fi providenţa noastră.

— Dumnezeule ! a strigat lord John, o punte !

— Exact, dragii mei prieteni, o punte ! Nu degeaba mi-am pierdut un ceas întreg noaptea trecută, concentrîndu-mi toată inteligenţa asupra acestei probleme. Îmi aduc aminte de o remarcă pe care i-am făcut-o cîndva tînărului meu prieten, aci de faţă : i-am spus, anume, că G.E.C. nu e niciodată într-o formă mai bună decît atunci cînd se află încolţit, cu spatele la zid. Trebuie să recunoaşteţi că noaptea trecută ne aflam cu toţii într-o situaţie fără ieşire, cu spatele la zid. Dar cînd voinţa şi inteligenţa merg mînă în mînă, se găseşte totdeauna o ieşire. Trebuia găsit un pod suspendat, pe care să-l aruncăm peste prăpastie. Iată-l !

Era, fără îndoială, o idee strălucită. Copacul era înalt de cel puţin 60 de picioare, şi dacă ar fi căzut cum trebuia, ar fi acoperit uşor prăpastia. Cînd ne-am urcat, Challenger îşi legase de umăr securea cea mare. Acum mi-a întins-o.

— Tînărul nostru prieten are şi forţă musculară, şi nervi, a spus. Cred că e cel mai indicat pentru această treabă. Trebuie să te rog, totuşi, să fii atît de bun şi să nu iei nici o iniţiativă, ci să faci întocmai aşa cum ţi se spune.

Ascultînd sfaturile lui, am făcut cîteva crestături în trunchiul copacului, aşa fel încît să fim siguri că o să cadă în direcţia unde doream. De altfel, copacul era în chip firesc uşor aplecat spre podiş, aşa că lucrul n-a fost prea greu de realizat. În cele din urmă m-am aşezat serios pe muncă, lovind trunchiul jos la bază. Lucram cu rîndul, lord John şi cu mine. Cam peste o oră s-a auzit un pîrîit puternic, copacul s-a aplecat şi apoi s-a prăbuşit înainte, amestecîndu-şi crengile cu tufişurile de peste prăpastie. Copacul

cel voinic s-a rostogolit chiar în marginea platformei noastre şi, timp de o clipă tulburătoare, am crezut toţi că totul era pierdut. Dar copacul s-a legănat de cîteva ori la cîţiva ţoli de margine, apoi a rămas nemişcat. Puntea noastră spre necunoscut era realizată.

Fără să spunem un cuvînt, am strîns cu toţii mîna profesorului Challenger, care şi-a scos pălăria de pai şi s-a aplecat cu tot dinadinsul, pe rînd, în faţa fiecăruia dintre noi.

— Revendic cinstea, a zis el, să pătrund cel dintîi în această lume necunoscută. Ce subiect palpitant pentru un viitor istoric!

Se şi apropiase de punte, cînd lord John l-a apucat de haină.

— Dragul meu, i-a spus, nu pot cu nici un preţ să îngădui acest lucru.

— Nu puteţi îngădui! Capul i s-a lăsat pe spate în timp ce barba i s-a repezit înainte.

— Cînd e vorba de ştiinţă, după cum aţi văzut, mă conformez îndrumărilor dumneavoastră, deoarece sînteţi un om de ştiinţă. Dar şi dumneavoastră trebuie să urmaţi îndrumările mele cînd e vorba despre lucruri care sînt de competenţa mea.

— Şi care-s acestea?

— Avem cu toţii cîte o meserie, şi a mea e cea de soldat. După cît socotesc, sîntem pe punctul de a pătrunde într-un ţinut nou, care poate fi, sau nu, plin de surprize şi de tot felul de duşmani. A ne avînta în el orbeşte, fără un pic de bun-simţ şi de răbdare, asta nu intră deloc în vederile mele.

Observaţia era prea înţeleaptă ca să fie disprețuită.

Challenger a dat din cap şi şi-a ridicat umerii laţi.

— Bine, domnule. Şi ce propui dumneata?

— Mai întîi, ştim că am putea găsi acolo un trib de canibali, care-şi aşteaptă dejunul ascunşi printre tufişuri, a zis lord John, uitîndu-se pe cealaltă parte a podului. E mai sănătos să procedezi cu înţelepciune cînd e vorba să pătrunzi într-un viespar. Prin urmare, să întreţinem în noi nădejdea că nu ne aşteaptă nimic neplăcut acolo, dar în acelaşi timp, să procedăm ca şi cum aşa ceva ar fi cu neputinţă. În consecinţă, Malone şi cu mine vom coborî şi ne vom întoarce cu puştile, cu Gomez şi cu ceilalţi. Unul din noi va putea trece atunci dincolo, iar ceilalţi îl vor acoperi cu tirul puştilor lor pînă cînd îşi va da seama că totul e în ordine şi că tot grupul poate trece de partea cealaltă.

Challenger stătea pe butucul rămas după ce se tăiase copacul şi-şi arăta nerăbdarea. Dar Summerlee şi cu mine am fost de părere că lord John avea dreptul să hotărască de cîte ori se prezentau asemenea amănunte de ordin practic. Ascensiunea era acum mult mai uşoară de cînd frînghia spînzura de-a lungul porţiunii celei mai greu de urcat a stîncii. A trecut o oră pînă am adus sus cara-

binele şi o puşcă de vînătoare. Metişii s-au urcat şi ei şi, la porunca lui lord John, au adus şi un balot cu provizii pentru cazul cînd prima noastră expediţie avea să dureze mai multă vreme. Fiecare din noi purta în bandulieră cartuşiera respectivă.

— Şi acum, Challenger, dacă doreşti cu orice preţ să fii primul care trece dincolo... a zis lord John, după ce toate pregătirile erau terminate.

— Vă sînt foarte îndatorat pentru graţioasa dumneavoastră îngăduinţă, i-a răspuns profesorul cel veşnic iritat. (Niciodată nu văzusem un asemenea om, care să nu sufere nici o formă de autoritate.) Deoarece sînteţi atît de bun şi-mi acordaţi această învoire, o să-mi îngădui, desigur, a face pe pionierul în această împrejurare.

Călare, cu cîte un picior spînzurîndu-i de o parte şi de alta în prăpastie şi cu securea legată la spinare, săltîndu-se succesiv de-a lungul trunchiului, Challenger a ajuns repede de partea cealaltă. S-a ridicat în picioare şi, înălţîndu-şi braţele, şi le-a fluturat prin aer strigînd :

— În sfîrşit ! În sfîrşit !

M-am uitat la el cu oarecare frică şi cu o uşoară strîngere de inimă, gîndindu-mă că-l poate aştepta o soartă cumplită, care s-ar ivi de după perdeaua de verdeaţă din spatele lui. Dar totul era liniştit, afară de o pasăre ciudată, multicoloră, care şi-a luat zborul de sub picioarele lui şi a dispărut printre copaci.

Al doilea care a trecut a fost Summerlee. Forţa nervoasă care se ascundea în făptura lui plăpîndă era, pur şi simplu, admirabilă. A stăruit să i se lege două puşti în spinare, aşa că, după trecerea lui, amîndoi profesorii erau înarmaţi. După aceea a venit rîndul meu. Îmi dădeam osteneala să nu mă uit în jos, în prăpastia îngrozitoare peste care treceam. Summerlee mi-a întins patul puştii lui şi, o clipă mai tîrziu, eram în măsură să-l apuc de mînă. Cît despre lord John, el a păşit pe copac — a păşit, în adevăratul înţeles al cuvîntului, fără nici un sprijin ! Nervii lui trebuie să fi fost de oţel !

Prin urmare, toţi patru eram aproape de ţara visată, de lumea dispărută a lui Maple White ! Trăiam clipele triumfului ! Cine ar fi bănuit că erau atît de apropiate de ale dezastrului ? Daţi-mi voie să vă povestesc, cît mai pe scurt cu putinţă, cum s-a abătut asupra noastră groaznica lovitură care ne-a lăsat zdrobiţi.

Părăsisem marginea podişului şi pătrunsesem cam 50 de iarzi în mărăciniş cînd, în spatele nostru, s-a auzit un zgomot îngrozitor de prăbuşire. Avîntîndu-ne laolaltă, ne-am repezit spre locul de unde plecasem. Puntea dispăruse. M-am uitat în josul stîncii.

Crengi încîlcite, un trunchi sfărîmat, o masă informă : fagul nostru ! Să se fi prăbuşit marginea podişului împreună cu copacul ? O clipă, gîndul acesta şi-a făcut drum în minţile noastre. Dar el a dispărut cînd, de cealaltă parte a piscului, s-a ivit încet o faţă negricioasă, faţa metisului Gomez. Da, el era, Gomez, dar nu acela pe care-l cunoşteam, împietrit ca o mască şi cu surîsul lui umil. Avea acum ochii strălucitori, trăsăturile schimonosite şi obrajii congestionaţi de ură, de bucuria nebună a omului care s-a răzbunat.

— Lord Roxton ! a urlat el. Lord John Roxton !

— Ce este ? i-a răspuns tovarăşul nostru. Aici sînt.

Un hohot de rîs s-a rostogolit peste prăpastie.

— Da, cîine englez, acolo eşti şi acolo ai să rămîi ! Am aşteptat, am tot aşteptat... În sfîrşit a bătut şi ceasul răzbunării mele ! Chinul pe care l-ai suferit la urcuş nici nu se compară cu cel pe care-o să-l suferi la coborîş ! Nebuni ce sînteţi, iată-vă prinşi în capcană ! Şi încă toţi, toţi !

Am rămas ţintuiţi locului, muţi de mirare. O creangă ruptă, rămasă în iarbă, ne-a arătat pîrghia de care se slujise ca să facă să alunece puntea. Faţa lui Gomez a dispărut o clipă, apoi a apărut iar, mai turbată încă.

— Puţin a lipsit să nu vă zdrobim sub o stîncă, acolo, în peşteră, a strigat el. Dar e mai bine aşa. Acum vă aşteaptă moartea, cu încetul, moartea înspăimîntătoare. Oasele voastre or să putrezească acolo sus şi nimeni n-o să le ştie vreodată locul, nimeni n-o să le sape cîndva vreun mormînt ! În ceasul agoniei, gîndiţi-vă la Lopez pe care l-aţi ucis acum 5 ani pe malurile Putomayului. Eu sînt fratele lui. Şi acum, orice s-ar întîmpla, pot să mor liniştit, pentru că l-am răzbunat !

Un pumn furios s-a repezit spre noi, apoi totul a reintrat în linişte.

Odată răzbunat, lui Gomez nu-i rămînea decît să fugă, ca să nu i se întîmple nimic. Dar dorinţa aceea nebună de a dramatiza, căreia un latin nu-i poate rezista niciodată, i-a adus pieirea. Roxton, acela care pe locurile acestea fusese poreclit „Biciul lui Dumnezeu", nu era omul să se lase provocat fără să răspundă. Ca să coboare, metisul trebuia să înconjoare stînca. Lord John nu l-a aşteptat să atingă pămîntul. Alergînd spre marginea podişului, s-a instalat într-un punct de unde putea să-l nimerească. Am auzit o uşoară detunătură, un strigăt puternic, zgomotul unui trup care se prăbuşeşte şi lord Roxton s-a întors spre noi, cu faţa împietrită.

— M-am purtat ca un neghiob, a zis cu amărăciune în glas. Din pricina nesocotinţei mele vă găsiţi acum la strîmtoare. Datoriile de sînge nu se şterg multă vreme din sufletul acestor oa-

meni. Ar fi trebuit să-mi aduc aminte de asta şi să mă păzesc puţin.

— Şi celălalt ? Pentru că au trebuit să pună umărul doi ca să urnească din loc copacul.

— L-aş fi putut împuşca şi pe el, dar l-am lăsat să trăiască. Nu e sigur c-a fost complice. Dar poate că ar fi fost mai bine dacă-l ucideam, pentru cazul cînd, după cum spuneaţi, l-ar fi ajutat...

Acum cînd fapta metisului ni-l demascase, ne aminteam fiecare de cîte o trăsătură suspectă de-a lui : dorinţa lui permanentă de a ne cunoaşte intenţiile, faptul că-l surprinsesem într-o seară ascultînd în spatele cortului, privirile furişe de ură care-i scăpau cîteodată... Discutam încă, încercînd să ne adaptăm noii stări de lucruri, cînd ne-a atras atenţia o scenă ciudată care se petrecea în cîmpie, sub noi.

Un om îmbrăcat în haine albe, care nu putea fi decît metisul supravieţuitor, fugea cum nu fuge nimeni decît în faţa morţii. După el, la cîţiva paşi, alerga în galop o făptură de abanos : credinciosul nostru Zambo. L-am văzut pe negru sărind asupra metisului şi înnodîndu-i braţele în jurul gîtului. S-au rostogolit amîndoi la pămînt, apoi Zambo s-a ridicat, s-a uitat la omul culcat la picioarele lui şi a început să alerge spre noi, dînd vesel din mînă. Forma cea albă a rămas nemişcată în cîmpie.

Cei doi trădători îşi ispăşiseră crima. Dar situaţia noastră nu era cu nimic mai bună. N-aveam nici un mijloc să punem din nou piciorul pe piscul de stîncă. Pînă atunci aparţinusem lumii ; de aci încolo nu mai aparţineam decît podişului. Orice legătură între lumea civilizată şi podiş fusese întreruptă. Sub ochii noştri se întindea cîmpia, la capătul căreia ne aşteptau bărcile. Mai departe, dincolo de orizontul de ceaţă violetă, ne aştepta rîul, la capătul căruia era civilizaţia. Dar între noi şi toate acestea, nu mai era nici o legătură. Geniul omenesc nu ne mai putea oferi nici un mijloc de a restabili, pe deasupra prăpastiei, vreun drum între vieţile noastre trecute şi noi, cei de azi. O clipă fusese de ajuns ca să ne răstoarne toate condiţiile vieţii.

Acesta a fost momentul cînd am putut să apreciez, într-adevăr, stofa din care erau croiţi cei trei prieteni ai mei. Serioşi, desigur, şi duşi pe gînduri, ei păstrau totuşi o netulburată seninătate. Pentru că, în clipa aceea, nu puteam face nimic altceva decît să aşteptăm cu răbdare, stînd printre mărăcini, sosirea lui Zambo. În sfîrşit, faţa lui cinstită de Hercule negru s-a ivit în vîrful piscului.

— Ce să fac acum ? a strigat el. Spuneţi-mi şi eu mă execut.

Dar răspunsul la această întrebare nu era uşor de dat. Un sin-

gur lucru era limpede : Zambo rămăsese singura noastră legătură cu lumea dinafară. Nu trebuia, sub nici un motiv, să-l lăsăm să plece.

— Nu, nu ! ne striga el, n-o să vă părăsesc ! Totdeauna şi cu orice risc o să mă găsiţi aici. Dar e cu neputinţă să-i mai ţinem pe indieni. Au început să vorbească prea mult... Curupuri sălăşluieşte acolo sus. Vor să plece. Îngăduiţi-mi să le dau drumul.

Era fapt constatat că, în timpul din urmă, indienii dădeau semne de oboseală şi de nerăbdare. Zambo avea dreptate, nu i-ar mai fi putut opri.

— Fă-i să aştepte pînă mîine, Zambo, l-am rugat. Vreau să le încredinţez o scrisoare.

— Prea bine, stăpîne ! Vă făgăduiesc că or să aştepte pînă mîine. Dar, deocamdată, ce trebuie să fac ?

Deocamdată avea foarte multe de făcut, şi le-a făcut pe toate de minune. Mai întîi a dezlegat frînghia legată de trunchiul fagului şi ne-a aruncat unul din capete. Era subţire, dar cît se poate de solidă, şi, dacă nu ne puteam gîndi s-o folosim ca punte, o să-i preţuim fără îndoială calităţile cu prilejul vreunei ascensiuni. Apoi a legat de celălalt capăt sacul cu provizii, pe care-l adusesem în vîrful piscului, aşa că l-am putut trage spre noi. În felul acesta, chiar dacă n-am mai fi găsit pe podiş nimic altceva, aveam hrana asigurată pentru cel puţin o săptămînă. În sfîrşit, a coborît ca să aducă alte colete în care erau tot felul de lucruri, mai ales muniţii, le-a ridicat sus, iar noi le-am tras cu frînghia. Se lăsase noaptea cînd s-a coborît pentru ultima oară, făgăduindu-mi din nou că o să-i oprească pe indieni pînă a doua zi dimineaţa.

Prin urmare, cea dintîi noapte pe podiş mi-am petrecut-o scriind toate acestea la lumina slabă a unui opaiţ.

Ne-am aşezat tabăra şi am cinat chiar pe marginea stîncii. Două sticle de „Apollinaris", scoase din sac, ne-au îngăduit să ne potolim setea. Aveam neapărat nevoie să găsim apă. Dar fără îndoială că însuşi lord John se gîndea că avusesem, pentru o singură zi, destule peripeţii, şi apoi nici unul dintre noi nu se simţea în stare să meargă mai departe.

Din prudenţă, am găsit cu cale că era mai bine să nu aprindem focul şi să nu facem zgomot.

Mîine, sau mai bine zis astăzi, deoarece zorile m-au găsit aplecat încă pe foile acestea, vom începe să cercetăm acest ţinut ciudat. Nu ştiu dacă voi mai putea scrie, şi cînd. Indienii noştri n-au părăsit încă posturile. Credinciosul Zambo n-o să uite desigur că peste o clipă trebuie să ia această scrisoare. Va ajunge vreodată la dumneata ?...

P.S. Cu cît mă gîndesc mai mult, cu atît situaţia noastră mi se pare mai fără scăpare. Nu văd nici o posibilitate de întoarcere. Dacă ar exista pe marginea podişului un copac destul de înalt, l-am putea arunca peste prăpastie. Dar la 50 de paşi în jur nu se vede nici unul. Chiar dacă am pune umărul cu toţii n-am putea ajunge niciodată să tîrîm un trunchi care să ne folosească în acest scop. Bineînţeles că frînghia e prea scurtă ca să ne servească la coborît. Da, situaţia noastră e desperată, desperată !

CAPITOLUL X

S-AU ÎNTÎMPLAT CELE MAI MINUNATE LUCRURI

MEREU NI SE ÎNTÎMPLĂ cele mai extraordinare lucruri. În ce privește hîrtia, nu mai am decît cinci carnete vechi, iar în ce privește tocul, numai un stilou. Dar atîta timp cît o să-mi mai pot mișca mîna, o să continui să notez impresiile și aventurile noastre. Deoarece, într-adevăr, sîntem singurii dintre toți muritorii cărora ne e dat să vedem ceea ce vedem și e de o importanță capitală să nu lăsăm lucrurile să se deformeze în amintirea noastră, fără să mai socotim că nenorocul care ne urmărește ar putea, într-o bună zi, să ne doboare. Oare Zambo o să ducă scrisorile pînă la fluviu ? Oare o să pot, printr-o minune, să aduc eu singur însemnările acestea ? Sau, pînă la urmă, vreun îndrăzneț explorator, plecînd cu vreun avion pe urmele noastre, o să descopere paginile acestui jurnal ? În orice caz, am impresia că sînt sortite să supraviețuiască și să devină nemuritoare.

O viață nouă s-a deschis pentru noi a doua zi după ce, din pricina ticăloșiei lui Gomez, am rămas captivi pe podiș. Întîmplarea care a inaugurat-o nu era făcută să ne dea o impresie tocmai favorabilă asupra ținutului în care ne aflam. Deșteptîndu-mă de dimineață dintr-un somn scurt, ochii mi s-au oprit asupra unui semn curios pe picior. Pantalonul, puțin suflecat deasupra ciorapului, lăsa să mi se vadă pe piele un fel de boabă de strugure, compactă și roșcată. M-am aplecat uimit și, apucînd-o între degetul mare și arătător, am zdrobit-o împroșcînd sînge împrejur. La strigătul meu de scîrbă, cei doi profesori au venit alergînd spre mine.

— Foarte interesant, a făcut Summerlee, aplecat peste tibia mea.

— O căpușă uriașă care pînă acum, după cîte știu, n-a fost încă clasificată.

— Iată cea dintîi recompensă a strădaniilor noastre ! a zis Challenger, cu felul lui pedant de a se exprima. Nu putem face altceva decît să numim această insectă Ixodes Maloni. Mica ne-

plăcere a unei înţepături, tînărul meu prieten, nu poate precumpăni privilegiul glorios de a-ţi avea numele înscris pentru totdeauna în analele Zoologiei ! Ce nenorocire că ai distrus acest specimen tocmai în momentul cînd era mai îmbuibat !

— Păduche scîrbos ! am strigat.

Challenger şi-a încruntat sprîncenele. Dar punînd pe umărul meu o mînă ocrotitoare, a urmat :

— Învaţă să priveşti totul cu uitare de sine dintr-un punct de vedere pur ştiinţific. Pentru un om ca mine, înclinat spre filozofie, căpuşa asta cu trompa în chip de lanţetă şi cu stomacul extensibil e ca o capodoperă a naturii, cu nimic mai prejos decît păunul, de pildă, sau decît aurora boreală. Mă mîhneşte faptul că te aud calificînd-o în termeni atît de puţin ştiinţifici. Nădăjduiesc că, dacă ne-om da oarecare osteneală, o să putem procura un alt exemplar.

— Să nu te îndoieşti de asta, a zis Summerlee, în bătaie de joc. Chiar acum am văzut una dispărînd sub gulerul cămăşii dumitale !

Challenger a sărit în sus mugind ca un taur, smulgîndu-şi haina şi rupîndu-şi cămaşa, ca să se dezbrace mai repede. Summerlee şi cu mine rîdeam aşa de cumplit, încît nu mai ajungeam să-l ajutăm. Am sfîrşit totuşi prin a-i dezgoli pieptul monstruos (54 de ţoli, măsura croitorului) şi, din jungla neagră care-l acoperea, am scos, înainte de a-l fi muşcat, căpuşa călătoare. Dar tot mărăcinişul din jurul nostru era invadat de aceste vietăţi scîrboase şi nu aveam alt mijloc de apărare împotriva lor decît să ridicăm tabăra.

Dar înainte de asta trebuia să dăm instrucţiuni credinciosului nostru negru care, din vîrful piscului stîncos unde apăruse, ne arunca peste prăpastie cutii cu cacao şi biscuiţi. I-am poruncit ca din proviziile pe care le lăsasem la poalele stîncii să păstreze pentru el atît cît i-ar trebui ca să trăiască timp de două luni. Indienii urmau să primească restul drept plată pentru serviciile pe care ni le făcuseră şi pentru transportul scrisorilor noastre pînă la Amazon. Cîteva ore mai tîrziu i-am văzut defilînd unul după altul pe cîmpie : fiecare purta pe cap cîte un pachet, întorcîndu-se pe cărarea pe unde venisem. Cît despre Zambo, s-a instalat în cortul nostru cel mic de la piciorul piscului şi a rămas acolo, singura noastră legătură cu lumea de jos.

Hotărîţi să ne grăbim, am început prin a căuta un refugiu împotriva căpuşelor, într-un luminiş închis din toate părţile de tufe de copăcei. La mijloc erau bucăţi de stînci, netede ca nişte lespezi şi, foarte aproape, un izvor minunat. Instalaţi comod într-un loc destul de curat, ne-am început pregătirile pentru ex-

plorarea acestui ținut nou. Prin frunziș răzbăteau glasuri de păsări, printre care unul pe care îl auzeam pentru întîia oară, un țipăt ciudat, era singura manifestare de viață.

Mai întîi ca să știm bine ce aveam și ce nu aveam, am făcut un inventar : cu ceea ce luasem noi și cu ceea ce ne aruncase Zambo cu frînghia, nu ne lipsea nimic. Principalul era că, în caz de primejdie, puteam să punem în bătaie patru carabine cu 1 300 de cartușe, fără să mai vorbim de pușca de vînătoare, pentru care nu aveam, la drept vorbind, decît 150 de gloanțe de calibru mijlociu. În ce privește hrana, eram aprovizionați pentru mai multe săptămîni. În sfîrșit, aveam o cantitate suficientă de tutun și cîteva instrumente științifice, printre care un telescop mare și un puternic binoclu de cîmp. Am adunat totul în luminiș și, ca prim mijloc de apărare, am tăiat cu toporașul și cu cuțitele arbuști cu spini, pe care i-am așezat în așa fel, încît alcătuiau un diametru de aproximativ 15 pași, un scut de pază. Acolo trebuia să ne instalăm pentru cîtva timp cartierul general și, la adăpost de orice pericol iminent, cămara. Locul acela l-am botezat „Fortul Challenger".

Se făcuse ora prînzului și noi nu ne pusesem încă în siguranță. Dar căldura nu era prea supărătoare. De altfel, vegetația seamănă destul de mult cu cea din clima temperată. Printre copacii care ne înconjurau cu desișul lor am recunoscut stejarul, fagul și mesteacănul. Un „gingco" [1] uriaș îi întrecea însă pe toți, întinzînd deasupra fortului nostru crengile mari și frunzele netede. Ne-am așezat la umbra lui ca să-l ascultăm pe lord John, care-și luase asupră-și, cu atîta ușurință, comanda în momentul crucial, impunîndu-și punctul său de vedere.

— Atîta timp cît nu ne-a văzut sau auzit vreun om sau vreo fiară, a început el, sîntem în siguranță. N-o să avem de întîmpinat greutăți decît începînd din clipa cînd vor descoperi că sîntem aici. Nimic nu ne arată însă că lucrul acesta s-ar fi întîmplat. Prin urmare, să ne ascundem aici pentru cîtva timp, să cercetăm ținutul și să încercăm să ne facem o idee despre vecinii noștri, înainte de a intra în legătură de prietenie cu ei.

— Dar trebuie să și înaintăm, am îndrăznit eu.

— Nici vorbă, tinere, o să înaintăm. Dar cu băgare de seamă. Nu trebuie să operăm niciodată la o distanță de la care să nu ne putem retrage la baza noastră. Mai ales nu trebuie, dacă nu ne e viața în joc, să tragem cu pușca.

— Totuși, chiar dumneata ai tras ieri, i-a obiectat Summerlee.

— Nu m-am putut stăpîni. De altfel, vîntul bătea cu putere și în direcție contrară. Nu cred că zgomotul a putut să pătrundă

[1] Copac din familia coniferelor (n. t.)

prea departe pe podiș. Dar, deoarece a venit vorba despre podiș : cum să-l botezăm ? Pentru că cred că-i de datoria noastră să-i dăm un nume.

S-au făcut cîteva propuneri, mai mult sau mai puțin fericite. Propunerea lui Challenger a avut cel mai mare succes.

— În privința numelui — a zis el — nu văd decît unul care i s-ar potrivi, și anume pe acela al omului care l-a descoperit. Țara asta nu poate fi decît țara lui Maple White.

Și așa am botezat-o, așa am însemnat-o pe hartă, aceasta fiind acum sarcina mea specială, așa o vor numi, cred, atlasele viitorului.

Acest ținut al lui Maple White trebuia să-l străbatem cît mai curînd, în chip pașnic. Știam, deoarece văzusem cu ochii noștri, că era plin de animale necunoscute, iar albumul artistului american ne pregătise că vom întîlni monștri și mai de temut. Eram în drept să credem că ținutul era locuit și de oameni, care nu păreau tocmai dispuși să ne facă o primire bună, după cum ne-o dovedise scheletul tras în țeapa de bambus : pentru că el nu s-ar fi găsit acolo, dacă omul n-ar fi fost aruncat din înălțimea stîncii. Captivi, fără nădejdea de a mai scăpa vreodată dintr-un ținut ca acesta, expuși tuturor primejdiilor, aveam o mie de motive să aprobăm măsurile de prudență pe care experiența i le dicta lui lord John. Dar cum să ne oprim la ușa misterului cînd ardeam de nerăbdare să-l pătrundem și să ne împărtășim sufletele cu el ?

După ce am baricadat cu arbuști intrarea „zarebei“ [1] noastre ne-am lăsat tabăra și proviziile la adăpostul acestui gard viu, apoi am luat-o cu băgare de seamă de-a lungul pîrîului, al cărui izvor era în stăpînirea noastră și care ne putea servi și de călăuză la întoarcere.

N-a trecut mult timp și am descoperit semne care indicau că eram înconjurați de surprize. După ce am străbătut o pădure deasă în lungime de cîteva sute de iarzi, în care creșteau copaci cu totul necunoscuți pentru mine, dar pe care Summerlee, botanistul nostru, i-a recunoscut a fi specii de conifere și cicadee, dispărute de multă vreme în lumea din care veneam, am pătruns într-o regiune unde pîrîul nostru, lărgit dintr-o dată, alcătuia o baltă întinsă. Trestii înalte, de o specie deosebită, aparținînd pe cît se pare familiei equisetaceelor, sau „coadă de cal“, se încîlceau în tufe dese cu ferigi arborescente și toate laolaltă unduiau în bătaia vîntului. Deodată lord John, care mergea în capul coloanei, s-a oprit, ridicînd mîna :

---

[1] Zareba e numele cu care se desemnează, în Sudan, orice loc închis cu crengi spinoase, întocmit împotriva atacurilor fiarelor sau ale oamenilor. (n. t.)

— Priviți ! a zis el. Dumnezeule ! Iată, desigur, urme de-ale unor strămoși ai păsărilor...

Și am văzut în fața noastră pe pămîntul moale, urma unei labe uriașe cu trei degete. O vietate străbătuse balta și intrase în pădure. Ne-am oprit să cercetăm urma aceasta monstruoasă. Dacă într-adevăr era a unei păsări — și ce altă vietate ar fi putut lăsa o asemenea urmă ? — laba aceea era cu mult mai mare decît a unui struț, încît, privită sub acest raport, pasărea însăși trebuia să fi fost uriașă. Lord John s-a uitat în jurul lui, apoi și-a vîrît două cartușe în carabină.

— Declar, pe cinstea mea de vînător, a zis el, că aceste urme sînt proaspete de tot. Nu-s nici zece minute de cînd monstrul a trecut pe-aici. Uitați-vă ! În urma asta, care-i mai adîncă decît celelalte, apa țîșnește încă. Dar, pe Jupiter ! iată și urmele unui pui !

Într-adevăr, urme mai mici, dar de aceeași formă, mergeau paralel cu cele mari.

— Și despre asta ce spui ? a strigat atunci profesorul Summerlee, cu un aer triumfător, arătîndu-ne printre urmele cu trei degete și una cu cinci degete, asemeni unei fantastice mîini omenești.

— Am mai văzut una la fel în argila lui Wealden ! i-a replicat Challenger, extaziat. E urma unui animal ce merge în picioare pe labele de dinapoi, care nu au decît trei degete, și pune pe pămînt, din timp în timp, una din labele de dinainte, care au cîte cinci degete. Și animalul acesta nu-i o pasăre, scumpul meu Roxton, nu-i o pasăre !

— Dar atunci, ce-i ?

— O reptilă, un dinosaur ! Numai un dinosaur poate lăsa o asemenea urmă. L-a intrigat destul pe Wealden, pe doctorul acela cumsecade din Sussex, acum nouăzeci de ani ! Dar cine s-ar fi putut aștepta să vadă un spectacol ca acesta !

Cuvintele lui s-au stins într-o șoaptă, iar noi ceilalți am rămas muți de uimire. Luîndu-ne după urme, am părăsit mlaștina și am străbătut o perdea de mărăcini și de copaci. Acolo se deschidea un luminiș, și în locul acela deschis am văzut cinci dintre cele mai extraordinare lighioane pe care mi-aș fi închipuit că o să le întîlnesc vreodată ! Ascunși după tufișuri, le-am putut observa în voie.

Erau cinci, după cum am spus : doi adulți și trei pui, toți de dimensiuni colosale. Puii erau cam de mărimea unui elefant, în timp ce adulții întreceau cu mult toate vietățile pe care le cunoșteam. Aveau pielea de culoarea ardeziei, acoperită cu solzi ca de șopîrlă, care străluceau la soare. Așezați toți cinci, se sprijineau în

cozile lor puternice și pe labele imense de dinapoi, cu cîte trei degete, în timp ce cu labele de dinainte, mai mici și cu cîte cinci degete, trăgeau spre ei crengile și mîncau frunze. Închipuiți-vă, ca să vă faceți o idee mai exactă, niște canguri monstruoși, înalți de 20 de picioare și cu pielea ca a crocodililor negri.

Nu știu cît timp am stat așa, contemplînd această scenă nemaipomenită. Un vînt puternic bătea spre noi, tufișurile ne ascundeau cu totul, așa că nu riscam să fim descoperiți. Uneori puii se hîrjoneau în jurul părinților, tîrîndu-i în joaca lor, și atunci pămîntul răbufnea înăbușit. Puterea celor mari părea formidabilă. Unul din ei, întîmpinînd oarecare greutate ca să ajungă la un buchet de frunze, a apucat copacul cu labele de dinainte și, cît era el de mare, l-a smuls cu totul din pămînt ca pe o tufă oarecare — ceea ce îmi păru o demonstrație a forței lui musculare, dar nu și a inteligenței lui, deoarece copacul i-a căzut în cap. Lucrul acesta l-a făcut să scoată strigăte ascuțite, de unde am tras concluzia că există o limită a ceea ce e în stare să îndure. Fără îndoială, s-a gîndit că locul era de vină și a plecat prin pădure săltînd, urmat de femela și de puii lui. Pieile lor au mai aruncat o clipă reflexe de ardezie printre copaci, capetele lor s-au mai legănat foarte sus, pe deasupra mărăcinișului, apoi nu i-am mai văzut.

M-am uitat la tovarășii mei. Lord John, în picioare, își ținea degetul pe cocoșul puștii și tot sufletul lui de vînător îi ardea în priviri. Ce n-ar fi dat ca unul din capetele acestor monștri să poată lua loc între cele două grinzi care se încrucișau deasupra căminului din locuința lui, așa de plăcută, de la Albany ! Dar și-a adus aminte că succesul întregii noastre expediții atîrna doar de atît : să nu fim descoperiți de viețuitoarele acestui pămînt necunoscut. Cei doi profesori, extaziați și muți, nu fuseseră în stare, în emoția lor, decît să se ia de mînă inconștient, rămînînd acolo ca doi copii în fața unei minuni. Un surîs îngeresc înflorea pe obrazul lui Challenger, în timp ce pe fața batjocoritoare a lui Summerlee mirarea se amesteca cu respectul.

— *Nunc dimittis !*[1] a exclamat el, în sfîrșit. Ce se va spune în Anglia ?

— Ce se va spune în Anglia, iubitul meu Summerlee ? O să-ți spun eu, cu precizie și fără să greșesc : se va spune că ești un mincinos patentat, un șarlatan științific, exact așa cum ați spus despre mine dumneata și toți ceilalți !

— Dar dacă o să prezentăm fotografii ?

— Trucate, Summerlee ! Trucate grosolan !

---

[1] Nunc dimittis servum tuum, Domine (Acum slobozește, Doamne, pe robul tău !) Cuvinte care arată că poți să mori, după ce ai văzut realizîndu-se cea mai scumpă din nădejdile tale. (n. t.)

— Dar dacă o să arătăm specimene de asemenea animale ?

— Da, asta se poate ! Malone și toată gașca lui spurcată din Fleet Street o să aibă mult de furcă cu elogiile pe care va trebui să ni le aducă ! 28 august, ziua în care am văzut cinci iguanodoni vii într-o poiană din țara lui Maple White : notează-ți-o asta în carnet, tînărul meu prieten, și trimite-o fițuicii dumitale.

— După aceea, a adăugat lord John, pregătește-te să primești în spate cizma directorială ! Lucrurile, vezi dumneata, băiete, iau un aspect cu totul diferit cînd le privești de departe, de sub cerul Londrei. Cunosc mulți oameni care nu-și povestesc aventurile, deoarece știu că n-ar fi crezuți. Cine-i poate acuza ! Nouă înșine, peste vreo lună sau două, toate astea or să ne facă impresia unui vis. Ce spuneai că sînt dihăniile astea ?

— Iguanodoni, i-a răspuns Summerlee. O să găsești pretutindeni urmele pașilor lor în nisipurile din Hastings, din Kent și din Sussex. Trăiau în sudul Angliei într-o epocă în care vegetația umedă era destul de bogată ca să le asigure viața. Cînd s-au schimbat condițiile, au murit. Aici, unde condițiile par a nu se fi schimbat, trăiesc încă.

— Dacă mai ieșim vreodată vii din această țară, a declarat lord John, nu mă las fără să duc cu mine un cap de iguanodon. Dumnezeule ! Numai la vederea lui oamenii din Somalia și din Uganda s-ar înverzi ! Nu știu ce gîndiți voi, ceilalți, dar eu am impresia că umblu tot timpul pe o pojghiță de gheață care trebuie să se spargă !

Aveam și eu același sentiment de îngrijorare față de primejdiile necunoscute care ne înconjurau. Sub copaci, întunericul avea ceva amenințător : cînd ridicam ochii, frunzișul umbrit îmi umplea inima de o frică nelămurită. Fără îndoială că lighioanele monstruoase pe care le văzusem erau niște biete vietăți greoaie și inofensive, care nu doreau răul nimănui. Dar ce alte supraviețuitoare ale epocilor imemoriale, ce dihănii crunte, hidoase și sprintene se pregăteau, ascunse după aceste stînci sau aceste tufișuri, să se repeadă asupra noastră ? Nu știam mare lucru din viața preistorică ; citisem o singură carte în care era vorba despre niște monștri care ar fi putut face cu leii și cu tigrii exact ceea ce pisica face cu șoarecele. Ce s-ar întîmpla dacă ne-am lovi de ele în pădurile din țara lui Maple White ?

În aceeași dimineață, care era prima din cele pe care aveam să le petrecem pe acest pămînt, am avut o nouă aventură, la care niciodată n-o să mă pot gîndi fără dezgust. Dacă luminișul iguanodonilor, după vorba lui lord John, o să rămînă în mintea noastră ca un vis, lacul pterodactililor o să rămînă ca un coșmar.

Dar s-o iau de la început.

Traversam pădurea pe îndelete, mai întîi pentru că lord John nu ne lăsa să înaintăm decît atît cît cerceta el drumul mai înainte, apoi pentru că la fiecare pas, sau aproape, unul sau altul din cei doi profesori cădeau în extaz în fața vreunui tip necunoscut de floare sau de gîză. Nu mersesem mai mult de trei mile, ținînd mereu malul drept al pîrîului, cînd am dat peste un teren desfrunzit. Dincolo de tufișurile care ne înconjurau am observat un loc pe unde bolovanii de stîncă, pînă atunci împrăștiați pe podiș, alcătuiau o masă compactă. În timp ce pășeam prin mărăcinișul care se înălța pînă la brîu, ne-a ajuns la urechi un zgomot ciudat, un murmur înăbușit și neîntrerupt, piuit și șuierat în același timp, care părea că vine chiar din locul spre care ne îndreptam. Lord John ne-a oprit cu o mișcare, s-a aplecat și a pornit în cercetare. Cînd a ajuns la linia de bolovani, l-am văzut privind pe deasupra ei cu băgare de seamă și făcînd un gest de mirare. Apoi a rămas acolo cu ochii mari deschiși, atît de uimit, încît ai fi zis că uitase de noi. În sfîrșit, ne-a făcut din nou cu mîna, chemîndu-ne, dar în același timp recomandîndu-ne prudență. Toată atitudinea lui, deși ne anunța o surpriză, ne prevenea totuși de o primejdie.

Am ajuns la el, tîrîndu-ne, și ne-am uitat la rîndul nostru pe deasupra stîncilor. Ceea ce se desfășura în fața noastră era o groapă, poate unul din fostele cratere de pe podiș. Avea forma unei cupe. În fund, la cîteva sute de pași, zăceau niște bălți încremenite, tivite cu spumă albăstrie și cu trestie. Locul acela, destul de sinistru prin însăși înfățișarea lui, împrumuta, datorită vietăților care trăiau în el, aspectul unuia din cele șapte cercuri ale infernului lui Dante : servea fără îndoială drept loc de întîlnire a pterodactililor. Erau acolo sute. La marginea apei puii se bălăceau în timp ce mamele lor hidoase clocеau niște ouă despre care ai fi zis că erau făcute din piele galbenă. Și din viermătul acela de reptile nu se desprindea numai o larmă înspăimîntătoare care umplea văzduhul, dar și o duhoare, un miros cumplit de mucegai care ne amețea. În vremea asta masculii, masculii îngrozitori, uriași, cenușii, descărnați, mai curînd tipuri mumifiate decît animale vii, prezidau, fiecare din ei cocoțat pe cîte un bolovan, fără să facă altă mișcare decît să-și rotească ochii roșii sau să-și întredeschidă uneori, la trecerea vreunei libelule, ciocul ca o capcană de prins șoareci. Antebrațele desfășurate lăsau să le atîrne în jur imensele aripi membranoase. Păreau nenumărate babe uriașe, așezate și drapate în broboade sinistre, ca niște pînze de păianjen care n-ar lăsa să treacă decît capetele lor fioroase. Mici și mari, erau acolo, umplînd groapa din fața noastră, cam o mie.

Cei doi profesori, în beția în care-i cufundase cercetarea vieții preistorice, ar fi vrut să nu se mai urnească de acolo toată ziua. Își arătau cu degetul resturile de pești și de păsări moarte presărate pe stînci, care dovedeau felul de hrană al acestor dihănii, și i-am auzit felicitîndu-se reciproc de lămurirea misterului pe care-l stîrnise descoperirea unor schelete de pterodactili, în număr impresionant, în unele terenuri foarte aparte, ca de pildă în gresia verde de Cambridge — mister care se explica acum prin constatarea că acești dragoni zburători trăiau în colonii, ca pinguinii.

Dar s-a întîmplat că Challenger, căutînd să facă dovada unui fapt contestat de Summerlee, și-a scos capul deasupra stîncilor. Lucrul acesta a fost cît pe ce să ne atragă moartea. Masculul cel mai apropiat a șuierat ascuțit. Aripile lui care, desfășurate, aveau cu siguranță 20 de picioare, au plesnit ca un bici, apoi și-a luat zborul. Imediat femelele și puii s-au adunat lîngă apă, în timp ce ceilalți, care stăteau de pază, își luau zborul unul cîte unul. Și cînd aceste lighioane s-au repezit în înaltul cerului toate deodată ca niște rîndunele, cu zvîcnituri iuți, a fost desigur o priveliște amețitoare, dar o priveliște la care am înțeles că nu trebuia să luăm parte. Au descris întîi un cerc larg, parcă să descopere întinderea zonei primejdioase, apoi zborul s-a coborît și cercul s-a strîns : au început să se învîrte în jurul nostru, iar șuierul aerului sub loviturile aripilor mari și cenușii m-a făcut să mă gîndesc, fără să vreau, la aerodromul din Hendon într-o zi de concurs.

— Să fugim spre pădure, repede, fără să ne despărțim ! a strigat lordul John, apucînd puşca de țeavă ca să se servească de ea ca de o măciucă. Lighioanele astea blestemate ne-au pus gînd rău.

Dar în clipa cînd începusem să batem în retragere, cercul s-a strîns deasupra noastră și aripile ne-au atins obrazul. Am învîrtit carabinele, fără să putem lovi nimic solid sau măcar vulnerabil. Deodată, din cercul cenușiu și vîjîitor a țîșnit un cioc lung, care ne-a dat o lovitură. Apoi altul, și altul. Scoțînd un țipăt, Summerlee și-a pus mîna la obraz, de unde îi curgea sînge. M-am simțit lovit în ceafă și m-am împleticit sub lovitură. Challenger a căzut. M-am aplecat să-l ridic, dar lovit din nou pe la spate, am căzut peste el. În aceeași clipă am auzit puşca lui lord John pocnind și, ridicînd ochii, am văzut una din bestii zbătîndu-se la pămînt cu aripa sfărîmată, cu ciocul căscat, suflînd greu, scuipînd bale și rotindu-și ochii injectați de sînge, ca un demon din picturile Evului Mediu. La zgomotul detunăturii, ceilalți se înălțaseră, dar își urmau zborul pe deasupra capetelor noastre.

— Să ne grăbim ! a strigat lord John, sîntem în primejdie de moarte !

Clătinîndu-ne, ne-am îndreptat spre mărăciniș. Dar n-am apucat să ne apropiem de copaci, că scorpiile au și tăbărît asupra noastră. Summerlee a fost doborît la pămînt. L-am ridicat. Încă un pas, și intram în pădure. Eram salvați, pentru că aripile pterodactililor n-aveau loc să se desfășoare printre crengi. Și în timp ce ne îndreptam tîrîndu-ne, zdrobiți și înnebuniți, am putut să-i vedem încă multă vreme sus pe cerul albastru, abia mai mari decît niște porumbei sălbatici, continuîndu-și zborul în cerc și, fără îndoială, observîndu-ne retragerea. Cînd, în sfîrșit, am ajuns în desișul pădurii, ei părăsiseră urmărirea și nu i-am mai văzut.

— Aventură cît se poate de interesantă și întru totul convingătoare ! a zis Challenger care, oprindu-se cu noi pe malul rîului, își spăla genunchiul umflat. Iată-ne cît se poate de documentați, Summerlee, asupra obiceiurilor acestor turbați pterodactili !

Summerlee își ștergea sîngele care-i curgea dintr-o tăietură pe frunte, în timp ce eu, rănit grav la mușchii gîtului, îmi legam rana. Lordul John se alesese cu vestonul rupt deasupra umărului : dinții fiorosului adversar îi zgîriaseră doar pielea.

— Trebuie să notăm, a urmat Challenger, că tînărul nostru prieten a primit o lovitură cu ciocul, în timp ce vestonul lordului John n-a fost decît rupt printr-o mușcătură. Cît despre mine, m-au lovit în cap cu aripile lor, așa că putem face o expunere variată asupra mijloacelor lor de atac.

— Puțin a lipsit să nu ne coste viața ! i-a răspuns grav lord John. Și nu mi-aș putea închipui o moarte mai scîrboasă decît să mori din pricina unor asemenea spurcăciuni ! Îmi pare rău că am tras cu carabina, dar nu puteam face altfel.

— Dacă n-ai fi făcut-o, n-am mai fi aici, am spus cu convingere.

— De altfel, a adăugat el, lucrul nu poate să aibă urmări grave. Trebuie să existe prin aceste păduri și prăbușiri de copaci care să facă zgomot ca împușcăturile. Și acum, dacă vreți să mă credeți, ne-ajung atîtea emoții pentru ziua de azi. Să ne întoarcem în tabără și să luăm din farmacia noastră puțin acid fenic. Cine poate să știe ce otravă pot avea în maxilarele lor dihăniile astea scîrboase !

Fără îndoială că niciodată vreun alt om n-a avut parte de asemenea zi, de la începutul lumii și pînă azi. O nouă surpriză ne aștepta. Cînd, după ce am urmat cursul pîrîului, am ajuns la luminiș, aspectul gardului viu care ne înconjura tabăra ne-a făcut să credem că, de data aceasta, aventura noastră se sfîrșise. Din păcate, mai aveam de furcă înainte de a ne obișnui. Poarta „Fortului Challenger" era neatinsă, împrejmuirea nu avea nici o spărtură. Și cu toate acestea, un vizitator misterios și puternic pătrunsese

înăuntru în lipsa noastră. Nu se vedea nici o urmă, doar o creangă ruptă de gingco ne dovedea felul în care străinul venise și plecase. Iar starea proviziilor noastre, împrăștiate în toate părțile, ne dovedea puterea lui nimicitoare. O cutie de conserve era ruptă în bucăți ca și cum ar fi vrut să-i scoată conținutul. O ladă cu cartușe fusese făcută praf, iar alături am găsit o cămașă de cartuș zdrobită. Sentimentul de groază a pus iarăși stăpînire pe noi și am început să cercetăm cu priviri înspăimîntate adîncurile întunecate din jurul nostru, de unde ne pîndea, poate, cine știe ce dușman puternic... Și ce bucurie a fost pe noi cînd, strigați de glasul lui Zambo și alergînd spre el, l-am zărit, rîzînd la noi, la piciorul piscului de stîncă.

— Totul e în ordine, stăpîne Challenger, totul e în ordine ! striga el. Eu rămîn aici. Nu vă temeți de nimic. Mă găsiți de cîte ori o să aveți nevoie de mine !

Fața lui blîndă și priveliștea nesfîrșită care se desfășura sub ochii noștri ne-au dus cu gîndul îndărăt la confluentul Amazonului, ne-au adus aminte că trăiam în secolul al XX-lea și că fusesem aduși de puterea unui vrăjitor pe o planetă primitivă și sălbatică. Era atît de greu de conceput că dincolo de marginea violetă a orizontului se afla fluviul cel mare, vapoarele, oamenii care-și căutau de treburile mărunte ale vieții, în timp ce noua, rătăciți printre vietățile unei lumi preistorice, nu ne mai rămăsese decît dorința de a ne apropia din nou de toate acestea !

Din această zi atît de plină, mi s-a întipărit în minte o ultimă amintire, și cu ea vreau să-mi închei însemnările. Cei doi profesori, ale căror răni bănuiesc că le agravaseră îndîrjirea, și așa destul de pronunțată, s-au luat la ceartă ca să-și dovedească dacă agresorii aparțineau familiei pterodactililor sau a dimorphodonilor și au ajuns să-și arunce cuvinte tari. M-am îndreptat puțin și, așezat pe un trunchi de copac, fumam liniștit cînd lord John s-a apropiat încet de mine.

— Spune-mi, Malone, m-a întrebat, îți mai amintești cum era locul unde am văzut lighioanele acelea ?

— Foarte bine, i-am răspuns.

— Un fel de crater, nu-i așa ?

— Întocmai.

— Și solul ? Ai observat solul ?

— Stîncos.

— Dar împrejurul apei, pe lîngă trestii ?

— Părea albăstrui. Ca argila.

— Exact. Un crater de vulcan de argilă albastră...

— Ei, și ? am întrebat.

— Nu, nimic, nimic... mi-a răspuns şi s-a îndreptat, tot aşa precum venise, spre cei doi savanţi, care discutau înainte. Glasul ascuţit al lui Summerlee alterna cu vocea adîncă şi răsunătoare a lui Challenger. Observaţia lordului John mi-ar fi pierit din minte, dacă nu l-aş fi auzit, în aceeaşi seară, spunîndu-şi cu glas scăzut : „argilă albăstruie... argilă în craterul unui vulcan !“ Acestea au fost cele din urmă cuvinte pe care le-am mai auzit înainte de a mă cufunda într-un somn adînc.

CAPITOLUL XI

DE DATA ASTA, EU AM FOST EROUL !...

LORDUL JOHN ROXTON avea dreptate să se teamă că muşcătura lighioanelor acelora oribile ar fi putut să conţină o otravă specială, pentru că a doua zi după prima noastră aventură pe podiş pe Summerlee şi pe mine ne scuturau frigurile, iar Challenger avea genunchiul atît de umflat, încît mergea şchiop. Aşa că ne-am petrecut toată ziua în tabără, ajutîndu-l, fiecare după puterile lui, pe lord John să ridice şi să întărească gardul de mărăcini, singura pavăză care ne apăra de primejdiile dinafară. Îmi amintesc că, fără să vreau, nu mă puteam scutura de impresia că eram observaţi îndeaproape, însă n-aş fi putut să precizez nici de către cine şi nici din care parte.

Ideea aceasta îmi intrase pînă într-atît în minte, încît i-am împărtăşit-o şi lui Challenger, dar el şi-a explicat-o prin surescitaţia cerebrală datorită febrei. În fiecare clipă mă uitam cu nelinişte în jurul meu, încredinţat că trebuia să văd ceva. Însă nu vedeam decît desişul negru al gardului viu din jur sau umbra maiestuoasă aruncată de copacii impunători care-şi împleteau crengile deasupra capetelor noastre. Şi totuşi, impresia unei prezenţe nevăzute, duşmănoase şi viclene mă stăpînea din ce în ce mai mult. Amintindu-mi de credinţa indienilor în Curupuri — spiridusul temut care stă la pîndă în păduri — îmi închipuiam că prezenţa lui răzbunătoare îi urmărea pe toţi cei care-i încălcau lăcaşul îndepărtat şi inviolabil.

În noaptea aceea (a treia a expediţiei noastre în ţara lui Maple White) s-a produs un fapt care ne-a lăsat o impresie înspăimîntătoare şi ne-a făcut să-i fim recunoscători lui lord John pentru zelul pe care l-a depus ca să ne facă un adăpost de necucerit.

Dormeam cu toţii în jurul focului care abia mai pîlpîia, cînd am fost treziţi (sau mai bine zis am sărit ca arşi din somn) de nişte strigăte care păreau că vin de la 100 de iarzi şi care erau mult mai ascuţite şi mai înfricoşătoare decît toate strigătele pe care le auzisem vreodată : îţi spărgeau urechile ca un şuierat de locomotivă,

dar în timp ce şuieratul locomotivei e limpede, mecanic şi tăios, strigătele pe care le auzeam erau mai adînci, mai vibrante şi mai intense, pline de groază, de parcă veneau de la o fiinţă în agonie. Ne-am astupat urechile, ca să scăpăm de aceste urlete de primejdie cumplită care ne zdruncinau nervii. M-a trecut o sudoare rece, şi inima a început să mi se zbată în piept. Toate blestemele unui suflet încătuşat, toate imprecaţiile pe care le-ar fi putut arunca cerului, toate nenorocirile ce le-ar fi putut aduna păreau strînse laolaltă şi îngrămădite în ţipătul acela de groază, la care se adăuga, completîndu-l grotesc cu intermitenţe, un altul : un fel de hohot grav şi sonor, de bubuit, de gîlgîit, de chicot ieşit din gîtlej. Acest duet înspăimîntător a ţinut cam trei sau patru minute, şi tot frunzişul foşnea de bătaia din aripi a păsărilor gonite. Apoi s-a oprit, tot atît de neaşteptat cum începuse. Am rămas mult timp într-o tăcere îngrozită. Apoi lord John a aruncat în foc un braţ de vreascuri, şi vîlvătaia roşie a luminat feţele crispate ale tovarăşilor mei, pîlpîind spre crengile uriaşe de deasupra capetelor noastre.

— Ce-a fost asta ? am întrebat în şoaptă.

— O să ştim mîine dimineaţă, mi-a răspuns lord John. Era aproape de tot, în dreptul luminişului.

— Am avut prilejul, a început Challenger, cu o neobişnuită seriozitate, să asistăm la o tragedie preistorică, una din acelea care se petreceau, probabil, prin trestiile lagunelor jurasice, pe vremea cînd monştrii se luptau în mîl şi cînd cel mare ucidea pe cel mic. Fără îndoială că a fost o mare fericire pentru om faptul că a apărut mai tîrziu în ordinea creaţiei. În primele epoci ale vieţii existau forţe dinafară pe care nu le-ar fi putut înfrînge în chip eficace curajul şi nici maşinismul. Ce-ar fi putut face bietul om cu praştia şi cu săgeata lui, împotriva acestor forţe dezlănţuite în noapte ? Monstrul s-ar fi simţit destul de bine chiar în faţa acestei carabine moderne !

— Totuşi cred că l-aş lua la ochi, a zis lord John, mîngîindu-şi puşca automată. Dar şi bestia ar fi avut prilejul să-şi apere pielea.

Summerlee a ridicat o mînă :

— Sst ! a făcut. Sînt sigur că aud ceva.

În liniştea care s-a lăsat, am deslușit un zgomot regulat şi înăbuşit, care trăda apropierea unui animal cu pasul măsurat, ritmic şi greoi, dar atenuat parcă de nişte perniţe. A făcut înconjurul taberei, apoi s-a oprit lîngă intrare. Răsufla greu, cu zgomot. Nu ne despărţea decît un desiş subţire de fiinţa aceea îngrozitoare pe care ne-o trimitea noaptea. Am pus cu toţii mîna pe puşcă, iar lord John a tăiat o deschizătură în gardul viu.

— Dumnezeule ! a şoväit. Cred că-l văd !

M-am aplecat și m-am uitat peste umărul lui prin spărtura gardului. Da. Și eu îl vedeam. În umbra copacilor se zărea o formă întunecată, nedesluşită, abia schiţată, o formă ghemuită şi amenințătoare, care nu depăşea înălţimea unui cal, dar care lăsa să se bănuiască un volum şi o forţă considerabilă. Şuierul răsuflării ritmice şi puternice ca bubuitul unui motor dovedea un organism monstruos. Forma s-a mişcat şi doi ochi cumpliţi au aruncat sclipiri verzi. S-a auzit un foşnet neplăcut, ca şi cum monstrul ar fi înaintat, tîrîndu-se.

— Cred că se pregăteşte să sară ! am strigat încărcîndu-mi puşca.

— Nu trage ! nu trage ! mi-a şoptit lord John. Bubuitul unei puşti în noaptea asta liniştită s-ar auzi la cîteva mile depărtare. Nu trage decît în ultimul moment !

— Dacă trece gardul, sîntem pierduţi ! a zis Summerlee şi vorbele i s-au prelungit într-un rîs nervos.

— Nu, nu trebuie să-l treacă, a hotărît lord John. Însă păstraţi-vă armele ca pe un ultim mijloc de scăpare. Am o idee bună, o să vedeţi.

Actul de curaj pe care l-am văzut a fost unul din cele mai splendide pe care le-ar fi putut face un om. S-a aplecat deasupra focului, a apucat o creangă aprinsă şi s-a strecurat afară prin deschizătura pe care o tăiase în gardul viu lîngă intrare. Lighioana înainta mormăind fioros. Fără să stea pe gînduri, lord John a alergat spre ea cu paşi grăbiţi şi i-a aruncat lemnul aprins în faţă. O clipă am avut viziunea unei măşti înfiorătoare, a unui cap de broscoi uriaş cu pielea rîioasă şi vezicată şi cu gura căscată din care i se prelingeau bale şi sînge. S-a auzit apoi păduricea trosnind : înspăimîntătorul nostru oaspete fugise.

— M-am gîndit eu că n-o să reziste focului ! zicea lord John, întorcîndu-se rîzînd şi aruncînd creanga peste vreascuri.

— Nu trebuia să iei asupra dumitale un asemenea risc ! am strigat cu toţii.

— N-aveam altceva de făcut. Dacă ar fi năvălit în mijlocul nostru şi am fi tras în el, am fi putut să ne împuşcăm unii pe alţii. Iar dacă l-am fi rănit trăgînd prin gard, nici vorbă că s-ar fi aruncat asupra noastră. Iată-ne scăpaţi pentru moment în chip strălucit ! Dar ce fel de dihanie o fi fost ?

Savanţii noştri s-au uitat unul la altul cu oarecare şovăială.

— Întrucît mă priveşte, sînt incapabil să clasific animalul cu certitudine, a declarat Summerlee, aprinzîndu-şi pipa de la foc.

— Făcînd aceasta, dovediţi o lăudabilă rezervă ştiinţifică, a făcut Challenger, pe un ton de profundă condescendenţă. Nici eu nu pot să afirm mai mult decît că, după toate probabilităţile,

ne-am aflat în prezența unui animal din ordinul dinosaurilor carnivori. Știți doar că aveam oarecare bănuieli despre existența lor pe podiș.

— Trebuie să ținem seamă, a observat Summerlee, că unele specii de animale din vremurile preistorice n-au ajuns pînă la noi. Prin urmare să ne ferim a crede că am putea să le identificăm pe toate cîte le vom întîlni.

— Exact. O clasificare sumară e tot ce putem face. Ziua de mîine o să ne aducă, poate, elemente noi în ce privește identificarea. În așteptare, am putea să ne culcăm.

— Dar nu fără o santinelă, a zis lord John, cu hotărîre. Nu ne putem culca pe amîndouă urechile, într-o țară ca asta. De aci încolo, fiecare din noi o să facă, pe rînd, două ore de gardă.

— În cazul ăsta, a zis Summerlee, o să-mi termin pipa începînd prima gardă.

Și de atunci înainte, nu ne-a lipsit niciodată un paznic.

A doua zi am descoperit destul de repede pricina zgomotului cumplit care ne trezise din somn noaptea trecută. Luminișul iguanodonilor fusese scena unei tragedii înfiorătoare. Judecînd după bălțile de sînge și după fîșiile de carne risipite prin iarbă, ne-am închipuit la început că avusese loc un întreg masacru, dar cercetînd mai cu atenție am descoperit că atacul nu se produsese decît împotriva unui singur monstru, care fusese sfîșiat de altul, poate nu mai mare decît el, dar în orice caz mai fioros.

Cei doi profesori, grozav de absorbiți, examinau una după alta, comentîndu-le, resturile care purtau urmele unor dinți sălbatici și ale unor gheare uriașe.

— Trebuie să fim cu multă băgare de seamă în judecata noastră, zicea Challenger, care avea pe genunchi o halcă de carne. Asta ar părea isprava unuia din tigrii aceia care aveau dinții ca un tăiș de sabie și ale căror schelete se mai găsesc încă în unele roci din cavernele noastre. Dar lighioana pe care am văzut-o era, fără doar și poate, mai mare și avea caractere mai apropiate de ale reptilelor. Eu, personal, aș fi de părere că e vorba de un alosaur.

— Sau un megalosaur, a adăugat Summerlee.

— Dacă vrei. În orice caz, e vorba de unul sau de altul din acești doi uriași carnivori dinosaurieni, a căror familie a furnizat cele mai fioroase tipuri de viață animală care au dezonorat vreodată pămîntul și au onorat muzeele.

Această glumă i-a părut atît de spirituală, încît a început să rîdă în hohote. Cu toate că nu avea decît un foarte redus simț al umorului, orice glumă, cît de grosolană, cînd ieșea din gura lui îl făcea să se amuze copios.

— Cu cît vom face mai puțin zgomot cu atît va fi mai bine, i-a întrerupt lord John, cu o voce seacă. Nu știm ce primejdii ne înconjoară. Dacă oaspetelui de astă noapte i-ar veni gust să ne consume la micul dejun, n-o să mai rîdem defel... Dar ce înseamnă pata aceea de pe pielea iguanodonului ?

Pielea cu solzi în culoarea ardeziei avea într-un loc, deasupra umărului, un ciudat semn rotund și negru, făcut de o substanță care semăna cu bitumul. Nici unul dintre noi n-am fost în măsură să găsim vreo explicație. Doar Summerlee a afirmat că ar fi văzut cu două zile înainte ceva asemănător pe pielea unui iguanodon din cei mici. Challenger nu spunea nimic, dar își dădea niște aere și se umfla în pene, ca și cum n-ar fi fost nevoie decît să deschidă gura pentru ca problema să fie lămurită. În sfîrșit, lord John l-a întrebat de-a dreptul.

— Dacă Alteța Voastră îmi îngăduie să deschid gura, voi fi fericit să-mi expun părerea, i-a răspuns Challenger, cu ironie forțată. Nu-s obișnuit să fiu tratat în felul acesta în care Alteța Voastră pare că obișnuiește s-o facă... Nu știam că e nevoie să vă cer îngăduința înainte de a zîmbi de o glumă nevinovată...

Și prea sensibilul nostru prieten nu s-a liniștit decît după ce i s-au cerut scuze. Atunci, în sfîrșit, cu amorul propriu satisfăcut, așezîndu-se, dar la oarecare distanță, pe un trunchi de copac și vorbindu-ne, după obiceiul lui, ca și cum ar fi împărtășit o prețioasă informație unei mulțimi întregi, ne-a declarat :

— În ce privește această pată, de acord cu prietenul și colegul meu profesorul Summerlee, sînt de părere că e pricinuită de bitum. Pe acest podiș în întregime vulcanic, bitumul există fără îndoială în stare lichidă și liberă, așa că lighioana a putut veni în contact cu el. Dar o problemă și mai importantă e existența animalului carnivor, care a umplut astă noapte poiana de sînge. Știm, cu aproximație, că podișul are o suprafață cam cît a unui comitat din Anglia. În acest spațiu restrîns trăiesc laolaltă, de nenumărate secole, o serie de animale care aparțin în cea mai mare parte unor specii dispărute din toate celelalte ținuturi ale globului. Mi se pare evident că, la sfîrșitul unei atît de lungi perioade, era de așteptat ca aceste carnivore, înmulțindu-se fără sfîrșit, să fi distrus cu desăvîrșire speciile din care se hrăneau și, prin urmare, să fie nevoite sau să-și schimbe felul de hrană, sau să moară de foame. Totuși, lucrurile nu s-au petrecut așa. Din asta putem deduce că natura menține un echilibru, limitînd printr-un sistem oarecare numărul acestor fiare. Una dintre cele mai interesante probleme care așteaptă să fie rezolvate de noi e aceea de a descoperi acest sistem și de a verifica felul cum func-

ţionează. Îmi place să cred că nu va mai trece mult şi vom avea ocazia să cercetăm mai îndeaproape dinosaurii carnivori.

— Iar mie îmi place să cred că nu vom avea această ocazie, l-am întrerupt eu.

Challenger s-a mulţumit să-şi înalţe sprîncenele-i groase, aşa cum ar fi făcut un profesor în faţa obrăzniciei unui elev.

— Poate că profesorul Summerlee are de făcut vreo observaţie ? a întrebat apoi, şi cei doi savanţi s-au avîntat într-o discuţie de înaltă ştiinţă, cercetînd în ce măsură condiţiile de înmulţire puteau să precumpănească, în lupta pentru existenţă, micşorarea cantităţii de hrană.

În dimineaţa aceea am ridicat planul unei porţiuni din podiş, înconjurînd mlaştina pterodactililor şi luînd-o spre răsărit faţă de cursul rîului, nu spre apus cum făcusem pînă atunci. În direcţia aceea pămîntul era acoperit cu păduri dese şi cu o vegetaţie atît de bogată, încît nu înaintam decît cu greu.

Pînă atunci, ţara lui Maple White nu ne înfăţişase decît aspectul ei de groază. Dar mai avea un alt aspect, deoarece toată dimineaţa am mers printre cele mai minunate flori, aproape toate albe şi galbene. Profesorii noştri ne-au explicat că acestea au fost cele două culori iniţiale ale florilor. În multe locuri, pămîntul era cu totul acoperit cu flori şi ne afundam pînă la gleznă în covorul mătăsos, care ne îmbăta cu parfumul lui dulce şi pătrunzător. În jurul nostru bîzîiau albine obişnuite din Anglia. Mulţi din copacii pe lîngă care treceam aveau crengile încărcate cu fructe, dintre care unele ne erau cunoscute, altele necunoscute. Văzînd că unele erau ciugulite de păsări, am înlăturat bănuiala că ar putea fi otrăvitoare şi am adăugat această delicioasă hrană la alimentele noastre obişnuite. Jungla pe care o traversam era brăzdată de urme de fiare sălbatice, iar locurile mlăştinoase erau pline de semne ciudate, lăsate mai ales de iguanodoni. Într-o pădurice am găsit mai mulţi păscînd iarbă, şi lord John, datorită lunetei lui, a putut să ne asigure că cel pe care îl cercetasem azi dimineaţă, precum şi aceştia erau pătaţi cu bitum, deşi în locuri diferite. Nu înţelegeam ce putea să însemne asta.

Ne-au trecut pe dinainte mai multe animale mici, porci spinoşi, un furnicar acoperit cu solzi şi un mistreţ vînăt, cu colţii lungi şi încovoiaţi. Am zărit chiar la oarecare depărtare, printr-un luminiş tăiat între copaci, care lăsa să se vadă coama unui deal înverzit, o sălbăticiune de un brun întunecat pe care n-am putut-o recunoaşte, atît de repede se depărta de noi, dar despre care lord John pretindea că ar fi fost o căprioară. Dacă era adevărat, însemna că ar fi trebuit să aibă dimensiunile gigantice ale elanilor

pe care-i mai dezgropăm și astăzi din mlaștinile Irlandei, țara mea de baștină.

De cînd ne cercetase oaspetele cel misterios, ne întorceam în tabără cu frică. De data asta am găsit totul în perfectă ordine. În aceeași seară am avut o discuție cu privire la situația noastră actuală și la proiectele noastre de viitor, pe care sînt dator să v-o povestesc mai pe larg, deoarece ne-a făcut să descoperim mai bine țara lui Maple White decît am fi izbutit s-o facem explorînd-o săptămîni la șir. Summerlee a fost cel care a deschis dezbaterile. Toată ziua fusese grozav de prost dispus și nu s-a putut opri cînd lord John a început să ne spună ce aveam de făcut a doua zi, să nu-i răspundă :

— Cred că ceea ce ar trebui să facem și azi, și mîine, și în fiecare zi e să căutăm mijlocul de a scăpa din cursa în care ne-am lăsat prinși. Nu faceți altceva decît să vă puneți creierul la bătaie, ca să descoperiți cum să pătrundem mai adînc în ținutul acesta. Eu cred că n-ar trebui să vă gîndiți decît cum să faceți ca să ieșim din el !

— Sînt surprins, domnule, a mîrîit Challenger mîngîindu-și barba maiestuoasă, că un om de știință poate să nutrească sentimente atît de josnice. Ne aflăm într-o țară care ne oferă cel mai larg cîmp de activitate pe care-l poate oferi cercetărilor unui naturalist, de la facerea lumii pînă la noi, și dumneata ne propui s-o părăsim, cu toate că nu ne-am făcut încă despre ea decît o idee cu totul superficială. Mă decepționezi, domnule Summerlee !

— V-aș ruga să vă amintiți, i-a răspuns acru Summerlee, că sînt la Londra titularul unei catedre dintre cele mai importante, care e foarte prost suplinită. Lucrul acesta face ca situația mea să fie diferită de a dumitale, domnule Challenger, pentru că, după cîte cunosc, dumneata nu ai binevoit niciodată să-ți asumi răspunderea unei munci educative.

— Într-adevăr, a zis Challenger, aș fi comis un sacrilegiu dacă aș fi supus un creier, capabil să ducă la bun sfîrșit cele mai înalte și mai originale cercetări, la o biată slujbă nedemnă. Asta vă poate explica de ce am refuzat totdeauna orice ocupație universitară.

— De exemplu ? a întrebat rînjind Summerlee.

Dar lordul John s-a grăbit să schimbe vorba :

— Trebuie să recunosc, a declarat, că aș fi destul de contrariat dacă m-aș întoarce la Londra numai cu informațiile pe care le-am cules pînă acum asupra acestui ținut.

— Cît despre mine, am adăugat, n-aș îndrăzni niciodată să trec pragul gazetei mele și să mă înfățișez bătrînului Mc Ardle. (Vă cer iertare, domnule Mc Ardle, de cruda sinceritate a acestei

povestiri.) Nu mi-ar ierta o dată cu capul să dau la iveală un reportaj atît de sumar ! Dar ce folos să discutăm, cînd chiar dacă am fi de aceeaşi părere, tot n-am putea coborî ?

— Tînărul nostru prieten, a remarcat Challenger, îşi răscumpără, printr-o oarecare doză de bun simţ, multe din golurile destul de vizibile ale minţii sale. Desigur că scopurile infamei sale meserii nu ne interesează cîtuşi de puţin. Dar, după cum bine a spus, în nici un caz nu putem coborî. Aşa încît ne cheltuim de pomană energia cu toate aceste discuţii !

— Ne-o cheltuim de pomană orice-am face, a bombănit Summerlee, de după pipa lui. Daţi-mi voie să vă atrag atenţia că am venit aci însărcinaţi să îndeplinim o anumită misiune care ne-a fost încredinţată la şedinţa Institutului de Zoologie din Londra. Misiunea noastră era să verificăm anumite afirmaţii ale profesorului Challenger. Trebuie să recunosc însă că în momentul de faţă sîntem în măsură să le confirmăm. Prin urmare, opera noastră e terminată. În ce priveşte restul de cercetări pe care s-ar cuveni să le facem pe acest podiş, ele sînt de proporţii atît de vaste, încît numai o mare expediţie, înzestrată cu tot utilajul necesar, ar putea, la rigoare, să le ducă la bun sfîrşit. Încercînd să facem noi acest lucru, am periclita însăşi întoarcerea noastră şi am compromite contribuţiile hotărîtoare pe care aceste prime rezultate le-ar putea aduce ştiinţei. Profesorul Challenger a găsit mijlocul să ne urce pe acest podiş atunci cînd părea cu totul inaccesibil. Cred că ar fi cazul să apelăm tot la ingeniozitatea lui ca să ne coboare în lumea de unde am venit.

Mărturisesc că punctul de vedere al lui Summerlee mi s-a părut foarte înţelept. Pînă şi Challenger a fost mişcat la gîndul că duşmanii lui nu se vor convinge niciodată că au greşit, dacă dovada afirmaţiilor lui nu va ajunge pînă la cei care le-au pus la îndoială.

— La prima vedere, problema coborîşului pare nerezolvabilă a zis el. Şi totuşi, nu pot să cred că inteligenţa nu i-ar putea găsi o soluţie. Sînt de aceeaşi părere cu colegul meu că o şedere prelungită în ţara lui Maple White n-ar fi justificată în momentul de faţă şi că trebuie să avem în vedere mereu găsirea unei posibilităţi de a ne întoarce. Totuşi, refuz cu indignare să părăsesc acest ţinut înainte de a-l fi cercetat măcar atît de sumar, încît să putem duce cu noi o hartă, oricît de superficială.

Profesorul Summerlee a bombănit nerăbdător :

— Cu toate că au trecut două zile încheiate de cînd explorăm ţinutul, nu sîntem mai avansaţi, în ce priveşte topografia locului, ca atunci cînd am început cercetările. Ştim bine că podişul e acoperit cu păduri şi că ne-ar trebui luni de zile la şir ca să descoperim elementele care unesc o parte a ţinutului cu cealaltă.

Dacă ar exista vreo înălțime la mijloc, lucrurile s-ar simplifica mult, dar după cît putem constata, tot podișul merge adîncindu-se de la margine spre centru. Cu cît înaintăm, cu atît vedem că e din ce în ce mai greu să obținem o privire de ansamblu.

În momentul acela am avut o inspirație. Ochii mi s-au oprit din întîmplare pe trunchiul noduros al unui gingco, care își întindea deasupra noastră crengile-i uriașe. Nici vorbă că, dacă diametrul lui întrecea cu mult pe ale tuturor copacilor din jur, și înălțimea trebuia să facă la fel. Dacă, într-adevăr, marginea podișului era punctul cel mai ridicat, atunci de ce n-am arunca o privire asupra întregului podiș din vîrful copacului ca dintr-un turn ? În timpul copilăriei, cînd zburdam ca un sălbatic prin Irlanda mea, mă cățăram pe copaci cu multă ușurință și îndemînare. Desigur, tovarășii mei îmi erau superiori în ce privește ascensiunile, dar eu știam că voi avea supremația printre crengile copacilor. O dată ce voi fi pus piciorul pe cea mai de jos dintre crengi, era cu neputință să nu ajung în vîrf. Ideea mea a fost primită cu entuziasm.

— Tînărul nostru prieten, a zis Challenger, ai cărui obraji s-au rotunjit ca două mere roșii, e capabil de acrobații care sînt interzise persoanelor cu o aparență mai solidă și cu un aspect mai impunător. Aplaud hotărîrea lui.

— Bravo, tinere, ai pus degetul pe rană ! a strigat lord John, bătîndu-mă pe umăr. Nu-mi închipui cum de nu ne-am gîndit pînă acum la asta ! Nu mai avem decît o oră de lumină înaintea noastră, dar dacă îți iei caietul de note, tot ai să poți întocmi o schiță sumară a ținutului. Dacă așezăm aceste trei lăzi cu muniții una peste alta sub copac, mă însărcinez să te susțin.

În picioare pe lăzi, mă ridicam domol de-a lungul trunchiului, cînd Challenger, cu laba lui groasă, mi-a dat un brînci atît de formidabil, încît aproape că m-a aruncat în copac. Prinzîndu-mă cu amîndouă mîinile de prima creangă, m-am ajutat cît am putut cu picioarele, pînă cînd mi-am sprijinit de ea întîi trupul, apoi genunchii. Chiar deasupra capului meu crescuseră cîteva crengi mai tinere, desfăcute ca treptele unei scări, iar peste ele se desfășura o rețea de crengi atît de potrivit așezate, că m-am putut urca neașteptat de repede, pînă am pierdut din ochi pămîntul și n-am mai văzut sub mine decît frunzișul. Din cînd în cînd mai întîlneam cîte o piedică și o dată a trebuit chiar să mă cațăr pe o liană lungă de opt sau zece picioare. Dar ascensiunea mea se făcea în cele mai bune condiții și nu mai auzeam mugetul lui Challenger decît foarte departe sub mine. Însă copacul era atît de înalt, încît ridicînd ochii nu vedeam frunzișul luminîndu-se deloc deasupra capului. Una din crengile la care ajunsesem purta

pe ea o tufă deasă de vegetație parazitară. M-am aplecat să văd ce era după această tufă, și era cît pe ce să cad de uimire și de groază.

Cam la un picior sau două de mine, o față mă privea cu atenție. Ființa căreia îi aparținea, ascunsă după tufa cea deasă, făcuse o dată cu mine aceeași mișcare. Era o față omenească, în orice caz mult mai omenească decît a oricărei maimuțe din cîte văzusem vreodată. Prelungă, deschisă la culoare și plină de bube, avea nasul turtit, maxilarul inferior ieșit în afară și o barbă țepoasă în jurul obrazului. Ochii acoperiți cu sprîncene stufoase aveau luciri bestiale, iar cînd a deschis gura ca să scoată un muget, am băgat de seamă că avea canini încovoiați și ascuțiți. O clipă am deslușit în ochii aceia cruzi, care mă priveau țintă, o ură plină de amenințări, apoi cu iuțeala fulgerului, o expresie de cumplită groază. Cu zgomot de crengi rupte, fața aceea a dispărut și n-am mai avut timp decît să întrezăresc un trup acoperit cu fire lungi de păr roșu ca de porc. Apoi totul s-a pierdut într-o învălmășeală de crengi și de frunze.

— Ce s-a întîmplat ? întreba Roxton, de jos. Nimic rău, sper.

— L-ați văzut ? am strigat, înconjurînd creanga cu brațele și tremurînd din tot trupul.

— Am auzit un zgomot, ca și cum ți-ar fi alunecat piciorul. Ce-a fost ?

Eram atît de surprins de acea ciudată și neașteptată apariție a omului-maimuță, încît îmi venea să cobor ca să le povestesc tovarășilor mei cele ce văzusem. Dar ajunsesem atît de sus pe copacul cel înalt, încît mi s-ar fi părut umilitor să mă întorc fără să-mi fi îndeplinit misiunea.

Totuși, după un răstimp pe care l-am folosit ca să-mi trag răsuflarea și să-mi adun curajul, mi-am continuat ascensiunea. Una din crengi, probabil putrezită, s-a frînt și pentru moment am rămas atîrnat în mîini, dar am reușit, fără prea mari greutăți, să-mi regăsesc echilibrul. Încetul cu încetul, frunzișul a început a se rări și vîntul mi-a biciuit obrazul. Am avut impresia sigură că dominam în înălțime toți copacii pădurii. Însă nu m-am uitat în jurul meu înainte de-a atinge punctul cel mai ridicat, ci am urcat mereu, pînă în clipa cînd am simțit încovoindu-se sub mine ultima creangă a copacului. Ajuns acolo, m-am așezat călare pe două crengi bifurcate și, aplecîndu-mă încoace și încolo fără primejdie de a cădea, am îmbrățișat cu privirea panorama neasemuită a ținutului ciudat în care ne aflam.

Soarele era tocmai la asfințit și seara se arăta deosebit de liniștită și de luminoasă, așa încît puteam deslușì în jurul meu întreg podișul. Văzut de la înălțimea unde eram, podișul forma o depresiune ovală, lungă de vreo 30 de mile și lată de vreo 20

în mijlocul căreia se întindea un lac, care ar fi putut avea cam 10 mile în circumferință. Lacul părea neașteptat de frumos și sclipirile serii îi dădeau o culoare verzuie. Era tivit cu trestii și bancuri de nisip care străluceau auriu în apusul soarelui. Pe marginea nisipului, un număr de obiecte lunguiețe și de culoare închisă, prea late ca să fie aligatori, dar prea lungi ca să fie bărci. Cu ajutorul lunetei, am văzut destul de bine că erau ființe vii, dar n-am putut să hotărăsc ce anume erau.

Dinspre partea podișului unde ne aflam noi, coborau spre lacul din mijloc, pe o lungime de 5 sau 6 mile, păduri presărate cu luminișuri. Chiar la picioarele mele era poiana iguanodonilor, iar ceva mai departe copacii dispăreau pe o porțiune circulară, care demarca mlaștina pterodactililor. Partea podișului care se găsea imediat sub ochii mei avea un aspect diferit. Acolo, stîncile de bazalt dinafară se reproduceau și pe dinăuntru, închipuind o înălțime de vreo 200 de picioare și avînd, chiar la picioarele ei, o pădurice. De-a lungul peretelui acestor stînci, la oarecare înălțime de la pămînt, am observat prin lunetă o serie de scobituri întunecate, care m-am gîndit că ar putea fi niște guri de peșteri. La intrarea uneia din ele strălucea ceva alb, dar n-am fost în stare să descopăr ce anume era. Am rămas acolo schițînd tot ținutul înconjurător pînă la apusul soarelui, cînd s-a făcut atît de întuneric, încît n-am putut deslușî amănuntele. Apoi am coborît la tovarășii mei, care mă așteptau cu înfrigurare. De data asta, eu fusesem eroul expediției. Numai mie îmi venise ideea și numai eu o pusesem în aplicare. Și iată că aveam și harta, care urma să ne ferească de a mai orbecăi printre primejdii necunoscute. Toți tovarășii mei mi-au strîns mîna cu emoție. Dar înainte de a discuta amănuntele hărții a trebuit să le povestesc întîlnirea mea printre crengi cu omul-maimuță.

— A fost acolo tot timpul, le-am spus.

— Ce te face să crezi ? m-a întrebat lord John.

— Nici o clipă nu m-a părăsit impresia că ceva dușmănos stătea la pîndă. Mi se pare că v-am atras atenția, domnule profesor Challenger.

— Tînărul nostru prieten a mai spus, fără îndoială, ceva asemănător. De altfel e singurul dintre noi care e înzestrat cu acel temperament celtic, care-l face sensibil la acest fel de impresii.

— Întreaga teorie a telepatiei... a început Summerlee, îndesîndu-și tutunul în pipă.

— E prea lungă ca s-o punem acum în discuție, i-a tăiat-o scurt Challenger. Spune-mi te rog, a adăugat el, cu aerul unui episcop care ține un curs de catehism la o școală, ai observat din întîmplare dacă ființa aceea își putea îndoi degetul cel mare peste palmă ?

— Pe cinstea mea, nu !
— Coadă avea ?
— Nu.
— Putea apuca și cu picioarele cum ar fi apucat cu mîinile ?
— Bănuiesc că n-ar fi putut să dispară atît de repede printre crengi dacă n-ar fi avut această însușire.
— Dacă memoria mă ajută, și te-aș ruga, domnule profesor Summerlee, să-mi atragi atenția în cazul cînd greșesc, în America de Sud există aproximativ 36 de specii de maimuțe, dar maimuța antropoidă e necunoscută în acest ținut. Mi se pare totuși evident că ea se află în locul unde ne aflăm și noi și că nu are nimic comun cu specia păroasă a gorilei, care n-a existat niciodată în altă parte decît în Africa sau în Orient. (Întrucît mă privește, am avut o puternică tentație să adaug, privindu-l, că văzusem o rudă foarte apropiată a acestei gorile la Kensington.) Animalul văzut astăzi e de culoare deschisă, caracteristică datorită faptului că-și petrece zilele în vîrful copacilor. Problema care se pune e dacă se apropie mai mult de om decît de maimuță. În cazul acesta ar putea fi acea ființă căreia în limba vulgară i s-a zis „missing link“ [1]. Și cred că cea dintîi datorie a noastră e să rezolvăm această problemă.

— Ba deloc ! a strigat Summerlee, cu brutalitate. Acum că, mulțumită inteligenței și îndemînării domnului Malone (citez propriile lui cuvinte), avem întocmită o hartă, cea dintîi și singura noastră datorie e să scăpăm cu viață din locul acesta blestemat.

— Victimele civilizației ! a bombănit Challenger.

— Pionierii civilizației, domnule ! E datoria noastră să comunicăm cele ce am văzut și să lăsăm pe seama altora explorările viitoare. Doar am fost cu toții de aceeași părere asupra acestui punct, înainte ca domnul Malone să ne aducă harta.

— Bine, a zis Challenger, sînt de acord că aș fi mult mai liniștit dacă aș ști că rezultatele acestei expediții au fost comunicate prietenilor noștri. E sigur că pînă acum n-am întîlnit nici o problemă pe care mintea mea plină de imaginație să n-o fi putut rezolva, și vă dau cuvîntul că de mîine o să-mi concentrez toată atenția ca să ne pregătim salvarea.

Lucrurile s-au oprit aci. Și în acea seară, la lumina focului și la a unei singure lumînări, s-a întocmit prima hartă a lumii dispărute.

Fiecare amănunt pe care-l schițasem în calitatea mea de observator improvizat era așezat acum la locul lui. Creionul lui

[1] Veriga de legătură. (n. t.)

Challenger s-a oprit peste ovalul care însemna punctul unde era așezat lacul.

— Ce nume să-i dăm ? a întrebat profesorul.

— De ce nu profiți de prilejul ăsta ca să-ți imortalizezi numele ? l-a întrebat Summerlee, cu ironia lui obișnuită.

— Sper, domnule, că numele meu va avea alte titluri cu care să se mîndrească în fața posterității, i-a răspuns Challenger, cu asprime. Orice ignorant are posibilitatea să-și impună numele lui unui munte sau unei ape. E un mod de a și-l perpetua, de care eu unul mă lipsesc bucuros.

Rînjind, Summerlee se pregătea să susțină atacul, cînd lord John s-a grăbit să intervină.

— Atunci rămîne în sarcina dumitale, tinere, să găsești un nume acestui lac, a zis el. Dumneata l-ai văzut cel dintîi și, pe cinstea mea, dacă-l vei boteza „Lacul Malone", ai avea perfectă dreptate.

— Fără îndoială. Prietenul nostru e singurul în drept să-i dea un nume, a adăugat Challenger.

— În cazul acesta, am zis înroșindu-mă, aș îndrăzni să propun să-i zicem „Lacul Gladys".

— Nu crezi că „Lacul Central" ar fi mai sugestiv ? a observat Summerlee.

— Aș prefera „Lacul Gladys".

Challenger s-a uitat la mine cu simpatie și a clătinat din cap a îndoială. Copiii rămîn tot copii, a șoptit el. Fie și „Lacul Gladys".

CAPITOLUL XII

PĂDUREA GROAZEI

AM MAI SPUS acest lucru, sau poate că nu l-am mai spus, memoria îmi cam joacă festa în momentul de față, că eram plin de mîndrie cînd îi auzeam pe cei trei tovarăși, care se bucurau de atîta considerație în ochii mei, mulțumindu-mi pentru faptul de a fi îmbunătățit situația în care ne aflam. Pînă atunci eram mereu lăsat la o parte, atît din pricina tinereții mele, cît și din a lipsei de experiență și de cunoștințe care ar fi putut să mă pună la același nivel cu ei. Dar iată că intrasem într-o zonă luminoasă. Ideea aceasta mă făcea să mă înfierbînt. Dar vai, biet orgoliu care preceda un dezastru ! El nu mi-a sporit încrederea în mine decît ca să mă arunce, nu mai tîrziu decît în aceeași noapte, în cea mai cumplită aventură a vieții mele, care a avut un deznodămînt la care cînd mă gîndesc mi se strînge inima și acum.

Iată cum s-au petrecut lucrurile. Eram foarte surescitat de întîmplarea cu copacul și nu puteam închide ochii. Summerlee era de gardă și-l vedeam cum își apleca deasupra focului făptura lui uscată, puțin comică. Își ținea puşca între genunchi și barba lui de țap tremura la fiecare mișcare pe care o făcea cu capul. Lord John se odihnea liniștit, înfășurat în „poncho"-ul lui de proveniență sud-americană, în timp ce Challenger făcea să răsune pădurea cu sforăielile lui. Luna plină strălucea feeric și atmosfera era ca de gheață. Ce noapte prielnică pentru o plimbare ! Și deodată, în mintea mea și-a făcut loc gîndul : „Și de ce nu ?" Ce-ar fi dacă, strecurîndu-mă pe nesimțite din tabără și făcîndu-mi drum pînă la lacul central, m-aș întoarce la gustarea de dimineață cu vești noi despre ținutul înconjurător ? Tovarășii mei nu m-ar considera oare, mai mult ca oricînd, vrednic de prietenia lor ? Iar dacă, cum era probabil, părerea lui Summerlee ar cîștiga teren și am găsi un mijloc de evadare, n-am putea fi puși în stăpînirea unor informații de primă importanță asupra interiorului podișului numai pentru că eu, cel dintîi, am pătruns pînă în centrul lui ? M-am gîndit la Gladys și la vorbele ei : „În

jurul nostru nu lipsesc ocaziile de a deveni erou". O auzeam, parcă, spunînd aceste vorbe. M-am gîndit şi la Mc Ardle. Ce mai articol de trei coloane pentru gazete ! Ce minunat punct de plecare pentru cariera mea ! Am pus mîna pe o puşcă. Buzunarele mi-erau de mult doldora de cartuşe şi imediat, dînd la o parte tufişurile care astupau intrarea „zarebei" noastre, m-am strecurat afară. O ultimă privire m-a încredinţat că prea puţin vigilentul Summerlee, lamentabila noastră santinelă, moţăia clătinîndu-şi în faţa focului capul lui de marionetă.

N-am făcut nici o sută de paşi, că am şi început să-mi regret graba. Cred că am mai spus în aceste pagini că am prea multă imaginaţie ca să pot avea un curaj adevărat şi că gîndul care mă urmăreşte permanent e să nu par cumva fricos. Această trăsătură de caracter m-a împins înainte. Nu puteam să mă întorc fără să fi realizat ceva. Chiar dacă tovarăşii mei nu mi-ar fi observat încă lipsa şi n-ar şti niciodată că am şovăit, tot aş păstra în suflet o ruşine greu de îndurat. Mă cutremuram gîndindu-mă la situaţia în care mă băgasem şi în clipa aceea aş fi dat bucuros tot ce aveam ca să găsesc o ieşire onorabilă din încurcătură.

Era într-adevăr pădurea groazei. Copacii creşteau atît de deşi şi crengile lor erau atît de stufoase, încît nu se mai zărea nici urmă din lumina lunei. Cel mult dacă întrezăream uneori o stea prin filigranul frunzelor întreţesute. Cînd ochiul mi s-a mai deprins cu întunericul, am băgat de seamă că intensitatea întunericului nu era aceeaşi, că unii copaci abia se desluşeau, în timp ce după ei şi printre ei se zugrăveau umbre negre ca de păcură, aidoma deschizăturilor unor peşteri fioroase, la vederea cărora mă cutremuram. Îmi aduceam aminte de strigătele iguanodonului sfîşiat, de urletul acela de groază pe care-l auzisem răsunînd în pădure. Îmi aduceam aminte şi de botul bubos şi puhav pe care-l zărisem la lumina torţei lui lord John. Fără îndoială, mă aflam pe terenul lui de vînătoare. În fiecare clipă monstrul acela înspăimîntător şi misterios putea să sară asupra mea din umbră. M-am oprit şi, luînd din buzunar un cartuş, am deschis patul puştii. Cînd am atins cocoşul, inima mi-a tresărit : luasem cu mine puşca de vînătoare, nu carabina !

Şi iarăşi m-a cuprins dorinţa de a mă întoarce. Aveam acum, fără îndoială, un motiv excelent ca să renunţ, un motiv care nu m-ar fi micşorat în ochii nimănui. Dar iarăşi mîndria mea nebunească s-a împotrivit. Nu puteam, nu trebuia să mă dau bătut. În definitiv, carabina ar fi fost tot atît de nefolositoare ca şi puşca de vînătoare în faţa primejdiilor pe care le puteam întîlni. Şi dacă m-aş fi întors în tabără s-o schimb, nu mă puteam aştepta să intru şi să ies din nou fără să fiu văzut. În cazul acesta mi s-ar

fi cerut explicații și n-aș mai fi fost singurul beneficiar al acestei expediții. După o scurtă șovăială, mi-am luat inima în dinți și mi-am urmat drumul, ținînd sub braț pușca cu care nu mai aveam ce face.

Dacă pădurea era cuprinsă de un întuneric amenințător, mult mai primejdioasă mi-a apărut lumina de lună din poiana iguanodonilor. Ascuns printre tufișuri, am cuprins cu ochii poiana. Nici un colos nu se vedea pe nicăieri. Poate că drama care i se întîmplase unuia dintre ei îi făcuse să-și schimbe pășunea. În ceața argintie a nopții nu se deslușea nici o mișcare. M-am încumetat să traversez cu pași repezi poiana și am ajuns de partea cealaltă, în mărăciniș, lîngă pîrîul care-mi slujea de călăuză. Era un tovarăș plin de voioșie, al cărui șopot îmi aducea aminte de pîrîul de munte din țară, în care, copil fiind, pescuiam noaptea păstrăvi. Nu-mi rămînea decît să merg de-a lungul lui ca să ajung la lac, apoi să fac același lucru la întoarcere, ca să ajung la tabără. De multe ori îl pierdeam din ochi din pricina desișului, dar niciodată n-a dispărut din auzul meu.

Pe măsură ce coboram povîrnișul, pădurea se rărea făcînd loc arbuștilor, care numai din cînd în cînd lăsau să răzbată printre ei cîte un copac. Înaintasem destul de mult și puteam să văd fără să fiu văzut. Am trecut pe lîngă mlaștina pterodactililor. În clipa aceea, una dintre acele vietăți, care putea să aibă cam 20 de picioare lungime, s-a ridicat brusc de undeva și, plesnind din aripi cu un zgomot uscat, și-a luat zborul. Cînd a trecut prin dreptul lunei, aripile ei membranoase s-au luminat străvezii, în așa fel încît părea un schelet zburînd în iradierea albă și tropicală. M-am ghemuit lîngă tufiș, știind din experiență că putea, cu un singur strigăt, să stîrnească împotriva mea o sută de alți pterodactili, și n-am îndrăznit să-mi caut de drum decît după ce lighioana s-a lăsat la pămînt.

Noaptea era neobișnuit de limpede, dar pe măsură ce înaintam mi-am dat seama că undeva în fața mea se isca un murmur înăbușit și neîntrerupt care sporea din ce în ce, pînă cînd, în sfîrșit, am ajuns aproape de el. Dar cînd m-am oprit, am văzut că intensitatea zgomotului rămînea aceeași, așa că am bănuit că venea dintr-o sursă care stătea pe loc. Părea clocotul unei ape care ar fierbe într-un cazan uriaș. Curînd am înțeles : în mijlocul unei poieniță am descoperit un lac, sau mai bine zis un iaz, deoarece nu era mai mare decît un bazin din Trafalgar Square, un iaz a cărui față neagră ca smoala se înălța și cobora, ridicînd bășici mari gazoase. Aerul de deasupra tremura de căldură, iar pămîntul din jur frigea cînd îl atingeai cu mîna. Era clar că forțele vulcanice, care cu atîtea secole înainte ridicaseră acest podiș, nu

erau încă stinse cu totul. Mai văzusem pe ici pe colo înălțîndu-se, sub vegetația luxuriantă care-l acoperea, stînci negre ca niște munți de lavă. Dar iazul acesta de bitum în plină junglă era cea dintîi dovadă pe care o aveam despre activitatea neîntreruptă a vechiului crater. Dar cum voiam să ajung la tabără în primele ore ale dimineții, n-am avut cînd să-l cercetez mai îndeaproape.

Această escapadă nebunească o să-mi rămînă întipărită în minte toată viața. Pe unde era lumină mă ascundeam furișîndu-mă printre umbre. În junglă înaintam tîrîndu-mă și mă opream cu o tresărire de cîte ori auzeam, și asta se întîmpla destul de des, crengile trosnind sub pașii vreunei fiare. Mereu apăreau și dispăreau umbre, umbre mari și mute, care păreau că-mi dau tîrcoale cu labele înfășurate în vată. Mă opream mereu, cuprins de dorința de a mă întoarce, dar de fiecare dată mîndria era mai puternică decît frica și mă împingea către scopul pe care voiam să-l ating.

Ceasul îmi arăta ora 1 cînd, în sfîrșit, printre luminișuri s-au ivit sclipiri de apă, și zece minute mai tîrziu eram printre trestiile care tiveau lacul central. Mort de sete, m-am culcat la pămînt și am băut cîteva înghițituri mari. Apa era bună și proaspătă. O potecă largă, plină de urme, arăta că acolo veneau să se adape animalele. Aproape de mal era un bloc singuratic de lavă. M-am urcat pe el și, de sus, m-am uitat în toate direcțiile.

Primul lucru pe care l-am văzut m-a umplut de uimire. Atunci, cînd descoperisem aceste locuri din vîrful copacului, mi se păruse că pe pereții de stîncă erau o serie de pete întunecate, ca niște guri de peșteră. Cînd m-am uitat acum la aceiași pereți de stîncă, am văzut niște rotocoale luminoase, roșiatice, cu contururi precise, ca ferăstruile cabinelor unui vas de linie. O clipă am crezut că ceea ce lucea așa era lava și că mă aflam în fața unui fenomen vulcanic. Dar pînă la urmă am ajuns la concluzia că lucrul acesta nu s-ar fi petrecut în sus, ci în josul stîncilor, în scobitura podișului. Ce puteau să însemne petele acelea luminoase ? Răspunsul mi s-ar fi părut minunat și fără îndoială era just : petele acelea nu erau decît focuri aprinse în peșteri, aprinse, desigur, de mîna omului ! Prin urmare existau oameni pe podiș. Ce măreață justificare a expediției mele ! Și ce noutăți aveam să duc la Londra !

Am rămas mult timp privind luminile roșiatice și pîlpîitoare. Bănuiesc că erau cam la zece mile de mine, dar chiar de la această depărtare puteam să văd cum din cînd în cînd clipeau, ca și cum ar fi trecut cineva prin fața lor. Ce n-aș fi dat să mă pot tîrî pînă la ele, să le cercetez și să-mi informez tovarășii asupra aspectului și a obiceiurilor rasei care trăia într-un loc atît de ciudat !

Dar astă problemă nu se putea pune şi era aproape hotărît că vom părăsi podişul fără să avem cunoştinţe sigure în această privinţă.

Lacul Gladys, lacul meu, se întindea ca o foaie de argint viu în faţa mea, cu imaginea lunei sclipind feeric la mijloc. Nu era adînc, deoarece în unele locuri se vedeau ridicîndu-se la suprafaţă bancuri de nisip. Viaţa ieşea la iveală pe toată întinderea apei, uneori prin cercurile şi creţurile care se iscau din loc în loc, alteori, prin apariţia unui peşte argintiu sau a unui monstru cu spinarea arcuită, de culoarea ardeziei. Pe o insulă mică am văzut o vietate semănînd cu o lebădă gigantică, cu trupul masiv, dar cu gîtul lung şi mlădios. S-a cufundat şi cîtva timp am putut să-i văd gîtul arcuit şi capul lungăreţ unduind deasupra apei. Apoi a dispărut şi n-am mai văzut nimic.

Îndată după asta mi-a atras atenţia ceva ce se petrecea la picioarele mele : două animale asemănătoare cu doi tatui [1] uriaşi veniseră la adăpat şi lipăiau apa cu limbile lor lungi şi flexibile ca nişte panglici roşii care apăreau şi dispăreau. Un cerb colosal cu coarnele ramificate, o creatură splendidă cu ţinută regală, a venit spre apă cu căprioara şi cu puii lui şi s-au adăpat între cei doi tatui. Nu mai pomenisem nimic asemănător, deoarece elanii pe care-i văzusem pînă atunci i-ar fi ajuns la umăr. Deodată, cerbul a dat un semnal de alarmă şi a dispărut cu ai lui în trestii, în timp ce tatuii au luat-o şi ei la fugă : pe cărare se ivise un nou venit, o jivină monstruoasă.

O clipă m-am întrebat de unde cunosc înfăţişarea aceea hîdă, spinarea aceea arcuită acoperită cu ţepi triunghiulari şi acel cap de pasăre de pradă care aproape că atingea pămîntul. Apoi mi-am adus aminte : era stegosaurul, lighioana pe care Maple White o schiţase în caietul lui şi care fusese primul element care deşteptase atenţia şi curiozitatea lui Challenger ! Şi iată-l acum în faţa mea, poate chiar acelaşi pe care îl întîlnise artistul american. Pămîntul se cutremura sub greutatea lui şi zgomotul pe care-l făcea bînd apă răsuna departe în liniştea nopţii. Vreme de cinci minute a fost atît de aproape de stînca mea de lavă, încît, dacă aş fi întins mîna, aş fi putut să-i ating ţepii de pe spinare. După aceea s-a retras încet şi a dispărut printre stînci.

M-am uitat la ceas şi, văzînd că arăta ora două şi jumătate, m-am gîndit că era timpul să mă întorc. Nu aveam nici o îndoială asupra drumului de urmat, deoarece pîrîuaşul era la stînga mea şi se vărsa în lac la o zvîrlitură de băţ de locul unde mă aplecasem să beau. Aşa că am pornit plin de avînt, pentru că simţeam că

[1] Gen de mamifere fără dinţi din America de Sud, cu trupul acoperit de solzi. (n. t.)

făcusem o treabă serioasă şi că aduceam un bagaj serios de informaţii pentru tovarăşii mei. În primul rînd venea, fără doar şi poate, descoperirea peşterilor luminate şi siguranţa că erau locuite de vreo rasă troglodită. Dar afară de asta, puteam acum să vorbesc în cunoştinţă de cauză despre lacul central. Puteam să afirm că în el trăiau fiinţe bizare şi că pe malurile lui se ascundeau forme de viaţă primitivă pe care nu le mai întîlnisem încă. Mă gîndeam, în timp ce mergeam, că puţini oameni în lumea asta au petrecut o noapte mai ciudată sau au adus ştiinţei un aport mai mare.

Cu mintea plină de aceste gînduri, urcam dealul cu destulă greutate şi ajunsesem la jumătatea drumului, cînd un zgomot în spatele meu m-a adus la realitate. Era ceva care semăna şi a sforăit şi a mîrîit ; ceva grav, adînc şi ameninţător, care trăda prezenţa unei fiare în apropiere. Nu se vedea nimic şi am grăbit pasul. Străbătusem cam o jumătate de milă cînd deodată zgomotul s-a repetat, tot în spatele meu, dar de data asta mai puternic şi mai ameninţător. Inima a încetat să-mi mai bată cînd mi-am dat seama că fiara — oricare ar fi fost — mă urmărea. O clipă am îngheţat şi am simţit că mi se zbîrleşte părul în cap. Că monştrii care trăiau pe podiş se sfîşiau între ei, lucrul acesta făcea parte, desigur, din lupta lor pentru existenţă. Dar că se întorceau împotriva omului civilizat, că-l urmăreau şi-l socoteau ca pe o pradă — iată un gînd care mă înfiora şi mă umplea de groază. Şi iarăşi mi-am amintit, ca o cumplită viziune aruncată de ultimul cerc al Infernului lui Dante, de botul mînjit de bale şi de sînge pe care-l luminase torţa aprinsă a lui lord John. Am stat pe loc, cu genunchii tremurători, şi m-am uitat cu ochii ieşiţi din orbite la dîra de lumină lăsată de lună. Totul era liniştit ca într-un peisaj de vis. Nu vedeam decît luminişuri argintii printre umbrele întunecate ale tufişurilor. Dar în liniştea adîncă, mîrîitul acela din gîtlej s-a auzit pentru a treia oară, mai sinistru, mai înspăimîntător şi mai apropiat. Nu mai încăpea nici o îndoială ; ceva mă urmărea şi putea să sară asupra mea în orice clipă.

Stăteam locului împietrit, uitîndu-mă îndărăt la drumul pe care-l străbătusem, cînd, deodată, am văzut. La marginea luminişului prin care trecusem, tufişurile s-au mişcat, o umbră mare şi neagră s-a desprins şi a sărit pe locul luminat de lună. Făcea salturi ca un cangur, sprijinindu-se pe labele puternice de dinapoi, în timp ce pe cele de dinainte le ţinea strînse la piept. Animalul era înalt cît un elefant care s-ar fi ridicat în două labe, dar mişcările lui, în ciuda mărimii, erau neînchipuit de uşoare. După formă, am nădăjduit o clipă că nu era decît un iguanodon, despre care ştiam că e inofensiv. Dar eroarea mea n-a durat mult,

oricît de necunoscător eram în materie, şi mi-am dat seama îndată că era vorba de altă lighioană. În locul capului blînd şi parcă naiv al erbivorelor cu trei degete, destul de asemănător cu al unui cerb, dihania avea capul mare şi turtit ca de broască şi era, fără îndoială, aceeaşi care ne înspăimîntase în tabără. Strigătul ei fioros şi vigoarea cu care mă urmărea mi-au întărit convingerea că aveam de-a face cu unul din marii dinosauri carnivori, una din cele mai cumplite fiare din cîte au călcat vreodată pe acest pămînt. Cam la fiecare douăzeci de iarzi se lăsa să cadă pe labele de dinainte şi-şi sprijinea botul în pămînt : îmi mirosea urma. Uneori părea că o pierde pentru o clipă, apoi o regăsea şi pornea iar, în salturi repetate, pe drumul pe care-l făcusem eu.

Nici astăzi nu-s în stare să evoc noaptea aceea de groază, fără să-mi apară broboane de sudoare pe frunte. Ce puteam să fac ? Aveam în mînă o armă de care nu mă puteam folosi. M-am uitat cu deznădejde împrejur, căutînd o stîncă sau un copac, dar eram în jungla plină de mărăciniş, pe care n-o depăşea decît ici şi colo cîte un copăcel, şi ştiam că dihania care mă urmărea putea să smulgă din rădăcini un copac obişnuit ca pe un simplu măcieş. Singura mea salvare era fuga. Nu mă puteam mişca uşor pe terenul acela inegal şi crăpat. Dar, uitîndu-mă în toate părţile, am descoperit în faţa mea o cărare bătătorită şi bine demarcată. Mai văzusem cărări de acestea de-a lungul expediţiei noastre, bătute desigur de animalele sălbatice. Aceasta m-ar fi putut salva, deoarece eram foarte iute de picior. Aruncînd puşca, am luat-o la goană într-o cursă de o jumătate de milă, cu o viteză pe care n-o atinsesem niciodată şi nici n-am mai atins-o vreodată de atunci. Mă durea tot trupul, simţeam că mă înăbuş, şi lipsa aerului îmi ardea gîtlejul. Dar, mînat de groază, alergam, alergam, înainte. În sfîrşit, neputînd să mai alerg, m-am oprit. Şi deodată, trosnete de crengi rupte, zgomot de paşi şi o răsuflare ieşită dintr-un plămîn monstruos mi-au dat de veste că bestia era aproape. Mă ajunsese. Eram pierdut.

Ce nebun am fost că am întîrziat atîta ! Pînă atunci se călăuzea numai după miros şi mişcările-i erau încete. Dar din clipa cînd am luat-o la goană, mă vedea. Mă urmărea cu ochii, deoarece cărarea îi arăta drumul pe care-l luasem. Cînd am ajuns la cotitură, l-am văzut în urma mea, venind în salturi largi. Luna îi lumina ochii bulbucaţi, dinţii uriaşi în gura-i căscată şi ghearele labelor de dinainte, scurte şi puternice. Cu un strigăt de groază, am cotit şi m-am năpustit înainte pe cărare. În urma mea auzeam tot mai puternic răsuflarea zgomotoasă şi întretăiată a lihioanei. Paşii grei se apropiau. În fiecare clipă mă aşteptam să-i simt gheara pe umăr. Dar deodată s-a auzit un trosnet şi m-am po-

menit căzînd în gol. Totul în jurul meu a dispărut și am simțit cum mă învăluia o negură.

Cînd m-am trezit din leșinul care cred că n-a ținut decît cîteva minute, m-a pătruns un miros înțepător. Pipăind cu mîinile prin întuneric, una din ele a dat de un os, în timp ce cealaltă a apucat o halcă de carne. Deasupra mea s-a arătat un colț de cer, care m-a făcut să înțeleg că zăceam într-o groapă adîncă. Mi-am tras încet picioarele și m-am pipăit. Mă dureau și mîinile și picioarele, dar din fericire puteam să le mișc, iar încheieturile erau și ele flexibile. Mi-am adus aminte de împrejurările în care căzusem și m-am uitat în sus îngrozit, așteptîndu-mă să văd profilîndu-se pe cer umbra monstrului. Dar nici urmă de așa ceva. Nu se auzea nici un zgomot. Atunci am început să mă mișc încetișor, punînd piciorul cu băgare de seamă, ca să pot descoperi cum arăta locul în care mă prăbușisem într-un moment atît de deznădăjduit.

Mă găseam într-un fel de fîntînă cu pereții aproape drepți și cu fundul neted, care putea să aibă cam douăzeci de picioare lungime. Fundul acesta era acoperit cu hălci de carne, ajunse în ultimul grad de putrefacție. Aerul era otrăvit și irespirabil. Cotrobăind prin beznă, am dat peste ceva tare și am bănuit că era un stîlp foarte bine înfipt în mijlocul gropii, atît de înalt încît nu-i puteam ajunge vîrful cu degetele. Pipăindu-l, mi s-a părut că era uns cu grăsime.

Deodată, mi-am adus aminte că aveam în buzunar o cutie cu chibrituri de ceară. Aprinzînd unul, mi-am dat seama cum arăta locul în care căzusem. Nu puteam să mă înșel ; era o capcană, și încă făcută de mîna omului. Stîlpul din mijloc, înalt de nouă picioare și cu vîrful foarte ascuțit, era negru de sîngele victimelor care se înfipseseră în el. Bucățile de carne împrăștiate pe jos erau ale lor, sfîrtecate ca să libereze țeapa pentru alte victime. Mi-am amintit că Challenger afirmase că nu puteau să existe oameni pe podiș, deoarece ei nu s-ar fi putut apăra niciodată, cu slabele lor puteri, împotriva monștrilor care mișunau pe acolo. Dar acum era limpede că existau oameni. Băștinașii puteau să se refugieze în peșterile lor cu deschizături înguste, fără ca saurienii să poată pătrunde pînă la ei, în timp ce mintea lor ageră născocise aceste capcane acoperite cu crengi și așezate în calea fiarelor, care le îngăduia să le distrugă, cu toată sprinteneala și puterea lor. Și de data aceasta, omul se dovedise a fi stăpîn.

Nu-mi era prea greu să mă cațăr pe pereții gropii, totuși am stat cîtva timp la îndoială înainte de a mă expune lighioanei înspăimîntătoare care fusese gata să mă trimită pe lumea cealaltă. În definitiv nu puteam ști dacă nu mă pîndea în cel mai apropiat desiș, așteptînd să ies la iveală. Mi-am luat pînă la urmă inima în

dinți, amintindu-mi de o discuție dintre Challenger și Summerlee cu privire la obiceiurile marilor saurieni. Amîndoi fuseseră de părere că monștrii erau aproape cu totul lipsiți de inteligență, că în cavitățile lor cerebrale era foarte puțin loc pentru creier și că, dacă dispăruseră din restul lumii, asta se întîmplase numai din pricina imbecilității lor, care-i făcea incapabili să se adapteze la medii diferite.

Dacă lighioana m-ar fi așteptat, lucrul acesta ar fi dovedit că ea avea facultatea de a înțelege ce se întîmplase cu mine, prin urmare ar fi stabilit o relație de la cauză la efect. Dar era mult mai verosimil ca un animal lipsit de creier, care nu asculta decît de un vag instinct de pradă, să fi părăsit urmărirea cînd am dispărut și, după o nedumerire trecătoare, să-și fi căutat altă pradă. Așa că m-am cățărat pînă la marginea gropii și m-am uitat afară. Stelele păleau, cerul se albea, iar vîntul rece al dimineții îmi bătea plăcut în obraji. Nu se vedea nici o urmă de fiară. Am ieșit de acolo încet și m-am așezat o clipă la pămînt, gata să mă ascund din nou în capcană la apropierea vreunei primejdii. Apoi, încurajat de liniștea desăvîrșită din jurul meu, ca și de lumina care sporea, mi-am luat inima în dinți și am plecat îndărăt pe cărarea pe care venisem. La oarecare depărtare mi-am găsit pușca și, puțin după aceea, și pîrîul care mă călăuzise. Și am pornit în direcția taberei, nu fără să arunc înapoi, din cînd în cînd, cîte o privire îngrijorată.

Deodată s-a întîmplat ceva care mi-a amintit de tovarășii mei. În dimineața limpede și liniștită s-a auzit un pocnet de pușcă. Am rămas locului și am ascultat, dar nu s-a mai auzit nimic. La început, mirarea m-a făcut să cred că-i amenința vreo primejdie. Apoi am găsit o explicație mai firească : era ziua mare și fără îndoială că-mi observaseră lipsa. Își închipuiau desigur că mă rătăcisem în pădure și trăgeau cu pușca să-mi arate drumul spre tabără. E drept că hotărîsem cu strășnicie să nu tragem cu pușca. Dar dacă li s-o fi părut că eram în primejdie, nici vorbă că n-au stat o clipă la îndoială. Așa că aveam datoria să mă grăbesc, ca să-i asigur că nu mi se întîmplase nimic.

Eram mort de oboseală și nu puteam merge atît de repede cît aș fi dorit. În sfîrșit, am intrat într-o zonă cunoscută. La stînga mea era mlaștina pterodactililor, iar în față, poiana iguanodonilor. Mă aflam în ultima regiune împădurită care mă mai despărțea de fortul Challenger. Am început să strig voios, ca să le risipesc îngrijorarea. Dar n-am primit nici un răspuns. Tăcerea aceea mi-a înghețat inima. Am luat-o la goană. „Zareba" era în fața mea așa cum o lăsasem, dar poarta era deschisă. M-am năpustit înăuntru. La lumina dimineții mi s-a arătat un spectacol îngrozitor : toate

bagajele noastre erau răvășite pe jos, tovarășii mei dispăruseră și, lîngă cenușa încă fierbinte a focului, iarba era înroșită de o baltă de sînge.

Am rămas încremenit și cîtva timp parcă mi s-a întunecat mintea. Mi-aduc aminte ca prin vis că m-am repezit în pădurea din jurul taberei strigîndu-mi sălbatic tovarășii. Dar nici un răspuns nu mi-a venit din umbra mută a pădurii. Gîndul înspăimîntător că n-o să-i mai revăd niciodată, că eram singur, părăsit în locul acela de groază, fără putința de a mai coborî în lume și că va trebui să trăiesc și să mor în țara aceea de coșmar, mă arunca în deznădejde. Eram în stare să-mi smulg părul din cap și să mă izbesc cu fruntea de pămînt. Abia acum îmi dădeam seama cît îmi lipsea tovărășia celorlalți, încrederea senină a lui Challenger și sîngele rece, autoritar și plin de umor, al lui lord John. Fără el eram ca un copil în noapte, neajutorat și neputincios. Nu știam în ce parte să apuc, nici ce trebuia să fac mai întîi.

La cîtva timp, după ce căzusem într-o stare de prostrație, am încercat să-mi dau seama de ce natură fusese catastrofa care se abătuse asupra tovarășilor mei. Aspectul jalnic al taberei arăta că fuseseră atacați, iar împușcătura preciza, fără îndoială, momentul cînd se produsese atacul. Faptul că nu se trăsese decît un singur foc, dovedea că totul nu durase decît cîteva clipe. Puștile zăceau la pămînt, iar una din ele — carabina lui lord John — avea pe țeavă un cartuș gol. Pătura lui Challenger ca și a lui Summerlee, întinse în apropierea focului, arătau că în clipa aceea cei doi savanți dormeau. Conținutul lăzilor cu muniții și provizii era aruncat claie peste grămadă într-o neorînduială sălbatică, de-a valma cu aparatele fotografice și cutiile cu plăci, dar nici un lucru nu lipsea. În același timp, cantitatea mare de hrană pe care o scosesem din lăzi dispăruse. Prin urmare, dezastrul se datora fără îndoială unor animale și nu unor oameni, pentru că aceștia din urmă n-ar fi lăsat nimic în urma lor.

Dar dacă era vorba de animale, sau chiar numai de unul singur și înspăimîntător, ce se întîmplase cu tovarășii mei ? O fiară sălbatică i-ar fi sfîșiat, nici vorbă, și ar fi lăsat resturile pe loc. E drept că se vedea o baltă de sînge, care dovedea o luptă pe viață și pe moarte. Un monstru ca acela care mă urmărise în timpul nopții ar fi putut să ducă cu el o victimă cum ar duce o pisică un șoarece, și atunci ceilalți desigur că l-au urmărit. Dar în cazul acesta și-ar fi luat puștile cu ei... Cu cît mă gîndeam mai mult, cu atît mintea mea obosită se încăpățîna să dea la iveală vreo explicație plauzibilă. Am răscolit pădurea de jur-împrejurul taberei, dar n-am găsit nici un semn care să mă ducă la vreo con-

cluzie. Am sfîrşit chiar prin a mă rătăci şi numai printr-un noroc, după o oră de căutare, am găsit din nou tabăra.

Deodată m-a luminat un gînd, care mi-a mai dat puţin curaj. Nu, nu eram chiar singur pe lume. La picioarele stîncii stătea credinciosul Zambo, care nu aştepta decît să-mi audă glasul. M-am apropiat de marginea podişului şi m-am uitat în jos. Era acolo, lîngă foc, în tabăra cea mică, ghemuit în pătură. Dar spre mirarea mea, în faţa lui mai stătea un bărbat. O clipă mi-a tresărit inima de bucurie, la gîndul că vreunul din tovarăşii mei scăpase cu viaţă. Însă uitîndu-mă mai atent, iluzia mi s-a risipit. Soarele care se ridica lumina pielea omului. Era un indian. Am început să strig şi să fac semne cu batista. Zambo s-a ridicat, a dat din mînă şi a început să se urce pe piscul de stîncă. Peste puţin era la o mică depărtare de mine şi asculta, înfiorat, ceea ce-i povesteam.

— Fără îndoială, stăpîne Malone, a strigat el, i-a luat necuratul. Aţi intrat în ţara necuratului, vă spun, şi i-a luat pe toţi. Bagă de seamă, stăpîne Malone, şi vino repede jos, altfel ai să păţeşti la fel !

— Dar cum că cobor, Zambo ?

— Smulge liane de pe copaci, massa Malone. Aruncă-mi-le jos. Eu o să le prind de trunchiul copacului, şi aşa o să ai un pod.

— Ne-am gîndit noi la asta. Dar pe aici nu sînt liane care să ne poată fi de folos.

— Trimiteţi după frînghii, stăpîne Malone.

— Pe cine să trimit şi unde ?

— Trimite prin satele indiene, că-s pline de frînghii. Am aici un indian, trimiteţi-l pe dînsul.

— Cine-i omul acela ?

— Unul din indienii noştri, stăpîne. Ceilalţi l-au bătut şi i-au luat banii. Atunci omul s-a întors înapoi. E gata să ducă o scrisoare, să aducă frînghii, să facă orice.

Să ducă o scrisoare !... Şi de ce nu ? Poate că o să ne aducă ajutor. În orice caz, va fi o dovadă că vieţile noastre nu s-au pierdut în zadar şi că informaţiile ştiinţifice pe care le-am cules vor ajunge în mîna prietenilor noştri din ţară. Două scrisori erau gata şi aşteptau să fie expediate. O să-mi petrec ziua scriind-o pe a treia, în care o să prezint ultimele evenimente. Indianul le putea duce lumii de dincolo. I-am poruncit lui Zambo să vină din nou către seară şi mi-am petrecut ziua, nefericit şi singur, căutînd să-mi amintesc propriile mele aventuri din noaptea trecută. Am întocmit o notă către orice căpitan alb al vreunui vas de linie sau de comerţ pe care l-ar întîlni indianul, rugîndu-l fierbinte să aibă grijă să mi se trimită frînghii, deoarece vieţile noastre de asta

atîrnau. Seara, i-am aruncat lui Zambo aceste documente, împreună cu punga mea în care aveam trei guinee engleze.

Banii trebuiau să-i fie daţi indianului, şi i-am promis încă de două ori pe atîta dacă se întorcea cu frînghiile.

Acum vei înţelege, iubite domnule Mc Ardle, cum ţi-a ajuns această comunicare şi vei cunoaşte tot adevărul, în cazul că nu vei mai auzi niciodată despre bietul dumitale corespondent. În seara aceasta sînt din cale-afară de obosit şi deprimat ca să-mi mai întocmesc vreun plan de acţiune. Dar mîine trebuie să descopăr ceva care să mă pună pe urmele prietenilor mei, fără ca, pentru asta, să pierd legătura cu tabăra.

CAPITOLUL XIII

O SCENĂ CARE NU SE POATE UITA

EXACT ÎN CLIPA cînd soarele apunea la sfîrşitul acelei zile triste, am zărit făptura singuratică a indianului zugrăvită pe cîmpiile întinse din vale şi l-am privit îndreptîndu-se spre fluviul îndepărtat ca pe singura noastră nădejde de salvare, pînă cînd a dispărut în negurile serii, pe care soarele în asfinţit le colora în nuanţe roşcate.

Cînd, în sfîrşit, m-am întors la tabăra tot atît de răvăşită cum o lăsasem, se înnoptase de-a binelea. Cea din urmă imagine pe care o păstram în minte era sclipirea roşie a focului aprins de Zambo, singurul punct luminos care mă mai lega de lumea de jos, ca şi acea prezenţă credincioasă din noaptea sufletului meu. Şi totuşi, pentru întîia oară din clipa dezastrului, mă simţeam mai îmbărbătat, deoarece mă bucura gîndul că lumea va cunoaşte faptele noastre, aşa încît, chiar dacă trupurile ne vor pieri, n-o să se întîmple acelaşi lucru şi cu numele noastre, care vor rămîne legate în viitor de rezultatele eforturilor pe care le-am depus.

Nu era tocmai uşor să dormi în locul acela de groază. Era chiar mai neplăcut decît în junglă. Dar trebuia să aleg ; pe de o parte, prudenţa mă sfătuia să fiu cu ochii în patru, pe de alta, puterile mele sleite mă îndemnau la cu totul altceva. M-am căţărat pe o creangă groasă de gingco, dar rotunjimea ei nu-mi oferea decît o siguranţă relativă, deoarece în clipa în care aş fi aţipit, fără îndoială că aş fi căzut şi mi-aş fi rupt gîtul. Aşa că m-am coborît din nou pe pămînt şi m-am gîndit la ceea ce aveam de făcut. În sfîrşit, am închis poarta „zarebei", am aprins trei focuri în cele trei vîrfuri ale unui triunghi şi, după ce am cinat plin de nădejde, am căzut într-un somn adînc, din care m-a trezit o întîmplare ciudată, dar binevenită. La revărsatul zorilor, o mînă m-a apucat de braţ. Sărind ca ars şi căutîndu-mi arma cu mîna, încordat, am slobozit un strigăt de bucurie cînd în lumina cenuşie a dimineţii l-am zărit pe lord John îngenuncheat lîngă mine.

Era el, şi totuşi parcă nu era el. Îl lăsasem cu purtările lui liniştite, cu ţinuta lui corectă şi îmbrăcat fără cusur. Acum, faţa îi

era palidă și privirea rătăcită și respira greu cît timp vorbea, de parcă venise alergînd de cine știe unde. Era zgîriat și plin de sînge pe obraji, hainele îi atîrnau în zdrențe și pălăria îi dispăruse. M-am uitat la el nedumerit, dar el nu m-a lăsat să-l întreb nimic. În timp ce vorbea, căuta înfrigurat printre provizii.

— Repede, tinere, mi-a strigat, repede ! Fiecare clipă e scumpă. Ia puștile, ia-le pe amîndouă. Eu le iau pe celelalte două. Ia și toate cartușele cîte le găsești. Umple-ți buzunarele, și acum, de mîncare. Șase cutii de conserve or să ne-ajungă. Așa, bun ! Să nu ne pierdem vremea cu vorbe. Să mergem, altfel sîntem pierduți !

Cu toate că nu eram treaz decît pe jumătate, incapabil de a înțelege ce însemnau toate acestea, m-am trezit alergînd ca un nebun după el prin pădure, cu cîte o pușcă sub fiecare braț și cu mîinile pline cu tot felul de provizii. Făcînd zeci de cotituri pe unde era pădurea mai deasă, lord John a ajuns la un tufiș nepătruns și, fără să-i pese de spini, s-a strecurat în mijlocul lui, trăgîndu-mă după el.

— Aici cred că sîntem în siguranță, a gîfîit el. Nici vorbă că ei or să se îndrepte spre tabără. Asta o să le vie întîi în minte.

— Dar despre ce e vorba ? l-am întrebat îndată ce mi-am putut trage răsufletul. Unde-s profesorii ? Și cine ne urmărește ?

— Oamenii-maimuță ! mi-a răspuns. Dumnezeule, ce bestii ! Nu vorbi tare, că au urechile lungi, de altfel și ochii li-s foarte ageri, numai cu mirosul stau cam prost, pe cît am putut să-mi dau seama, așa că nu cred că or să ne descopere dacă s-or lua după acest simț. Dar dumneata, tinere, pe unde mi-ai fost ? Ai avut un noroc grozav că ai scăpat așa de ușor.

În cîteva fraze, i-am șoptit la ureche ce mi se întîmplase.

— Destul de prost, a zis cînd a auzit despre dinosauri și despre capcană. Nu, nu-i un loc visat pentru o cură de odihnă. Nu-i așa ? Dar n-am bănuit nici pe departe ce putea să ascundă podișul nostru pînă cînd diavolii ăștia n-au pus mîna pe noi. Papuașii antropofagi, în puterea cărora am căzut cîndva, erau civilizați pe lîngă maimuțele astea !

— Dar cum s-a întîmplat ? l-am întrebat.

— Era spre revărsatul zorilor. Savanții noștri tocmai se treziseră. Dar nu începuseră încă să-și arunce săgeți înveninate, cînd deodată a început o adevărată ploaie de maimuțe. Săreau din copac, nenumărate, ca fructele care s-ar fi scuturat dintr-un măr. Presupun că în timpul nopții se adunaseră în copacul cel mare care-și întindea crengile peste capetele noastre. Am tras asupra uneia și am nimerit-o în pîntec, dar înainte de a ne dezmetici ne-am pomenit cu toții la pămînt. Le spun eu maimuțe, însă aveau în mîini ciomege și pietre, bolboroseau nu știu ce între ele și ne legau cu

liane, ceea ce arată că sînt mult superioare tuturor animalelor pe care le-am întîlnit vreodată în rătăcirile mele. Oameni-maimuțe, „veriga de legătură", iată ce sînt ! În ce mă privește, aș fi preferat ca aceste „verigi de legătură" să lipsească cu desăvîrșire ! L-au ridicat pe tovarășul lor rănit care sîngera ca un porc înjunghiat, apoi s-au așezat în jurul nostru. Și dacă mi-a fost dat să văd vreodată capete de ucigași, apoi atunci le-am văzut ! Erau înalți, de înălțimea oamenilor, dar mai puternici. Aveau ochi ciudați, sticloși și cenușii sub sprîncene stufoase și roșii, care ne străpungeau cu privirea. Nici Challenger, care e departe de a fi o curcă plouată oarecare, nu se simțea deloc la largul lui. Încerca să se ridice în picioare și urla la ei, spunîndu-le să termine odată. Cred că întîmplarea neașteptată îi cam tulburase mințile, deoarece răcnea și înjura ca un nebun. N-ar fi găsit o asemenea colecție de înjurături, nici chiar dacă ar fi avut în fața lui o droaie din iubiții lui gazetari!

— Da, și pe urmă ce s-a mai întîmplat ? Mă interesa nespus această poveste ciudată, pe care tovarășul meu mi-o șoptea la ureche, în timp ce ochii lui ageri cercetau împrejurimile, iar mîna i se crispase pe carabina încărcată.

— Credeam că s-a terminat cu noi, dar lucrurile au luat altă întorsătură. Maimuțele au început să vorbească ele între ele în limba lor pocită. Apoi, una a venit și s-a așezat lîngă Challenger. Ai să rîzi, tinere, dar pe cuvîntul meu de onoare că-i puteai considera ca făcînd parte din aceeași familie ! N-aș fi crezut-o asta, dacă n-aș fi văzut-o cu ochii mei. Bătrînul om-maimuță, fără îndoială mai-marele lor, era un fel de Challenger roșu, cu toate caracteristicile frumuseții prietenului nostru, poate în oarecare măsură exagerate. Avea trupul scurt, umerii puternici, toracele uriaș, fără gît, barba zbîrlită, sprîncenele stufoase, o căutătură care părea că spune : „Ce vrei de la mine, blestematule ?" Într-un cuvînt, exact aceleași particularități. Cînd omul-maimuță s-a așezat lîngă Challenger și cînd și-a pus mîna pe umărul lui, imaginea a fost desăvîrșită. Pe Summerlee l-a apucat un rîs nervos, de-i dăduseră lacrimile. Oamenii-maimuță au început să rîdă și ei, sau cel puțin să scoată niște sunete care aveau pretenția că înseamnă așa ceva. După aceea au început să ne tîrască prin pădure. Nu s-au atins de arme și nici de celelalte obiecte pe care le socoteau, fără îndoială, primejdioase, dar au șterpelit toate merindele care erau la vedere. Summerlee și cu mine am avut de suferit în timpul drumului, dovadă obrazul meu zgîriat și hainele în zdrențe, pentru că ne-au tîrît de-a dreptul prin tufișurile de mărăcini. Pielea lor e grozav de rezistentă. Numai Challenger o ducea bine. Patru din ei îl purtau pe umeri, așa că înainta ca un împărat roman. Dar ce se aude ?

Din depărtare venea un zgomot ciudat, destul de asemănător cu al castanietelor.

— Ei sînt ! a şoptit tovarăşul meu, strecurînd cartuşe în carabina lui „*Express*“ cu două focuri. Încarcă-ţi puştile, băiete, că nu trebuie să ne prindă vii. Asta să n-o uiţi. Zgomotul pe care-l auzi îl fac atunci cînd sînt agitaţi. Şi, pe legea mea, or să aibă de ce se agita dacă or da cumva de noi ! Îi auzi bine acum ?

— Sînt foarte departe.

— Probabil că s-au împărţit în grupuri mici şi cercetează pădurea. De data asta n-or să ne ajungă. Dar să-ţi spun mai departe întîmplarea noastră. Puţin după aceea ne-au dus în satul lor, alcătuit din vreo mie de colibe făcute din crengi şi frunze, şi aşezate într-un luminiş înconjurat de copaci, cam la 3 sau 4 mile de aici, aproape de marginea stîncii. Aceste fiinţe scîrboase m-au pipăit atîta, încît am impresia că n-o să mă mai pot curăţa niciodată. Ne-au legat iar şi individul care mă lega făcea nodurile ca un adevărat marinar. După aceea, lungiţi sub copaci, cu picioarele mai sus decît capul, ne-au lăsat sub supravegherea unei brute de paznic înarmat cu o măciucă. Cînd vorbesc la plural, mă gîndesc numai la Summerlee şi la mine, pentru că Challenger, urcat într-un copac, mînca ananas şi petrecea mai bine ca oricînd. Trebuie să recunosc că făcea în tot chipul ca să ne poată arunca şi nouă cîteva fructe şi că s-a aranjat aşa fel ca să ne desfacă legăturile cu propriile lui mîini. Dacă l-ai fi văzut pe creanga lui, fraternizînd cu „sosia“ lui şi cîntînd cu vocea lui de bas „*Clopotele sună*“, pentru că muzica avea aerul să menţină bestiile în bună dispoziţie, te-ai fi stricat de rîs. Numai că noi, după cum îţi închipui, nu prea aveam chef de rîs. Cu anumite restricţii, păreau dispuşi să-l lase să facă ce voia, dar în ce ne priveşte se arătau foarte severi. Era o mare mîngîiere pentru Summerlee şi pentru mine gîndul că dumneata erai liber şi că puteai să veghezi asupra notelor luate de noi.

O să-ţi spun acum, tinere, ceva care o să te surprindă. Spuneai că ai descoperit oarecare semne dovedind prezenţa omului, ca focuri, capcane şi altele. Ei bine, i-am văzut şi eu pe aceşti băştinaşi. Nişte nenorociţi cu capetele plecate, care au desigur motive să fie aşa. S-ar părea că aceste fiinţe omeneşti locuiesc într-o margine a podişului, cea mai îndepărtată, acolo unde ai observat peşterile, iar oamenii-maimuţă ocupă restul şi duc cu ei o luptă neîncetată şi aprigă. Aceasta e situaţia după cît am putut să constat. Ieri, maimuţele au prins vreo duzină de oameni, pe care i-au luat prizonieri. Nu cred că ai auzit vreodată în viaţa dumitale asemenea urlete şi văicăreli ! Prizonierii erau mici, cu pielea roşie, şi abia se tîrau din pricina muşcăturilor şi zgîrieturilor pe care le primiseră. Oamenii-maimuţă au ucis doi dintre ei şi altuia i-au

smuls un braţ, dovedind o nemaipomenită bestialitate. Nenorociţii au murit cu bravură, fără să scoată un strigăt. Dar pe noi, priveliştea asta aproape că ne-a îmbolnăvit. Summerlee a leşinat, şi chiar Challenger avea aerul că văzuse mai mult decît putea să îndure. Cred că s-au depărtat, nu-i aşa ?

Am ascultat cu luare aminte, dar afară de ţipetele păsărilor nimic nu mai tulbura liniştea pădurii. Lord John a urmat :

— Am impresia că ai scăpat uşor, tînărul meu prieten. Dacă n-ar fi fost capturarea indienilor, care i-a făcut să uite de dumneata, fără îndoială că s-ar fi întors în tabără. Pentru că aveai tot timpul dreptate cînd spuneai că cineva ne observă de sus, din copac. Ştiau perfect de bine că unul dintre noi lipsea, dar nu se mai gîndeau decît la noua lor pradă. Aşa s-a făcut că eu am fost acela care te-a trezit de dimineaţă şi nu un cîrd de maimuţe. Dar, Dumnezeule, ce coşmar e toată povestea asta, ce aventură ! Îţi aduci aminte de pădurea cea deasă de bambuşi ascuţiţi, acolo jos unde am descoperit scheletul americanului ? Ei bine, pădurea e chiar sub satul maimuţelor şi de pe stînca de deasupra ei sînt aruncaţi prizonierii. Dacă ne-am fi uitat atunci mai cu atenţie, am fi descoperit nu unul, ci grămezi de schelete. Şi-au făcut la marginea podişului un fel de cîmp de paradă, unde se adună ca pentru o ceremonie. Bieţii prizonieri sînt siliţi să sară unul cîte unul, şi cea mai mare distracţie a oamenilor-maimuţă e să vadă dacă nenorociţii se zdrobesc de pămînt sau se înţeapă în bambuşi. Ne-au dus şi pe noi să vedem spectacolul. Tot tribul se aliniase pe margine. Patru indieni au sărit şi bambuşii s-au înfipt în ei ca nişte ace într-o perniţă. Nu-i de mirare că bietului iancheu îi crescuseră bambuşi între coaste ! Era înspăimîntător, dar trebuie să recunosc că în acelaşi timp era fascinant să aştepţi clipa săriturii, chiar cînd ştiai că vine şi rîndul tău să faci acelaşi lucru !

Dar nu s-a întîmplat aşa. Oamenii-maimuţă au mai păstrat şase indieni pentru azi, sau cel puţin aşa am înţeles, iar noi bănuiesc că trebuia să jucăm rolul de vedete. Challenger ar fi putut eventual să mai scape, dar Summerlee şi cu mine figuram pe program. Sălbăticiunile se exprimau mai mult prin semne, aşa că puteam să-i urmăresc cu destulă uşurinţă. Şi atunci m-am gîndit că ar fi timpul s-o iau din loc. Chibzuisem destul de mult asupra lucrurilor şi limpezisem cîteva puncte. Totul cădea în sarcina mea, deoarece Summerlee nu-mi putea fi de nici un folos, iar Challenger nici atît. Singura dată cînd s-au nimerit alături, şi-au spus vorbe grele pentru că nu se înţelegeau asupra clasificării ştiinţifice a acestor diavoli cu părul roşu, care ne dăduseră gata şi care, pentru unul din ei, era fără îndoială dryopithecus javanesis, iar pentru celălalt, pithecanthropus. Nişte smintiţi, nişte nebuni amîndoi !

Dar, după cum îţi spuneam, făcuseră două sau trei observaţii care-mi puteau fi de folos. Prima, că bestiile acelea nu pot alerga în cîmp deschis tot atît de repede ca omul. Picioarele li-s scurte şi încovoiate, iar trupul greu. Chiar Challenger l-ar întrece pe cel mai bun dintre ei pe 100 de iarzi, iar dumneata şi cu mine ne-am putea socoti adevăraţi campioni. Apoi ei nu cunosc armele de foc. Nici nu cred că le-a trecut prin minte că cel pe care-l împuşcasem murise din pricina rănii. Dacă ne recăpătam armele, totul era simplu.

Şi atunci, azi dimineaţă, devreme, i-am trîntit paznicului meu un picior în burtă, de-a căzut în nesimţire, şi am pornit spre tabără, te-am găsit pe dumneata, am găsit armele, şi iată-ne !

— Dar profesorii ? am strigat consternat.

— Trebuie să ne ducem să-i eliberăm. N-am putut să-i iau cu mine. Challenger era sus în copac, iar Summerlee n-ar fi fost în stare să facă nici un efort. Singurul lucru pe care-l puteam face, era să aduc puştile şi să încerc o lovitură. Bestiile ştiu că fuga mea s-ar putea întoarce împotriva lor, dar nu cred că se vor atinge de Challenger. N-aş putea spune acelaşi lucru şi despre Summerlee. Dar în orice caz, soarta lui e pecetluită. De asta sînt sigur. Aşa că n-am avut nici o mustrare de cuget plecînd. Acum însă avem o datorie de onoare : ori să-i salvăm, ori să murim cu ei. Prin urmare, deprinde-te cu ideea asta, tinere, deoarece pînă deseară trebuie să se aleagă într-un fel...

Am încercat să redau aci, în povestirea lui lord John, vorba lui nervoasă, propoziţiile scurte şi sacadate şi tonul jumătate ironic, jumătate nepăsător. Omul acesta era născut să conducă. Primejdia îi biciuia vioiciunea obişnuită, vorba i se făcea tot mai pitorească, ochii îi scînteiau şi mustaţa de Don Quijote i se zbîrlea într-un fel de avînt tineresc. Dragostea lui pentru primejdie, sentimentul puternic pe care-l trăia cu prilejul vreunei aventuri, cu atît mai mult cu cît se găsea mai îndeaproape legat de ea, linia de conduită pe care o urma, considerînd primejdia ca pe o formă sportivă de a te juca cu destinul — toate acestea făceau din el un nepreţuit tovarăş de vremuri grele. Fără frica noastră îndreptăţită, ar fi fost o adevărată fericire să te avînţi în asemenea aventură, lîngă un asemenea om. Tocmai ne ridicam să părăsim tufişul care ne slujise de ascunzătoare cînd, deodată, lord John m-a apucat de braţ.

— Pe legea mea ! mi-a şoptit. Priveşte !

Din locul în care ne aflam puteam cuprinde cu ochii trunchiurile copacilor alcătuind un tunel de verdeaţă, de-a lungul căruia înainta un grup de oameni-maimuţă. Veneau unul cîte unul, cu picioarele încovoiate şi cu spinările aplecate, cu mîinile atingînd

din cînd în cînd pămîntul şi întorcîndu-şi capetele din mers cînd la dreapta, cînd la stînga. Faptul că mergeau aplecaţi îi făcea să pară mult mai mici, dar mi-am dat seama că puteau să aibă cam cinci picioare în înălţime. Aveau braţele lungi şi toracele uriaş. Mulţi purtau măciuci şi, de departe, grupul lor părea o procesiune de oameni păroşi şi diformi. O clipă i-am văzut foarte desluşit, apoi au dispărut în junglă.

— Nu, nu-i momentul, a zis lord John, care îşi ridicase puşca. Tot ce putem face mai bun e să stăm liniştiţi pînă cînd nu ne-or mai căuta. Atunci vom vedea dacă nu ne putem apropia de sat, să încercăm lovitura cea mare. Îi mai lăsăm o oră, pe urmă pornim.

În vremea asta am deschis o cutie de conserve şi i-am mîncat conţinutul. Lord Roxton, care nu pusese nimic în gură din dimineaţa zilei precedente decît cîteva fructe, înghiţea cu lăcomie. În sfîrşit, cu buzunarele doldora de cartuşe şi cu cîte o armă în fiecare mînă, am plecat să ne îndeplinim misiunea de eliberatori. Înainte de a părăsi ascunzătoarea, am avut grijă să-i însemnăm locul şi poziţia ei faţă de fortul Challenger, aşa fel ca s-o putem găsi din nou dacă ne-o mai trebui. Ne-am strecurat în tăcere printre tufişuri pînă cînd am ajuns la marginea stîncii, lîngă vechea noastră tabără. Acolo ne-am oprit şi lordul John mi-a expus planurile lui.

— Atîta timp cît ne aflăm printre copaci, mizerabilii aceştia ne au în mînă, a început el. Pentru că ei ne pot vedea, pe cînd noi nu. Dar nu-i acelaşi lucru şi la loc deschis, unde ne putem mişca mai repede decît ei. Aşa că trebuie să umblăm cît mai mult la loc deschis. Pe marginea podişului sînt mai puţini copaci decît în interiorul lui. Prin urmare, pe linia asta trebuie să ne menţinem. Înaintează încet, deschide bine ochii şi stai cu arma pregătită. Dar mai mult ca orice, nu-i lăsa să te facă prizonier atîta timp cît îţi mai rămîne un singur cartuş ! Acesta e ultimul meu cuvînt, tinere.

Cînd am ajuns la marginea stîncii, m-am uitat în jos şi l-am văzut pe bunul nostru negru Zambo stînd pe o piatră. Aş fi dorit mult să-l strig şi să-i dau veşti despre noi, dar am socotit că ar fi prea primejdios, deoarece mă puteau auzi. Pădurea avea aerul că era plină de oameni-maimuţă, mereu le auzeam vorbăria lor ciudată. În momentele acelea ne vîram în cel mai apropiat tufiş şi stăteam acolo liniştiţi pînă cînd zgomotul se depărta. Din pricina asta înaintam încet şi se vede că au trecut cel puţin două ore pînă să înţeleg, din mişcările prudente ale lui lord John, că eram aproape de locul spre care ne îndreptam. Mi-a făcut semn să stau liniştit, iar el a plecat înainte singur, tîrîndu-se. Peste o clipă era îndărăt şi părea foarte impresionat.

— Vino ! spuse el. Vino repede ! Să dea Dumnezeu să nu fi ajuns prea tîrziu.

Tremurînd de emoţie de parcă mă scuturau frigurile, m-am tîrît înainte şi m-am culcat lîngă el, uitîndu-mă prin desişuri la luminişul care se deschidea în faţă. Scena pe care am văzut-o era atît de fantastică şi de absurdă, încît n-o s-o uit pînă în ziua morţii. Nici nu ştiu cum o s-o pot povesti sau cum, după cîţiva ani, o să cred că am trăit-o aievea, dacă mi s-o întîmpla să mai stau vreodată într-un fotoliu la Savage Club sau să mai privesc cheiurile cenuşii ale Tamisei. Desigur că atunci o să mi se pară ceva ca un coşmar sau ca o vedenie de om în delir. Dar trebuie s-o aştern pe hîrtie cît mai curînd, atîta timp cît o am proaspătă în minte, iar omul care stă lîngă mine în iarba udă poate să mărturisească dacă am minţit sau nu.

În faţa noastră se întindea, pînă la marginea stîncii, un loc deschis şi larg, cu o suprafaţă de vreo cîteva sute de iarzi, acoperit cu iarbă şi cu ferigi pitice. Luminişul era împrejmuit, în semicerc, de copaci, în care se vedeau nişte colibe făcute din frunziş şi aşezate una deasupra celeilalte printre crengi. Fiecare din aceste cuiburi era o mică locuinţă. Intrările colibelor şi crengile copacilor erau împînzite de un întreg popor de maimuţe care, după mărimea lor, păreau să fie femeile şi copiii tribului. Aceştia alcătuiau fundalul tabloului şi se uitau cu deosebit interes la aceeaşi scenă, care pe noi ne fascina şi ne înspăimînta.

Pe locul gol din apropierea stîncii se adunaseră cam o sută de făpturi păroase şi roşcate, unele de o mărime impresionantă, dar toate la fel de hidoase. Aceşti oameni-maimuţă păstrau oarecare disciplină : nici unul din ei nu încerca să rupă alinierea. Înaintea lor stătea un grup de indieni, mici de statură, bine proporţionaţi, a căror piele arămie strălucea la soare ca bronzul lustruit. Lîngă ei era un alb — înalt, subţire, cu capul plecat, cu braţele încrucişate şi cu o expresie de spaimă şi de resemnare : nu puteam să nu recunosc făptura uscăţivă a profesorului Summerlee.

În faţa şi în jurul acestei cete de prizonieri se vedeau cîţiva oameni-maimuţă care-i păzeau cu străşnicie şi le făceau imposibilă orice încercare de fugă. În sfîrşit, înaintea tuturor şi foarte aproape de marginea stîncii, mi-au atras atenţia două personaje atît de ciudate care, în alte împrejurări, ar fi fost nespus de comice. Unul din ei era tovarăşul nostru, profesorul Challenger. Ceea ce mai rămăsese din fosta lui haină îi atîrna în zdrenţe pe umeri. Cămaşă nu mai avea, iar barba mare şi încîlcită era una cu părul care-i acoperea pieptul uriaş. Îşi pierduse pălăria, şi părul, care-i crescuse apreciabil în timpul peregrinărilor noastre, îi flutura în toate părţile într-o sălbatică neorînduială. O singură zi îl schimbase, din cel

mai înalt produs al civilizației moderne, în cel mai jalnic sălbatic din America de Sud. Alături de el stătea stăpînul lui, regele oamenilor-maimuță. Semăna leit cu profesorul nostru, așa cum îmi povestise lord John, cu deosebirea că el era roșcat, în timp ce profesorul era brun. Aceeași față turtită și masivă, aceiași umeri puternici, aceleași brațe lungi care le atîrnau, aceeași barbă amestecată cu părul de pe piept. Numai că, deasupra sprîncenelor, fruntea îngustă și teșită ca și țeasta turtită a omului-maimuță erau în cel mai desăvîrșit contrast cu fruntea înaltă și cu craniul de o formă perfectă al europeanului. Din toate celelalte puncte de vedere, regele părea o absurdă caricatură a profesorului.

Toate aceste lucruri, care acum îmi iau atîta timp ca să le descriu, le-am văzut atunci într-o clipă. De altfel, atunci aveam de făcut treburi mai importante, deoarece în fața noastră se desfășura o cumplită tragedie. Doi oameni-maimuță au tras afară din ceată un indian și l-au împins pînă la marginea stîncii. Regele a făcut un semn cu mîna. Supușii au apucat prizonierul de mîini și de picioare și i-au făcut vînt încoace și încolo de trei ori, cu o violență nemaipomenită, apoi l-au aruncat pe deasupra prăpastiei ca pe o biată zdreanță. Puterea cu care l-au aruncat l-a făcut să se învîrte în aer înainte de a cădea. Cînd a dispărut din văzul adunării, toți, în afară de paznici, s-au năpustit spre marginea prăpastiei. A urmat o clipă de liniște, care s-a sfîrșit cu un răcnet de bucurie : săreau în dreapta și-n stînga, își fluturau brațele păroase și urlau de fericire. Pe urmă s-au îndepărtat de marginea stîncii, s-au aliniat din nou și au așteptat victima următoare.

De data aceasta îi venea rîndul lui Summerlee. Doi paznici l-au apucat de mîini și l-au tras înainte cu brutalitate. Toată ființa lui înaltă și subțire se zbătea ca un pui pe care-l tragi afară din coteț. Întors cu fața spre rege, Challenger gesticula cu o vădită emoție. Se ruga, pleda și implora cerîndu-i viața prietenului său. Dar omul-maimuță l-a împins cu asprime și a refuzat dînd din cap. Mișcarea aceasta a fost cea din urmă pe care a făcut-o. Carabina lui lord John a bubuit și regele s-a prăbușit la pămînt ca o uriașă grămadă de carne roșie.

— Trage în grămadă ! Trage ! Trage, băiete, mi-a strigat tovarășul meu.

În sufletul omului celui mai placid există ciudate răbufniri de sălbăticie. Mă consider o natură sensibilă și mi s-a întîmplat de multe ori să mi se umezească ochii în fața unui iepure rănit. Acum însă mă stăpînea setea de sînge. M-am trezit în picioare, descărcînd o pușcă după alta și încărcînd din nou, urlînd sălbatic și rîzînd ca un nebun. Toate cele patru puști ale noastre făceau un masacru îngrozitor. Cei doi paznici care-l țineau pe Summerlee au fost do-

boriţi, iar el se împleticea ca un om beat, fără să-şi dea seama că era liber. Tot tribul oamenilor-maimuţă fugea acum nebuneşte în toate părţile, fără să înţeleagă de unde venea furtuna aceea aducătoare de moarte. Se învîrteau, dădeau din mîini şi urlau, împiedicîndu-se de cei care căzuseră. O pornire necugetată i-a făcut să se năpustească grămadă spre copaci ca să se refugieze, lăsînd în urma lor ţărîna presărată cu morţi. Prizonierii au rămas singuri în mijlocul luminişului.

Mintea ageră a lui Challenger a prins mişcarea. L-a apucat de braţ pe Summerlee, care rămăsese lipsit de orice vlagă, şi amîndoi s-au repezit spre noi. Doi dintre paznici s-au luat pe urmele lor, însă două gloanţe din carabina lui lord John i-au oprit pe loc. Am alergat înaintea prietenilor noştri şi le-am pus în mînă cîte o puşcă încărcată. Dar Summerlee era la capătul puterilor. Abia mai putea păşi. În vremea asta, oamenii-maimuţă îşi veniseră în fire şi se întorceau prin junglă ca să ne taie drumul. Challenger şi cu mine ne-am retras, sprijinindu-l pe Summerlee, în timp ce lord John ne apăra retragerea trăgînd susţinute focuri de puşcă de cîte ori capetele sălbatice se iveau prin tufişuri. Mai mult de o milă am avut pe urmele noastre bestiile acelea vorbitoare. Apoi urmărirea lor a slăbit, deoarece au început să ne cunoască puterea şi se temeau să se mai arate în faţa puştilor. Cînd, în sfîrşit, am ajuns la tabără, ne-am uitat îndărăt şi am constatat că eram singuri.

Sau cel puţin aşa credeam. Dar ne înşelam. Abia astupasem intrarea „zarebei", ne strînsesem mîinile cu căldură şi ne aruncasem, tremurînd din tot trupul, la pămînt, lîngă izvor, cînd am auzit afară, lîngă intrare, zgomot de paşi şi glasuri plîngăreţe. Lord Roxton s-a repezit pe uşă cu puşca în mînă. Acolo, cu faţa la pămînt, zăceau cei patru supravieţuitori indieni cu figurile lor mici şi roşii, tremurînd de frica noastră şi totuşi cerîndu-ne ajutor. Făceau cu mîna gesturi largi, arătîndu-ne pădurea din jur, ca să ne dea de veste că de acolo ne pîndea o primejdie. Apoi s-au apropiat şi s-au agăţat de genunchii lui lord John, lipindu-şi obrajii de picioarele lui.

— Pe legea mea ! a strigat lord John, încurcat, chinuindu-şi mustaţa. Ce naiba să facem cu oamenii aceştia ? Haide, copii, ridicaţi-vă şi dezlipiţi-vă obrazul de pe cizmele mele.

Summerlee îşi mai venise în fire şi acum îşi îndesa cu tutun pipa lui cea veche.

— Şi ei au fost salvaţi ca şi noi, a zis el. Pe toţi ne-aţi scăpat din ghearele morţii. Pe cuvînt de onoare, aţi cam avut de furcă !

— Admirabil ! a strigat Challenger. Admirabil ! Nu numai noi, ca indivizi, dar întreaga ştiinţă europeană vă datorează recunoş-

tință pentru ceea ce ați făcut ! Nu mă sfiesc să spun că dispariția profesorului Summerlee ca și a mea ar fi lăsat un gol greu de împlinit în istoria zoologiei moderne. Tînărul nostru prieten și dumneata, lord John, ați procedat admirabil !

Fața i s-a luminat de un zîmbet patern, dar știința europeană s-ar fi simțit destul de încurcată văzîndu-i pe acești fii ai săi, nădejdea viitorului, cu capetele zbîrlite, cu piepturile goale și cu hainele în zdrențe. Challenger ținea între genunchi o cutie de conserve și în mînă o bucată mare de miel de Australia congelat. Cînd au dat cu ochii de el, indienii au început să țipe și s-au agățat cu desperare de genunchii lui lord John.

— Nu vă temeți, copii, le-a zis el, mîngîind cu mîna părul unuia din ei, împletit în coadă. I-ai speriat cu aspectul dumitale, Challenger. Și, pe legea mea, nici nu mă mir. Liniștește-te, băiete, nu-i decît un om ca și noi.

— Într-adevăr, domnule ! a strigat indignat profesorul.

— Dar bine, Challenger, ar trebui să fii încîntat că ești ceva mai altfel decît un om obișnuit. Dacă n-ai fi semănat așa de bine cu regele...

— Pe cuvîntul meu de onoare, lord John Roxton, găsesc că mergi cam departe !

— Constat doar un fapt.

— Te-aș ruga, domnule, să schimbăm subiectul. Observațiile dumitale sînt tot atît de lipsite de respect pe cît de inexplicabile. Ar trebui să ne ocupăm puțin de bieții indieni. Ce facem cu ei ? Lucrul cel mai bun ar fi, desigur, să-i conducem acasă, dacă am ști unde li-e casa...

— Nu-i nici o dificultate, am spus. Oamenii stau în peșterile de pe malul celălalt al lacului central.

— Văd că tînărul nostru prieten știe bine unde stau. Dar bănuiesc că drumul e cam lung.

— Vreo 20 de mile, i-am răspuns.

Summerlee a mormăit :

— Întrucît mă privește, n-o să pot ajunge niciodată pînă acolo. Aud încă bestiile acelea umblînd pe urmele noastre.

În timp ce vorbea Summerlee, din negura deasă a pădurii am auzit în depărtare strigătul oamenilor-maimuță. Indienii au început din nou să se vaiete încetișor.

— Trebuie s-o luăm din loc, și încă repede ! a hotărît lord John. Dumneata, tinere, ajută-l pe Summerlee. Indienii or să ne care proviziile. Și acum, să mergem înainte de a fi văzuți !

În mai puțin de o jumătate de oră am ajuns la adăpostul pe care-l folosisem înainte și ne-am ascuns acolo. Și toată ziua am auzit, dinspre tabăra părăsită, strigătele neliniștite ale oamenilor-

maimuță. Dar nici unul din ei nu s-a arătat în fața noastră, așa că am putut dormi cu toții, și albi și roșii, somn lung și adînc. Spre seară dormitam încă, cînd am simțit că mă trage cineva de mînecă și l-am văzut pe Challenger îngenunchеat lîngă mine.

— Domnule Malone, fără îndoială că ții un jurnal al evenimentelor și, probabil, dorești să-l publici, mi-a spus solemn.

— Sînt aici în calitate de gazetar, i-am răspuns.

— Da, așa-i. Cred că ai auzit oarecare observații destul de deplasate pe care le-a făcut lord John Roxton, cu privire la o oarecare... la o oarecare asemănare...

— Da, le-am auzit.

— E de prisos să-ți mai spun că orice publicitate ai da acestor observații și orice superficialitate pe care ai dovedi-o în relatarea acestor evenimente ar însemna o gravă jignire la adresa mea.

— O să mă mărginesc la strictul adevăr.

— Lord John își permite destul de des observații fanteziste și e dispus să atribuie explicațiile cele mai bizare respectului pe care rasele înapoiate îl acordă în orice ocazie demnității și caracterului... Mă urmărești ?

— Perfect.

— Mă bizui pe discreția dumitale. Apoi, după o clipă de tăcere : Regele oamenilor-maimuță era într-adevăr o ființă de o mare distincție, o personalitate de o inteligență și de o frumusețe deosebită... Nu te-a frapat lucrul acesta ?

— Într-adevăr, deosebită ! am încuviințat.

Și profesorul, scăpat de o grijă, s-a întins din nou și a adormit.

CAPITOLUL XIV

ADEVĂRATELE CUCERIRI

NE ÎNCHIPUIAM că oamenii-maimuță, urmăritorii noștri, nu știau nimic de ascunzătoarea noastră din junglă. Dar curînd am descoperit că ne înșelam. În pădure nu se auzea nici o mișcare, nici o frunză nu se clintea și totul era liniștit în jurul nostru. Dar ar fi trebuit să ne aducem aminte, din prima noastră experiență, de răbdarea și de șiretenia de care dădeau dovadă aceste ființe atunci cînd erau nevoite să pîndească și să aștepte momentul favorabil. Orice o fi să mi se întîmple în viață de aci încolo, sînt sigur că niciodată n-o să fiu atît de aproape de moarte ca în dimineața aceea. Dar s-o luăm de la început.

Ne-am trezit cu toții, frînți de emoțiile prin care trecusem și de lipsa forțată de hrană din ajun. Summerlee era încă atît de slăbit, încît simplul fapt de a sta în picioare însemna pentru el un efort. Dar omul acesta avea un fel de curaj aprig, pe care vîrsta nu i-l slăbise și care nu i-ar fi îngăduit niciodată o înfrîngere. Am ținut sfat și am hotărît să așteptăm liniștiți, acolo unde ne aflam, un ceas sau două, să mîncăm ceva și apoi s-o luăm de-a curmezișul podișului, în jurul lacului central, spre peșterile în care observațiile mele îmi dovediseră că locuiau indienii. Ne bizuiam pe cei pe care-i scăpasem de la moarte, ca să fim primiți călduros de tovarășii lor. După aceea, deoarece ne îndeplinisem misiunea și aveam cunoștințe mai temeinice asupra tainelor țării lui Maple White, trebuia să ne gîndim cu toții serios la rezolvarea problemei vitale a evadării noastre și a întoarcerii acasă. Pînă și Challenger părea gata să admită că, în aceste condiții, scopul expediției noastre fusese atins și că înainte de toate eram datori să aducem la cunoștința lumii civilizate descoperirile uimitoare pe care le făcusem.

Puteam acum să-i cercetăm în liniște pe indienii pe care-i salvasem. Erau mici de statură, nervoși, sprinteni și bine făcuți, avînd părul negru împletit într-o coadă ridicată în creștet cu o curelușă, iar mijlocul încins cu un șorț de piele. Fețele lor, fără

nici un fir de barbă, aveau liniile armonioase şi o expresie de permanentă bună dispoziţie. Loburile urechilor le atîrnau însîngerate, ceea ce dovedea că obişnuiau să poarte oarecare podoabe, pe care călăii le smulseseră cu brutalitate. Vorba lor, deşi neînţeleasă pentru noi, era curgătoare şi, cum se arătau unii pe alţii spunînd de mai multe ori acelaşi cuvînt : „Acalla", am dedus că aşa se chema neamul lor. Din cînd în cînd, cu feţele schimonosite de frică şi de ură ridicau pumnii spre păduri şi strigau : „Doda ! Doda !" — cuvînt care, desigur, îi indica pe duşmanii lor.

— Ce crezi despre ei, Challenger ? a întrebat lord John. Pentru mine, nu încape nici o îndoială că cel mic, cu fruntea rasă, e unul din şefii lor.

Era vădit, într-adevăr, că omul acela stătea mai la o parte de ceilalţi, care nu îndrăzneau să i se adreseze decît cu oarecare semne de respect. Părea să fie cel mai tînăr dintre ei, dar era atît de mîndru şi de arogant, încît atunci cînd Challenger i-a pus mîna lui mare pe cap, s-a scuturat ca un cal de rasă atins de pinten şi, cu o sclipire în ochii negri, s-a depărtat de el. Ducîndu-şi apoi mîna la piept şi înţepenindu-se pe picioare într-o atitudine demnă, a repetat de mai multe ori cuvîntul „maretas". Profesorul, care nu se încurca de atîta lucru, a apucat de umeri pe indianul cel mai apropiat şi a ţinut asupra lui o prelegere întocmai aşa cum ar fi făcut dacă ar fi prezentat un specimen neobişnuit într-o sală de curs.

— Tipul acestui individ, a început el, cu felul lui sonor de a pronunţa cuvintele, judecînd după capacitatea craniană, după unghiul facial sau după orice altă caracteristică — nu pare de un ordin interior. Dimpotrivă, trebuie să-l aşezăm pe o scară mult superioară în raport cu multe treburi sud-americane cunoscute. Nici o ipoteză nu poate explica evoluţia acestei rase în acest ţinut. De asemenea, un interval atît de mare desparte pe oamenii-maimuţă de animalele care au supravieţuit pe acest podiş, încît e aproape inadmisibil să se fi dezvoltat împreună.

— Atunci, de unde au putut să se ivească ? a întrebat lord John.

— Iată o întrebare care, fără îndoială, va fi aprig discutată în toate cercurile ştiinţifice din Europa şi America, a răspuns profesorul. Părerea mea, care nu are altă valoare decît aceea a unei simple păreri, aici profesorul şi-a umplut cu aer pieptul uriaş şi s-a uitat cu aroganţă în jurul lui, este că evoluţia s-a produs în condiţiile speciale ale acestui ţinut, pînă la vertebrate, lăsînd să supravieţuiască vechile specii şi să coexiste cu cele noi. De aci,

consecința : găsim ființe din zilele noastre, cum ar fi tapirul, care de altfel are o vîrstă respectabilă, cerbul mare și furnicarul, în același timp cu reptilele jurasice. Totul e mult mai limpede acum. Dar să vedem ce s-a întîmplat cu oamenii-maimuță și cu indienii. Ce interpretare se poate da prezenței lor aici ? Singura la care mă pot gîndi e o invazie venită dinafară. Pare foarte probabil că a existat un tip de maimuță antropoidă în America de Sud, care în vremile trecute și-a croit drum pînă la acest podiș și care a dat apoi naștere ființelor pe care le-am văzut și dintre care unele... aici se uită țintă la mine, prezentau un aspect și o formă care, dacă s-ar fi împletit și cu inteligența, nu preget s-o spun, ar fi fost la înălțimea oricărei rase astăzi în ființă. Cît despre indieni, nici nu pun la îndoială faptul că au emigrat la o dată mult mai recentă. Sub amenințarea foametei sau din dorință de cucerire, și-au făcut drum pînă aici sus. Găsindu-se în fața unor ființe fioroase, necunoscute pînă atunci s-au refugiat în peșterile pe care ni le-a descris tînărul nostru prieten. Fără îndoială că au avut de dat o luptă extrem de grea ca să se poată apăra împotriva fiarelor și, mai ales, împotriva oamenilor-maimuță, care i-au privit desigur ca pe niște intruși și împotriva cărora au avut de dus o luptă fără odihnă, punînd la bătaie o șiretenie care le lipsea adversarilor. Dacă numărul indienilor pare restrîns, e tot din pricina luptei pe care au trebuit s-o dea. Ei bine, domnilor, sînteți pe deplin lămuriți sau există vreun punct asupra căruia ați dori să puneți întrebări ?

De data aceasta, profesorul Summerlee era prea deprimat ca să se împotrivească. Totuși, a dat din cap cu violență, în semn de totală dezaprobare. Lord John, trecîndu-și mîinile prin părul său scurt, a declarat că nu era în măsură să deschidă o controversă. Cît despre mine, mi-am jucat rolul obișnuit, adică acela de a coborî discuția la un nivel prozaic, atrăgînd atenția celorlalți asupra faptului că unul din indieni lipsea.

— S-a dus să aducă apă, a spus lord Roxton. I-am dat un burduf gol și a plecat cu el.

— La tabără ? am întrebat.

— Nu, la pîrîu. Trebuie să fie acolo, printre copaci. Nu poate fi mai departe de 200 de iarzi. Dar văd că neghiobul întîrzie.

— Mă duc să-l caut, am spus.

Mi-am luat pușca și am pornit în direcția pîrîului, lăsîndu-mi prietenii care se pregăteau să mănînce ceva. Ar putea să pară imprudent că părăseam adăpostul, chiar pentru o distanță atît de

mică, dar nu uitați că eram la mai multe mile de satul maimuțelor, că, după cîte știam, bestiile nu ne descoperiseră și că în nici un caz, cu o armă în mînă, nu aveam de ce mă teme de ele. Nu cunoșteam încă viclenia lor și nici puterea de care erau în stare.

Auzeam undeva, prin apropiere, susurul pîrîului, dar între mine și apă se întindea un desiș de copaci și de mărăcini. Îmi croisem drum într-acolo pînă la un punct care ieșea din cîmpul vizual al tovarășilor mei, cînd sub unul din copaci am observat o masă informă și roșcată ghemuită printre mărăcini. M-am apropiat și am tresărit recunoscînd cadavrul indianului nostru. Zăcea pe o parte, cu mîinile atîrnate și cu capul răsturnat pe spate, într-o poziție cu totul nefirească, așa fel încît părea că privește drept pe deasupra umărului. Am început să strig ca să dau de veste prietenilor mei că se întîmplase ceva și m-am aplecat peste cadavru, să-l cercetez. Cu siguranță că îngerul meu păzitor era foarte aproape de mine, deoarece o senzație de frică sau poate un ușor foșnet al frunzelor m-a făcut să-mi ridic ochii. Din frunzișul des și verde care atîrna deasupra capului meu, coborau încet două brațe musculoase, acoperite cu păr roșcat. Încă o clipă, și mîinile acelea mari, care se furișau printre frunze, m-ar fi apucat de beregată. Am sărit îndărăt cît am putut de repede, dar mîinile erau mai iuți decît mine. Cu toate că am evitat, sărind brusc, să mă strîngă de gît, ceea ce mi-ar fi fost fatal, totuși una din ele m-a prins de ceafă și cealaltă mi s-a lăsat peste obraz. Mi-am ridicat mîinile să-mi apăr gîtul, dar în clipa următoare laba care-mi acoperea fața s-a coborît și s-a înfipt în propriile mele mîini. M-am pomenit ridicat cu ușurință de la pămînt și am simțit în același timp o apăsare care-mi împingea capul înapoi, pînă cînd durerea pe care o simțeam în regiunea cervicală a fost mai mare decît puteam să îndur. Eram gata să leșin, dar am mai avut încă puterea să dau la o parte o clipă mîna care-mi apăsa bărbia. Uitîndu-mă în sus, am zărit o figură înfiorătoare, cu ochi albaștri, reci și necruțători, care se uitau țintă într-ai mei. Era ceva hipnotic în acești ochi înfiorători. N-am putut rezista mai mult. Cînd bestia a simțit că puterile îmi slăbeau, doi canini albi i-au sclipit o secundă în cele două colțuri ale gurii și gheara m-a apucat din nou de bărbie, împingîndu-mi iarăși capul spre spate. O negură subțire m-a învăluit și în urechi au început să-mi sune clopoței de argint. Am auzit în depărtare o împușcătură înăbușită de carabină, am avut vaga senzație a unei prăbușiri și am căzut în nesimțire.

Cînd m-am trezit, eram culcat pe iarbă, în ascunzișul nostru. Cineva adusese apă de la pîrîu și lord John mă stropea pe față, în timp ce Challenger și Summerlee îmi sprijineau capul, cu un aer îngrijorat. O clipă am avut senzația că sub măștile lor de oameni de știință existau și suflete omenești. Cu siguranță că șocul nervos, mai mult decît vătămarea trupească, mă cufundase în starea aceea de inconștiență, așa că după o jumătate de ceas, cu toată durerea îngrozitoare de cap și înțepeneala gîtului, eram din nou pe picioare, gata să fac față oricărui eveniment.

— Puțin a lipsit să nu te cureți, băiete, a zis lord John. Cum te-am auzit strigînd am și plecat, dar cînd ți-am văzut capul aproape scos din umeri și trupul legănîndu-se în gol, am fost sigur că am ajuns prea tîrziu. În zăpăceală mi-am greșit ținta, dar bestia tot ți-a dat drumul și a dispărut ca un fulger. Pe legea mea ! Aș vrea să am cincizeci de oameni înarmați, ca să curăț locul de bestiile astea care l-au infectat !

Prin urmare, oamenii-maimuță ne descoperiseră și eram pîndiți, fără îndoială, din toate părțile ! În timpul zilei poate că n-aveam a ne teme prea mult, dar nu mai încăpea vorbă că nu va trece noaptea fără să fim atacați. Așa încît, cu cît am fi plecat mai repede, cu atît ar fi fost mai bine. În jurul nostru pădurea se întindea pe trei părți și cu siguranță că, rămînînd acolo, am fi căzut într-o capcană. Dar pe cea de a patra parte, aceea care cobora spre lac, era numai mărăciniș, cu destul de dese luminișuri și, din loc în loc, cu cîte un copac. Aceasta era calea pe care o urmasem eu în aventuroasa mea plimbare de unul singur, și ea ducea direct la peșterile indienilor. Acesta trebuia să fie drumul nostru.

Nu aveam decît o singură părere de rău : că lăsam în urma noastră tabăra. Și nu atît pentru proviziile pe care le părăsisem, cît mai ales pentru că pierdeam legătura cu Zambo, singurul nostru punct de legătură cu lumea dinafară. Altfel, luasem o mare cantitate de cartușe, ca și toate armele, așa încît, cel puțin pentru un timp, puteam să ne bizuim pe propriile noastre puteri și să sperăm că o să se ivească curînd ocazia să ne întoarcem și să reluăm legătura cu negrul. Zambo făgăduise că o să ne aștepte cu credință și nu aveam nici o îndoială că o să se țină de cuvînt.

Am plecat îndată după-amiază. Indianul cel tînăr, șeful, mergea înainte, slujindu-ne de călăuză, dar refuzînd cu indignare să ducă ceva în spate. După el veneau cei doi indieni rămași în viață, purtînd pe umeri puținele provizii pe care le mai aveam. Noi, cei

patru albi, alcătuiam ariergarda, cu armele pregătite. În clipa cînd am plecat, a izbucnit în spatele nostru din liniștea pădurii acel urlet îngrozitor al oamenilor-maimuță, pe care-l puteai lua fie drept un strigăt de triumf pentru fuga noastră, fie drept o insultă adresată acestei fugi. Uitîndu-ne îndărăt, n-am văzut decît frunzișul verde al copacilor, dar urletele pe care le auzeam dovedeau că pe acolo erau mulți dușmani de-ai noștri. N-am avut impresia că ne-ar urmări, și în curînd am ajuns la loc deschis, ceea ce însemna că scăpasem de sub puterea lor.

În timp ce mă tîram în urma tuturor, mă uitam la cei trei prieteni care mergeau înainte și nu mă puteam opri să nu zîmbesc. Ce mai rămăsese din fermecătorul lord John Roxton, care stătea atunci seara la „Albany", printre covoarele-i persane și tablourile de preț, în luminile strălucitoare care-l înconjurau ? Și ce mai rămăsese din impunătorul profesor, care se umfla în pene după biroul lui masiv din odaia de lucru din Enmore Park ? Și cel de al treilea era oare aceeași persoană cu ființa aspră și înțepată care apăruse la adunarea de la Institutul de Zoologie ? Trei vagabonzi pe care i-ai fi întîlnit pe un drum de țară din Surrey n-ar fi arătat mai zdrențăroși și mai nenorociți ! Fără îndoială, nu eram pe podiș decît de o săptămînă. Dar lăsasem în tabăra de jos toate hainele de schimb, și cele șapte zile petrecute aici, sus, ne zdruncinaseră destul de mult — pe mine, totuși, mai puțin decît pe ceilalți, deoarece eu nu îndurasem, ca ei, bestialitățile oamenilor-maimuță. Cei trei prieteni ai mei își pierduseră pălăriile și se legaseră la cap cu batistele, hainele le atîrnau în zdrențe, iar fețele lor nebărbierite erau aproape de nerecunoscut. Atît Summerlee, cît și Challenger șchiopătau destul de tare, în timp ce eu, care mă resimțeam încă după șocul de dimineață, abia îmi trăgeam picioarele de slăbiciune, iar gîtul îmi era țeapăn și ca dintr-o bucată, din pricina strînsorii criminale la care fusese supus. Aveam într-adevăr un aspect jalnic și nu era de mirare că tovarășii noștri indieni ne priveau uneori pe sub sprîncene, cu o nedumerire amestecată cu silă.

Spre seară am ajuns la malul lacului. Îndată ce am părăsit jungla și am zărit oglinda apei întinzîndu-ni-se în față, prietenii noștri băștinași au început să strige de bucurie și să gesticuleze toți deodată, arătîndu-ne ceva înaintea noastră. Într-adevăr, era o priveliște cu totul neașteptată. Alunecînd pe fața lucie, înainta spre țărmul pe care ne aflam o întreagă flotilă de bărci. Cînd

le-am zărit întîi, erau la depărtare de cîteva mile, dar înaintau cu destulă uşurinţă, aşa fel încît au ajuns atît de aproape, că vîslaşii ne-au putut recunoaşte pe fiecare în parte. În aceeaşi clipă, din piepturile lor a izbucnit un chiot de veselie şi i-am văzut ridicîndu-se de la locurile lor şi făcînd gesturi violente cu vîslele şi cu lăncile. După aceea au început iarăşi să vîslească, au tras bărcile pe nisip şi veniră să ni se închine, dînd semne de mare bucurie şi respect în faţa tînărului şef. În sfîrşit, unul dintre ei, un om de vîrstă respectabilă, purtînd colan şi brăţară din mărgele de sticlă strălucitoare, şi pe umeri pielea unui animal frumos, de culoarea aurie a chihlimbarului, a păşit înainte şi l-a îmbrăţişat cu căldură pe tînărul salvat de noi. Apoi ne-a privit şi i-a pus tînărului cîteva întrebări, după care s-a îndreptat cu multă demnitate şi ne-a îmbrăţişat pe rînd, pe fiecare. La porunca lui, tot tribul s-a aruncat la pămînt în faţa noastră, în chip de omagiu. Mă simţeam cam stingherit în faţa acestor dovezi de adoraţie şi am citit acelaşi sentiment şi pe faţa lui lord John şi pe a lui Summerlee. În schimb, Challenger strălucea de fericire, ca o floare luminată de soare.

— Par a fi primitivi, a zis el mîngîindu-şi barba şi privindu-i pe fiecare în parte, dar respectul pe care-l dau unor fiinţe superioare ar putea servi de lecţie pentru unii dintre europenii mai avansaţi. E ciudat cît de juste pot fi instinctele unui sălbatic.

Era clar că băştinaşii porniseră la război, pentru că fiecare purta o lance, un bambus lung, cu vîrf de os, un arc şi săgeţi, precum şi un fel de măciucă sau de secure de piatră atîrnată la cingătoare. Privirile întunecate pe care le aruncau spre păduri şi cuvîntul „Doda" pe care-l spuneau tot timpul dovedeau că porniseră să-l salveze sau să-l răzbune pe acel care bănuiam că era fiul şefului. Tot tribul, aşezat în cerc, a ţinut sfat, la care am asistat şi noi de pe o stîncă de bazalt. Doi sau trei războinici au luat cuvîntul, iar la sfîrşit tînărul nostru prieten a ţinut o cuvîntare înflăcărată, pe care aproape că am înţeles-o, de parcă am fi cunoscut limba, datorită gesturilor extrem de elocvente pe care le folosea.

— La ce bun să ne mai întoarcem ! zicea el. Mai curînd sau mai tîrziu, tot va trebui să îndeplinim această misiune. Chiar dacă eu am scăpat cu viaţă, să nu uităm că atîţia tovarăşi de-ai noştri au fost ucişi. Pentru noi nu mai există siguranţă. Acum ne-am adunat şi sîntem gata. Apoi, arătînd spre noi : Aceşti oameni ciudaţi sînt prietenii noştri. Ei sînt războinici de seamă şi-i urăsc

ca și noi pe oamenii-maimuță. Au în mîna lor, și arăta cerul, tunetul și fulgerele. Cînd o să mai avem asemenea prilej ? Prin urmare, să mergem înainte și să murim sau să trăim liberi. Altfel cum am putea să ne mai prezentăm cu cinste înaintea femeilor noastre ?

Războinicii cei mici și cu pielea arămie sorbeau fiecare cuvînt al vorbitorului, iar cînd a terminat, au izbucnit în aplauze frenetice, aruncîndu-și armele în aer. Șeful cel bătrîn a făcut un pas spre noi și ne-a întrebat ceva, arătînd în același timp spre pădure. Lord John i-a spus să aștepte răspunsul, apoi s-a întors spre noi.

— E rîndul vostru să hotărîți ce aveți de gînd să faceți, pentru că, în ce mă privește, eu am de încheiat o socoteală cu maimuțele astea. Iar dacă lucrul acesta va avea ca urmare ștergerea lor de pe fața pămîntului, nu cred că ar suferi cineva din pricina asta. Așa că eu mă alătur, fără să stau la gînduri, micilor noștri prieteni arămii. Vreau să-i văd la lucru. Dumneata ce zici, tinere ?

— Nici vorbă că vă urmez.

— Dar dumneata, Challenger ?

— Vă însoțesc și eu.

— Și dumneata, Summerlee ?

— Părerea mea e că ne îndepărtăm simțitor de scopul expediției noastre, lord John. Vă asigur că atunci cînd mi-am părăsit catedra de la Londra nu puteam presupune că am făcut-o ca să conduc o ceată de sălbatici împotriva unei colonii de maimuțe antropoide !

— Iată dar la ce îndeletniciri josnice am fost reduși ! a zis lord John, zîmbind. Dar fapt e că am ajuns aici. Ce hotărăști ?

— Pare a fi o acțiune foarte discutabilă, a repetat Summerlee, încăpățînîndu-se. Însă, cum tot vă duceți cu toții, nu văd cum aș putea eu să rămîn.

— Atunci, problema e lămurită, a zis lord John și, întorcîndu-se spre șef, a dat din cap și și-a mîngîiat pușca. Bătrînul ne-a strîns mîinile, fiecăruia în parte, în timp ce oamenii lui strigau mai tare ca niciodată. Era însă prea tîrziu să mai plecăm chiar în noaptea aceea, așa că indienii au improvizat un fel de tabără fără pretenții. Pretutindeni s-au aprins focuri și fumul a început să se ridice. Cîțiva oameni, care dispăruseră în junglă, s-au întors mînînd în fața lor un iguanodon tînăr. Animalul avea pe umăr, ca și ceilalți, o pată de bitum și am văzut atunci pe unul dintre

băştinaşi care, cu un aer de proprietar, a încuviinţat sacrificarea. Abia atunci am înţeles că aceste animale uriaşe erau proprietate particulară ca şi cirezile de vite, iar petele de bitum care ne intrigaseră atît de mult nu erau decît semnele stăpînului. Lipsiţi de apărare, leneşi şi erbivori, avînd, ce e drept, picioare uriaşe, dar neavînd deloc creier, iguanodonii se lăsau conduşi chiar şi de un copil. În cîteva minute, animalul a fost sfîşiat în bucăţi, şi bucăţile fripte deasupra focului împreună cu cîţiva peşti ganoizi, prinşi cu lăncile în lac.

În timp ce Summerlee dormea culcat pe nisip, noi ceilalţi am făcut ocolul lacului, căutînd să mai descoperim cîte ceva din această ţară ciudată. De două ori am dat de nişte puţuri pline cu argilă albastră, aşa cum mai văzusem şi în mlaştina pterodactililor şi care nu erau decît vechi cratere vulcanice. Din nu ştiu ce motive, necunoscute de noi, aceste cratere păreau a-l interesa nespus pe lord John. Pe de altă parte, Challenger cercetă un gheizer de nămol fierbinte, la suprafaţa căruia se spărgeau băşici mari gazoase. A înfipt o ţeavă de trestie în nămol şi a început să strige de bucurie ca un copil cînd, apropiind de capătul celălalt al ţevii un chibrit aprins, s-a produs o explozie şi a apărut o flăcăruie albastră. Iar bucuria lui n-a mai avut margini cînd a văzut că punga lui de piele, umplută cu gaz, se înălţa cu uşurinţă deasupra trestiilor.

— Un gaz inflamabil, şi pe deasupra mult mai uşor decît aerul ! Nu mă sfiesc să afirm că gazul conţine o bună parte de hidrogen liber. Tinere, George Eduard Challenger n-a ajuns la sfîrşitul descoperirilor lui ! El o să mai poată încă demonstra că o minte luminată e în stare să învingă natura şi s-o aservească scopurilor lui !

Un plan ascuns îl umplea de mîndrie, dar profesorul nu ne-a lăsat să-i ghicim gîndurile.

În ce mă priveşte, nimic din ce vedeam pe mal nu mi se părea mai neasemuit ca întinderea de apă din faţa noastră. Numărul mare de oameni, ca şi zgomotul pe care-l făceam, speriaseră toate vieţuitoarele, afară de cîţiva pterodactili, care pluteau în cerc pe deasupra capetelor noastre, nădăjduind, fără îndoială, să înşface resturile de mîncare. În jurul taberei totul era liniştit. Dar nu se întîmpla acelaşi lucru cu apele lacului central, colorate în trandafiriu de razele amurgului. Ele fierbeau, frămîntate de o viaţă ciudată. Spinări lungi în culoarea ardeziei, aripi înalte şi zimţuite, se iveau din spuma argintie, ca să se cufunde din nou în adîncuri. Pe bancurile de nisip din depărtare se vedeau ici şi colo

vietăți tîrîtoare bizare, broaște țestoase uriașe, saurieni de forme neobișnuite, precum și o lighioană turtită, asemeni unei lungi curele împletite, neagră și unsuroasă, care cobora spre lac cu mișcări unduitoare. Ici și colo, cîte un șarpe își înalța capul pe neașteptate, despărțind apa, care îl împodobea cu un colier de spumă, iar în urmă-i se formau cercuri concentrice, în timp ce el înainta lunecînd pe valuri cu mișcări grațioase, ca mișcările unui gît de lebădă. Una dintre aceste vietăți s-a ridicat pe un banc de nisip, la cîteva sute de iarzi, și i-am văzut bine trupul uriaș, în chip de butoi, prevăzut cu aripioare de-a lungul gîtului de șarpe. Cînd l-au zărit Challenger și Summerlee, care în clipa aceea se apropiase și el de noi, au izbucnit într-un duet plin de mirare și de admirație.

— Un plesiosaur ! Un plesiosaur de apă dulce ! a strigat Summerlee. Am trăit să văd și minunea asta ! Sîntem fără îndoială, dragul meu Challenger, cei mai norocoși dintre toți zoologii care au trăit de la facerea lumii, pînă azi !

Și cei doi oameni de știință nu s-au urnit din locul de unde admirau minunile fascinante ale lacului decît la căderea nopții, atunci cînd focurile sălbaticilor au împînzit negurile cu sclipirile lor roșii. Dar chiar în întuneric, în timp ce stăteam întinși pe nisip, tot auzeam din cînd în cînd zgomotul pe care-l făceau, cufundîndu-se sau scuturîndu-se de apă, animalele care trăiau în lac.

La cele dintîi licăriri ale dimineții, am ridicat tabăra și, o oră mai tîrziu, am plecat în memorabila noastră expediție. În visurile mele mă văzusem de multe ori ajungînd corespondent de război. Dar niciodată nu mi-aș fi putut închipui sălbăticia campaniei pe care sînt dator să v-o descriu acum. Iată prima mea telegramă de pe cîmpul de luptă.

Trupa noastră fusese întărită în timpul nopții cu un nou lot de băștinași veniți din peșteri și, în clipa cînd am început marșul, ne puteam socoti cam patru sau cinci sute de oameni. Un pichet de cercetași a fost trimis înainte, iar grosul coloanei și-a croit drum, prin urcușul plin de mărăcini, pînă la marginea pădurii. Acolo oamenii s-au înșirat într-un lanț lung de arcași și de lăncieri. Roxton și Summerlee s-au așezat în flancul drept, în timp ce Challenger și cu mine ne-am așezat în cel stîng. Însoțeam la luptă, cu arme care erau ultima expresie a tehnicii armurierilor din St. James' Street și din Strand o armată din epoca de piatră !

Dușmanul nu s-a lăsat așteptat prea mult. Un urlet sălbatic și ascuțit a izbucnit din marginea pădurii și, fără veste, un grup

numeros și compact de oameni-maimuță înarmați cu măciuci și cu pietre s-a năpustit asupra noastră : un atac eroic, dar nebunesc, deoarece făpturile acelea cu picioare scurte se mișcau foarte încet, în timp ce dușmanii lor erau sprinteni ca pisicile. Priveliștea acelor brute fioroase, cu spume la gură și cu ochii injectați, care, aruncîndu-se asupra dușmanilor pe care nu-i puteau atinge, cădeau unul după altul străpunși de săgeți, era înspăimîntătoare. Unul dintre ei a trecut pe lîngă mine urlînd de durere, cu vreo zece vîrfuri de săgeată înfipte în piept și în coaste. I-am dat lovitura de grație cu un glonț în creier, iar el s-a prăbușit printre aloeși. A fost singurul foc de armă, deoarece atacul fusese îndreptat spre mijlocul coloanei, așa că indienii n-au avut nevoie de ajutorul nostru ca să-l respingă. Din toți oamenii-maimuță care năvăliseră din pădure în cîmp deschis, nu cred să se mai fi întors vreunul.

Cînd am ajuns printre copaci, a început să fie mai greu. După o oră sau două de la intrarea noastră în pădure s-a dat o luptă desperată, în care abia am izbutit să nu ne dăm bătuți. Sărind din tufișuri înarmați cu măciucile lor uriașe, oamenii-maimuță ucideau uneori cîte trei sau patru indieni înainte de a cădea doborîți de săgețile lor. Oriunde loveau, ucideau. Unul din ei, care sfărîmase în bucăți pușca lui Summerlee, era gata să-i zdrobească și țeasta, cînd un indian l-a izbit cu securea în inimă. Alții, cocoțați în copacii de deasupra noastră, aruncau în noi cu pietre și cu crengi rupte. Uneori se lăsau să cadă printre noi și luptau furioși pînă la moarte. O clipă, aliații noștri au slăbit în învălmășeala luptei, și fără îndoială că ar fi dat bir cu fugiții dacă nu i-am fi ajutat noi, cu armele noastre. Îndemnați vitejește de bătrînul lor șef, s-au avîntat atît de năvalnic, încît oamenii-maimuță au început la rîndul lor să șovăie. E drept că Summerlee nu mai avea pușcă, dar eu trăgeam fără încetare, iar în celălalt flanc auzeam împușcăturile neîntrerupte ale prietenilor noștri. Apoi, deodată, dușmanul a intrat în panică și s-a dezorganizat. Răcnind și urlînd, bestiile au luat-o la fugă în toate părțile, în timp ce aliații noștri se aruncau pe urmele lor cu strigăte de izbîndă ; plăteau în ziua aceea o datorie care dăinuia de nenumărate secole, cu tot ce cuprinsese ea ca cruzime și ură de-a lungul istoriei acestui mic popor. În sfîrșit, omul avea ultimul cuvînt și punea animalul la locul cuvenit. Chiar dacă ar fi zburat, fugarii erau prea greoi ca să mai poată scăpa de băștinașii cei sprinteni. Și din toate părțile pădurii, în suierul săgeților și în zgomotul pe care-l făceau

oamenii-maimuță zdrobindu-se de pămînt în căderea lor din copaci, se auzeau strigătele de biruință ale învingătorilor.

Veneam în urma celorlalți, și în curînd lord John și Challenger s-au apropiat de noi.

— S-a terminat, a zis lord John. Acum cred că putem să le lăsăm grija de a curăța locul. Cu cît vom vedea mai puțin, cu atît vom dormi mai bine.

În ochii lui Challenger sclipea dorința de a ucide.

— Am avut norocul, a strigat el, umflîndu-se în pene ca un cocoș de luptă, să luăm parte la una din acele bătălii tipice care, în istorie, au determinat soarta lumii. O ciudată întîmplare ne-a îngăduit să asistăm și să contribuim la o asemenea victorie. De astăzi înainte, pe acest podiș viitorul va fi în mîna omului.

Trebuia să ai o încredere oarbă în scopul urmărit, ca să îndreptățești asemenea mijloace. Pe măsură ce înaintam prin pădure, descopeream cadavre de oameni-maimuță zăcînd unele peste altele, străpunse de săgeți sau de lănci. Ici și colo cîte un morman de indieni, aproape cu totul zdrobiți, însemna locul unde unul din acești antropoizi își vînduse scump pielea. Înaintea noastră se auzea un strigăt și un muget, indicînd direcția în care continua urmărirea. Oamenii-maimuță se îndreptau spre satul lor, consolidîndu-și acolo o ultimă apărare, care le-a fost zdrobită, iar ochii noștri aveau să cunoască oroarea scenei finale. Vreo optzeci sau o sută de masculi, cei din urmă supraviețuitori, au fost mînați de-a curmezișul luminișului așezat la marginea stîncii, același care, cu două zile mai înainte, fusese martorul aventurilor noastre. În clipa cînd am ajuns la fața locului, un cerc de indieni înarmați cu lănci se închisese în jurul lor. Totul s-a terminat într-o clipă. Treizeci sau patruzeci au murit pe loc. Ceilalți, scrîșnind și zbătîndu-se, au fost aruncați în prăpastie unde, căzînd unii peste alții, s-au înfipt în țepile de bambus, la o adîncime de 600 de picioare. Așa cum spusese Challenger, omul își cîștigase pentru totdeauna supremația în țara lui Maple White. Masculii au fost exterminați, satul distrus, iar femelele și puii luați în robie. O dușmănie ancestrală se sfîrșea, înăbușită în sînge.

Această biruință a avut drept rezultat nenumărate avantaje pentru noi. Puteam să ne ducem din nou în tabără și puteam să ne procurăm provizii. Puteam să reluăm legătura cu Zambo, înnebunit de spectacolul la care asistase : o adevărată avalanșă de maimuțe căzînd de pe stîncă !

— Coborîţi, stăpîni, coborîţi ! striga el cu ochii ieşiţi din cap. Coborîţi, că altfel n-o să scăpaţi de diavol !

— Ascultaţi glasul raţiunii ! a zis Summerlee, cu convingere. Cred că am avut destule aventuri, care nu erau deloc potrivite cu caracterul şi cu situaţia noastră. Challenger, îţi amintesc promisiunea pe care ne-ai făcut-o : începînd din clipa asta, să-ţi concentrezi toată energia ca să ne scapi din ţinutul acesta oribil şi să ne conduci spre civilizaţie.

CAPITOLUL XV

OCHII NOȘTRI AU VĂZUT MINUNI

TOATE ACESTEA le scriu zilnic, dar sper, înainte de a ajunge la sfîrșitul acestor rînduri, să văd sclipind o zare de lumină printre neguri. Ne scotea din fire gîndul că eram reținuți cu sila, din lipsa unui mijloc de evadare. Mă gîndeam, ce e drept, că într-o zi o să fim fericiți că am fost reținuți împotriva voinței noastre într-o țară ciudată și că, în felul acesta, am avut posibilitatea să vedem mai multe din minunile și din vietățile care trăiau acolo.

Izbînda indienilor și distrugerea oamenilor-maimuță a fost piatra de încercare a expediției noastre. Eram într-adevăr stăpînii podișului, deoarece băștinașii pe care-i ajutasem cu puteri atît de neînțelese pentru ei să-și nimicească dușmanii de veacuri ne priveau cu o recunoștință amestecată cu frică. Din punctul lor de vedere, ar fi fost fără îndoială încîntați să se vadă scăpați de niște aliați atît de formidabili, dar nu ne dădeau, în privința aceasta, nici o indicație care să ne folosească. Atît cît puteam înțelege din semnele lor, fusese pe vremuri un tunel povîrnit care cobora de la podiș în cîmpie și a cărui intrare de jos o descoperisem și noi. Nici vorbă că prin tunelul acela ajunseseră, la epoci diferite, pe cîmpia de sus, oamenii-maimuță cît și indienii, iar Maple White și tovarășul lui îl folosiseră și ei, fără îndoială. Dar cu un an înainte, o prăbușire provocată de un cutremur făcuse să se astupe intrarea de sus a tunelului. Cînd le dădeam a înțelege că vrem să plecăm, indienii clătinau din cap și ridicau din umeri : fie că nu puteau, fie că nu voiau să ne ajute.

La sfîrșitul acestei campanii, maimuțele supraviețuitoare, gemînd îngrozitor, au fost duse de-a curmezișul podișului și așezate în apropierea peșterilor indienilor, unde urmau să trăiască în robie sau ochii stăpînilor. Soarta robilor, de aci înainte, era să taie lemne și să care apă.

Două zile după luptă am traversat și noi podișul, însoțiți de prietenii noștri, și ne-am așezat tabăra la picioarele stîncilor unde locuiau. Ei ar fi dorit să ne ofere peșterile lor, dar lord John a

refuzat, socotind că, în cazul cînd intenţiile nu le-ar fi fost tocmai prieteneşti, am fi căzut în puterea lor. Aşa că ne-am păstrat libertatea şi, fără să încetăm a avea cu ei relaţii dintre cele mai cordiale, stăteam cu armele pregătite în orice clipă. Am vizitat îndelung peşterile, care erau desigur interesante, dar fără să ne putem da seama dacă erau opera omului sau a naturii. Toate erau la acelaşi nivel, săpate într-o rocă moale sub bazaltul vulcanic care forma stînca şi deasupra rocei tari, de granit, care alcătuia temelia.

Intrările peşterilor se găseau cam la optzeci de picioare deasupra pămîntului şi ajungeai la ele pe nişte trepte de piatră atît de înguste şi pieptişe, încît nici o fiară nu le-ar fi putut urca. Înăuntru erau uscate şi călduroase, prelungindu-se spre interiorul stîncii prin galerii drepte, mai mult sau mai puţin lungi, cu ziduri cenuşii şi netede, împodobite cu desene în cărbune, bine executate, reprezentînd felurite animale de pe podiş. Chiar dacă viaţa ar dispărea din acest ţinut, viitorul explorator va găsi pe pereţii acestor peşteri dovada faunei bizare care s-a menţinut pînă în zilele noastre, cum ar fi dinosaurii, iguanodonii şi peştii-şopîrlă.

De cînd descoperisem că iguanodonii cei uriaşi nu erau decît nişte turme domesticite, avîndu-şi fiecare proprietarul ei, care le creştea pentru carne, admisesem ideea că omul a putut să-şi afirme supremaţia asupra podişului chiar cu armele lui primitive. Dar n-a trecut mult şi am descoperit, datorită unei drame care s-a petrecut a treia zi după instalarea noastră la picioarele peşterilor, cît eram de greşiţi. Lord John şi cu mine păzeam tabăra în lipsa lui Challenger şi a lui Summerlee, care plecaseră cu cîţiva indieni să pescuiască în lac, cu lăncile, unele specii de şopîrle uriaşe. Indienii îşi vedeau de treburile lor pe povîrnişul acoperit cu iarbă din faţa peşterilor. Deodată a răsunat un răcnet de alarmă şi sute de guri au strigat cuvîntul „Stoa". Şi de pretutindeni au început a năvăli sălbatic bărbaţi, femei şi copii, căutîndu-şi un adăpost. Cuprinşi de o spaimă nebună, urcau în goană scările cavernelor, repezindu-se înăuntru.

Ridicîndu-mi ochii, i-am văzut pe stîncile de deasupra noastră dînd din mîini şi făcîndu-ne semne desperate să intrăm în vreun adăpost. Am pus mîna pe puşti şi am sărit amîndoi, să vedem ce fel de primejdie ne ameninţa. Deodată, dintre copacii din apropiere s-a ivit un grup de doisprezece sau cincisprezece indieni care alergau cît îi ţineau picioarele, urmăriţi de doi monştri înspăimîntători, la fel cu cel care ne tulburase liniştea în tabără şi mă speriase atît de cumplit în timp ce exploram singur podişul. Înaintau în salturi, ca nişte broscoi uriaşi, şi erau cu mult mai mari decît cel mai

mare elefant. Nu-i văzusem decît noaptea, şi într-adevăr erau animale nocturne, care nu ieşeau ziua decît atunci cînd îi provoca cineva. Ne-am oprit uimiţi, deoarece pielea le era acoperită cu băşici şi cu bube şi avea o irizaţie curioasă, ca a peştilor, iar soarele punea pe ei curcubee strălucitoare.

Dar nu era timp de privit, deoarece într-o clipă au ajuns din urmă fugarii, nimicindu-i înspăimîntător. Felul lor de a lupta era să sară peste om cu toată greutatea trupului şi, lăsîndu-l zdrobit, să sară peste altul. Nenorociţii indieni urlau de groază şi încercau să scape cu fuga, de agerimea fără greş a monştrilor. Nu mai erau în picioare decît vreo şase, cînd tovarăşul meu şi cu mine le-am sărit în ajutor. De altfel, amestecul nostru n-a avut alt efect decît să ne expună şi pe noi aceleiaşi primejdii. Am deschis focul la o depărtare de 200 de iarzi, trăgînd cartuş după cartuş, dar parcă trăgeam cu gogoloaşe de hîrtie. Vietăţilor acelora reptiliene nu le păsa de răni, deoarece le lipsea un centru nervos principal şi aveau centrii vitali răspîndiţi de-a lungul măduvei spinării, aşa că erau invulnerabile chiar în faţa armelor moderne. Tot ce puteam face era să le abatem atenţia în altă parte prin fulgerele de lumină şi zgomotele împuşcăturilor, ca să dăm şi băştinaşilor, şi să ne dăm şi nouă, timpul de-a ajunge pînă la scări, unde ne era salvarea. Dar acolo unde glonţul conic exploziv al secolului al douăzecilea era ineficace, aveau succes săgeţile înveninate ale băştinaşilor, muiate în suc de strophantus şi înfipte apoi într-un stîrv. Totuşi, şi armele acestea aveau un efect limitat, deoarece veninul circula prin vine cu o viteză foarte redusă şi, înainte de a muri, monstrul avea destulă vreme şi destule mijloace să-şi ucidă duşmanul. Dar cum cele două lighioane ne-au urmărit chiar pînă la picioarele scărilor, o ploaie de săgeţi s-a abătut asupra lor, şuierînd, din toate crăpăturile stîncilor. Într-o clipă, dihăniile au fost acoperite cu ţepi, ca nişte arici, fără să arate, la început, că s-ar simţi stingherite în vreun fel.

Cu gurile pline de bale şi căutînd să se agaţe cu ghearele, încercau, cu neputincioasă furie, să urce scările care i-ar fi dus la victimele lor. Dar după ce izbuteau să înainteze cîţiva paşi, alunecau şi se rostogoleau la pămînt. În sfîrşit, otrava a început să-şi facă efectul. Unul din cei doi monştri a gemut din greu şi a căzut la pămînt, de parcă era tras în jos de capul lui uriaş. Celălalt a început să sară în cerc şi, scoţînd strigăte înăbuşite, s-a prăbuşit şi s-a zvîrcolit cîteva clipe în agonie, apoi s-a înţepenit şi a rămas aşa, nemişcat. Atunci, cu strigăte de izbîndă, indienii s-au aruncat buluc din peşteri şi au dănţuit frenetic în jurul leşurilor, arătînd o bucurie nebună pentru înfrîngerea a doi dintre cei mai primej-

dioşi duşmani ai lor. În timpul nopţii au sfîşiat cadavrele şi au dus bucăţile departe, nu ca să le mănînce, deoarece otrava era încă activă, dar pentru că le era frică de mirosul greu pe care l-ar fi putut răspîndi. Totuşi, inimile acestor reptile uriaşe, fiecare din ele cît o pernă de mare, zăceau încă acolo, bătînd înainte încet, cu pulsaţii liniştite, însufleţite de o viaţă proprie, independentă şi hidoasă. Abia a treia zi inimile acelea înspăimîntătoare s-au oprit, încetînd de a mai bate.

Mai tîrziu, cînd voi avea drept masă altceva decît o ladă de conserve şi voi scrie cu altceva decît cu un ciot de creion pe ultimele file ale unui carnet zdrenţuit, voi vorbi mai pe larg despre indienii Acalla şi despre viaţa pe care am dus-o la ei, ca şi despre vedeniile ciudate şi uimitoarele condiţii de viaţă pe care le-am avut de întîmpinat în ţara lui Maple White. Ştiu că memoria n-o să mă înşele, deoarece, atît cît voi mai avea în mine un suflu de viaţă, fiecare clipă şi fiecare mişcare din această perioadă a vieţii mele o să-mi rămînă întipărită în minte cu precizia şi cu claritatea amintirilor din copilărie. Nici o impresie nouă n-o să le poată şterge, atît de adînc sînt săpate. Cînd va veni momentul s-o fac, voi descrie acea minunată noapte cu clar de lună cînd un tînăr ihtiosaur — o fiinţă ciudată, jumătate focă, jumătate peşte, cu doi ochi acoperiţi de cîte un os pe fiecare parte a capului şi cu un al treilea aşezat în frunte — se zbătea în plasa indienilor şi era cît pe ce să răstoarne barca cu care-l remorcam ; de asemenea şi cealaltă noapte, cînd un şarpe de apă de culoare verde s-a ridicat din mijlocul trestiilor şi a prins în inelele lui pe cîrmaciul bărcii în care se afla Challenger. Voi mai descrie şi animalul acela nocturn alb — era oare mamifer sau reptilă ? — care sălăşluia într-o mlaştină infectă din partea răsăriteană a lacului şi zbura în jurul ei lăsînd în urmă-i o uşoară lumină fosforescentă. Indienii erau atît de înspăimîntaţi, încît nici nu voiau să se apropie de el. Noi l-am observat în timpul a două expediţii, dar fără să putem ajunge pînă la el, din pricina mlaştinii. Pot să spun doar că era mai mare decît o vită şi că răspîndea un ciudat parfum de mosc. Voi mai povesti de asemenea şi despre pasărea care l-a urmărit pe Challenger pînă printre stîncile unde îşi căuta adăpost — o pasăre alergătoare de statură uriaşă, mult mai înaltă decît struţul, cu gîtul pleşuv de vultur şi cu o expresie fioroasă, care-l făceau să pară un spectru ambulant. În timp ce Challenger se căţăra să se pună la adăpost, o lovitură de plisc i-a rupt tocul cizmei, de parcă i l-ar fi tăiat cu briciul. De data aceasta însă, armele moderne au avut ultimul cuvînt, şi pasărea, care măsura douăzeci de picioare de la cap la coadă şi pe care profesorul, gîfîind, dar fericit, ne-a prezentat-o

ca fiind un phororacus, s-a prăbușit sub glonțul lordului Roxton, zbătîndu-se cumplit într-un nor de pene, din mijlocul căruia sclipeau fioros doi ochi galbeni. Aș vrea să ajung clipa cînd capul ei turtit și diform își va ocupa locul printre trofeele de la Albany. În sfîrșit, voi vorbi fără îndoială și despre toxodon, cobaiul uriaș, înalt de zece picioare, cu dinții ieșiți în afară și tăioși ca niște foarfece, pe care l-am ucis într-o dimineață în timp ce se adăpa la lac.

Toate acestea le voi descrie într-o zi, în liniște. Dar după zilele acestea atît de agitate, aș vrea să evoc cu duioșie minunatele seri de vară cînd, sub cerul de un albastru adînc, stăteam întinși în iarba înaltă din marginea pădurii, unul lîngă altul ca niște buni prieteni, și ne uitam uimiți la fauna ciudată care zbura pe deasupra noastră, ca și la lighioanele acelea necunoscute care ieșeau din vizuinele lor să ne cerceteze, în timp ce în jurul nostru copacii își aplecau crengile încărcate cu fructe coapte, iar florile încîntătoare își întindeau capetele spre noi. Sau serile acelea luminoase cînd, plutind pe oglinda lucie a lacului, priveam cu uimire și cu teamă afundarea vreunui monstru fantastic, în jurul căruia apa alcătuia cercuri și încrețituri. Sau lucirea verzuie în străfundul apelor a vreunei ființe ciudate care, o clipă după aceea, se făcea una cu întunericul. Acestea sînt scenele asupra cărora aș dori ca în viitor să se oprească pana mea și să aștearnă pe hîrtie fiecare amănunt.

Dar mă veți întreba : de ce toate aceste experiențe și acest lung răstimp, cînd prietenii dumitale și dumneata ar fi trebuit să vă gîndiți zi și noapte la născocirea vreunui mijloc ca să vă întoarceți în lumea de jos ? Răspunsul meu e că nici unul dintre noi nu încetam o clipă să ne gîndim la acestea toate, dar strădania noastră era zadarnică. Am descoperit, curînd de tot, un lucru sigur : indienii n-aveau intenția să facă nici o mișcare ca să ne ajute. În orice altă împrejurare ni se arătau prieteni, am putea spune că erau chiar sclavii noștri devotați. Dar cînd le dădeam a înțelege că ar trebui să ne ajute să împletim și să ducem la locul ei o plasă, care să ne slujească drept punte peste prăpastie, sau cînd îi rugam să ne facă rost de curele de piele sau de liane ca să răsucim frînghii, întîmpinam din partea lor o împotrivire politicoasă, dar neinduplecată. Surîdeau, clipeau din ochi, dădeau din cap, și atîta tot. Chiar șeful cel bătrîn se împotrivea cu aceeași încăpățînare. Doar Maretas, tînărul pe care-l salvasem, ne privea îngîndurat și ne dădea a înțelege, prin gesturi, cît de mult îl întristau intențiile noastre. De la biruința hotărîtoare asupra oamenilor-maimuță, indienii ne socoteau ca pe niște supraoameni care purtau izbînda în tevile unor arme ciudate și erau încredin-

ţaţi că, atîta timp cît vom rămîne cu ei, norocul va fi de partea lor. Ne-ar fi oferit fiecăruia dintre noi cîte o mică soţie arămie şi cîte o peşteră, numai să ne uităm ţara şi neamul şi să rămînem pentru totdeauna pe podiş. Afară de asta, nu puteam fi decît mulţumiţi de ei, deşi cu totul altele erau dorinţele noastre. Dar simţeam nevoia să păstrăm secretul asupra planurilor noastre de evadare, deoarece aveam bănuieli serioase că vor încerca să ne reţină cu forţa.

Fără să ţin seama de primejdia de a mă întîlni cu dinosaurii (care nu erau primejdioşi ziua, fiind, după cum am mai spus, animale nocturne), m-am dus de două ori, în ultimele trei săptămîni, la vechea noastră tabără, să iau legătura cu negrul Zambo, care stătea încă de pază la piciorul stîncii. Ochii mei cercetau cu lăcomie cîmpia întinsă din faţa mea, în nădejdea că voi vedea sosind ajutorul pe care-l cerusem. Dar spaţiile largi, presărate cu cactuşi, se desfăşurau spre infinit, dezgolite şi pustii, pînă la linia bambuşilor care se confunda cu orizontul.

— Acum trebuie să sosească, stăpîne Malone. Înainte de a trece o săptămînă, indienii or să vină şi or să aducă frînghii şi o să vă puteţi coborî.

Acesta era cuvîntul de încurajare al bunului nostru Zambo.

Cînd m-am întors de la cea de-a doua vizită, am avut o aventură care m-a ţinut o noapte departe de tovarăşii mei.

Mă întorceam pe drumul bine cunoscut şi ajunsesem într-un loc, cam la o milă depărtare de mlaştina pterodactililor, cînd am văzut îndreptîndu-se spre mine o fiinţă cu înfăţişare ciudată. Era un om care mergea într-un fel de carcasă sau de colivie de trestii, care-l acoperea ca un clopot. Cînd m-am apropiat, nu mică mi-a fost mirarea văzînd că omul acela era lord John Roxton. Zărindu-mă, s-a strecurat din curioasa lui îmbrăcăminte şi a venit spre mine rîzînd, deşi părea oarecum stingherit.

— Ei bine, tinere, mi-a spus el, cui i-ar fi trecut prin minte că o să te întîlnesc tocmai aici ?

— Dar, pentru Dumnezeu, ce faceţi ? l-am întrebat.

— Îmi vizitez prietenii, pterodactilii, mi-a răspuns.

— Şi de ce ?

— Sînt fiinţe interesante, nu-i aşa ? Dar atît de nesociabile ! După cum cred că-ţi aminteşti, au un fel destul de barbar de a se purta cu străinii. Aşa că m-am acoperit cu colivia asta de protecţie, să mă apăr, eventual, de gentileţele lor prea stăruitoare...

— Da, dar ce căutaţi în mlaştină ?

Lord John m-a privit cu un aer întrebător și am citit pe fața lui o oarecare șovăială.

— Crezi oare că numai profesorii au dreptul să se instruiască pe lumea asta ? mi-a răspuns, în sfîrșit. Uite, studiez și eu aceste păsărele... Și te rog să te mulțumești cu explicația pe care ți-am dat-o.

— N-am avut intenția să vă jignesc, i-am răspuns.

Dar buna dispoziție îi și reveni și a început să rîdă.

— Nici nu te gîndi la așa ceva, tinere ! Am însărcinarea să capturez, pentru Challenger, unul din puii ăștia de drac. Nu, nu cred că o să am nevoie de tovărășia dumitale. Du-te cu bine, eu o să fiu în tabără la căderea nopții.

Și mi-a întors spatele, iar eu am plecat lăsîndu-l să umble încoace și încolo prin pădure, înveșmîntat în ciudata lui colivie.

Dar dacă felul de a se purta al lui lord John mi se părea ciudat, al lui Challenger era, fără îndoială, mai mult decît atît. Profesorul exercita o extraordinară fascinație asupra femeilor indiene și din pricina asta purta o creangă mare de palmier, cu care le gonea ca pe muște cînd începeau să fie prea stăruitoare. Înfățișarea lui Challenger bălăbănindu-se ca un sultan de operetă, purtînd în mînă semnul autorității, cu barba neagră fluturîndu-i pe piept și ridicîndu-se pe vîrfuri la fiecare pas, în timp ce în urma lui se îmbulzea o droaie de tinere indiene cu ochi catifelați și drapate în văluri subțiri țesute din fibre de scoarță, e unul din tablourile cele mai grotești, a cărui amintire mi-a fost dat s-o iau cu mine. Cît privește pe Summerlee, absorbit de viața insectelor și a păsărilor de pe podiș, își petrecea tot timpul (afară de o însemnată parte cînd îl certa pe Challenger că nu face nimic ca să ne scoată din încurcătură) preparînd, montînd sau împăind specimenele capturate.

Challenger își luase obiceiul să plece singur în fiecare dimineață și să se întoarcă din cînd în cînd cu un aer de solemnă gravitate, ca unul ce purta pe umerii săi întreaga răspundere a unei grele sarcini. Într-una din zile, cu creanga de palmier în mînă și tîrînd după el toată ceata de admiratoare, ne-a condus pînă la locul ascuns unde lucra și ne-a împărtășit secretul planurilor lui. Era o poiană mică în mijlocul unui boschet de palmieri, unde se găsea unul din acei gheizeri de nămol fierbinte, pe care am mai avut prilejul să-i descriu. Pe marginile acestui gheizer, așezase un număr de curele tăiate din piele de iguanodon, care se întîlneau toate într-un recipient membranos. Recipientul nu era altceva decît stomacul unui uriaș pește-șopîrlă, pe care-l pescuisem în lac. Acest soi de balon, cusut la unul din capete, nu mai avea la celălalt decît un orificiu strîmt, în care erau înfipte mai multe țevi

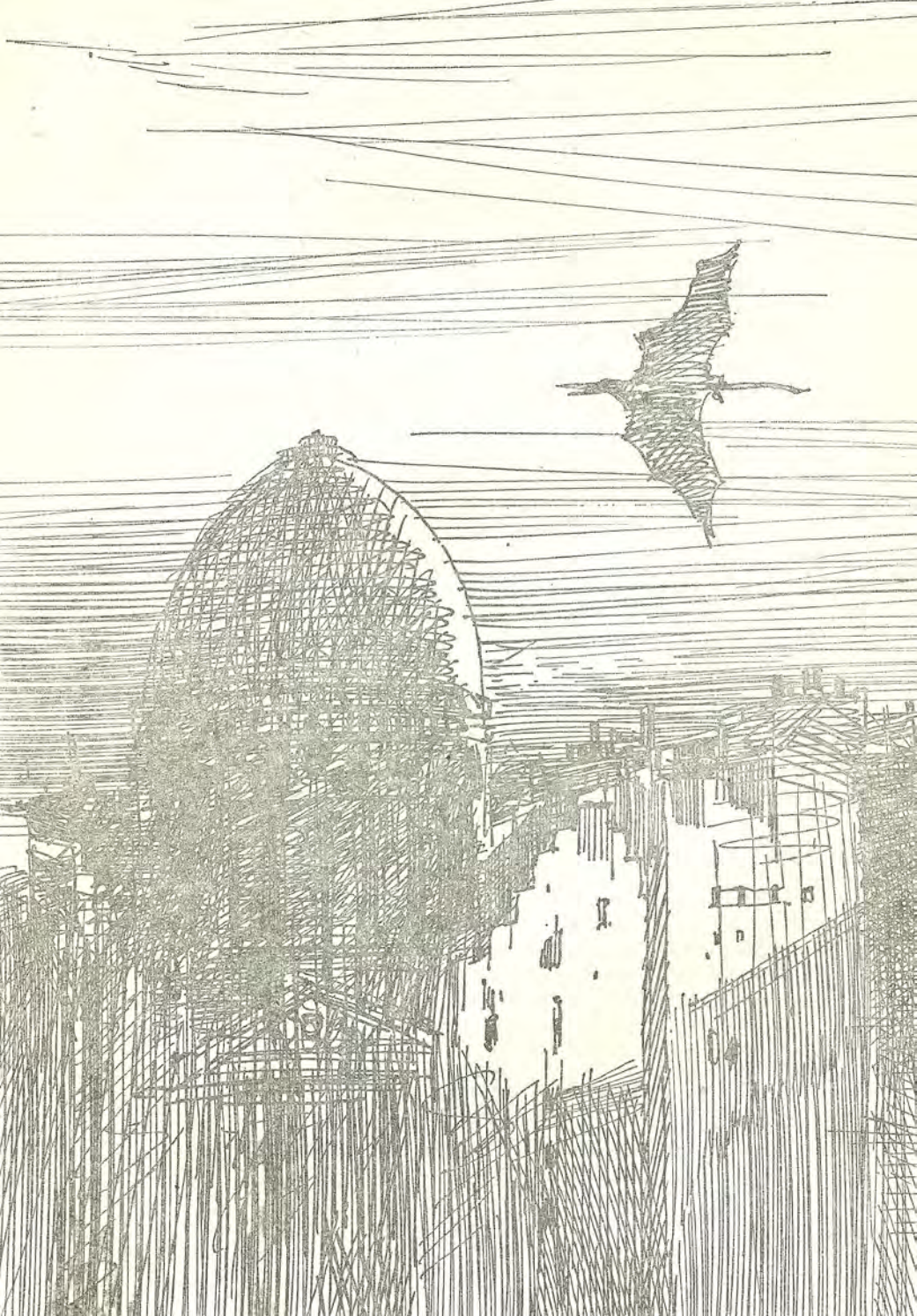

de bambus, în legătură cu pîlniile de argilă care culegeau gazele emanate din gheizer. Încetul cu încetul balonul a început să se umfle și curînd a arătat o tendință atît de puternică de a se ridica, încît Challenger, ca să-l mențină la nivelul pămîntului, a trebuit să înnoade curelele de trunchiurile copacilor din jur. O jumătate de oră mai tîrziu, în fața noastră se prezenta un balon de dimensiuni impunătoare, iar puterea de tracțiune pe care o exercita asupra curelelor cu care era legat dovedea marea lui forță de ascensiune. Emoționat și fericit ca un tată în fața primului său născut, Challenger contempla cu satisfacție opera minții sale, zîmbind și mîngîindu-și barba în tăcere.

Cel dintîi care a intervenit a fost Summerlee.

— Cred că n-ai intenția să ne urci în „asta", Challenger ! ? a zis el, cu voce acră.

— Sper, scumpul meu Summerlee, să vă fac o demonstrație atît de concludentă, încît sînt sigur că nu vei șovăi să te încrezi în aparatul meu.

— Ba să-ți scoți imediat ideea asta din cap, i-a răspuns Summerlee, cu hotărîre. Nimic pe lume n-o să mă facă să comit asemenea nebunie ! Bănuiesc, lord John, că nici dumneata nu încurajezi planul acesta nebunesc.

— Extraordinar de ingenios ! a zis lordul nostru. Aș vrea să-l văd la treabă.

— Ai să-l vezi, s-a bucurat Challenger. Timp de cîteva zile mi-am pus la bătaie toate puterile mele cerebrale ca să rezolv problema coborîrii de pe stînci. Doar ne-am convins cu toții că asta nu se poate face cu picioarele și că tunelul nu mai există. De asemenea, nu avem putința să construim nici un fel de pod care să ne ducă spre locul de unde am venit. Prin urmare, cum să ieșim de aici ? Nu e mult de cînd am descoperit și i-am comunicat tînărului nostru prieten că gheizerul emana hidrogen liber. Ideea unui balon s-a înfiripat imediat în mintea mea. E drept că descoperirea materialului din care trebuia să confecționez balonul care urma să fie umplut cu gaz m-a ținut cîtva timp pe loc. Dar uitîndu-mă la măruntaiele acestor reptile, am avut o revelație și am reușit să soluționez problema. Și rezultatul, iată-l !

Și-a dus o mînă la reverul hainei zdrențuite, arătînd cu cealaltă, mîndru, balonul.

În vremea asta, balonul umplut se rotunjise, crescuse și trăgea cu putere curelele care-l susțineau.

— Asta-i curată nebunie furioasă ! mormăia Summerlee.

Lord John părea încîntat de ceea ce vedea.

— Deştept bătrînul, nu-i aşa ? mi-a şoptit la ureche, apoi i s-a adresat lui Challenger : Nu-i faci şi o nacelă ?

— Vine şi confecţionarea nacelei. Sînt fixat asupra construcţiei şi aşezării ei. Pentru moment, mă mărginesc să vă demonstrez că aparatul meu o să ne poată susţine pe toţi.

— Pe toţi la un loc, eşti sigur ?

— Nu. Planul meu e să coborîm fiecare pe rînd, cum am face-o cu parașuta, iar balonul să se întoarcă înapoi prin mijloace uşor de realizat. Ceea ce-i cer acum, e să ne ridice pe fiecare în parte şi să ne îngăduie să coborîm cu încetul. Ia să-l lăsăm să ne arate ce poate !

A adus un bloc de bazalt de dimensiuni considerabile, pe care era scobit un şanţ, aşa fel încît uşor puteai lega o frînghie în jurul lui. Frînghia era aceeaşi pe care o adusesem cu noi pe podiş, după ce o folosisem ca să ne urcăm pe piscul stîncos. Avea peste o sută de picioare lungime şi, cu toate că era destul de subţire, părea foarte rezistentă. Challenger pregătise un fel de cingătoare de piele, de care atîrnau un mare număr de benzi. Cingătoarea a fost aşezată pe vîrful balonului, iar benzile, înnodate dedesubtul lui, aşa că orice greutate ai fi atîrnat ar fi fost repartizată pe toată suprafaţa balonului. Apoi blocul de bazalt a fost legat de benzile de piele, iar Challenger şi-a petrecut de trei ori în jurul braţului frînghia care atîrna la capătul blocului.

— Şi acum, a zis el cu un surîs de fericire anticipată, o să vă demonstrez puterea balonului meu !

Cu aceste cuvinte, a tăiat cu briceagul curelele care susţineau balonul.

Niciodată pînă atunci expediţia noastră n-a fost mai aproape de pieire. Membrana balonului umflată a făcut un salt înfricoşător în aer. Într-o clipă, Challenger a fost ridicat în picioare şi tras în sus. Abia am avut vreme să-mi încolăcesc braţele în jurul cingătoarei lui Challenger şi m-am simţit şi eu înălţat în sus. Braţele lui lord John, ca nişte resorturi puternice care ar prinde un şoarece în capcană, m-au apucat de picioare, dar am simţit că şi el părăsea pămîntul. O clipă, am avut viziunea a patru aventurieri plutind în văzduh ca un şirag de cîrnaţi, deasupra pămîntului pe care-l exploraseră. Din fericire însă, cu toate că puterea de ascensiune a maşinii infernale părea nelimitată, frînghia cu care eram legaţi avea totuşi o limită de rezistenţă. Aşa că s-a rupt fără veste şi noi am căzut unii peste alţii, prinşi în frînghia care se încolăcise în jurul nostru. Cînd ne-am ridicat de la pămînt, am văzut departe în cerul albastru o pată neagră : era blocul de bazalt care se înălţa cu mare viteză.

— Splendid ! a strigat nebiruitul Challenger, frecîndu-şi braţul lovit. O demonstraţie perfectă ! Niciodată nu m-aş fi aşteptat la un asemenea succes. Peste o săptămînă, domnilor, vă promit că voi confecţiona un al doilea balon, cu care mă însărcinez să vă depun în deplină siguranţă pe drumul întoarcerii.

Pînă acum am notat în fiecare zi tot ce ni s-a întîmplat. Astăzi însă îmi reiau firul povestirii, stînd în prima noastră tabără, aceea care rămăsese în paza lui Zambo. Greutăţi şi primejdii, pe toate v-am lăsat în urma noastră, ca într-un vis în vîrful stîncilor uriaşe care se înalţă acum atît de sus deasupra capetelor noastre ! Pentru că, iată-ne în sfîrşit coborîţi, în condiţii neaşteptate, e drept, dar totul s-a terminat cu bine. În şase săptămîni sau în două luni vom fi la Londra, şi e foarte probabil că această scrisoare n-o să ajungă cu mult înaintea noastră. Inimile ne sînt de pe acum mişcate şi sufletele noastre zboară spre cetatea mamă, păzitoare a atîtor lucruri scumpe.

Chiar în seara primejdioasei aventuri cu balonul lui Challenger a intervenit o schimbare în soarta noastră. Am mai spus că planurile noastre de plecare nu întîlniseră prea multă simpatie din partea indienilor. Şeful cel tînăr, pe care îl salvasem, era singurul care nu-şi arăta dorinţa de a ne opri cu forţa pe un pămînt străin. Pe cît putea, ne-o spusese lămurit prin semne. În seara aceea, în amurg, a venit în tabără la noi şi mi-a pus în mînă (îmi dădea o deosebită atenţie, poate pentru că eram cel mai aproape de vîrsta lui) un sul făcut din scoarţă de copac. Apoi, arătînd cu gravitate şirul de peşteri de deasupra lui, şi-a dus un deget la buze, ca să-mi recomande tăcere. După aceea s-a întors la ai săi.

Am adus sulul lîngă foc şi l-am cercetat împreună cu tovarăşii mei. Era un patrat, cu laturile de un picior. Înăuntru se vedeau o serie de semne ciudate, aliniate într-un anumit fel.

Semnele erau trase cu cărbunele şi se desprindeau limpede pe suprafaţa albă a scoarţei. La prima aruncătură de ochi, mi-au făcut impresia unei notaţii muzicale grosolane.

— Orice-ar fi, pot să jur că e ceva important pentru noi, am zis. Am văzut-o asta pe faţa tînărului care mi-a dat sulul.

— Numai să nu avem de-a face cu vreun măscărici primitiv, a sugerat Summerlee. Se ştie că dorinţa de a face farse e proprie uneia din fazele dezvoltării umane.

— E cu siguranţă un mesaj, a zis Challenger.

— Ar părea mai curînd un rebus, a observat lord John, întinzîndu-şi gîtul să vadă mai bine, cînd, deodată, a apucat sulul în mînă. Pe legea mea ! a strigat el, asta trebuie să fie ! Tînărul a ghicit. Ia uitaţi-vă ! Cîte semne sînt pe foaia asta ? Optsprezece. Ei bine, observaţi că sînt exact optsprezece guri de peşteră pe stînca de deasupra noastră !

— Cînd mi-a dat sulul, a arătat cu mîna spre peşteri, am spus eu.

— Da, asta lămureşte totul. Nu-i altceva decît un plan al peşterilor. Ia uitaţi-vă ! Toate optsprezece sînt aici : unele scurte, altele adînci, unele ramificate, aşa cum le-am văzut şi noi. E planul lor, fără îndoială, iar una din ele e însemnată cu o cruce. De ce ? Desigur ca să ne-o indice pe cea mai adîncă dintre toate.

— Cu siguranţă că asta e cea care străbate stînca, am strigat.

— Părerea mea e că tînărul nostru prieten a pus degetul pe rană, a încuviinţat Challenger. Dacă această peşteră n-ar străbate stînca, nu înţeleg de ce o persoană care ne vrea binele ne-ar fi atras atenţia asupra ei. Dar dacă într-adevăr o străbate şi ajunge de cealaltă parte, punctul corespunzător ar fi cam la o sută de picioare deasupra pămîntului.

— O sută de picioare de coborîş ! a bombănit Summerlee.

— Dar frînghia noastră are mai mult de o sută de picioare ! am strigat eu. Nici vorbă că o să putem coborî.

— Dar ce facem cu indienii care stau în această peşteră ? a obiectat Summerlee.

— Nu stă nici un indian în peşterile de deasupra noastră, i-am răspuns. Servesc numai ca magazii şi cămări de alimente. De ce n-am pleca imediat în recunoaştere ?

Pe podiş creştea un copac răşinos, o specie de araucaria, după cum pretindea botanistul nostru, pe care indienii îl foloseau ca să-şi facă din el torţe. Fiecare dintre noi a rupt cîteva crengi şi am urcat scara acoperită cu iarbă care ducea la peştera însemnată pe plan. Peştera era, cum am mai spus, goală, locuită doar de cîţiva lilieci uriaşi, care se învîrteau pe deasupra capetelor noastre în timp ce înaintam. Cum nu ţineam să atragem atenţia indienilor asupra treburilor noastre, nu ne-am aprins torţele decît după ce am pătruns destul de adînc şi după ce am cotit de cîteva ori. În faţa ochilor noştri s-a deschis un tunel frumos, uscat, cu ziduri netede,

cenușii, împodobite cu desene primitive, cu tavanul boltit și cu podeaua acoperită cu nisip alb și strălucitor. Înaintam cu înfrigurare, dar deodată ne-am oprit și o amară deznădejde ne-a făcut să suspinăm adînc ; în fața noastră se ridica un zid care n-avea nici o deschizătură, nici măcar cît să treacă un șoarece. Nici de data asta nu găsisem drumul spre salvare !

Ne uitam la obstacolul acela neașteptat, cu inimile pline de durere. Zidul nu era datorit vreunei prăbușiri de pe urma unui cutremur ca în tunelul ascendent. El făcea trup cu pereții laterali : acolo era, și fusese totdeauna, o galerie înfundată.

— Nu vă mai amăriți, prieteni, ne-a spus neînvinsul Challenger. Ne rămîne soluția balonului meu...

Summerlee se tînguia.

— Să fi pătruns în altă peșteră, am sugerat eu.

— Nu, tinere, mi-a răspuns lord John, cu degetul pe plan. A șaptesprezecea de la dreapta, a doua de la stînga. Asta e, nici vorbă.

M-am uitat la semnul pe care-l arăta degetul lui și deodată am scos un strigăt de bucurie.

— Cred că asta e ! Veniți după mine ! Veniți după mine !

Și m-am repezit înapoi pe drumul pe care venisem, cu torța aprinsă în mînă.

— Aici e ! am spus, arătînd cîteva chibrituri care zăceau pe jos, aici e locul unde ne-am aprins torțele.

— Întocmai.

— Ei bine, pe plan peștera se desparte în două și, în întuneric, am trecut de răspîntie înainte de a ne aprinde torțele. Dacă ne întoarcem înapoi, o să găsim pe dreapta brațul cel lung.

Într-adevăr, așa a fost. Nici n-am mers bine treizeci de iarzi, cînd ni s-a arătat în perete o deschizătură. Am intrat în această galerie și am descoperit că era mult mai largă decît cealaltă. Am mers de-a lungul ei, cu respirația întretăiată de emoție, mai multe sute de iarzi. Apoi, deodată, în întunericul adînc al bolții din fața noastră a apărut o licărire roșiatică. Ne-am oprit uimiți. O pînză de lumină părea că ne taie drumul. Am alergat într-acolo. Nu se auzea nici un zgomot, nu se simțea nici o schimbare de temperatură, nu se vedea nici o mișcare, dar lumina cuprinsese întreg coridorul, prefăcînd nisipul în praf de diamante. Cînd ne-am apropiat, am descoperit marginea unui disc luminos.

— Pe legea mea, e luna ! a strigat lord John. Am ajuns de cealaltă parte, băieți ! Am străbătut stînca !

Într-adevăr, luna plină strălucea prin deschizătura care străbătea stîncile. Deschizătura aceasta era destul de îngustă, nu mai mare decît o fereastră, dar ne putea folosi minunat. Cînd am băgat capul să ne uităm în jos, am putut vedea coborîșul, care nu părea chiar atît de greu, iar pămîntul de sub noi nu era la o prea mare depărtare. Nu era de mirare că nu observasem nimic de jos, deoarece stîncile, în partea lor de sus, erau atît de aplecate în afară, încît nici nu se putea pune problema vreunei ascensiuni pe partea aceea. Și din cauza asta nu întreprinsesem o cercetare mai atentă a locului. Ne-am convins că puteam coborî cu ajutorul frînghiei și ne-am întors fericiți la tabără, să ne pregătim pentru noaptea următoare.

Pregătirile de plecare trebuiau făcute repede și în mare taină, de frica indienilor, care ne-ar fi putut întoarce din drum. Ne-am hotărît să renunțăm la provizii și să nu luăm cu noi decît armele și cartușele. Dar Challenger avea un obiect foarte greu, pe care ținea numaidecît să-l ia cu el, ca și un colet special, despre care nu pot să spun altceva decît că ne-a dat de furcă mai mult decît toate celelalte la un loc. Ziua a trecut greu, dar cînd s-a întunecat eram gata de plecare. Cu multă osteneală ne-am cărat bagajele pe scări, pînă sus, apoi am aruncat în urmă o ultimă privire asupra acelui ținut ciudat, care mă tem că nu va întîrzia să se banalizeze, să ajungă o pradă a vînătorilor și a exploratorilor, dar care, pentru fiecare din noi, a fost o țară de vis, încîntătoare și plină de neprevăzut, în care am îndrăznit multe, am suferit multe și am învățat multe : țara noastră, așa cum îi vom spune totdeauna, însuflețiți de un adînc sentiment de dragoste. Focurile aprinse în peșterile vecine aruncau în întuneric dîre de lumină. De-a lungul povîrnișurilor, la care ne uitam de sus, auzeam cum rîdeau și cîntau indienii. Mai încolo se întindeau pădurile, iar la mijloc abia puteam deslușI strălucirea lacului cel mare, izvorul de viață al monștrilor. Chiar în clipa cînd ne uitam la el, s-a auzit în noapte un strigăt ascuțit — fără îndoială al vreunei vietăți fantastice : era însuși glasul țării lui Maple White, care își lua rămas bun de la noi. Am intrat în peșteră și am pornit-o pe drumul care trebuia să ne ducă spre casă.

Două ore mai tîrziu eram, împreună cu bagajele, la piciorul stîncii. Coletul lui Challenger a fost singurul care ne-a pricinuit dificultăți. Lăsînd toate bagajele acolo, am plecat să-l căutăm pe Zambo. Spre revărsatul zorilor am ajuns în apropierea taberei, dar, spre mirarea noastră, am găsit nu unul, ci douăsprezece focuri aprinse în cîmpie. Acestea ne vesteau că ne sosiseră ajutoarele. Dinspre fluviu veniseră douăzeci de indieni cu țăruși, cu frînghii și cu tot ce ne-ar fi trebuit ca să putem trece pe deasupra prăpas-

tiei. Am fost încîntaţi, deoarece acum avea cine să ne care bagajele a doua zi, cînd trebuia să plecăm spre Amazon.

Şi aşa, mulţumit şi liniştit, închei aceste rînduri. Ochii noştri au văzut minuni, şi sufletele noastre s-au călit în suferinţă. Fiecare din noi e, în felul lui, mai bun şi mai bogat în experienţă. S-ar putea întîmpla să ne oprim la Para, ca să ne refacem. În cazul acesta, scrisoarea de faţă o să ajungă înaintea noastră. Dacă nu, o să ajungă la Londra o dată cu mine. În amîndouă cazurile, iubite domnule Mc Ardle, sper că în curînd o să-ţi pot strînge mîna.

CAPITOLUL XVI

O MANIFESTAȚIE

AȘ VREA SĂ ADUC aici mulțumirile noastre tuturor prietenilor de pe Amazon, pentru bunăvoința și grija ospitalieră cu care ne-au înconjurat în timpul călătoriei la întoarcere. În special, aș vrea să-i mulțumesc domnului Penalosa și celorlalți funcționari ai guvernului brazilian pentru o întreagă serie de măsuri care ne-au ușurat drumul, precum și domnului Pereira de Para, căruia îi datorăm, prin prevederea sa, reapariția noastră între oameni sub o înfățișare civilizată. S-ar părea că sîntem cu totul lipsiți de recunoștință față de buna primire ce ni s-a făcut, dar, cum nu putem face altfel, am prevenit gazdele și binefăcătorii noștri că și-ar fi pierdut atît timpul, cît și banii, încercînd să ia de la capăt expediția întreprinsă de noi. În relatările mele am schimbat pînă și numele locurilor, și sînt sigur că, pentru oricine ar încerca să se apropie de țara noastră necunoscută, ea ar rămîne la o depărtare de mii de mile.

Interesul pe care îl trezea trecerea noastră prin America de Sud îl socoteam ca pe o manifestație cu totul locală și pot să-i asigur pe prietenii noștri din Anglia că nu aveam nici cea mai mică idee despre vîlva stîrnită în Europa de zvonurile acelea mărunte care se răspîndiseră cu privire la aventurile noastre. A fost nevoie de nenumărate mesaje telegrafice, care ne-au sosit unele după altele chiar din momentul cînd *„Ivernia"* a ajuns la 500 de mile de Southampton, în care ni se ofereau sume enorme de către agențiile de publicitate și de către gazete, în schimbul doar a cîtorva cuvinte despre rezultatul călătoriei noastre, pentru ca, în sfîrșit, să înțelegem gradul de intensitate la care ajunsese nu numai curiozitatea oamenilor de știință, ci chiar și interesul opiniei publice mondiale. Am hotărît de comun acord să nu facem nici o comunicare presei pînă nu vom stabili o întrevedere cu membrii

Institutului de Zoologie ; era de datoria noastră, ca unii ce fusesem delegaţi de către acest for, să-i prezentăm primul raport informativ asupra cercetărilor noastre. La Southampton, înconjuraţi de gazetari, am refuzat net să dăm vreun amănunt, ceea ce a avut ca efect să atragă atenţia publicului asupra şedinţei anunţate pentru seara de 7 noiembrie. Sala Institutului de Zoologie, unde se înjghebase misiunea noastră, era neîndestulătoare pentru acest scop, şi numai Queen's Hall, din Regent Street, a fost socotit ca destul de încăpător. Se ştie astăzi că organizatorii şedinţei se gîndiseră la început la Albert Hall, dar şi acesta li se păru prea mic.

Şedinţa trebuia să se ţină a doua seară după întoarcerea noastră. Bineînţeles că pînă atunci aveam fiecare destule afaceri personale de care să ne ocupăm. În ce priveşte pe ale mele, prefer pentru moment să le trec sub tăcere. Poate că, atunci cînd lucrurile se vor mai învechi, o să-mi fie mai uşor să mă gîndesc la ele sau poate chiar să le scriu. La începutul acestor relatări am povestit motivele hotărîrii mele. Aş fi obligat, fără îndoială, ca la sfîrşitul lor să expun rezultatele. Cine ştie dacă nu va veni o zi cînd o să regret tot ce s-a întîmplat ? Dar pentru moment, abia scăpat dintr-o aventură neverosimilă, nu pot avea decît recunoştinţă pentru forţa care m-a împins spre ea.

Şi acum, am ajuns foarte aproape de punctul culminant al aventurii noastre. În timp ce mă întrebam ce mijloace să folosesc ca să-l descriu mai bine, ochii mi-au căzut asupra unei note informative din propria mea gazetă, semnată, la 8 noiembrie, de colegul şi prietenrul meu Macdona. Ce aş putea face mai bun decît s-o reproduc ? Mărturisesc că gazeta noastră, dat fiind că participase şi ea la aventură prin trimiterea unui corespondent, manifesta un entuziasm nemaipomenit. Dar nici celelalte mari cotidiane nu erau mai reţinute în relatările lor. Iată ce scria Macdona :

O LUME NOUĂ
MARE MITING LA QUEEN'S HALL
SCENE FURTUNOASE
UN INCIDENT EXTRAORDINAR
CE ANUME ?...
MANIFESTAŢIE NOCTURNĂ ÎN REGENT STREET

«Şedinţa Institutului de Zoologie, comentată anticipat cu atîta vigoare, ţinută în scopul de a asculta raportul Comisiunii de anchetă trimisă anul trecut în America de Sud spre a verifica afirmaţiile profesorului Challenger cu privire la o presupusă continuitate a vieţii preistorice pe acel continent, a avut loc aseară, în sala mare de la Queen's Hall, şi sîntem în măsură să afirmăm că,

după toate probabilităţile, istoria ştiinţei a marcat un punct capital. Incidentele senzaţionale petrecute ieri seara au dat acestei şedinţe un caracter de neuitat pentru toţi participanţii. (Uf ! confrate Macdona, ce preambul înfiorător !) În principiu, nu erau admişi în sală decît membrii Institutului şi prietenii lor, dar termenul acesta de „prieten" e atît de elastic, încît cu mult înainte de deschiderea şedinţei, care fusese anunţată pentru ora 8, publicul se îmbulzea în toate cele patru colţuri ale imensei săli. Mai mult încă : la ora 8 fără un sfert, marele public, care se vedea înlăturat pe nedrept, a forţat intrările. S-a produs o învălmăşeală de nedescris, cu prilejul căreia mai multe persoane au fost rănite, ca, de pildă, inspectorul Scoble de la Secţia H, care, din nefericire, s-a ales cu piciorul rupt. Calculînd după această invazie cu nimic justificată, care nu numai că umplea coridoarele, dar nu respecta nici măcar locurile presei, am putea să evaluăm la aproape 5 000 numărul persoanelor care aşteptau sosirea exploratorilor. Cînd, în sfîrşit, au apărut, cei aşteptaţi s-au urcat pe o estradă, unde mai erau şi alţi oameni de ştiinţă marcanţi, şi nu numai din ţara noastră, dar şi din Franţa şi Germania. Suedia era de asemenea reprezentată prin profesorul Sergius, ilustrul zoolog de la Universitatea din Upsala. Cei patru eroi ai serii au fost de la început ţinta unei călduroase manifestaţii : întreaga asistenţă, în picioare, i-a ovaţionat timp de cîteva minute în şir. Totuşi, un observator experimentat ar fi putut remarca, în mijlocul aclamaţiilor, unele semne de protest şi ar fi dedus că seara avea să fie mai mult animată decît unanimă. Dar nimeni în sală n-ar fi putut măcar să bănuiască întorsătura pe care aveau s-o ia lucrurile.

Nu mai este nevoie să descriu înfăţişarea celor patru călători : toate gazetele le-au publicat în ultimul timp fotografiile. Oboseala pe care au îndurat-o n-a lăsat asupra lor urme prea adînci. Poate că barba profesorului Challenger e ceva mai zbîrlită, poate că figura profesorului Summerlee e mai ascetică, poate că aceea a lordului John e mai osoasă şi poate că toţi trei sînt mai arşi de soare ca în momentul cînd au părăsit ţara, dar toţi au acelaşi aer de perfectă sănătate. Cît despre reprezentantul nostru, E. D. Malone, binecunoscut atlet şi jucător de rugbi internaţional, pare mai în formă ca oricînd. Şi în timp ce-şi rotea privirea prin sală, un zîmbet de mulţumire îi lumina faţa simplă şi cinstită. (Ehei, Mac, dacă pun mîna pe tine vreodată...)

Cînd s-a mai restabilit liniştea şi asistenţa şi-a reluat locurile, după ce s-au terminat ovaţiile la adresa exploratorilor, preşedin-

tele, în persoana ducelui de Durham, a spus și el cîteva cuvinte. Nu voia, a zis, să oblige asistența să aștepte nici o clipă mai mult plăcerea pe care avea să i-o facă această ședință. Și nu se cădea să anticipeze cu nimic asupra celor ce va releva profesorul Summerlee, raportorul comisiei. Dar era sigur că rumoarea stîrnită era o încoronare a succesului expediției. (Aplauze.) Pe cît se pare, romantismul n-a dispărut cu totul, deoarece a rămas cel puțin încă un teren pe care imaginația romancierului se putea întîlni cu cercetările științifice actuale. Vorbitorul nu mai adăugă, înainte de a lua loc, decît că se bucură, împreună cu întreaga asistență, văzîndu-i pe îndrăzneții exploratori întorși teferi din misiunea lor grea și primejdioasă, pentru că nu se poate tăgădui că orice nenorocire i s-ar fi întîmplat expediției, ar fi prilejuit o pierdere ireparabilă în domeniul științei zoologiei. (Aplauze prelungite, la care s-a asociat și profesorul Challenger.)

Profesorul Summerlee s-a ridicat, și aceasta a constituit semnalul unei noi explozii de entuziasm, care s-a reînnoit de cîteva ori în timpul expunerii sale. Nu vom da aici *in extenso* [1] această expunere, pentru bunul motiv că vom publica separat o dare de seamă semnată de corespondentul nostru special, ca supliment al gazetei noastre. Vom da numai cîteva indicații generale. După ce a descris împrejurările în care a luat naștere această călătorie și după ce a adus elogii prietenului său, profesorul Challenger, elogii însoțite de scuze pentru neîncrederea cu care privise la început afirmațiile sale, pe deplin verificate acum, oratorul a descris călătoria însăși, ferindu-se cu grijă de orice amănunt sau indicație care ar îngădui cuiva să dea de urma podișului. El a trasat în linii generale itinerarul urmat de la fluviu pînă la poalele stîncilor, captivînd auditoriul cu relatarea dificultăților pe care le-a întîmpinat expediția ca să le escaladeze, și, în sfîrșit, a descris cum au reușit s-o facă, datorită unor eforturi uriașe care au costat viața a doi servitori devotați. (Prin uimitoarea relatare a morții celor doi metiși, Summerlee căuta să evite tot ceea ce ar fi putut stîrni vreo discuție în legătură cu această împrejurare.)

Purtîndu-și ascultătorii pînă pe podiș și ținîndu-i prizonieri acolo datorită prăbușirii accidentale a podului de peste prăpastie, profesorul a descris ororile și în același timp atracțiile acestei lumi excepționale. N-a vorbit nimic despre întîmplările personale, ca să poată pune accentul pe bogatele cuceriri științifice, reprezen-

[1] Pe larg (în limba latină în text). (n. r.)

tate prin observații făcute asupra animalelor, păsărilor, insectelor și plantelor de pe podiș. În ce privește coleopterele și lepidopterele, a adunat în cîteva săptămîni 46 de specii noi din primele și 94 din cele din urmă. Dar bineînțeles că interesul publicului era concentrat mai cu seamă asupra animalelor mari, despre care se presupunea că ar fi dispărut de mult. Cu privire la ele, era cu putință să se întocmească chiar de pe acum o listă lungă, care urma să fie completată după cercetări mai ample. Tovarășii săi și el însuși văzuseră cel puțin 12 specii de animale, care nu aveau nici cea mai mică legătură cu cele cunoscute pînă astăzi de știință. Urma ca ele să fie examinate cu grijă și clasificate. Oratorul a citat printre altele un șarpe de culoare purpurie, a cărui piele avea o lungime de 51 de picioare, și a mai menționat o lighioană albicioasă, asupra căreia avea bănuieli că ar fi mamiferă, care răspîndea pe întuneric o lumină fosforescentă, ca și o molie neagră uriașă, a cărei mușcătură era considerată de indieni ca fiind una dintre cele mai veninoase. În afară de aceste forme de viață cu totul noi, pe podiș trăia un foarte mare număr de ființe preistorice cunoscute, dintre care unele puteau veni din perioada jurasică. Printre acestea a menționat uriașul și grotescul stegosaur, pe care Malone îl văzuse într-una din zile adăpîndu-se la lac și care se află desenat în albumul de schițe al aventurierului american Maple White, primul descoperitor al acestei lumi necunoscute. A descris apoi iguanodonul și pterodactilul, care le-au produs exploratorilor cele dintîi două mari surprize. A speriat pe ascultători vorbindu-le despre acei groaznici dinosauri carnivori, care i-au urmărit de mai multe ori pe oamenii expediției și care erau mult mai înspăimîntători decît toate vietățile pe care le întîlniseră. A trecut apoi la pasărea aceea fioroasă cu picioarele lungi, numită phororacus, și la cerbul uriaș, care mai trăiește încă în ținutul acela. Dar cînd a început să descrie misterele lacului central, curiozitatea și entuziasmul publicului au atins paroxismul. Oamenii se pișcau unii pe alții, ca să se convingă că erau treji și că ascultau explicațiile unui profesor sănătos și cu mintea limpede, care, în vorbe măsurate, descria pești-șopîrle cu trei ochi și șerpi uriași care umpleau întinderea de apă. Mai departe a dat cîteva lămuriri asupra indienilor și asupra extraordinarului trib de maimuțe antropoide, care puteau fi considerate ca venind imediat după pithecantropul din Java și care se apropiau mai mult ca orice altă specie cunoscută de acea formă ipotetică numită „veriga de legătură". În sfîrșit a descris, încîntînd auditoriul, ingenioasa dar foarte primejdioasa invenție aeronautică a profesoru-

lui Challenger și și-a încheiat remarcabila dare de seamă cu o descriere a felului în care Comisia își găsise drum spre lumea civilizată.

După votarea unei adrese de felicitări, inițiată de profesorul Sergius de la Universitatea din Upsala, s-ar fi putut crede că ședința se sfîrșise. Dar curînd s-a dovedit că evenimentele aveau să ia o întorsătură mai agitată. Din cînd în cînd se arătaseră unele semne de ostilitate, și iată că în mijlocul sălii s-a ridicat Dr. James Illingworth din Edinburgh, întrebînd dacă nu era obiceiul a se discuta pe marginea raportului, înainte de a se vota moțiunea.

Președintele : „Da, domnule, dacă este cineva care are ceva de obiectat".

Dr. Illingworth : „Eu cred că este, domnule președinte".

Președintele : „Expuneți atunci punctul dumneavoastră de vedere".

Profesorul Summerlee (ridicîndu-se brusc) : „Aș vrea să vă pun în vedere, domnule președinte, că acest om este dușmanul meu personal din ziua controversei pe care am avut-o în coloanele *Revistei Trimestriale de Știință* asupra naturii veritabile a bathybius-ului".

Președintele : „Nu putem face aici discriminări de persoane. Aveți cuvîntul".

Dar declarațiile doctorului Illingworth s-au pierdut în protestele pe care le-au ridicat prietenii exploratorilor. S-au făcut chiar cîteva încercări de a-l pune la loc cu forța. Dar fiind înalt de statură și avînd un glas tunător, dr. Illingworth a dominat furtuna și a reușit să-și termine cuvîntarea. Chiar din momentul cînd s-a ridicat de pe scaun, era vădit că avea în sală un număr de prieteni și de simpatizanți, deși aceștia alcătuiau o minoritate față de restul sălii, iar majoritatea publicului păstra o neutralitate plină de interes.

Dr. Illingworth a început prin a spune în ce măsură aprecia opera științifică realizată de colaborarea profesorului Challenger cu profesorul Summerlee. Regreta mult că intervenția sa a fost interpretată ca fiind un atac personal, dar el nu era călăuzit decît de adevărul științific și nu avea în această ședință altă poziție decît acea pe care o avusese profesorul Summerlee în ședința de anul trecut. După cît își amintea, atunci cînd profesorul Challenger făcuse anumite afirmații, profesorul Summerlee le pusese la îndoială. Astăzi, cînd Summerlee afirmă la rîndul lui că cele susținute atunci de Challenger erau adevărate, nu-i e îngăduit oare

nimănui să le conteste ? E oare drept acest lucru ? („Da, nu", apoi întrerupere lungă, în timpul căreia profesorul Challenger a fost auzit, de la masa presei, cum intervenea pe lîngă președinte cerînd ca dr. Illingworth să părăsească sala.) Anul trecut, o persoană afirmase anumite lucruri. Acum, patru persoane afirmă alte lucruri, și mai uimitoare. Dar poate aceasta să constituie o dovadă irecuzabilă, cînd faptele se prezintă sub un aspect atît de neverosimil și de revoluționar ? Mai sînt și alte exemple recente de călători, care au venit de pe meleaguri necunoscute și au spus fel de fel de povești, primite cu prea multă ușurință. Voia oare Institutul de Zoologie din Londra să se pună într-o poziție asemănătoare ? Oratorul recunoștea că membrii expediției treceau drept oameni de caracter. Dar natura omenească e atît de complexă ! Chiar și profesorii se pot rătăci atunci cînd îi mînă dorința de celebritate. Tuturor ne place să zburăm în jurul lămpii, ca fluturii de noapte. Atît vînătorii de fiare, cărora le place să dezmintă poveștile rivalilor lor, cît și gazetarii nu se dau îndărăt de la relatări senzaționale, chiar dacă imaginația suplinește, în aceste cazuri, anumite lipsuri... Fiecare membru din Comisie ar putea să aibă motivele lui de a exagera succesul expediției. (Strigăte : „Rușine ! Rușine !") El nu dorește să jignească pe nimeni. („Dar nu faci decît asta !" întreruperi repetate.) Pe ce se întemeiau toate aceste povești minunate ? Pe foarte puțin lucru : pe cîteva fotografii. Erau oare concludente acestea, în secolul cînd fotografiile pot fi atît de ușor trucate ? Pe deasupra, ni se mai spune și o poveste de evadare cu frînghii, care exclude de la sine putința de a ni se prezenta unele specii de animale mai mari. Fără îndoială că era ingenios, dar nu convingător. Am înțeles că lord John Roxton pretinde că are un cap de phororacus. Aș dori să văd acest cap de phororacus...

Lord John Roxton : „Individul acesta îndrăznește, oare, să mă facă mincinos "? (Rumoare.)

Președintele : „Liniște ! Liniște ! Domnule doctor Illingworth, vă rog să încheiați și să vă definiți obiecțiunea."

Dr. Illingworth : „Domnule președinte, aș mai avea încă multe de spus, dar mă înclin în fața dispozițiilor dumneavoastră. Propun deci să fie adresate mulțumiri profesorului Summerlee pentru interesanta sa comunicare, dar întregul material să fie considerat ca «nedovedit» și supus examenului unei comisii de anchetă mai largi și, dacă se poate, mai demnă de încredere."

Acest amendament a produs în sală o confuzie de nedescris. Majoritatea ascultătorilor își exprimau indignarea față de această

jignire adusă exploratorilor, prin strigăte stăruitoare : „Nu acceptăm !" „Afară !" „Daţi-l afară !" Pe de altă parte, nemulţumiţii — şi nu se poate spune că nu erau destul de mulţi — manifestau pentru amendament strigînd: „La ordine!" „Are dreptate!" Un incident s-a iscat pe băncile din fund printre studenţii în medicină, între care s-au schimbat cîteva lovituri, şi numai prezenţa liniştitoare a unui mare număr de doamne a împiedicat o încăierare generală. Deodată spiritele s-au potolit şi s-a făcut linişte deplină. Profesorul Challenger se ridicase. Atitudinea lui, ca şi expresia feţei lui, a impus ordine întregii asistenţe, care s-a aşezat să-l asculte.

„Mulţi dintre dumneavoastră îşi mai amintesc, a început profesorul Challenger, că o scenă asemănătoare, tot atît de necuviincioasă şi de nelalocul ei, s-a produs şi la ultima şedinţă la care am luat cuvîntul. În împrejurarea de atunci, profesorul Summerlee ducea lupta, şi toate regretele pe care le exprimă astăzi nu pot să şteargă cu totul impresia pe care a lăsat-o atunci. În seara asta mi-a fost dat să aud exprimîndu-se sentimente similare, ba, aş putea spune, mai jignitoare încă, din partea persoanei care a vorbit adineauri. Şi cu toate că trebuie să fac un efort ca să mă pot cobori la nivelul acelei persoane, sînt dator s-o fac, ca să înlătur toate îndoielile care ar putea să mai dăinuiască în mintea cuiva. (Rîsete şi întreruperi.) Nu mai e nevoie să amintesc că, deşi profesorul Summerlee a luat cuvîntul în calitate de conducător al Comisiei de anchetă, eu sînt acela care am declanşat întreaga expediţie şi eu port răspunderea rezultatelor ei. Eu am fost acela care i-am condus pe cei trei tovarăşi ai mei la locul cu pricina şi tot eu acela care le-am demonstrat adevărul afirmaţiilor mele. Speram să nu găsim la întoarcere oameni atît de mărginiţi, încît să mai discute concluziile colaborării noastre. Totuşi, prevenit de precedenta mea experienţă, am avut grijă să aduc dovezi de natură a convinge pe orice om cu mintea întreagă. Aşa cum v-a explicat profesorul Summerlee, aparatele noastre fotografice au fost deteriorate şi majoritatea clişeelor distruse de oamenii-maimuţă, care ne-au nimicit tabăra. (Din fund, exclamaţii ironice, rîsete şi strigăte : „Asta să le-o spui altora !") Cînd vorbesc despre oamenii-maimuţă, nu mă pot împiedica să constat că unele zgomote pe care le aud în momentul de faţă trezesc cu intensitate amintirea întîlnirilor mele cu aceste fiinţe interesante. (Rîsete.) Cu toate că atîtea clişee nepreţuite ne-au fost distruse, mai avem încă în colecţia noastră un număr de fotografii care arată viaţa, aşa cum se desfăşura pe podiş. Oare ne acuză cineva că am trucat aceste fotografii ? (O voce : „Da." Rumoare prelungită, care se sfîrşeşte cu expulzarea

din sală a mai multor persoane.) Clișeele au fost supuse unei expertize. Dar mai avem și alte dovezi. Dacă în condițiile în care am părăsit podișul era cu neputință să transportăm un bagaj voluminos, totuși am salvat colecțiile de fluturi și de cărăbuși ale profesorului Summerlee, care conțin nenumărate specii noi. Erau sau nu acestea o dovadă ? (Mai multe voci : „Nu".) Cine a spus nu ?"

Dr. Illingworth (ridicîndu-se) : „Punctul nostru de vedere e că o asemenea colecție a putut fi alcătuită și în alte locuri decît pe un podiș preistoric." (Aplauze.)

Profesorul Challenger : „Desigur că sîntem siliți, cu toate că numele dumneavoastră nu ne este cunoscut, să ne înclinăm în fața înaltei dumneavoastră competențe. Trecînd deci și peste fotografii, și peste colecțiile entomologice, mă voi opri la cîteva explicații mai variate și mai precise, pe care sînt în măsură să le aduc asupra unor puncte care nu au fost încă lămurite. De exemplu, în ceea ce privește obiceiurile pterodactililor... (O voce : „Prostii". Tumult în sală.) ...spuneam că, în ce privește obiceiurile pterodactililor, putem face lumină completă. Vă pot arăta o fotografie pe care o am în geantă, luată pe viu și în stare să vă convingă..."

Dr. Illingworth : „Nici o fotografie nu ne va putea convinge de ceva".

Profesorul Challenger : „Poate că ați vrea să vedeți chiar animalul ?"

Dr. Illingworth : „Fără îndoială !"

Profesorul Challenger : „Și asta v-ar convinge ?"

Dr. Illingworth (rîzînd) : „Cred și eu !"

În clipa aceea s-a întîmplat evenimentul cel mai senzațional al serii, o lovitură de teatru atît de dramatică, încît nu-și are pereche în istoria ședințelor științifice. Profesorul Challenger a făcut un semn cu mîna, și atunci l-am putut observa pe confratele nostru E. D. Malone cum s-a ridicat și a dispărut în spatele estradei. Peste puțin a reapărut însoțit de un negru uriaș, purtînd amîndoi o cușcă mare, de formă paralelipipedică. Se vedea bine că era foarte grea. A fost adusă cu grijă și așezată în fața profesorului. În sală se făcuse liniște, deoarece toată lumea era atentă la ce se petrecea. Profesorul Challenger a împins capacul cuștii, care a alunecat lateral. Aplecîndu-se să se uite înăuntru, a plesnit din degete de cîteva ori, și cele dintîi rînduri de spectatori alcătuite în majoritate din reprezentanți ai presei, l-au auzit spunînd cu voce blîndă : „Hai, pui, pui !" Imediat, cu rîcîit de gheare care

se agață și de bătăi din aripi, s-a ivit din cușcă o făptură scîrboasă, cățărîndu-se pe o latură a cuștii. Nici chiar accidentul neașteptat al căderii ducelui de Durham în spațiul destinat orchestrei n-a putut să distragă atenția încremenită a publicului. Semăna la chip cu un dragon înfricoșător, închipuit de imaginația bolnăvicioasă a vreunui artist din Evul Mediu. Avea o expresie crudă și hidoasă și doi ochi mici și roșii, care sclipeau ca jeratecul. Își ținea pe jumătate deschis pliscul lung și fioros, lăsînd să se vadă un dublu șir de dinți ascuțiți. Avea spinarea cocoșată și peste umeri părea că poartă, drapat, un fel de văl cenușiu. Semăna leit cu diavolul copilăriei noastre. În sală s-a produs tumult. Cineva a gemut și două doamne din primele rînduri au leșinat și au căzut, în nesimțire, de pe scaune. Cei de pe estradă s-au mișcat ca și cum ar fi vrut să-l urmeze pe președinte în spațiul orchestrei. A fost un moment de panică generală. Profesorul Challenger și-a ridicat brațele ca să liniștească spiritele, dar mișcarea aceasta a speriat lighioana de lîngă el : și-a desfășurat membrana de pe spinare prefăcînd-o într-o pereche de aripi de piele care au început să filfîie. Profesorul a încercat s-o prindă de picioare, dar era prea tîrziu. A sărit de pe marginea cuștii unde se cocoțase și a început să zboare în cercuri largi în jurul sălii de la Queen's Hall, bătînd aerul cu aripile ei de zece picioare lungime, în timp ce în sală s-a răspîndit un miros pătrunzător de hoit. Urletele publicului de la galerie, înspăimîntat de apropierea ochilor strălucitori și a pliscului ucigaș, o iritau pînă la furie. Zbura din ce în ce mai repede, izbindu-se de pereți și de candelabre, cuprinsă de o spaimă oarbă. „Fereastra ! Pentru Dumnezeu, închideți fereastra !" răcnea de pe estradă profesorul, sărind și frîngîndu-și mîinile de desperare. Dar, vai, avertismentul venea prea tîrziu. Într-o clipă, lovindu-se de pereți ca un fluture monstruos de un glob de lampă, lighioana a dat de fereastră, și-a strecurat corpul uriaș prin deschizătură și a dispărut. Profesorul Challenger s-a prăbușit pe scaun și și-a îngropat obrazul în mîini, în timp ce publicul scotea un lung suspin de ușurare, dîndu-și seama că incidentul era închis.

Și atunci, cine ar putea descrie cum s-au petrecut lucrurile ? Majoritatea exuberantă s-a contopit cu minoritatea adusă la același nivel, alcătuind un singur val de entuziasm, care s-a rostogolit din fundul sălii cîștigînd din ce în ce mai mulți adepți, a trecut peste orchestră, a năpădit estrada și a ridicat pe brațe pe cei patru eroi. (Bravo, Mac !) Dacă auditoriul nu le făcuse dreptate de la început, acum cel puțin își cerea iertare. Toată lumea era în pi-

cioare, toată lumea se agita, striga, gesticula. O mulțime compactă de oameni în delir îi înconjura pe cei patru exploratori. „Vivat ! Vivat !" strigau sute de glasuri. Și într-o clipă, cei patru eroi au fost ridicați în triumf. Zadarnic s-au împotrivit, zadarnic au încercat să rupă rîndurile. Erau ținuți la locul de onoare. Chiar dacă ar fi dorit să le dea drumul, n-ar fi fost cu putință, atît de compactă era mulțimea din jurul lor. „La Regent Street ! La Regent Street !" striga glasul mulțimii. S-a produs o mișcare generală, apoi, încetul cu încetul, un curent, în fruntea căruia cele patru celebrități erau purtate pe umeri, s-a îndreptat spre ușă. În stradă, priveliștea era extraordinară : așteptau cel puțin 100 000 de oameni. Această manifestație se întindea de la Langham Hotel pînă la Oxford Circus. O furtună de aclamații i-a întîmpinat pe eroii noștri, care dominau manifestația, luminați puternic de becurile electrice din stradă. „Vivat, vivat !" se auzea din toate părțile. O coloană în mișcare a umplut strada de la un capăt la celălalt și s-a îndreptat, prin Regent Street, Pall Mall și St. James's Street, spre Piccadilly. Toată circulația din centrul Londrei era întreruptă și s-au petrecut chiar cîteva ciocniri între manifestanți, pe de o parte, și poliție sau conducătorii de trăsuri, pe de alta. Se făcuse miezul nopții cînd cei patru călători și-au recăpătat libertatea la Albany, în fața locuinței lordului John Roxton. Mulțimea entuziasmată, după ce a cîntat în cor *„Se întorc vitejii"*, și-a încheiat programul cu *„God save the King"*. Și așa s-a terminat una din serile neuitate, seară pe care Londra a comentat-o încă mult timp după aceea.»

Prea bine, prietene Macdona ! Iată un comentariu fidel, deși cam înflorit. În ce privește incidentul principal, el a fost, fără îndoială, o surpriză pentru toată lumea, dar nu și pentru noi. Poate că cititorul își amintește momentul cînd l-am întîlnit pe lord Roxton în colivia lui de protecție ca o crinolină, ducîndu-se să prindă un „pui de diavol", cum zicea, pentru profesorul Challenger. Am mai dat a înțelege și cînd am vorbit de dificultățile pe care le-am întîmpinat cu bagajele profesorului, atunci cînd am părăsit podișul. Și dacă aș fi povestit în toate detaliile întoarcerea noastră, ar fi fost multe de spus despre grija pe care am avut-o ca să hrănim cu pește intrat în putrefacție pe scîrbosul nostru tovarăș de drum, care, pe deasupra, mai avea și o poftă de mîncare cu totul neobișnuită. N-am vorbit mai curînd despre aceste lucruri, deoarece dorința cea mai arzătoare a profesorului era să nu transpire nici cel mai mic lucru cu privire la argumentul fără replică pe care-l

aduceam cu noi, pînă în clipa cînd toţi adversarii noştri vor fi fost reduşi la tăcere.

Nu se poate spune aproape nimic despre soarta pe care a avut-o pterodactilul în libertate deasupra Londrei. Avem doar mărturiile a două femei speriate, care l-au văzut lăsîndu-se pe acoperişul de la Queen's Hall şi stînd acolo, ca o statuie diabolică, timp de cîteva ore. A doua zi, ziarele de seară au anunţat că soldatul Miles, din Coldstream Guards, de serviciu la Marlborough House, a dezertat din post aruncîndu-şi puşca şi, luîndu-şi picioarele la spinare, a fugit mîncînd pămîntul deoarece, uitîndu-se fără veste în sus, a văzut, între el şi lună, pe însuşi diavolul. Acest mod de a se apăra nu a fost admis de Curtea Marţială, dar poate că faptul să aibă vreo legătură cu cel care ne interesează. Altă mărturie care se poate aduce e că jurnalul de bord al vasului *„Friesland"*, un pachebot de cursă americano-olandez, menţionează că a doua zi de dimineaţă, la ora 9, la o depărtare de 10 mile la tribord de Start Point, s-a văzut pe sus ceva care putea să stea la mijloc între o căpră zburătoare şi un liliac monstruos şi care se îndrepta spre sud-est cu o viteză prodigioasă. Dacă instinctul de orientare îl călăuzea pe drumul către casă, nu rămîne nici o îndoială că ultimul pterodactil european şi-a aflat sfîrşitul pe undeva, pe întinsul Atlanticului.

Dar Gladys, Gladys a mea, Gladys care a dat numele lacului mistic, căruia de aci înainte va trebui să-i spunem iarăşi „Lacul central", deoarece Gladys n-o să fie niciodată imortalizată de mine, ce s-a întîmplat cu această Gladys ? Oare nu simţisem eu oarecare asprime în ascunzişurile sufletului ei ? Chiar în clipa cînd îi ascultam cu mîndrie poruncile, nu simţisem eu, oare, că fata care îşi trimitea iubitul la moarte sau îl expunea unor primejdii de moarte nu iubea prea mult ? Nu descoperisem eu de asemenea, cu toate că mă sileam să n-o fac, că în spatele frumuseţii ei atrăgătoare era un suflet în care desluşeam, ca două umbre gemene, egoismul şi nestatornicia ? Iubea ea oare gloria şi eroismul pentru nobilul lor aspect ? Nu cumva entuziasmul ei pentru eroism şi glorie era provocat mai mult de celebritatea care ar fi urmat să se răsfrîngă, fără nici un efort sau sacrificiu din parte-i, asupra propriei ei persoane ? Sau poate că aceste gînduri nu sînt decît efectul acelei înţelepciuni pe care ţi-o dă experienţa ? Am primit cea mai grea lovitură din viaţa mea. Pentru moment, am crezut chiar că eram pe punctul de a deveni un cinic. De atunci a trecut o săptămînă. După aceea am avut o întrevedere cu lord Roxton şi... în definitiv, lucrurile ar fi putut să iasă şi mai prost !

Dar să povestesc pe scurt ce mi s-a întîmplat. La Southampton nu mă aştepta nici scrisoare, nici telegramă, iar cînd am ajuns în aceeaşi seară pe la ora 10 în faţa vilei din Streatham, îngrijorarea mă făcea să am febră. Oare mai trăia Gladys ? Unde erau toate visurile mele în care ea, cu braţele deschise şi cu surîsul pe buze, ştia să spună vorbele cele mai potrivite omului care îşi riscase viaţa pentru un capriciu de-al ei ? Dar coborîsem de pe aceste culmi şi mergeam cu picioarele pe pămînt. Şi totuşi, cît de uşor mi-ar fi fost să mă urc iarăşi în al nouălea cer de unde coborîsem ! M-am repezit pe aleea grădinii, am bătut la uşă, am auzit înăuntru glasul lui Gladys şi, trecînd prin faţa jupînesei încremenite, am năvălit în salon. Gladys stătea pe un divan scund, lîngă pian, luminată de lampa pianului. Am străbătut într-un suflet distanţa care mă despărţea de ea şi i-am luat mîinile într-ale mele.

— Gladys ! am strigat, Gladys !

Ea m-a privit cu nedumerire. Se petrecuse o schimbare aproape nesimţită. Expresia ochilor, dură şi rece, mişcarea buzelor, toate acestea eu nu le cunoşteam. Şi-a tras mîinile dintr-ale mele.

— Ce înseamnă asta ? a întrebat.

— Gladys ! am strigat iarăşi, ce s-a întîmplat ? Nu eşti tu oare Gladys a mea, mica mea Gladys Hungerton ?

— Nu, mi-a răspuns. Eu sînt Gladys Potts. Dă-mi voie să te prezint soţului meu.

Cît de stupidă e viaţa ! M-am pomenit dînd din cap maşinal şi strîngînd mîna unui omuleţ roşcovan, cufundat între pernele unui fotoliu, acelaşi fotoliu care mi se oferea mie altădată. Ne înclinam, rînjind unul la altul.

— Tata ne-a permis să locuim aici pînă ne-o fi gata casa, mi-a explicat Gladys.

— Da, aşa...

— N-ai primit scrisoarea mea la Para ?

— N-am primit nici o scrisoare.

— Păcat ! Asta ar fi lămurit lucrurile.

— Dar sînt lămurite şi aşa ! i-am răspuns.

— I-am povestit totul lui William, a urmat ea. Nu ne ascundem nimic unul altuia. Îmi pare aşa de rău ! Dar nu cred că aveai cine ştie ce sentimente pentru mine, de vreme ce m-ai părăsit şi te-ai dus la celălalt capăt al pămîntului ! Nu mai eşti supărat, nu-i aşa ?

— Nu, nu, deloc. Acum, vă las.

— Mai întîi să luăm o băutură răcoritoare, a zis omulețul, apoi a adăugat confidențial : Totdeauna se întîmplă așa, n-ai observat ? Și așa și trebuie să fie, atîta timp cît nu intră în vigoare poligamia, dar invers... înțelegi ? Și a izbucnit într-un rîs prostesc, în timp ce eu mă îndreptam spre ușă.

Eram de cealaltă parte a ușii cînd m-a cuprins deodată un avînt ciudat. M-am întors spre fericitul meu rival, care se uita nervos la soneria electrică.

— Mă rog, pot să te întreb ceva ?

— Da, dacă întrebarea e rezonabilă, mi-a răspuns.

— Care-i secretul succesului dumitale ? Ai căutat vreo comoară ? Ai descoperit vreun pol ? Ai condus o corabie de piraţi ? Ai zburat peste canalul Mînecii ? Ce ţi-a conferit romantica dumitale strălucire ? Cum ai izbutit ?

Omul s-a uitat la mine cu o expresie de desperare pe figura lui goală, blîndă și pirpirie.

— Nu crezi că-mi pui o întrebare prea intimă ? m-a întrebat la rîndul lui.

— Atunci, am strigat, să te întreb altceva. Ce faci în viaţă ? Ce meserie ai ?

— Sînt ajutor de notar, mi-a răspuns. Ajutor de gradul II la Johnson și Merivale, Chancery Lane, 41.

— Noapte bună ! i-am spus și am dispărut în întuneric ca orice erou nemîngîiat și cu inima frîntă, într-un amestec de mînie, de hilaritate, de scîrbă și revoltă care clocoteau în sufletul meu.

Încă un episod și am încheiat. Seara trecută am luat masa cu toţii la lord John Roxton, și după asta, stînd împreună, fumam și comentam aventurile prin care trecusem. Mi se părea ciudat că văd, în cadrul acesta nou, figurile cunoscute. Challenger, cu un zîmbet condescendent în colţul gurii, cu pleoapele căzute, cu ochii necruțători, cu barba agresivă și cu pieptul larg, discuta peremtoriu cu Summerlee, umflîndu-și obrajii și slobozind fum pe nări. La rîndul lui, cu pipa scurtă între mustața subțire și barba ascuțită și căruntă, cu fața obosită, Summerlee discuta cu aprindere și protesta cu îndîrjire la tot ce afirma Challenger. Cît despre amfitrionul nostru, cu înfățișarea lui de vultur, păstra în adîncul ochilor albaștri și reci ca gheața o sclipire de viclenie și de umor. Aceasta e cea din urmă imagine pe care am păstrat-o despre ei.

Lord John Roxton ne-a împărtășit comunicarea pentru care ne convocase, îndată după cină, chiar în sanctuarul lui : odaia cu

lumini roşiatice şi cu nenumărate trofee. A scos dintr-un sertar o cutie veche de ţigări şi a pus-o pe masă.

— E vorba de un lucru pe care ar fi trebuit să vi-l dezvălui mai curînd, a început el, dar am preferat să fiu mai bine informat înainte de a vorbi. Nu are nici un rost să-ţi faci iluzii, pe care pe urmă să nu le poţi îndeplini. Vă mai aduceţi aminte de ziua cînd am descoperit mlaştina pterodactililor ? Ei bine, ceva în configuraţia terenului mi-a atras atunci atenţia. Poate că lucrul acesta v-a scăpat, de aceea o să vi-l spun eu : mlaştina aceea era un vechi crater vulcanic plin cu argilă albastră.

Profesorii au încuviinţat din cap.

— Nu cunoşteam în toată lumea decît un singur loc unde se mai găseşte un crater vulcanic cu argilă albastră: mina de diamante de la De Beers-Kimberley. Aşa că vă daţi seama că nu mai visam decît diamante ! Mi-am confecţionat o îmbrăcăminte de protecţie împotriva acelor dobitoace urît mirositoare şi mi-am petrecut o zi întreagă scobind pămîntul cu cuţitul. Şi iată ce am recoltat.

A deschis cutia de ţigări şi a răsturnat pe masă douăzeci sau treizeci de pietricele colţuroase, variind ca mărime între o fasole şi o alună.

— Desigur, poate că ar fi trebuit să vă spun toate astea mai de mult. Dar ştiu ce riscuri se pot isca atunci cînd vorbeşti cu uşurinţă. Aceste pietre, cu toată mărimea lor, nu puteau fi evaluate decît după culoarea şi puritatea lor, care nu pot fi descoperite decît după şlefuire. Le-am adus la Londra şi, chiar în ziua sosirii, i-am dus una lui Spink şi l-am rugat s-o şlefuiască rudimentar şi s-o evalueze.

Şi lord John a scos din buzunar o cutioară şi din cutioară un diamant care arunca mii de flăcări, una din cele mai frumoase pietre pe care le-am văzut vreodată.

— Iată rezultatul ! a zis el. Spink evaluează pietrele la cel puţin 200 000 de mii de lire. Fără îndoială că vom împărţi banii între noi. Nici nu mă gîndesc că s-ar putea altfel. Şi acum, Challenger, spune-mi ce ai de gînd să faci cu cele 50 000 de mii de lire, partea dumitale ?

— Dacă într-adevăr îţi menţii această generoasă ofertă, a răspuns profesorul, mi-aş face un muzeu particular. Acesta e de mult unul din visurile mele.

— Şi dumneata, Summerlee ?

— Eu m-aş retrage din învăţămînt, ca să mă pot ocupa cu clasificarea fosilelor calcaroase.

— Iar eu, a declarat lord John Roxton, vreau să organizez o expediție care să arunce o privire specială asupra iubitului nostru podiș... Cît despre dumneata, tinere, fără îndoială că suma îți pică tocmai bine pentru căsătorie.

— Nu, nu încă, am răspuns cu un zîmbet jalnic. Cred că, dacă ai binevoi să mă iei, mai curînd aș merge cu dumneata...

Lord Roxton n-a răspuns nimic. Dar o mînă arsă de soare s-a întins peste masă și mi-a strîns-o cu putere pe a mea.

CUPRINS

Capitolul I	— În jurul nostru nu lipsesc ocaziile de a deveni erou...	11
Capitolul II	— „Încearcă-ţi norocul cu profesorul Challenger !“	18
Capitolul III	— Un om imposibil...	25
Capitolul IV	— Lucrul cel mai important din lume...	33
Capitolul V	— Controversă	47
Capitolul VI	— „Am fost biciul lui Dumnezeu !“	58
Capitolul VII	— Da, mîine vom dispare în necunoscut...	68
Capitolul VIII	— Avanposturile îndepărtate ale lumii noi	76
Capitolul IX	— Cine ar fi putut să prevadă ceea ce s-a întîmplat ?	88
Capitolul X	— S-au întîmplat cele mai minunate lucruri	108
Capitolul XI	— De data asta, eu am fost eroul !...	121
Capitolul XII	— Pădurea groazei	134
Capitolul XIII	— O scenă care nu se poate uita	147
Capitolul XIV	— Adevăratele cuceriri	160
Capitolul XV	— Ochii noştri au văzut minuni	174
Capitolul XVI	— O manifestaţie	189

Lector : DELIA DAMIRESCU
Tehnoredactor : AURICA IORDACHE

Bun de tipar 26.X.1985
Apărut : 1985
Coli de tipar : 13

Comanda nr. 50 231
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii",
Piața Scînteii nr. 1, București,
Republica Socialistă România